

8

RELIGIA

PORADNIK METODYCZNY
ÓSMA KLASA SZKOŁY PODSTAWOWEJ

MOCĄ
DUCHA ŚWIĘTEGO
ZMIENIAMY
ŚWIAT

Święty Wojciech
wydawnictwo

MOCĄ
DUCHA ŚWIĘTEGO
ZMIENIAMY
ŚWIAT

MOCĄ DUCHA ŚWIĘTEGO ZMIENIAMY ŚWIAT

**PORADNIK METODYCZNY
ÓSMA KLASA SZKOŁY PODSTAWOWEJ**

pod redakcją

Beaty Zawiślak USJK i ks. Marcina Wojtasika

Święty Wojciech
wydawnictwo

Autorzy katechez

Justyna Bartoszyńska
Magdalena Gąsiorek
Jerzy Jabłoński
Aleksandra Bielak
Dorota Maziarz-Świerzevska
Dorota Mayer-Gawron
ks. dr Roman Sękalski
Małgorzata Szewczyk
Dorota Thom
Irena Wolska
dr Danuta Wróbel
Beata Zawiślak USJK

Koordinator zespołu autorskiego

Beata Zawiślak USJK

Koordinator projektu Nowe Podręczniki

ks. dr Marcin Wojtasik

Poradnik metodyczny do nauczania religii rzymskokatolickiej według podręcznika nr AZ-24-01/18-PO-7/23, zgodnego z programem nauczania nr AZ-2-01/18.

Recenzenci

ks. dr Jarosław Kotowski
ks. prof. dr hab. Paweł Mąkosza

NIHIL OBSTAT

Poznań, 2 marca 2023 roku
ks. dr Adam Adamski CO, Cenzor

IMPRIMATUR

Poznań, 3 marca 2023 roku
N. 971/2023
bp Grzegorz Balcerek, Wikariusz Generalny
ks. prałat dr Ireneusz Dosz, Kanclerz Kurii

Drodzy Katecheci,

pakiet edukacyjny do nauczania religii w ósmej klasie szkoły podstawowej, zatytułowany *Mocą Ducha Świętego zmieniamy świat*, uwzględnia wymogi zawarte w podstawie programowej z 9 czerwca 2018 roku i jest zgodny z programem nauczania nr AZ-2-01/18.

W skład pakietu wchodzi: podręcznik ucznia z ćwiczeniami (składający się z dwóch części) oraz poradnik metodyczny z kompletem materiałów dodatkowych. Poradnik oraz materiały dodatkowe można pobrać ze strony www.strefakatechety.pl. Załączniki, pokazy multimedialne i zadania elektroniczne można otworzyć również w inny, wygodny sposób. Wystarczy kliknąć w zakreślone na czerwono tytuły materiałów, by je pobrać bądź wyświetlić bezpośrednio w oknie przeglądarki (zależnie od ustawień komputera). Cały zestaw zawiera szeroką gamę form i metod pracy, o które możecie wzbogacić pracę z uczniami.

Materiał edukacyjny dla ósmej klasy został podzielony na siedem rozdziałów (każda część kończy się ponadto dodatkowym zestawem katechez zatytułowanym „Rok liturgiczny”). Jednostki lekcyjne, podobnie jak w klasach piątej, szóstej i siódmej, składają się z niezmiennych części oznaczonych symbolami widocznymi w podręczniku ucznia. Odpowiadają one etapom lekcji: „Odkrywam”, „Spotykam”, „Poznaję”, „Odpowiadam”, „Utrwalam” oraz „Modlę się”. Konspekty katechez zawarte w poradniku metodycznym uzupełniają tę strukturę – nawiązują do wszystkich wspomnianych części. Ponadto zostały one ułożone w czytelny sposób, dzięki czemu będziecie mogli łatwo zaplanować kolejne lekcje.

W podręczniku ucznia znajdują się dodatkowe treści zamieszczone w kodach QR. Odsyłają one do cytatów biblijnych, które nawiązują do tematów katechez. Do ich odczytania wystarczy aparat w telefonie, czytnik kodów QR, który znajduje się w większości telefonów komórkowych, lub specjalna aplikacja na telefon (można ją bezpłatnie pobrać). Warto systematycznie zachęcać uczniów, by zapoznawali się z treścią kodów QR.

Każdy rozdział kończy się testem podsumowującym informacje zdobyte na katechezach – by go rozwiązać, wystarczy odczytać specjalnie oznaczony kod QR. Znajduje się on w zakładce „Moje notatki” po każdym rozdziale oraz po każdej części „Rok liturgiczny”. Do quizów odsyłają również ozna-

czono na czerwono linki zamieszczone w poradniku metodycznym w scenariuszach podsumowujących kolejne działy.

Jak już wspomniano, materiały dodatkowe obejmują: pokazy multimedialne, zadania elektroniczne przygotowane na platformie, a także komplet załączników do wydrukowania lub wyświetlenia na rzutniku, które przydadzą się podczas lekcji. Są to karty do pracy w grupach, cytaty, propozycje zadań indywidualnych, a także inne.

Konspekty katechez, które znajdziecie w niniejszym poradniku, szczegółowo prowadzą przez kolejne jednostki lekcyjne. Zawierają one liczne wskazówki, jak wykorzystać materiały dodatkowe, by urozmaicić pracę z uczniami. Zawarte są tu również odpowiedzi do zadań z podręcznika ucznia.

Mamy nadzieję, że praca z podręcznikiem *Mocą Ducha Świętego zmieniamy świat* oraz poradnikiem metodycznym będzie dla Was i dla Waszych uczniów nie tylko pożyteczna, ale również przyjemna.

Wydawca

LEGENDA

Ikonka zawczasu sygnalizuje moment, w którym odczytywane jest słowo Boże. Dzięki temu możesz przygotować do tego uczniów i zadbać o ich prawidłową postawę. Czasami warto odczytywać cytaty z Pisma Świętego, do czego serdecznie zachęcamy.

W tym miejscu możesz zaprezentować uczniom filmiki i różne materiały, korzystając z zasobów internetowych.

Ta ikona sygnalizuje, że w tym miejscu proponujemy skorzystać z materiałów dodatkowych (zamieszczonych na stronie www.strefakatechety.pl oraz dostępnych pod zakreślonymi na czerwono linkami).

ROZWINIĘCIA SKRÓTÓW

Słownik nauki religii, red. ks. Jan Szpet i Bożysław Walczak, Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 1994.

KKK – *Katechizm Kościoła katolickiego*, Wydawnictwo Pallottinum, Poznań 2002.

Youcat – Youcat polski. Katechizm Kościoła katolickiego dla młodych, Edycja Świętego Pawła, Częstochowa 2011 (wydanie drugie poprawione).

SPIS TREŚCI

ROZDZIAŁ I. POWOŁANIE DO MIŁOŚCI

1. Po co żyję?	11
2. Bóg jest miłością	16
3. Miłość i sposoby jej przeżywania	20
4. Przykazanie miłości	25
5. Nowe przykazanie miłości	29
6. Bóg powołuje człowieka do miłości	34
7. Powołanie w Starym i Nowym Testamencie	38
8. Powołania w Kościele	44
9. Moje powołanie	48
10. Droga świętości Małej Tereski	53
Korelacja z edukacją szkolną (rozdział I)	58

ROZDZIAŁ II. SENS ŻYCIA

11. Zmartwychwstanie umarłych	60
12. Śmierć i rzeczy ostateczne człowieka	65
13. Apokalipsa Świętego Jana	70
14. Koniec świata. Paruzja	75
15. Życie wieczne, piekło i niebo	79
16. Sens życia w świetle rzeczy ostatecznych	84
17. Czyściec i odpusty	88
Korelacja z edukacją szkolną (rozdział II)	93

ROZDZIAŁ III. MODLITWA CHRZEŚCIJANINA

18. Biblijne wzory modlitwy	94
19. Modlitwa fundamentem życia chrześcijańskiego	100
20. Liturgia – dialog Boga z człowiekiem	106
21. Sztuka sakralna w liturgii Kościoła	111
22. <i>Modlitwa Pańska</i> w życiu chrześcijanina	117
Korelacja z edukacją szkolną (rozdział III)	121

ROK LITURGICZNY

23. Aktualizacja historii zbawienia w roku liturgicznym	122
24. Miesiąc różańcowy	127
25. Święty Jan Paweł II	134
26. Wszystkich Świętych i modlitwa za zmarłych	141
27. Adwentowe oczekiwanie	148
28. Narodzenie Pańskie	153
Korelacja z edukacją szkolną (rok liturgiczny)	163

ROZDZIAŁ IV. BIERZMOWANIE

29. Droga do dojrzałości	164
30. Dary i owoce Ducha Świętego w Kościele	171
31. Jesteśmy świątynią Ducha Świętego	176
32. Charyzmaty w Kościele	182
33. Błogosławiona Hanna Chrzanowska	187
Korelacja z edukacją szkolną (rozdział IV)	193

ROZDZIAŁ V. OSIEM BŁOGOSŁAWIEŃSTW

34. Dekalog w świetle <i>Kazania na górze</i>	194
35. Dekalog – troska o życie	200
36. Osiem błogosławieństw	204
Korelacja z edukacją szkolną (rozdział V)	210

ROZDZIAŁ VI. BÓG NAS POSYŁA

37. Świadkowie wiary – biblijni i święci	211
38. Stary Testament i Nowy Testament – posłani przez Boga	216
39. Przykłady świadków wiary	221
40. Odpowiedzialność świeckich za Kościół	228
41. Zaangażowanie chrześcijanina w różne formy apostołstwa	233
42. Apostołstwo świeckich – nasze apostołstwo	239
43. Zadania chrześcijanina w życiu społecznym	244
44. Misyjna działalność Kościoła – misje <i>ad gentes</i>	250
45. Polscy misjonarze męczennicy	255
Korelacja z edukacją szkolną (rozdział VI)	260

ROZDZIAŁ VII. ŚWIADKOWIE EWANGELII W HISTORII POLSKI

46. Kościół podczas II wojny światowej oraz w czasach powojennych	261
47. Męczennicy II wojny światowej	266
48. Świadkowie wiary czasów stalinowskich	270
49. Święta Matka Teresa z Kalkuty	275
50. Pobożność maryjna w dziejach Polski	281
51. Ksiądz Franciszek Blachnicki	286
52. Świeccy świadkowie Ewangelii	291
Korelacja z edukacją szkolną (rozdział VII)	296

ROK LITURGICZNY

53. Objawienie Pańskie	297
54. Chrzest Pański	303
55. Wielki Post	307
56. Triduum Paschalne. Wielkanoc	311
57. Niedziela Miłosierdzia. Święta Faustyna Kowalska	316
58. Zesłanie Ducha Świętego	321
Korelacja z edukacją szkolną (rok liturgiczny)	325

ROZDZIAŁ I

PO CO ŻYJĘ?

CEL GŁÓWNY: zapoznanie uczniów z nauczaniem Kościoła na temat życia wiecznego.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ omawia prawdę o zmartwychwstaniu umarłych;
- ▶ przedstawia prawdę o dobroci stworzonego świata;
- ▶ przedstawia ogólnie przesłanie Apokalipsy Świętego Jana.

POSTAWY: uczeń wyznaje wiarę w zmartwychwstanie umarłych, stara się odczytywać i przyjmować wydarzenia życiowe w świetle objawienia Bożego.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, burza mózgów, praca w grupach, pogadanka, ew. film.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte (jedno na ławkę), materiały do pracy indywidualnej, dwustronna plansza z napisem SENS ŻYCIA¹, ew. zwiastun filmu *Niebo istnieje... naprawdę*² i akcesoria do jego odtworzenia.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy. Przywitaj uczniów po wakacjach.

¹ Planszę należy wykonać samodzielnie – na dużej tekturce z jednej strony zapisać szarym flamastrem SZARE ODCIENIE ŻYCIA, z drugiej strony napisać SENS ŻYCIA – wykonać go kolorowymi pisakami (najlepiej wykorzystać różne odcienie).

² Można go znaleźć w internecie, np. na Filmweb.pl. Zwiastun warto przygotować przed katechezą, aby uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

ODKRYWAM

2. Wyciągnij wcześniej przygotowaną wielką planszę z dwustronnym napisem SENS ŻYCIA /SZARE ODCIENIE ŻYCIA. Najpierw zwróć w stronę uczniów szary napis. Zapytaj: *Jakie uczucia, emocje, wydarzenia kojarzą się z szarym napisem?* (Pomóż im je nazwać: zgorzknienie, samotność, rozpacz).

Następnie odwróć planszę i zapytaj: *Jakie uczucia, emocje, wydarzenia kojarzą się z kolorowym napisem?* (Pomóż im je nazwać: radość, odwaga, wolność, bliskość; pojawiają się zapewne również odpowiedzi typu: zabawa, brak obowiązków, brak szkoły – nie neguj ich).

3. Podsumuj tę część lekcji. Podkreśl, że człowiek lubi od razu widzieć efekty swojej pracy (mieć poczucie jej celu), bywa natomiast tak, że te efekty nie są widoczne od razu, ale dopiero po jakimś czasie.
4. W ramach podsumowania uczniowie wykonują ćwiczenie 1 w podręczniku (*W liniach zapisz swoje skojarzenia z napisem SENS ŻYCIA*). Poproś, by skupili się na pozytywach.
5. Powiedz: *Wszystko, o czym powiedzieliśmy, dotyczy poczucia spełnienia, bycia szczęśliwym i tego, że „życiowe sprawy” są na właściwym miejscu. Widać, że nie ma w was zgody na bylejakość, szarość, zwykłość, pospolitość. Ale czy wiecie o tym, że to pragnienie nie znalazło się w sercu samo? To Bóg umieścił je głęboko w waszych sercach. Złożył w nich pragnienie nieśmiertelności, bo On sam jest nieśmiertelny i z miłości do was zaprasza was do tego samego.*
6. Porozmawiajcie chwilę o tym, że każdy człowiek jest wyjątkowy i niepowtarzalny. Podkreśl, że na świecie obecnie żyje niecałe osiem miliardów ludzi, a mimo to każdy człowiek jest jedyny w swoim rodzaju. Opowiedz uczniom o kodzie genetycznym, w którym zapisane są informacje dotyczące predyspozycji danej osoby.

SPOTYKAM

7. Poproś o odczytanie na głos tekstu z tej części podręcznika.

Bóg doskonale wie, że się od siebie różnimy, więc o każdym z nas ma inne marzenie. Otrzymaliśmy swoje własne, wyjątkowe i niepowtarzalne za-

dania do wypełnienia zgodnie z Bożą wolą, które jesteśmy w stanie odczytać z pomocą Ducha Świętego. Święty John Henry Newman ujął to tak: „Zostałem powołany, by być kimś lub zrobić coś, do czego nie został powołany nikt inny. Mam swoje miejsce w Bożym planie, w Bożym świecie, jakiego nikt inny nie otrzymał”³.

8. Skomentuj te słowa. Powiedz, że każdy z nas jest powołany do wspólnych rzeczy – i każdy do czegoś innego. Bóg o każdym z nas ma konkretne marzenie, a zarazem każdego z nas zaprasza do życia w wiecznej bliskości z Dobrym Bogiem.
9. Opowiedz krótko historię Coltona Burpo z filmu *Niebo istnieje... naprawdę*. Możesz odtworzyć zwiastun. Dodaj, że film powstał na podstawie książki. Zachęć uczniów do lektury albo prywatnego seansu.
10. Powiedz: *Świadkowie Jezusa są wśród nas. To ci, którzy już odkryli swoją ścieżkę i idą lub szli po Jego śladach. Możemy się nimi zainspirować, kiedy szukamy swojej drogi i nie umiemy jej jeszcze rozpoznać. Warto pamiętać, że możemy wzorować się nie tylko na tych, którzy żyją na ziemi, lecz także na tych, którzy cieszą się już chwałą nieba.*

Zachęć uczniów do poznania Świętej Teresy od Dzieciątka Jezus, Błogosławionej Karoliny Kózkówny, Błogosławionego Karola Acutisa, Błogosławionego Piotra Jerzego Frassatiego lub innych – możesz wspomnieć o książce *Święta ekipa. Inspiracje (nie tylko) dla młodzieży* Moniki Białkowskiej.

POZNAJĘ

11. Poprosz o odczytanie fragmentu Ewangelii z tej części podręcznika.

Zwróciwszy się w stronę kobiety, rzekł do Szymona: „Widzisz tę kobietę? Wszedłem do twego domu, a nie podałeś Mi wody do nóg; ona zaś łzami oblała Mi stopy i otarła je swymi włosami. Nie powitałeś Mnie pocałunkiem; a ona, odkąd wszedłem, nie przestała całować stóp moich. Głowy nie namaściłeś Mi oliwą; ona zaś olejkiem namaściła moje stopy. Dlatego powiadam ci: Odpuszczone są jej liczne grzechy, ponieważ bardzo umiłowała. A ten, komu mało się odpuszcza, mało miłuje”. Do niej zaś rzekł: „Odpuszczone są twoje grzechy”. Na to współbiednicy zaczęli mówić

³ Cyt. za: Youcat 18.

sami do siebie: „Któż On jest, że nawet grzechy odpuszcza?”. On zaś rzekł do kobiety: „Twoja wiara cię ocaliła, idź w pokoju”. (Łk 7,44–50)

12. Skomentuj: *Ta historia opowiada o jawnogrzesznicy, którą wcześniej osądzono, a teraz przyszła do Nauczyciela, by „łzami oblać Jego stopy i wytrzeć je włosami”, czyli okazać Mu cześć. Faryzeusz – gospodarz domu – dziwił się, że Jezus był wobec niej tak serdeczny. Tymczasem Pan doskonale znał jej historię i przede wszystkim serce, dlatego wiedział, że kobieta naprawdę żałowała za grzechy. To spotkanie przypomina nam, że jedynym sensem naszego życia jest życie z Bogiem i zawsze możemy do tego życia wrócić lub przystąpić, jeśli tylko tego zapagniemy.*

ODPOWIADAM

13. Podziel klasę na trzy grupy. Zaproponuj uczniom grę, w której stworzą przepis na święte życie i „spakują” plecak na drogę człowieka ku życiu wiecznemu w niebie. W ramach burzy mózgów grupy muszą przygotować listę rzeczy, które człowiek powinien ze sobą zabrać na określony czas. Miejsce na notatki znajduje się w ćwiczeniu 2 w podręczniku. Wytłumacz:

- ▶ **grupa 1** przygotowuje listę rzeczy potrzebnych w czasie dzieciństwa (do 14. roku życia),
- ▶ **grupa 2** przygotowuje listę rzeczy potrzebnych w czasie młodości (do 25. roku życia),
- ▶ **grupa 3** przygotowuje listę rzeczy potrzebnych w czasie dojrzałości.

14. Podsumuj katechezę: *Bóg czeka, aż człowiek odpowie na Jego zaproszenie do nieba. Aby poczuć obecność Pana już tutaj, na ziemi, możemy się modlić, czytać Pismo Święte, korzystać z sakramentów, szukać wstawiennictwa świętych. Zbliżyliśmy się do Boga, kiedy rozwijamy naszą wiarę w zmartwychwstanie i odrzucamy zabobony, wróżby, horoskopy.*

W ramach utrwalenia tych wiadomości poproś o uzupełnienie tabeli w ćwiczeniu 3 w podręczniku (*Wymień momenty, w których zbliżasz się do Stwórcy. Obok zapisz, czego powinieneś unikać, by się od Niego nie oddalić*).

Przykładowe rozwiązanie:

Kiedy zbliżam się do Boga?	Czego unikać, by nie oddalać się od Boga?
<i>kiedy się modlę, kiedy czytam Pismo Święte, kiedy korzystam z sakramentów (Eucharystia, spowiedź), kiedy szukam wstawiennictwa ulubionych świętych</i>	<i>zabobonów, wróżb, horoskopów</i>

MODLĘ SIĘ

15. Na koniec pomódlcie się wspólnie:

Boże, z całego serca chcę wierzyć w to, że mnie kochasz i pragniesz mojego dobra.

Wierzę, że złożyłeś w moim sercu Twoje marzenia o mnie i że one są dla mnie najlepsze.

Chcę kierować się Twoim głosem na co dzień, abym już teraz z Tobą zaczęła wspólne życie, a kiedyś w wieczności.

BÓG JEST MIŁOŚCIĄ

CEL GŁÓWNY: ukazanie uczniom miłości jako najważniejszej wartości w życiu człowieka.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ argumentuje, że każda prawdziwa miłość ma źródło w Bogu;
- ▶ tłumaczy, że powołanie do świętości to powołanie do miłości;
- ▶ przygotowuje się do realizacji powołania do miłości w codziennym życiu.

POSTAWY: uczeń wzrasta w miłości do Boga i bliźniego.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, pogadanka.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte (po jednym dla każdego ucznia).

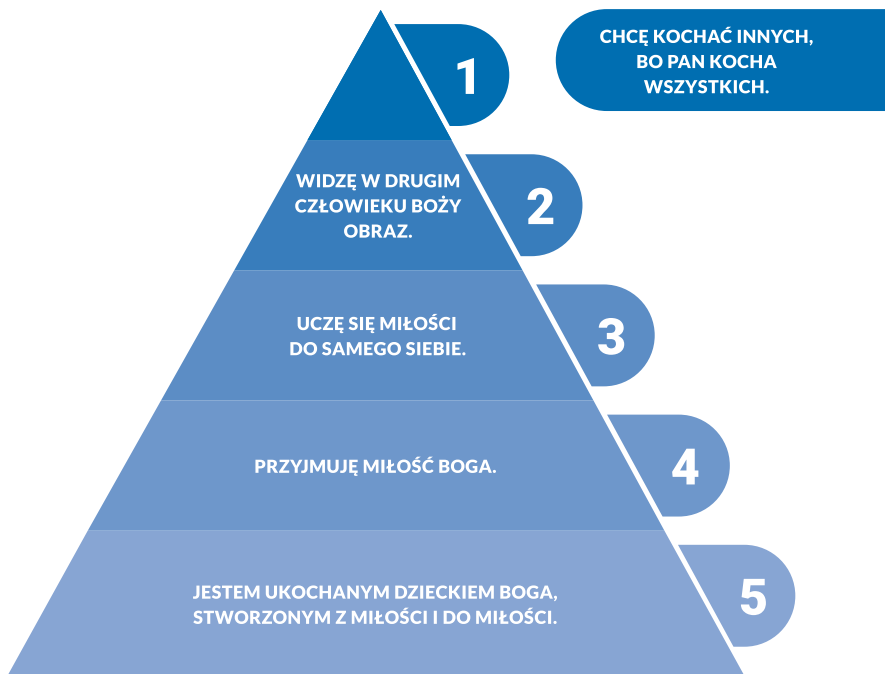
PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Odwołaj się do poprzedniej lekcji, na której padło wiele słów dotyczących celu i sensu życia. Możesz przypomnieć wasze wspólnie wnioski i powiązać sens życia z miłością.
3. Porozmawiajcie o potrzebach, które ma każdy człowiek. Możesz przypomnieć uczniom piramidę potrzeb Masłowa. Przeanalizujcie piramidę potrzeb chrześcijanina – znajduje się ona w tej części podręcznika.

SPOTYKAM

4. Powiedz: *Dziś chcemy wspólnie przyjrzeć się Bogu, który zaprasza nas do relacji z sobą. Do relacji intymnej, wyłącznej, bardzo osobistej.*
5. Porozmawiaj z uczniami o social mediach. Nawiąż do serwisów społecznościowych i osób, które mają tam swoje konta i codziennie wrzucają zdjęcia i filmiki na stories. Zauważ, że oglądając je, możemy mieć wrażenie, że doskonale kogoś znamy, ale jest to tylko złudzenie. Tak naprawdę widzimy zaledwie fragment czyjejś codzienności – i to dokładnie ten, który ta osoba chce nam pokazać. Podsumuj: *Samo obserwowanie nie wystarczy, dopiero kiedy wchodzimy z kimś w bezpośrednią, żywą relację, mamy szansę go poznać. Dokładnie tak samo jest z Bogiem.*
6. Opowiedz uczniom o Świętym Janie, który jako umiłowany uczeń Jezusa doświadczył w swoim życiu ogromu Bożej miłości. Spowodowało to, że pisał o niej w swojej ewangelii i listach. Podkreśl, że znamienne jest, iż to w jego tekstach pojawiają się kierowane do wszystkich zachęty, by okazywać sobie nawzajem miłość. Powiedz: *Tak działa Boża logika – jeśli sami doświadczamy miłości, to rodzi się w nas naturalne prag-*

nienie kochania innych. Na koniec tej części lekcji poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku – uczniowie wpisują swoje imię w wykropkowane miejsce. Celem tego zadania jest uświadomienie uczniom, że oni również są umiłowanymi uczniami Pana.

POZNAJĘ

7. Podaj uczniom Pismo Święte.

Poproś, by odszukali pierwszy rozdział Ewangelii Świętego Jana i przeczytali pierwszą część wersetu dwunastego: *Wszystkim tym jednak, którzy Je przyjęli, dało moc, aby się stali dziećmi Bożymi*. Wyjaśnij, że chodzi o Słowo (=Jezusa).

8. Zapytaj uczniów o to, jak rozumieją ten cytat. Zaczynij rozmowę kierowaną, w której spytasz, co decyduje o byciu dzieckiem Bożym, jaka jest w tym rola sakramentu chrztu oraz czy uczniowie doświadczają tej rzeczywistości (jeśli tak, to kiedy?).

9. Odczytajcie cytaty z Pisma Świętego z tej części podręcznika.

Popatrzcie, jaką miłością obdarzył nas Ojciec: zostaliśmy nazwani dziećmi Bożymi i rzeczywiście nimi jesteśmy. (1 J 3,1)

Umiłowani, miłujmy się wzajemnie, ponieważ miłość jest z Boga, a każdy, kto miłuje, narodził się z Boga i zna Boga. (1 J 4,7)

W tym przejawia się miłość, że nie my umiłowaliśmy Boga, ale że On sam nas umiłował. (1 J 4,10)

Bóg jest miłością: kto trwa w miłości, trwa w Bogu, a Bóg trwa w nim. (1 J 4,16)

My miłujemy [Boga], ponieważ Bóg sam pierwszy nas umiłował. (1 J 4,19)

10. Podsumuj, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: *Powołanie człowieka to historia, która nadal trwa. Wydarzała się w Starym i Nowym Testamencie, ale wydarza się także teraz, wobec nas. Wszyscy, którzy uprzedzili nas w tej historii zbawienia, mogą rzucić światło na nasze życie. Spójrz na Abrahama, który otrzymał od Pana wielką obietnicę i trzymał się jej, choć po ludzku zdawała się niemożliwa do spełnienia. A Święty Piotr, pracowity rybak, który na prośbę Jezusa zarzucił sieci, by łowić ryby, choć nie było to zgodne z zasadami połowu? Zarówno Abraham, jak i Piotr podporządkowali się woli Boga i doświadczyli cudu. Ich przykłady dowodzą, że Pan jest hojny wobec tych, którzy Mu ufają.*

11. Zapytaj uczniów: *Która z tych postaci jest ci bliższa: Abraham czy Piotr? A może inna postać z Pisma Świętego? Dlaczego?*

Możesz zadać pomocnicze pytania:

- ▶ *Jaka jest jej relacja z Bogiem?*
- ▶ *Co myśli o sobie?*
- ▶ *Jaka jest w kontakcie z drugim człowiekiem?*

12. Zaproponuj, żebyście wspólnie podali te cechy Abrahama i Piotra, które można dostrzec u współczesnych ludzi (niespełnione marzenia, absorbująca praca, szukanie własnej drogi do szczęścia – np. syn Abrahama, który urodził się, kiedy był on stary, deklaracje wierności Bogu i doświadczenie własnej słabości – np. Piotr i zaparcie się Jezusa, inne). Podsumuj: *Człowiekowi nie jest łatwo od razu w pełni zaufać Bogu. Dzieje się tak, ponieważ grzech pierworodny pozostawia w nas wątpliwości wobec bezinteresownej Bożej miłości. W związku z tym Bóg daje nam dowody, że nas kocha – żebyśmy nigdy w to nie zwątpili.*

13. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (Stwórz krzyżówkę, której hasłem będzie słowo „dobro”. Odpowiedziami mogą być tylko imiona bohaterów biblijnych. Zamiast pytań zapisz sigła. Skorzystaj ze wzoru).

Wzór: 1 Tm 1,18 – TYMOTEUSZ

ODPOWIADAM

14. Podsumuj katechezę. Powiedz, że Bóg nie chce nas do niczego zmuszać, a jedynie zaprosić, byśmy działali tak jak On – z miłością. Dodaj, że nie wszyscy muszą robić wielkie rzeczy. Wystarczy, że będą robili rzeczy małe – ale z miłością.
15. Poproś o wykonanie ćwiczeń 3 (Dopisz ostatni podpunkt) i 4 w podręczniku (Stwórz listę swoich małych kroków do świętości). Zadania mają charakter pracy indywidualnej.

MODLĘ SIĘ

16. Na koniec pomódlcie się:

Dobry Boże, dziękuję Ci za wielką miłość, która Cię skłoniła do stworzenia mnie i tych, których kocham. Chcę być jak Ty: kochać. Wierzę w to, że w Tobie mam wszystko. Chcę z całych sił podczas zwątpień i kryzysów wiary ufać w to, że niczego nie chcesz mi zabrać, ale wszystko chcesz dać.

MIŁOŚĆ I SPOSOBY JEJ PRZEŻYWANIA

CEL GŁÓWNY: zapoznanie uczniów z różnymi pojęciami miłości i sposobami jej przeżywania.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wymienia odcienie miłości (siebie samego, bliźniego, małżeńskiej, ojczyzny);
- ▶ realizuje na co dzień przykazanie miłości Boga i bliźniego;
- ▶ tłumaczy związek miłości ze świętością w różnych formach życia (małżeństwo, kapłaństwo, życie zakonne, życie konsekrowane, powołanie misyjne, człowiek samotny w służbie bliźnim).

POSTAWY: uczeń zapoznaje się z nauką Kościoła i wzrasta do postawy miłości *agape*.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, burza mózgów, praca w parach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte (jedno na ławkę).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Rozpocznij katechezę modlitwą.

ODKRYWAM

2. Powiedz, że każdy człowiek tęskni za miłością – dowodzą tego również piosenki, filmy, książki.

Zacznij rozmowę kierowaną. Zadaj pytania:

- ▶ *Jak odróżnić sympatię od przyjaźni i miłości?*

- ▶ Czy zdolność odróżniania tych uczuć jest naturalna?
- ▶ Czym powinniśmy się kierować? (dopytaj, czy bardziej uczuciami, czy też logiką)

Możesz posłużyć się obrazem wewnętrznego czujnika/radaru, jakim jest sumienie – ono może nam podpowiadać, czy ktoś chce dla nas dobra, czy myśli tylko o sobie. Trzeba tylko otworzyć się na jego głos.

SPOTYKAM

3. Przejdź do tematu „typów” miłości. Poproś, by uczniowie zapoznali się z pierwszym akapitem tekstu w tej części podręcznika.

Bóg postawił cię w konkretnej rodzinie. Jego marzeniem było, byś bezpiecznie i szczęśliwie wzrastał, obserwując wzajemną miłość mamy i taty, doświadczając ich miłości (w tym do ciebie), rozwijając się wśród rodzeństwa, dziadków i dalszej rodziny. To są najlepsze warunki twojego prawidłowego i pełnego rozwoju – doświadczenie miłości. Miłości, która jest ludzka, tzn. ma swoje różne odcienie.

4. Powiedz uczniom, że wiesz, iż nie w każdym domu są kochający się mama z tatą; że masz świadomość różnych bolesnych dla dzieci (i dorosłych) sytuacji. Najlepiej znasz swoich uczniów i ich kontekst rodzinny. Zapewnij ich o jednym – problemy rodziców nie są ich winą i nie ponoszą za nie odpowiedzialności. Daj nadzieję, mówiąc, że kiedy fundamenty nie są dostatecznie mocne, można je podbudować – trudne rodzinne sytuacje można przepracować na przykład na terapii.
5. Wyjaśnij, że człowiek jest jednością o trzech wymiarach: biologicznym, psychologicznym i duchowym. Te trzy aspekty bycia człowiekiem są karmione przez różne odcienie miłości, które najłatwiej wytłumaczyć w nawiązaniu do języka greckiego (dodaj, że to język, w którym został napisany Nowy Testament). W kontekście miłości w języku greckim funkcjonują trzy pojęcia:
  - ▶ **filia** – oznacza uścisk rąk, przybicie piątki (kontekst koleżeństwa);
  - ▶ **eros** – oznacza namiętność, patrzeć sobie w oczy, fascynację;
  - ▶ **agape** – oznacza najwyższą formę miłości; miłość Boga do ludzi i ludzi do Boga.
6. Rozpocznij pogadankę, zadając pytanie: *Czy któryś odcień miłości jest lepszy, a któryś gorszy?*

7. Podsumuj rozmowę: *Żaden odcień miłości nie jest lepszy od pozostałych. Wszystkie trzy tworzą pełnię. Z jednej strony człowiek potrzebuje drugiej osoby, dotyku, zmysłowości, uczucia (to miłość określana jako eros); z drugiej pragnie, by ktoś dawał mu dobro, był dla niego bezinteresowny, mógł się dla niego poświęcić (to miłość określana jako agape), a z trzeciej ludzie potrzebują przyjaźni (miłość – filia).*
8. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Dopasuj słowa do objaśnień*).

Prawidłowe rozwiązanie:

- ▶ **Filia** – zwrot, którego najczęściej używa Święty Jan. Rozumiemy je jako przyjaźń, wzajemne zrozumienie. Tak ewangelista określał relacje, jakie łączyły Jezusa z uczniami.
- ▶ **Eros** – pojęcie związane z kontekstem pożądania, często nastawionym egocentrycznie (ja w centrum). Pojęcie związane z dotykiem, zmysłowością, akcentujące także fizyczny wymiar miłości.
- ▶ **Agape** – najwyższa forma miłości. Źródłem takiej pełnej miłości jest tylko Bóg, ale człowiek jest zaproszony do jej naśladowania.

POZNAJĘ

9. Odczytajcie krótkie cytaty z tej części podręcznika.

Dlatego to mężczyzna opuszcza ojca swego i matkę swoją i łączy się ze swą żoną tak ściśle, że stają się jednym ciałem. (Rdz 2,24)

Jeżeli zaś ktoś nie dba o swoich, a zwłaszcza o domowników, [ten] wypart się wiary i gorszy jest od niewierzącego. (1 Tm 5,8)

Od razu zdefiniujcie konkretne „rodzaje” miłości. Wśród nich powinny znaleźć się: miłość bliźniego, miłość do rodziców, miłość małżeńska, miłość do ojczyzny, miłość do siebie samego. Jeśli uczniowie będą zdziwieni, że „wolno” im kochać siebie samych, zapewnij, że przy odpowiednim podejściu ta miłość nie jest objawem egoizmu. Wyjaśnij, że wypełnia się ona w tym, że człowiek o siebie dba (czyli troszczy się o swoje zdrowie) oraz przykłada się do rozwoju, nauki, pogłębiania więzi z bliskimi ludźmi. Dodaj, że ciało każdego człowieka jest przecież świątynią, w której mieszka sam Bóg.

10. Rozpocznij pogadankę, zadając pytanie: *To ile jest tych miłości w naszym życiu?*
11. Podsumuj rozmowę: *Biblia i Boże przykazania przypominają nam o miłości do Boga, do siebie samego i do bliźniego. Człowiek ma jedno serce – więc dla innych może być taki, jaki jest dla siebie. W psychologii mówi się, że jeśli ktoś nie zadba o siebie, nie będzie w stanie zadbać o nikogo więcej – i jeśli nie pokocha się takiego, jaki jest, nie pokocha szczerze drugiego człowieka.*
12. Na koniec tej części katechezy podpowiedz uczniom, że ten podział – miłość Boga / miłość do siebie samego / miłość bliźniego – jest bardzo pomocny w sporządzaniu rachunku sumienia przed sakramentem pokuty i pojednania.
13. Możesz poprosić o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (*Zastanów się: która przestrzeń miłości w tym momencie jest dla ciebie najtrudniejsza? Czy jest to relacja do samego siebie, rodziców i bliskich, czy może innych ludzi? Zastanów się, co jest dla ciebie największym wyzwaniem. Spostrzeżenia zapisz niżej*). To zadanie możesz też zadać jako pracę domową.

ODPOWIADAM

14. Podsumuj katechezę. Podkreśl, że miłość jest decyzją woli. Dodaj, że emocje są ważne, bo coś nam podpowiadają, pozwalają nam poznać siebie samych, ale zaakcentuj, że miłość jest decyzją. Ktoś, kto mówi, że kocha, tak naprawdę mówi: chcę kochać, decyduję, że będę kochać.
15. Połóż na ławkach Pismo Święte. Poproś o odszukanie fragmentu 1 Kor 13,4–13. To słynny *Hymn o miłości* Świętego Pawła.

Poproś, by uczniowie przeczytali go w parach i wykonali ćwiczenie 2 w podręczniku (*Odszukaj fragment Pierwszego Listu do Koryntian: 1 Kor 13,4–13. Wypisz dziesięć określeń miłości, które się tam pojawiają*). Poproś, by uczniowie starali się używać pojedynczych słów (czyli zamiast pisać „nie unosi się gniewem”, napisali „spokojna” albo „cierpliwa”). Na koniec możecie omówić fragmenty, które budzą jakieś kontrowersje albo są dla uczniów trudne do zrozumienia.

Przykładowe określenia miłości: *cierpliwa, łaskawa, sprawiedliwa, czysta, skromna, szczerza, wieczna, ufna, dobra.*

MODŁĘ SIĘ

16. Pomódlcie się na koniec katechezy. Możecie odczytać z podręcznika wiersz *Miłość* autorstwa ks. Jana Twardowskiego¹.

*Jest miłość trudna
jak sól czy po prostu kamień do zjedzenia
jest przewidująca
taka co grób zamawia wciąż na dwie osoby
niedokładna jak uczeń co czyta po łebkach
jest cienka jak opłatek bo wewnątrz wzruszenie
jest miłość wariatka egoistka gapa
jak jesień lekko chora z księżycem kłamczuchem
jest miłość co była ciałem a stała się duchem
i ta co nie odejdzie – bo znów niemożliwa*

---

¹ Ks. Jan Twardowski, *Miłość*, w: *Nie przyszedłem pana nawracać. Wiersze 1945–2006*, wyd. 13, Wydawnictwo św. Wojciecha, Poznań 2017, s. 303.

PRZYKAZANIE MIŁOŚCI

CEL GŁÓWNY: ukazanie uczniom przykazania miłości jako najważniejszej zasady w życiu człowieka.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wyjaśnia, czym jest przykazanie miłości;
- ▶ objaśnia, co znaczy, że jest to przykazanie powszechne;
- ▶ argumentuje, że życie trzeba budować na niezmiennych wartościach.

POSTAWY: uczeń okazuje szacunek wobec zasad społecznych i zauważa konsekwencje niestosowania się do nich.

METODY: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, pogadanka, praca indywidualna.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Rozpocznijcie lekcję modlitwą.

ODKRYWAM

2. Rozpocznij rozmowę kierowaną. Spytaj:
  - ▶ *Gdzie spotykacie zasady/reguły?*
  - ▶ *Jakie macie obowiązki, a jakie przywileje?*
  - ▶ *Czy znacie jakieś miejsce, gdzie nie ma żadnych zasad?*
3. Wysłuchaj odpowiedzi i skomentuj: *W życiu społecznym obowiązują określone zasady. Stosowanie się do tych reguł nie zawsze jest proste. Podaj przykłady (szkoła, sport, sygnalizacja świetlna). Porozmawiajcie chwilę na ten temat. Podsumuj: Choć nie zawsze nam to odpowiada, reguły*

są czymś, co harmonizuje życie społeczne i jest niezbędne dla właściwego funkcjonowania.

4. Porozmawiajcie chwilę o tym, że nie wszystkie zasady są tak samo ważne, ale każda reguła wiąże się z jakąś odpowiedzialnością i koniecznością poniesienia konsekwencji, gdy nie będziemy jej przestrzegać. Na zakończenie tej części katechezy poprosz o wykonanie ćwiczenia 1 (*Zastanów się, jakie wartości są najważniejsze w twoim życiu – wypisz trzy z nich*).

SPOTYKAM

5. Powiedz o tym, że zasady wiążą się z odpowiedzialnością i nie zawsze nam odpowiadają. Podkreśl, że łatwo wpaść w pułapkę prowizorycznych rozwiązań. Możesz podać przykłady z literatury.
6. Powiedz o tym, jak ważne jest znalezienie powszechnych, uniwersalnych zasad, które będą wspólne dla wszystkich ludzi. Dodaj, że takimi zasadami są te ustanowione przez Boga.

POZNAJĘ

7. Opowiedz, że już w czasach Jezusa istniało wiele kodeksów postępowania i zasad moralnych. Wprowadź do historii z Ewangelii, gdy faryzeusze, wystawiając Jezusa na próbę, spytali Go, które przykazanie jest najważniejsze.
8. Wyjaśnij, że w Torze istniało ponad 600 przepisów, które regulowały codzienne życie, wobec czego pytanie uczonych w Piśmie było bardzo podchwytliwe.
9. Przeczytajcie fragment Ewangelii z podręcznika:

Gdy faryzeusze dowiedzieli się, że zamknął usta saduceuszom, zebrali się razem, a jeden z nich, uczoney w Prawie, zapytał Go, wystawiając Go na próbę: „Nauczycielu, które przykazanie w Prawie jest największe?”. On mu odpowiedział: „Będziesz miłował Pana Boga swego całym swoim sercem, całą swoją duszą i całym swoim umysłem. To jest największe i pierwsze przykazanie. Drugie podobne jest do niego: Będziesz miłował swego bliźniego jak siebie samego. Na tych dwóch przykazaniach zawisło całe Prawo i Prorocy”. (Mt 22,34–40)

10. Powiedz, że słowa wypowiedziane przez Jezusa to najważniejsze przykazanie – przykazanie miłości Boga i bliźniego. Omów je, wykorzystując słowniczek w tej części podręcznika: *Jest to najważniejsze przykazanie zobowiązujące człowieka do miłowania Boga i bliźniego. Jest to przykazanie powszechne – każdy człowiek powinien kochać Pana. Miłość okazywana Bogu przez człowieka jest naszą odpowiedzią na miłość Boga do człowieka. Jest to też przykazanie powszechne w ludzkim wymiarze – człowiek zobowiązany jest miłować wszystkich ludzi, nawet nieprzyjaciół¹.*
11. Od razu wyjaśnij, że te słowa znajdziemy już w Starym Testamencie, w Księdze Powtórzonego Prawa. Żydzi uczyli się tych słów od najmłodszych lat – możliwe, że wypowiadali je kilka razy dziennie.
12. Poproś o przeczytanie drugiego fragmentu biblijnego z tej części podręcznika.

Słuchaj, Izraelu, Pan jest naszym Bogiem – Pan jedynie. Będziesz więc miłował Pana, Boga twojego, z całego swego serca, z całej duszy swojej, ze wszystkich swych sił. Pozostaną w twym sercu te słowa, które ja ci dziś nakazuję. Wpisz je twoim synom, będziesz o nich mówił, przebywając w domu, w czasie podróży, kładąc się spać i wstając ze snu. Przywiążesz je do twojej ręki jako znak. One ci będą ozdobą między oczami. Wypisz je na odrzwiach swojego domu i na twoich bramach. (Pwt 6,4–9)

13. Jako ciekawostkę powiedz, że Żydzi przygotowywali mezuzy – zwitki pergaminu z naniesionymi dwoma fragmentami Tory (6,4–9 oraz 11,13–21). Umieszczali je w specjalnym pojemniku wykonanym z drewna, metalu, kości lub szkła, który zawieszali na zewnętrznej prawej framudze drzwi. Zauważ, że pierwszy fragment omówiliście dzisiaj na katechezie. Zdjęcie mezuzy zamieszczono w podręczniku w części „Odpowiadam”.
14. Jako podsumowanie tej części lekcji poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Co to znaczy, że przykazanie miłości Boga i człowieka jest przykazaniem powszechnym?*).

Prawidłowe rozwiązanie:

Przykazanie miłości Boga i bliźniego jest przykazaniem powszechnym, ponieważ każdy człowiek powinien kochać Pana, a także ze względu na ludzki

---

¹ Słownik nauki religii, s. 219.

wymiar – człowiek zobowiązany jest miłować wszystkich ludzi, nawet nie-przyjaciół.

ODPOWIADAM

15. Powiedz, wykorzystując fragment z tej części podręcznika: *Zasada przytoczona z Księgi Powtórzonego Prawa zaczyna się od polecenia „słuchaj”. Najpierw powinniśmy usłyszeć Boga, który jest miłością i chce nas nią obdarować. Dopiero wtedy możemy odpowiedzieć na miłość Pana swoją miłością i obdarowywać nią innych. Wszystko zaczyna się więc od uważnego słuchania i przekazywania tego dalej.*
16. Zwróć uwagę na to, że motywacją do wypełniania przykazań nie może być lęk przed karą, strach przed Bogiem czy inne emocje. Podkreśl, że musi to być decyzja miłości, wypływająca ze słuchania Boga. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (*W jaki sposób na co dzień można realizować przykazanie miłości Boga i bliźniego? Wypisz swoje pomysły*). Zadanie ma charakter pracy indywidualnej.
17. Przypomnij, że Stary i Nowy Testament są jednością, a Jezus przyszedł wypełnić Prawo. W ten sposób pokazał nam, że przestrzeganie przykazań jest wykonalne. Podkreśl, że przestrzeganie przykazań Bożych, w tym najważniejszego – przykazania miłości – sprawia, że kierujemy się w życiu dobrem, a dobro zmienia świat.
18. Podsumuj katechezę, podkreślając, że na świecie jest wiele zasad. Wśród nich najważniejsze są te ustanowione przez Boga. Motywacją do spełniania zasad nie może być lęk ani strach, lecz miłość. Kiedy kierujemy się przykazaniem miłości, tworzymy lepszy świat.

MODLĘ SIĘ

19. Na zakończenie pomódlcie się:

*Boże, choć Cię nie pojmuję,
jednak nad wszystko miłuję.
Nad wszystko, co jest stworzone,
boś Ty dobro nieskończone.
A jako samego siebie,
wszystkich miłuję dla Ciebie.*

NOWE PRZYKAZANIE MIŁOŚCI

CEL GŁÓWNY: uświadomienie uczniom, że Jezus zostawił nam nowe przykazanie miłości.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wyjaśnia, czym jest miłość;
- ▶ wymienia sposoby przeżywania miłości i podaje jej „rodzaje”;
- ▶ objaśnia różnicę między przykazaniem miłości a nowym przykazaniem miłości.

POSTAWY: uczeń stara się żyć według wartości chrześcijańskich oraz dąży do szczęścia własnego i bliźnich.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, pogadanka, rozmowa kierowana, praca w parach, praca indywidualna.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte (jedno na ławkę).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zaczynij pogadankę o nowościach i zmianach. Wskaż, jak wielu zmian doświadczamy na co dzień w różnych aspektach naszego życia. Możesz skorzystać z pierwszego akapitu w tej części podręcznika: *Organizm człowieka składa się z wielu komórek. W ciągu naszego życia wiele razy giną i rodzą się na nowo. Naukowcy mówią, że błona, która okrywa nasz żołądek, zmienia się mniej więcej co trzy dni. W ciągu minuty powstaje i umiera około stu pięćdziesięciu milionów czerwonych krwinek. Świat jest tak ułożony, że natura działa cyklicznie. Wiosną wszystko rodzi się na nowo, rozkwita, po-*

tem przynosi owoce, a następnie obumiera i zimuje. Odkąd nastąpił postęp technologiczny, zmiany możemy odkrywać również w tych dziedzinach. Co chwilę powstają nowe modele samochodów, telefonów, laptopów, wymyślone są kolejne cyfrowe pomysły.

3. Spytaj, czy każda zmiana przynosi dobro. Tak pokieruj rozmową, by uczniowie zauważyli, że nie każda nowość przynosi korzyść (możesz powiedzieć o wymyślaniu nowych rodzajów broni itd.).
4. Podsumuj: *W świecie pełnym niewiadomych, w którym co chwilę coś się zmienia, tym bardziej potrzebujemy punktów stałych, punktów oparcia, które będą uniwersalne i będą wskazywały nam drogę, żebyśmy się nie pogubili i nie wpadli w sidła hedonizmu czy konsumpcjonizmu.*

SPOTYKAM

5. Powtórzcie wiadomości z poprzednich katechez. Poproś, by uczniowie zerknęli na rysunki w tej części podręcznika. Omówcie zobrazowane tu rodzaje miłości (jej odcienie): miłość braterską, rodzicielską, romantyczną i do siebie samego. Dodatkowo podaj jeszcze jeden odcień miłości: miłość do ojczyzny, patriotyzm.
6. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Niżej zapisano imiona bohaterów oraz tytuły dzieł literackich. Na podstawie przykładu napisz, o jakie rodzaje miłości chodzi w kolejnych podpunktach*).

Prawidłowe rozwiązanie:

- Lis i Mały Książę w *Małym Księciu* Antoine'a de Saint-Exupéry'ego – **miłość przyjacielska, braterska**
- ojciec i córka w *Trenach* Jana Kochanowskiego – **miłość rodzicielska**
- Winicjusz i Lidia w *Quo vadis* Henryka Sienkiewicza – **miłość romantyczna (między mężczyzną a kobietą)**
- Alek, Zośka i Rudy w *Kamieniach na szaniec* Aleksandra Kamińskiego – **miłość do ojczyzny, patriotyzm**

POZNAJĘ

7. Powiedz, że miłość ludzka powinna być odzwierciedleniem miłości Bożej. Wprowadź uczniów w kontekst ustalenia przez Jezusa nowego przykazania miłości. Opowiedz o ostatniej wieczerzy i obmyciu ucz-

niom nóg. Zauważ, że Chrystus swoją pokorną postawą pokazał, że ludzie powinni służyć sobie nawzajem, a pomoc, współpraca, oddanie nie są słabością.

8. Odczytajcie fragment biblijny z tej części podręcznika.

Przykazanie nowe daję wam, abyście się wzajemnie miłowali, tak jak Ja was umiłowałem; żebyście i wy tak się miłowali wzajemnie. Po tym wszyscy poznają, że jesteście uczniami moimi, jeśli będziecie się wzajemnie miłowali. (J 13,34–35)

9. Podsumuj. Powiedz, że Pismo Święte pokazuje najpełniejszy obraz miłości. Miłość – wbrew trendom i modom – nie ma nic wspólnego z zauroczeniem, emocjami, motylkami w brzuchu. Nie jest tymczasowa i nie przemija. Możecie wymienić cechy pełnej miłości (trwała, wieczna, bezinteresowna itd.).

10. Wróć do nowego przykazania miłości. Rozpocznij pogadankę, pytając o to, co nowego jest w tym przykazaniu. Następnie powiedz, korzystając z drugiego akapitu w tej części podręcznika: *Jak wiecie z poprzedniej lekcji, zgodnie z przykazaniem miłości Boga i bliźniego człowiek powinien kochać Pana z całych sił, stawiać Go na pierwszym miejscu, a bliźniego miłować tak jak siebie. W czasie ostatniej wieczery Pan Jezus dodał do tego przykazania nowy element, nadał temu prawu nową perspektywę. Od tej chwili nasza miłość nie jest już miarą tego, jak mamy kochać innych. Tą miarą stała się postawa Jezusa – Jego miłość do nas. Mamy się nawzajem miłować tak, jak On nas ukochał. Ta perspektywa podnosi nam nieco poprzeczkę, gdyż miarą miłości okazała się miłość... bez miary.*

ODPOWIADAM

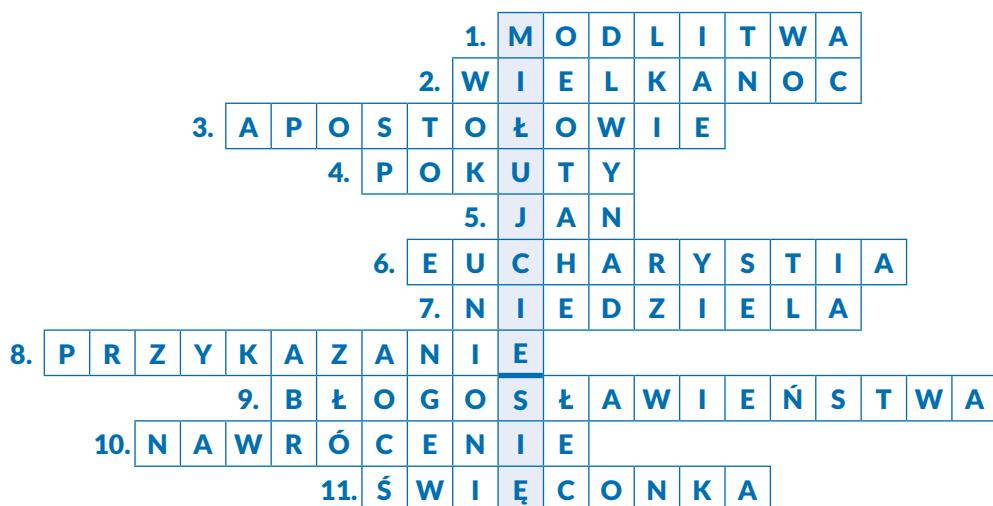
11. Połóż na ławkach Pismo Święte i zapowiedz pracę w parach i indywidualną. Poproś uczniów, by najpierw znaleźli Pierwszy List do Koryntian, rozdział 13, i przeczytali znany im już *Hymn o miłości* (na tym etapie pracują w parach). Poproś, by wykonali ćwiczenie 1 w podręczniku (*Przypomnij sobie Hymn o miłości. Wypisz z niego kilka wersetów, przy czym słowo „miłość” zastąp imieniem „Jezus”. Obok zapisz te same zdania, ale imię Syna Bożego zastąp swoim. Podczas wykonywania ćwiczenia proś w duchu, by słowa, które zapisujesz, stały się rzeczywistością*). To zadanie ma charakter pracy indywidualnej.

12. Podsumuj katechezę: *Chrystus dobrowolnie oddał swoje życie za każdego z nas. Z miłości ofiarował się, by pokonać grzech i śmierć. Podczas ostatniej wieczerzy, gdy ustanowił nowe przykazanie, obmył uczniom nogi. Swoją postawą pokazał, że mamy najpierw służyć drugiemu. W czasie ostatniej wieczerzy ustanowił też sakrament święceń oraz sakrament Eucharystii. To właśnie dzięki życiu sakramentalnemu mamy możliwość uczyć się miłości na wzór Chrystusa. Miłości, która jest pełna i trwała, nie szuka swego, która nie pamięta złego; która nie cieszy się z niesprawiedliwości.*

13. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (Rozwiąż krzyżówkę).

Prawidłowe rozwiązanie:

- 1) Rozmowa z Bogiem.
- 2) Inaczej Zmartwychwstanie Pańskie (święto).
- 3) Było ich dwunastu. Powołał ich Jezus.
- 4) Sakrament ... i pojednania.
- 5) Imię umiłowanego ucznia Jezusa.
- 6) Sakrament ustanowiony przez Chrystusa podczas ostatniej wieczerzy (nie sakrament święceń).
- 7) Dzień święty.
- 8) ... miłości.
- 9) W Kazaniu na górze Jezus wypowiedział ich osiem.
- 10) Zmiana myślenia, odwrócenie się od grzechu, powrót do Boga i Jego miłości.
- 11) Potrawy wielkanocne poświęcone w Wielką Sobotę.

MODLĘ SIĘ

14. Pomódlcie się na koniec katechezy:

*Bo góry mogą się poruszyć
i pagórki się zachwiać,
ale miłość moja nie odstąpi od ciebie
i nie zachwieje się moje przymierze pokoju,
mówi Pan, który ma litość nad tobą.
(Iz 54,10)*

BÓG POWOŁUJE CZŁOWIEKA DO MIŁOŚCI

CEL GŁÓWNY: ukazanie uczniom, że Bóg powołuje ludzi do miłości.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wyjaśnia, czym jest cnota miłości;
- ▶ rozróżnia rodzaje postaw miłości.

POSTAWY: uczeń angażuje się we własny rozwój emocjonalny i społeczny oraz rozwija własne talenty i zdolności.

METODY: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, pogadanka, burza mózgów, praca indywidualna.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Rozpocznij katechezę od modlitwy.

ODKRYWAM

2. Zaczynij pogadankę na temat tego, że każdy z nas jest istotą społeczną i żeby się rozwijać, potrzebujemy innych. Możesz nawiązać do niemowląt, które są całkowicie zależne od swoich rodziców. Przypomnij uczniom, że Bóg każdego z nas zna po imieniu i każdego z nas kocha.
3. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (*Zastanów się, w jaki sposób można trenować cnotę miłości. Swoje odpowiedzi zapisz w sercach*). Uczniowie pracują indywidualnie.

SPOTYKAM

4. W nawiązaniu do ćwiczenia 3 spytaj: *Co wam przeszkadza w doświadczaniu miłości?* Zróbcie burzę mózgów. Niektóre odpowiedzi uczniów możesz zapisać na tablicy (w formie haseł). Postaraj się, by uczniowie zwrócili uwagę zarówno na to, co przeszkadza im samym kochać innych, jak i na to, co ich zdaniem przeszkadza innym ich kochać.

Wśród odpowiedzi pojawią się pewnie kompleksy, wady i różne zranienia, które oddzielają od siebie ludzi.

5. Podsumuj, mówiąc, że takie są skutki grzechu pierworodnego (możesz przypomnieć, że grzech pierworodny to ten, który został popełniony przez pierwszego człowieka, dotyczy wszystkich ludzi i stawia ich wobec Boga w sytuacji tych, którzy potrzebują zbawienia¹). Dodaj, że to przez niego ciągle mamy wątpliwości, czy Bóg nas kocha i zachowujemy się trochę jak Adam i Ewa, którzy po spożyciu owocu w raju schowali się przed Stwórcą. Ukryli się ze wstydu i lęku. Bóg przyszedł, by ich znaleźć, pytał, gdzie są. Troszczył się i martwił o nich. To najlepszy dowód na to, że Pan kocha nas mimo wszystko i na zawsze.

POZNAJĘ

6. Powiedz, że Bóg chce, żebyśmy byli jak najbliżej Niego. Pierwszym powołaniem, które przypisał każdemu człowiekowi, jest powołanie do świętości. Jest ona dostępna dla każdego, wcale nie jest zarezerwowana tylko dla niektórych, jakichś szczególnie uzdolnionych osób.
7. Odczytajcie z podręcznika fragment adhortacji papieża Franciszka *Gaudete et exsultate* (Cieszcie się i radujcie): „Nie bój się świętości. Nie odbierze ci ona sił, życia ani radości. Wręcz przeciwnie, ponieważ staniesz się tym, co zamyślał Ojciec, kiedy ciebie stworzył, i będziesz wierny twojej istocie” (*Gaudete et exsultate*, 32).
8. Poproś uczniów, by odczytali fragment biblijny z tej części podręcznika.

Ja jestem dobrym pasterzem. Dobry pasterz daje życie swoje za owce. Najemnik zaś i ten, kto nie jest pasterzem, którego owce nie są własnością, widząc nadchodzącego wilka, opuszcza owce i ucieka, a wilk je pory-

¹ Słownik nauki religii, s.101.

wa i rozprasza; najemnik ucieka, dlatego że jest najemnikiem i nie zależy mu na owcach. Ja jestem dobrym pasterzem i znam [owce] moje, a moje Mnie znają, podobnie jak Mnie zna Ojciec, a Ja znam Ojca. Życie moje oddaję za owce. Mam także inne owce, które nie są z tej zagrody. I te muszę przyprowadzić, i będą słuchać głosu mego, i nastanie jedna owczarnia, jeden pasterz. Dlatego miłuje Mnie Ojciec, bo Ja życie moje oddaję, aby je znów odzyskać. Nikt Mi go nie zabiera, lecz Ja sam z siebie je oddaję. Mam moc je oddać i mam moc je znów odzyskać. Taki nakaz otrzymałem od mojego Ojca. (J 10,11–18)

9. Zaczynij rozmowę kierowaną, zadając pytania:

- ▶ Kim jest najemnik?
- ▶ Jak najemnik traktuje owce?
- ▶ Co można zrobić, żeby go nie słuchać?
- ▶ Jak rozpoznać głos dobrego pasterza?

10. Podsumuj. Powiedz, że musimy unikać najemnika i wsłuchiwać się w głos pasterza. W słuchaniu Pana pomaga regularne korzystanie z sakramentów świętych, modlitwa, czytanie słowa Bożego.

ODPOWIADAM

11. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (Rozwiąż rebus i odczytaj hasło).

Poprawne rozwiązanie: Miłość jest **cnotą** (stałą sprawnością do czynienia dobra).

12. Poproś jednego z uczniów, by odczytał tekst z tej części podręcznika:

Benedykt XVI w encyklice Deus caritas est (Bóg jest miłością) pisał tak: „Uwierzyliśmy miłości Boga – tak chrześcijanin może wyrazić podstawową opcję swego życia. U początku bycia chrześcijaninem nie ma decyzji etycznej czy jakiejś wielkiej idei, jest natomiast spotkanie z wydarzeniem, z Osobą, która nadaje życiu nową perspektywę, a tym samym decydujące ukierunkowanie” (Deus caritas est, 1). Tylko żywe doświadczenie Boga pozwala nam odpowiedzieć na zaproszenie do miłości, do naśladowania Chrystusa, do podejmowania działań, które będą zmieniały świat. Poprzez realizowanie tej miłości wprowadzamy dobro w naszą codzienność i kształtujemy swoją świętość w oparciu o świętość Boga.

13. Przypomnijcie sobie wiadomości z poprzednich katechez. Wymieńcie odcienie miłości, które możemy wyróżnić, i omówcie je krótko: eros, agape, filia. Dzisiaj dodajcie do tego czwarty rodzaj tego uczucia: caritas. Wyjaśnij, że to miłość społeczna, realizowana we wspólnocie, wypełniająca się w uczynkach miłości. Benedykt XVI we wspomnianej encyklice podkreślił, że wszystkie rodzaje tego uczucia – filia, eros, agape, caritas – są nam potrzebne.
14. Poproś o wykonanie ćwiczenia 4 w podręczniku (*Nazwij opisane odcienie miłości i zapisz w ramkach odpowiednie słowa: eros, agape, filia, caritas*).

Prawidłowe rozwiązanie:

Miłość zmysłowa, cielesna (**eros**) potrzebuje oczyszczenia i współpracy z najwyższą formą miłości, miłością Boga do ludzi i ludzi do Boga (**agape**). Przyjaźń (**filia**) jest relacją, która rozwija nasze człowieczeństwo. Uczynki miłości będą realizowane poprzez zaangażowanie w miłość międzyludzką, braterską (**caritas**).

15. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Stwórz własny przepis na świętość. Wypisz składniki i opisz sposób przygotowania*). Zadanie ma charakter pracy indywidualnej.

MODLĘ SIĘ

16. Pomódlcie się na koniec. Odczytajcie fragment Psalmu 23 z podręcznika:

*Pan jest moim pasterzem, nie brak mi niczego.
Pozwala mi leżeć na zielonych pastwiskach.
Prowadzi mnie nad wody, gdzie mogę odpocząć,
przywraca mi życie.
Wiedzie mnie po właściwych ścieżkach
przez wzgląd na swoje imię.
Chociażbym chodził ciemną doliną,
zła się nie ulęknę,
bo Ty jesteś ze mną.
(Ps 23,1–4)*

POWOŁANIE W STARYM I NOWYM TESTAMENCIE

CEL GŁÓWNY: ukazanie uczniom głębokich relacji z Bogiem i ludźmi jako sensu życia.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wyjaśnia, na czym polega relacja z Bogiem;
- ▶ opisuje rodzaje powołań;
- ▶ wskazuje przykłady powołań w Starym i Nowym Testamencie.

POSTAWY: uczeń modli się w intencji powołań.

METODY: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, pogadanka, praca indywidualna.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte (wystarczy jeden egzemplarz), ew. podkład muzyczny lub nagranie pieśni *W lekkim powiewie* oraz akcesoria do odtworzenia utworu.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Rozpocznij katechezę od pogadanki o zawodach z powołania. Zapytaj uczniów, co wyróżnia zawody, które określa się mianem tych „z powołania” (zaangażowanie, radość, satysfakcja). Dopytaj, czy mówi się tak o każdym zawodzie.

3. Następnie podaj definicję powołania (za *Słownikiem języka polskiego PWN*):

Powołanie – zdolność i zamiłowanie do czegoś; też: przeświadczenie jakiejś osoby o tym, że wybrany zawód, droga życiowa są dla niej najważniejsze.

Powołać – wyznaczyć kogoś do pełnienia jakiejś funkcji lub do objęcia stanowiska; ustanowić, stworzyć, zorganizować coś; wezwać kogoś do pełnienia służby.

Dodaj, że powołanie w chrześcijaństwie ma dodatkowy wydźwięk i oznacza wezwanie Boga, który przeznaczona człowieka do jakiegoś konkretnego działania.

4. Poproś uczniów, by zredagowali notatkę, udzielając odpowiedzi na pytanie w ćwiczeniu 1 w podręczniku (*Napisz krótko, na czym polega chrześcijański wymiar powołania*).

SPOTYKAM

5. Wprowadź uczniów w historie powołań ze Starego Testamentu. Zapytaj, jakie pamiętają powołania? Jakie postaci kojarzą? Co to były za historie? Czy te osoby chętnie szły za wskazówkami Boga? Czy uczniowie pamiętają kogoś, kto przed powołaniem uciekał? Porozmawiajcie o Abrahamie, Mojżeszu, nawiąż do Izajasza i Jonasza.

Podsumuj: *Cechą charakterystyczną każdego powołania jest to, że jego autorem jest Pan Bóg. To On zaprasza człowieka do konkretnego działania, inspiruje, wkłada w serce jakieś pragnienia.*

6. Przeczytaj z Pisma Świętego fragment dotyczący powołania Izajasza.

W roku śmierci króla Ozjasza ujrzałem Pana siedzącego na wysokim i wyniosłym tronie, a tren Jego szaty wypełniał świątynię. Serafimy stały ponad Nim; każdy z nich miał po sześć skrzydeł; dwoma zakrywał swą twarz, dwoma okrywał swoje nogi, a dwoma latał. I wołał jeden do drugiego: „Święty, Święty, Święty jest Pan Zastępów. Cała ziemia pełna jest Jego chwały”. Od głosu tego, który wołał, zadrgały futryny drzwi, a świątynia napełniła się dymem. I powiedziałem: „Biada mi! Jestem zgubiony! Wszak jestem mężem o nieczystych wargach i mieszkam pośród ludu o nieczystych wargach, a oczy moje oglądały Króla, Pana Zastę-

pów!”. Wówczas przyleciał do mnie jeden z serafinów, trzymając w ręce węgiel, który szczypcami wziął z ołtarza. Dotknął nim ust moich i rzekł: „Oto dotknęło to twoich warg: twoja wina jest zmazana, zgładzony twój grzech”. I usłyszałem głos Pana mówiącego: „Kogo mam posłać? Kto by Nam poszedł?”. Odpowiedziałem: „Oto ja, poslij mnie!”. (Iz 6,1–8)

7. Zapytaj uczniów: Co jest charakterystyczne w tym powołaniu?

Postaraj się tak pokierować rozmową, by uczniowie zrozumieli, że chodzi o zgodę powołanego.

Podsumuj: Izajasz był otwarty na Boży głos, dzięki czemu udało mu się rozpoznać, jaka jest wola Pana względem niego. Następnie zaczął ją realizować, czyli wypełniać powołanie. Jakie możemy wyciągnąć z tego wnioski? Jeśli człowiek słyszy, że Bóg go do czegoś zaprasza, powinien zaangażować się w odpowiedź. Nie wystarczy usłyszeć, trzeba jeszcze podjąć działanie. Izajasz, oczyszczony przez Pana, odpowiada, że jest gotów i prosi, żeby Bóg go posłał.

8. Opowiedz lub przeczytaj z Pisma Świętego fragment historii Jonasza.

Pan skierował do Jonasza, syna Amittaja, te słowa: „Wstań, idź do Niniwy – wielkiego miasta – i upomnij ją, albowiem nieprawość jej dotarła przed moje oblicze”. A Jonasz wstał, aby uciec do Tarszisz przed Panem. (Jon 1,1–3)

Przypomnij, że Jonasz tak brawurowo uciekał przed Bogiem, że w końcu znalazł się w brzuchu ryby i spędził w jej wnętrzu całe trzy dni. Wy tłumacz, że była to zapowiedź zmartwychwstania Chrystusa. Dodaj, że ostatecznie Jonasz wykonał wolę Bożą.

9. Zapytaj uczniów, co myślą o uciekaniu przed powołaniem/przed Bogiem. Dlaczego nie każde powołanie jest łatwe?

10. Podsumuj: Historia Jonasza pokazuje nam, że nie każde powołanie jest łatwe. Czasem posłuszeństwo wobec woli Bożej jest wyzwaniem, wymaga od człowieka jakiegoś trudu, poświęcenia. Zawsze jednak przynosi szczęście i pokój.

POZNAJĘ

11. Zastanówcie się wspólnie, jak wyglądały powołania w Nowym Testamencie.
12. Powiedz: *W Nowym Testamencie Jezus powoływał uczniów. Były to różne spotkania.*

Poproś wybranego ucznia, by odczytał z tej części podręcznika fragment Ewangelii Świętego Jana.

Nazajutrz Jan znowu stał w tym miejscu wraz z dwoma swoimi uczniami i gdy zobaczył przechodzącego Jezusa, rzekł: „Oto Baranek Boży”. Dwaj uczniowie usłyszeli, jak mówił, i poszli za Jezusem. Jezus zaś, odwróciwszy się i ujrzawszy, że oni idą za Nim, rzekł do nich: „Czego szukacie?”. Oni powiedzieli do Niego: „Rabbi! – to znaczy: Nauczycielu – gdzie mieszkasz?”. Odpowiedział im: „Chodźcie, a zobaczycie”. Poszli więc i zobaczyli, gdzie mieszka, i tego dnia pozostali u Niego. Było to około godziny dziesiątej. Jednym z dwóch, którzy to usłyszeli od Jana i poszli za Nim, był Andrzej, brat Szymona Piotra. Ten spotkał najpierw swego brata i rzekł do niego: „Znaleźliśmy Mesjasza” – to znaczy: Chrystusa. I przyprowadził go do Jezusa. A Jezus, wejrząwszy na niego, powiedział: „Ty jesteś Szymon, syn Jana, ty będziesz nazywał się Kefas” – to znaczy: Piotr. Nazajutrz [Jezus] postanowił udać się do Galilei. I spotkał Filipa. Jezus powiedział do niego: „Pójdź za Mną!”. Filip zaś pochodził z Betsaidy, z miasta Andrzeja i Piotra. Filip spotkał Natanaela i powiedział do niego: „Znaleźliśmy Tego, o którym pisał Mojżesz w Prawie i Prorocy – Jezusa, syna Józefa z Nazaretu”. Rzekł do niego Natanael: „Czyż może być co dobrego z Nazaretu?”. Odpowiedział mu Filip: „Chodź i zobacz”. Jezus ujrzawszy, jak Natanael podchodzi do Niego, i powiedział o nim: „Oto prawdziwy Izraelita, w którym nie ma podstępów”. Powiedział do Niego Natanael: „Skąd mnie znasz?”. Odrzekł mu Jezus: „Widziałem cię, zanim cię zawołał Filip, gdy byłeś pod figowcem”. Odpowiedział Mu Natanael: „Rabbi, Ty jesteś Synem Bożym, Ty jesteś Królem Izraela!”. (J 1,35–51)

13. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 – Na podstawie fragmentu biblijnego (J 1,35–51) odpowiedz na pytania.

Prawidłowe rozwiązanie:

- 1) Co rzekł Jan, gdy zobaczył Jezusa? – „**Oto Baranek Boży**”
- 2) O której godzinie Jezus i Jego dwaj uczniowie znaleźli się w miejscu zamieszkania Pana? – **o dziesiątej**
- 3) Jak miał na imię jeden z tych uczniów? – **Andrzej**
- 4) Kim był? – **bratem Szymona Piotra**
- 5) Co powiedział Jezus, gdy zobaczył Szymona Piotra? – „**Ty jesteś Szymon, syn Jana, ty będziesz nazywał się Kefas**”
- 6) Co znaczy: „Kefas”? – **Piotr**
- 7) Dokąd Jezus postanowił udać się następnego dnia? – **do Galilei**
- 8) Kogo tam spotkał? – **Filipa**
- 9) Kogo spotkał Filip? – **Natanaela**
- 10) Jakie dwa tytuły nadał Jezusowi Natanael? – **Syn Boży, Król Izraela**

ODPOWIADAM

14. Podsumuj katechezę. Możesz wykorzystać tekst z tej części podręcznika: *Pan może nas zapraszać do pójścia konkretną drogą życiową, może też nas angażować, byśmy zanieśli Jego polecenia innym ludziom. Świadcstwo jest istotnym elementem każdej historii, w której człowiek chce wypełnić swoje powołanie.*

Natanael, któremu o Jezusie powiedział Filip, miał wątpliwości i nie był pewny, czy warto iść za Panem. W naszym życiu też może się tak zdarzyć – mogą się w nim pojawić wątpliwości, pytania i kryzysy. Nie trzeba się ich bać. Każdą niepewność można powierzyć Jezusowi podczas modlitwy. Warto też rozmawiać z bliskimi, mądrymi osobami, które często mają więcej doświadczenia.

15. Możesz poprosić o odczytanie słów Blaise’a Pascala z ramki w tej części podręcznika: *Chcecie dojsć do wiary i nie znacie drogi? Nauczcie się od tych, którzy przed wami podobnie jak wy byli miotani wątpliwościami. Naśladujcie ich sposób postępowania, czyńcie wszystko, czego wymaga wiara, jakbyście już byli wierzący. Uczęszczajcie na Mszę Świętą, używajcie wody święconej itd.*
16. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (*Zaprojektuj mem nawiązujący do tematu powołania*). Zadanie ma charakter pracy indywi-

dualnej. Za najbardziej kreatywne pomysły możesz przyznać plusy lub wstawić oceny.

MODLĘ SIĘ

17. Pomódlcie się na koniec. Jeśli masz taką możliwość, możesz zaproponować odśpiewanie piosenki *W lekkim powiewie*.

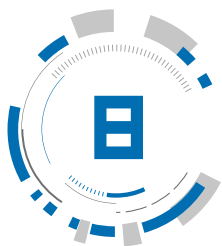
W lekkim powiewie przychodzisz do mnie, Panie.

W lekkim powiewie przychodzisz do mnie, Panie.

*Nie przez wicher ogromny i nie przez ogień,
ale w lekkim powiewie przychodzisz do mnie,
lecz w lekkim powiewie nawiedzasz duszę mą.
(W lekkim powiewie¹)*

---

¹ *W lekkim powiewie*, w: *Śpiewnik Salwator*, Wydawnictwo Salwator, Kraków 2010, s. 378.

POWOŁANIA W KOŚCIELE

CEL GŁÓWNY: przedstawienie uczniom zagadnienia powołań w Kościele, czyli świętości w różnych formach życia.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wymienia formy życia w Kościele: małżeństwo, kapłaństwo, życie zakonne, życie konsekrowane, powołanie misyjne, człowiek samotny w służbie bliźnim;
- ▶ omawia, na czym polega uczestnictwo w życiu różnych wspólnot Kościoła.

POSTAWY: uczeń modli się o nowe powołania kapłańskie i zakonne, a także o dobre powołania do małżeństwa.

METODY: praca z podręcznikiem, praca w grupach, pogadanka, rozmowa kierowana.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, materiały do pracy w grupach (**załącznik 1** do wydrukowania ×1).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zapisz na tablicy dwa słowa: „**Kościół**” oraz „**kościół**”. Spytaj, czym różnią się od siebie te pojęcia (przypomnij, że mówiliście o tym w poprzednich latach nauki religii). Podsumuj, mówiąc, że kościół pisany małą literą to budynek, a Kościół pisany wielką literą to wspólnota.
3. Zdefiniujcie wspólnotę Kościoła. Powiedz, że Kościół pochodzi od greckiego terminu *ekklesia*, oznaczającego zwołanie. Dodaj, że jest to zgro-

madzenie ludzi zwołanych ze wszystkich ludów, którzy przez chrzest należą do Ciała Chrystusa. *Katechizm Kościoła katolickiego* uczy nas, że Kościół oznacza wspólnotę ludzi ochrzczonych i wierzących w Boga, których zwołuje Pan. Razem jesteśmy Kościołem. Chrystus jest Głową Kościoła, my jesteśmy Jego ciałem (por. KKK 748–757).

4. Rozpocznij pogadankę i zapytaj, czy członkowie Kościoła mają jakieś zadania. Przypomnij, że zadaniem wierzących jest głoszenie Ewangelii i królestwa Bożego, zasiewanie na ziemi ziarna słowa Bożego i prowadzenie ludzi do zbawienia. Uczniowie notują wnioski w ćwiczeniu 3 w podręczniku (*Które zadanie, stojące przed członkami wspólnoty Kościoła, można uznać za najważniejsze?*).

SPOTYKAM

5. Porozmawiajcie o powołaniach. Zauważ, że w Kościele głównym i uniwersalnym dla każdego człowieka powołaniem jest powołanie do świętości.
6. Wymień formy życia w Kościele: małżeństwo, kapłaństwo, życie zakonne i inne (życie konsekrowane; powołanie misyjne; życie samotne, które będzie służbą dla bliźniego). Możesz króciutko omówić trzy pierwsze, korzystając z tej części podręcznika:
  - ▶ *Najczęstszym powołaniem jest zaproszenie do małżeństwa. Kiedy Bóg stworzył świat, stworzył mężczyznę i kobietę i pobłogosławił im, mówiąc, by byli płodni, rozmnażali się i czynili sobie ziemię poddaną (por. Rdz 1,28). Małżeństwo było przez Boga chciane i było w Jego zamyśle od początku. Źródło miłości małżeńskiej tkwi w Trójjedynym Bogu.*
  - ▶ *Niektórych ludzi Bóg zaprasza do szczególnej bliskości z sobą poprzez wybór życia we wspólnocie kapłańskiej. Przez fakt święceń kapłani dysponują przemieniającą, uzdrawiającą i zbawczą mocą Chrystusa, ponieważ niczego nie mają z siebie, lecz są przede wszystkim sługami.*
  - ▶ *Niektórych ludzi Bóg zaprasza do szczególnej bliskości ze sobą poprzez wybór życia we wspólnocie zakonnej. Życie zakonne nie jest sakramentem. Wiąże się natomiast ze złożeniem ślubów zakonnych. Śluby te są oparte o tzw. rady ewangeliczne. Oznacza to, że niezależnie od charyzmatu zakonu i zasad w danym zgromadzeniu jego członkowie składają śluby czystości, ubóstwa i posłuszeństwa.*

7. Podziel klasę na cztery grupy. Rozdaj im materiały z **załącznika 1**. Pierwszy zespół zapoznaje się z tekstem dotyczącym powołania do małżeństwa, drugi – do kapłaństwa, trzeci – do życia konsekrowanego, a czwarty – do życia samotnego w służbie bliźnim. Poproś, by każda grupa stworzyła charakterystykę tego powołania, wskazała, kto może pójść tą drogą (na przykład zaznaczyć, że księdzem nie może zostać kobieta), i jaka specjalna misja kryje się w każdym z tych powołań. Uczniowie sporządzają zapiski w części „Moje notatki”.
8. Grupy prezentują efekty swojej pracy. Jako podsumowanie poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Odszyfruj określenia różnych form powołania we Wspólnocie Kościoła. W poszczególnych polach opisz krótko, czym się charakteryzuje każdy ze stanów*).

Poprawnie rozszyfrowane słowa: ŻYCIE ZAKONNE, MAŁŻEŃSTWO, KAPŁAŃSTWO, POWOŁANIE MISYJNE, ŻYCIE KONSEKROWANE, ŻYCIE SAMOTNE.

9. Podkreśl, że każda droga powołania jest nam dana po to, by doprowadzić nas do nieba, ponieważ celem naszego życia jest zbawienie.

POZNAJĘ

10. Poproś o odczytanie króciutkiego fragmentu biblijnego z tej części podręcznika.

Starajcie się naprzód o królestwo [Boga] i o Jego sprawiedliwość, a to wszystko będzie wam dodane. (Mt 6,33)

11. Skomentuj: *Jezus zachęca nas, byśmy zawsze mieli na uwadze królestwo Boże i jego sprawiedliwość. Co to znaczy? Tak jak świętość, tak dążenie do królestwa jest zadaniem każdego z nas. Dokonuje się to na różne sposoby, ale ostatecznie cel jest jednakowy dla wszystkich.*
12. Porozmawiaj z uczniami na temat tego, czy myślą o swoim powołaniu/przyszłości. Podkreśl, że słowo „powołanie” obejmuje również przeznaczenie do wykonywania konkretnego zawodu. Dodaj, że mają jeszcze dużo czasu, by właściwie rozeznaczyć swoją przyszłą drogę.

ODPOWIADAM

13. Podsumuj katechezę. Poproś o wykonanie ćwiczenia 4 – *Wybierz jeden ze stanów (kapłaństwo, małżeństwo, zakon, życie konsekrowane, życie samotne, powołanie misyjne) i ułóż własną modlitwę o nowe powołania do tej formy życia.* Zadanie ma charakter pracy indywidualnej.
14. Poproś, by uczniowie w ramach zadania domowego wykonali w domu ćwiczenie 2 (*Znajdź informacje o jednym zgromadzeniu zakonnym, instytucie świeckim lub stowarzyszeniu apostołskim i opisz jego misję, cele oraz charyzmat*). Do jego rozwiązania potrzebny jest dostęp do internetu. Możesz sprawdzić ich propozycje na następnej katechezie, a za wypełnienie pól wstawić plusy.

MODLĘ SIĘ

15. Na koniec pomódlcie się. Uczniowie mogą pomodlić się w duchu słowami wymyślonej przez siebie modlitwy (ćwiczenie 4). Możecie też odczytać fragment Psalmu 16.

*Zachowaj mnie, Boże, bo chronię się u Ciebie,
mówię Panu: „Tyś jest Panem moim;
nie ma dla mnie dobra poza Tobą”.
Ku świętym, którzy są na Jego ziemi,
wzbudził On we mnie miłość przedziwną!
(Ps 16,1-3)*

MOJE POWOŁANIE

CEL GŁÓWNY: zachęcenie uczniów do odkrywania własnego powołania.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wskazuje sposoby odkrywania powołania w świetle Bożego wezwania;
- ▶ charakteryzuje najważniejsze wspólnoty w życiu człowieka;
- ▶ przedstawia, na czym polega uczestnictwo w życiu różnych wspólnot Kościoła, narodu, rodziny, grupy szkolnej i koleżeńskiej.

POSTAWY: uczeń angażuje się we własny rozwój emocjonalny i społeczny.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, pogadanka, praca indywidualna, śpiew.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, tekst biblijny do odsłuchu¹ (J 15,5–11), komputer z dostępem do internetu (wystarczy sam dźwięk), ew. podkład muzyczny lub nagranie piosenki *Oto stoję u drzwi* oraz akcesoria do odtworzenia utworu.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Rozpocznij pogadankę, zadając uczniom pytanie o to, czy kiedykolwiek zastanawiali się nad tym, kim są i do czego są powołani. Podkreśl, że może są już w nich jakieś marzenia i pragnienia.
3. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 (*Wypisz swoje mocne strony*). Uczniowie wykonują to zadanie indywidualnie, w ciszy. Podkreśl, że świadomo-

¹ Możesz skorzystać z portalu biblijni.pl albo bibliaaudio.pl.

mość własnych atutów jest bardzo ważna – wiedząc, co dobrze nam wychodzi, możemy częściej powielać takie zachowania.

4. Powiedz, że Bóg daje nam różne talenty i predyspozycje, dzięki którym możemy angażować się w konkretne dzieła. Jako ludzie żyjący w społeczeństwie potrzebujemy też uczestniczyć w życiu wspólnot, parafii, rodziny, narodu, we wspólnocie koleżeńskiej w szkole. Potrzebujemy zdobywać wiedzę, rozwijać swoje mocne strony oraz pracować nad słabościami, aby jak najlepiej służyć ludziom, Bogu i Kościołowi. Podkreśl, jak ważny jest stały rozwój.
5. Wspólnie zastanówcie się nad pytaniem postawionym przez papieża Franciszka, który w adhortacji do młodych pisał o tym, że pewnie często zastanawiają się nad tym, kim są, i myślą o tym wielokrotnie w ciągu swojego życia. Ojciec święty proponuje, by trochę to przeformułowali i zaczęli pytać: „Dla kogo żyję?”.
6. Po krótkiej pogadance jako podsumowanie przytocz dalsze słowa papieża: „Jesteś niewątpliwie dla Boga. Ale On chciał, abyś był także dla innych, i wyposażył cię w wiele cech, skłonności, darów i charyzmatów, które nie są dla ciebie, ale dla innych” (*Christus vivit*, 286).

SPOTYKAM

7. Zastanówcie się, jakie znamy sposoby rozeznawania woli Bożej. Opowiedz uczniom o ćwiczeniach ignacjańskich.
8. Kontynuuj: *Ojciec Wacław Królikowski, jezuita i znawca duchowości ignacjańskiej, sformułował trzy warunki, które muszą być spełnione, aby człowiek dokonał dobrego i rozsądnego wyboru. Warunki te muszą być też poprzedzone doświadczeniem uzdrawiającej i miłosiernej łaski Zbawiciela. Nie tylko zatem zakłada się, że człowiek jest wierzący, ale że posiada aktualne doświadczenie żywego Boga. Aby zatem wybór mógł być dobry i rozsądny, potrzeba przede wszystkim czystej intencji. Ponadto przedmiot wyboru musi być dobry albo przynajmniej moralnie obojętny, a człowiek dokonujący wyboru – dojrzały emocjonalnie i duchowo².*

---

² Por. W. Królikowski, *Rozwój duchowy. Dynamika Ćwiczeń Duchowych św. Ignacego Loyoli*, Kraków 2004, s. 101 i następane.

9. Opowiedz o każdym z tych elementów:

Czysta intencja stanowi fundament decyzji. Święty Ignacy pisał: „Na uwadze mieć powinniśmy tylko cel, dla którego jesteśmy stworzeni, to znaczy chwałę Boga, naszego Pana i zbawienie własnej duszy”³.

Przedmiot czynu ma być dobry albo przynajmniej moralnie obojętny. Jest to zrozumiałe, że gdy człowiek rozpoznaje, że ma podjąć decyzję, i uznaje to za wolę Bożą, to czyn ten będzie dobry. Nie jest możliwe, aby Bóg zapraszał kogoś do czynienia zła.

Trzecim elementem niezbędnym do tego, by decyzja była rozsądna i dobra, jest potrzeba dojrzałości emocjonalnej i duchowej. Człowiek, jak pisze Królikowski, musi być „wolnym, na ile to jest możliwe, od nieuporządkowanych przywiązań, a jednocześnie pociągnięty przykładem życia Jezusa Chrystusa”⁴.

10. Podsumuj: Ten trzeci warunek jest inny niż dwa poprzednie, które stanowiły przestrzeń teologiczną. Ostatni zawiera w sobie przestrzeń psychologiczno-duchową. Dlatego tak ważny jest nasz rozwój psychiczny, emocjonalny i duchowy. Jeśli jednak zabraknie dojrzałości, to decyzja, mimo dobrego przedmiotu i czystej intencji, będzie wyborem błędnym.

POZNAJĘ

11. Powiedz, że pomocna w podejmowaniu decyzji może być też zasada czterech „p”. Wymień jej elementy i omów je, korzystając z tekstu w tej części podręcznika:

- 1) **Pomyśl** – czyli zatrzymaj się, nazwij to, co się dzieje. Rozpoznaj swoje emocje, zastanów się, w jakiej jesteś sytuacji, jaki jest twój stan. Im więcej szczegółów, tym lepiej. Im więcej faktów oraz im więcej uczuć nazwiesz, tym szerszy będziesz miał obraz. Skonfrontuj tę rzeczywistość ze swoją wiedzą i wiedzę z rzeczywistością. Poszerz swoje horyzonty.
- 2) **Pomódł się** – zaprosz Boga do tej sytuacji. Opowiedz Mu o tym, co przeżywałeś. Spróbuj wsłuchać się w Jego wskazówki. Daj sobie i Jemu czas. Jak możesz usłyszeć, co Bóg do ciebie mówi? Przede wszystkim zadbaj o ciszę. Bądź uważny na uczucia i myśli, które będą się pojawiały w cza-

³ Ignacy Loyola, *Ćwiczenia duchowe*, Kraków 2002, nr 169.

⁴ W. Królikowski, *Rozwój duchowy...*, s. 102.

się modlitwy. Poznaj Pismo Święte, które jest jednym z języków Boga, możesz pójść na adorację, spotkanie modlitewne. Czasem Bóg mówi do nas poprzez jakieś wydarzenia, poprzez innych ludzi. Nie poddawaj się, jeśli najpierw nic nie usłyszysz, nic nie zrozumiesz, nic się nie stanie. Prawdopodobnie nie wydarzy się nic spektakularnego. Zwykle Bóg przychodzi bardzo delikatnie, subtelnie, łagodnie, „w lekkim powiewie”.

- 3) **Poradź się** – to ważne, aby chętnie korzystać z rad mądrzejszych, bardziej doświadczonych czy po prostu bliskich nam i życzliwych ludzi. Warto konsultować się z ekspertami. To nie znaczy, że musisz zrobić wszystko, co usłyszysz od drugiego człowieka. Masz pełne prawo do tego, by przesiał otrzymane rady, by je przefiltrować – jedne zachować, inne odrzucić.
- 4) **Podejmij decyzję/działanie** – nie da się wiecznie trwać w stanie zawieszenia. W którymś momencie trzeba podjąć decyzję. A ona ma wymiar dynamiczny i sprawi, że pójdziesz do przodu.

12. Podkreśl, że w życiu czeka nas wiele wyborów. Poproś o sporządzenie notatki w ćwiczeniu 2 w podręczniku (Na czym polega zasada czterech „p”? Wymień poszczególne elementy i krótko je opisz).

ODPOWIADAM

13. Zauważ, że uczniowie będą nie tylko wybierali to najważniejsze, fundamentalne powołanie (dotyczące stanu ich życia), lecz także zawód, pracę, sposób zaangażowania w życie społeczne. Każdą z tych decyzji warto rozeznawać i konsultować z Bogiem.
14. Jeśli masz taką możliwość, zaproponuj odsłuchanie fragmentu biblijnego.

Ja jestem krzewem winnym, wy – latoroślami. Kto trwa we Mnie, a Ja w nim, ten przynosi owoc obfity, ponieważ beze Mnie nic nie możecie uczynić. Ten, kto we Mnie nie trwa, zostanie wyrzucony jak winna latorośl i uschnie. I zbiera się ją, i wrzuca do ognia, i płonie. Jeżeli we Mnie trwać będziecie, a słowa moje w was, poproście, o cokolwiek chcecie, a to wam się spełni. Ojciec mój przez to dozna chwały, że owoc obfity przyniesiecie i staniecie się moimi uczniami. Jak Mnie umiłował Ojciec, tak i Ja was umiłowałem. Wytrwajcie w miłości mojej! Jeśli będziecie zachowywać moje przykazania, będziecie trwać w miłości mojej, tak jak Ja zachowałem przykazania Ojca mego i trwam w Jego miłości. To wam po-

wiedziałem, aby radość moja w was była i aby radość wasza była pełna.
(J 15,5–11)

15. Zapytaj uczniów: *Co jest tutaj ważne w kontekście odkrywania swojego powołania?*

Wysłuchaj odpowiedzi, a następnie podsumuj: *Jezus zaprasza nas do tego, żebyśmy byli w Nim zakorzenieni, żebyśmy zapraszali Go w każdy element naszego życia, żeby to On był źródłem naszych decyzji i wyborów. Możemy Go prosić o wszystko. On chce naszej radości. To, czy będziemy przynosić owoce i czy będą to dobre owoce, zależy w dużej mierze od tego, czy będziemy chcieli współpracować z Jezusem.*

16. Na koniec poproś o wykonanie ćwiczenia 3 (*Zastanów się, jakie masz marzenia i zapisz w pustym polu, w ramach którego powołania mogłyby zostać spełnione*).

MODŁĘ SIĘ

17. Jeśli jest taka możliwość, odśpiewajcie wspólnie piosenkę:

Oto stoję u drzwi i kołaczę.

Oto stoję u drzwi i kołaczę.

Jeśli kto posłyszy mój głos i drzwi otworzy,

wejdę do niego i będę z nim wieczerzał, a on ze mną.

(Oto stoję u drzwi⁵)

---

⁵ *Oto stoję u drzwi*, w: *Śpiewnik Salwator*, dz. cyt., s. 268.

DROGA ŚWIĘTOŚCI MAŁEJ TERESKI

CEL GŁÓWNY: ukazanie uczniom życia Świętej Teresy jako drogi do nieba.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ opisuje życie Małej Tereski;
- ▶ wyjaśnia, na czym polega mała droga Świętej Teresy;
- ▶ wskazuje na Jezusa, który jest Drogą.

POSTAWY: uczeń wzoruje się na postawie prostoty i wierności Świętej Teresy.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, pogadanka, miniwykład, śpiew.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte (jedno na ławkę), materiały do pracy indywidualnej¹ (**załącznik 1** – do wydrukowania ×5), podkład muzyczny lub nagranie piosenki *Pójdę za Tobą* zespołu Owca.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Powiedz, że dzisiejsza katecheza poświęcona będzie Małej Teresce. Dodaj, że zaczniecie od jej słów: „Aby dojść do nieba, trzeba oderwać się od ziemi”. Rozpocznij pogadankę, pytając o to, jak uczniowie rozumieją te słowa.

---

¹ Materiały oprac. na podst. <https://terezjanki.org/duchowosc-malej-drogi/> (dostęp: 24 sierpnia 2022 roku).

3. Podsumuj: *To ciekawe stwierdzenie będzie nam dziś towarzyszyć. Teraz zastanówmy się wspólnie, co jest dla nas ważne tutaj, na ziemi. Bez czego nie wyobrażacie sobie życia?*
4. Poproś, by uczniowie zapoznali się z poleceniem do ćwiczenia 1 w podręczniku (*Wyobraź sobie, że wyruszasz w daleką drogę. Część trasy przejdziesz pieszo, część przepłyniesz na statku, a część przejedziesz samochodem. Odpowiedz na pytania*) i wykonali jego pierwszą część, czyli zapisali, co zabraliby ze sobą. Mogą wymienić dziesięć rzeczy (buty i ubranie liczą się jako jedna rzecz).

SPOTYKAM

5. Powiedz, że teraz opowiesz uczniom o Małej Teresce. Najpierw wymień określenia, które jej nadano (Mały Kwiatek, Święta Teresa z Lisieux, Teresa od Dzieciątka Jezus). Wytłumacz, że przymiotnik „mała” wiąże się z młodym wiekiem świętej, a nie tym, że była niska. Uczniowie notują te określenia w ćwiczeniu 2 w podręczniku (*Wypisz wszystkie znane ci określenia świętej, którą poznałeś na dzisiejszej katechezie*).
6. Zaczynij miniwykład: *Teresa od Dzieciątka Jezus urodziła się w 1873 roku w Alençon w Normandii jako Marie Françoise Thérèse Martin. Miała ośmioro rodzeństwa. Jej rodzice – Zofia i Ludwik Martin – również zostali ogłoszeni świętymi. Mama małej Marie zmarła, gdy dziewczynka miała cztery lata. Od wczesnego dzieciństwa Marie pragnęła wstąpić do klasztoru i służyć Bogu. Zrobiła to jako piętnastolatka za zgodą ojca i papieża. Wstąpiła do klasztoru sióstr karmelitanek w Lisieux i przyjęła imię Teresa. Cechowało ją wyjątkowe rozmodlenie i dojrzałość, już po trzech latach była odpowiedzialna za formację sióstr. Niestety, zachorowała na gruźlicę, której nie udało się wyleczyć. Teresa zmarła 30 września 1897 roku.*
7. Dodaj: *Święta Teresa żyła krótko, jednak jej życie stanowiło prawdziwą drogę do świętości. Bez wahania poszła za Chrystusem i nigdy nie szukała dróg na skróty – naśladowała Go również w cierpieniu i chorobie. Na obrazkach często przedstawiana jest z różami, ponieważ mówiła, że jeśli pójdzie do nieba, będzie zsyłać na ziemię deszcz róż.*

Możesz też opowiedzieć uczniom o tym, że trzy lata przed śmiercią Mała Tereska spisała swoje wspomnienia z dzieciństwa (rękopis A). Później powstał spontaniczny list do Jezusa (rękopis B) i zapiski doku-

mentujące życie zakonne (rękopis C). Rękopisy A, B i C zostały opublikowane po śmierci zakonnicy i stanowią jej autobiografię, którą znamy pod tytułem *Dzieje duszy*.

8. Zaproponuj, by uczniowie wykonali drugą część ćwiczenia 1 w podręczniku – mają zapisać, co w tę samą drogę, w którą się wybierają, zabrałyby ze sobą Mała Tereska. Po chwili odczytajcie propozycje uczniów, porozmawiajcie na ten temat.

POZNAJĘ

9. Poproś o odczytanie fragmentu Pisma Świętego z podręcznika.

„Niech się nie trwoży serce wasze. Wierzycie w Boga? I we Mnie wierzcie! W domu Ojca mego jest mieszkań wiele. Gdyby tak nie było, to bym wam powiedziała. Idę przecież przygotować wam miejsce. A gdy odejdę i przygotowuję wam miejsce, przyjdę powtórnie i zabiorę was do siebie, abyście i wy byli tam, gdzie Ja jestem. Znacie drogę, dokąd Ja idę”. Odezwał się do Niego Tomasz: „Panie, nie wiemy, dokąd idziesz. Jak więc możemy znać drogę?”. Odpowiedział mu Jezus: „Ja jestem drogą i prawdą, i życiem. Nikt nie przychodzi do Ojca inaczej jak tylko przeze Mnie”. (J 14,1–6)

10. Skomentuj, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: *Mała Tereska marzyła o tym, by być blisko Jezusa. Codziennie doskonaliła się w naśladowaniu swego Pana i miłowaniu Go szczerym sercem. Często modliła się o nawrócenie grzeszników. Pragnęła, by każdy poznał i pokochał Syna Bożego. Wiedziała, że dzięki temu wszyscy będziemy mogli spotkać się w domu Ojca.*

ODPOWIADAM

11. Opowiedz uczniom o „programie” życia zakonnego Świętej Teresy, czyli małej drodze. Poproś o odczytanie definicji z tej części podręcznika: *Mała droga – całkowite, dziecięce zaufanie Bogu. Codzienne okazywanie mu miłości przez wierność w małych, prostych rzeczach. Cechy charakterystyczne tej drogi to pokora, ufność, miłość Boga i bliźniego, prostota, duch wyrzeczenia i ofiary.*
12. Zapowiedz pracę w grupach. Podziel klasę na pięć zespołów, rozdaj im wydrukowane materiały z **załącznika 1** i poproś, by każdy zespół przy-

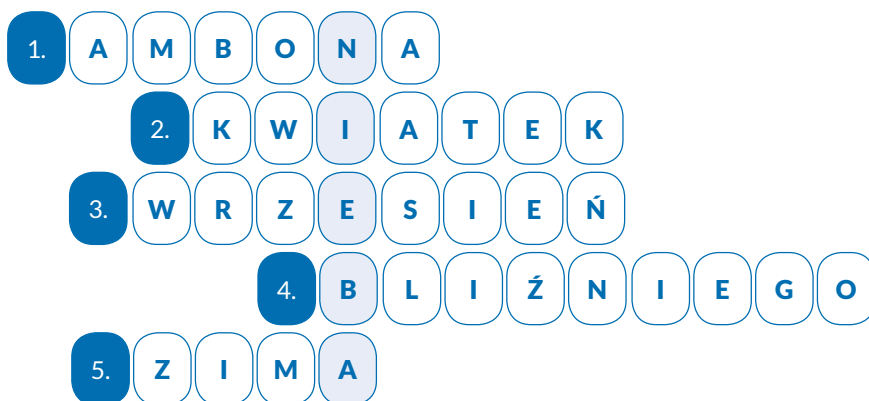
gotował krótką charakterystykę małej drogi. Po kilku minutach członkowie grup prezentują efekty swojej pracy.

13. Poproś o wykonanie ćwiczenia 4 w podręczniku (*Rozwiąż krzyżówkę. Rozwiązanie wpisz w wykropkowane miejsca i odczytaj wezwanie do Świętej Teresy od Dzieciątka Jezus*).

Prawidłowe rozwiązanie:

- 1) Miejsce przepowiadania słowa Bożego, z którego czyta się m.in. teksty biblijne i głosi homilię.
- 2) Jedno z określeń Świętej Teresy: Mały ...
- 3) Miesiąc, w którym zmarła Święta Teresa.
- 4) Przykazanie miłości mówi, że mamy miłować ... jak siebie samego.
- 5) Pora roku, w której urodziła się Święta Teresa.

Rozwiązanie: Mała Tereso, naucz mnie codziennie wybierać drogę do **NIEBA**. Amen!

14. Poproś, by uczniowie wykonali w domu ćwiczenie 3 w podręczniku (*W pierwszej ramce napisz, na czym polega mała droga Świętej Teresy od Dzieciątka Jezus. W drugiej opisz, jak według Ciebie powinna wyglądać mała droga do nieba. Wyznacz pięć stopni/pięter, rozrysuj je i opisz w trzeciej ramce*).
15. Jeśli jest taka możliwość, poproś o rozwiązanie testu sprawdzającego znajomość wiedzy z całego działu. Do **quizu** odsyła kod QR zamieszczony w podręczniku na początku części „Moje notatki”. Możesz też poprosić uczniów, by rozwiązyali test w domu.

MODLĘ SIĘ

16. Na koniec pomódlcie się. Jeśli masz taką możliwość, odtwórz uczniom nagranie piosenki *Pójdę za Tobą*. Zaśpiewajcie ją wspólnie.

Dajesz wszystko w swoim czasie
Czego potrzebuje serce me
Już nie mogę się doczekać kiedy znów zaskoczysz mnie
I choć czasem nie rozumiem
Drogi, którą Sam prowadzisz mnie
To za żadne skarby świata
Nie zamienię Twojej drogi,
Prowadź mnie!

Pójdę tam, gdzie mnie pošlesz
Pójdę za Tobą, pójdę za Tobą
(*Pójdę za Tobą, zespół Owca*)

KORELACJA Z EDUKACJĄ SZKOLNA (rozdział I)

JĘZYK POLSKI

- ▶ Bohaterowie, którzy odnaleźli prawdziwy sens życia (np. Błogosławiony Jan Henryk Newman, Święta Teresa od Dzieciątka Jezus, Błogosławiony Karol Acutis) lub postacie, które oddały się pogoni za fałszywymi wartościami (tytułowa Balladyna z utworu Juliusza Słowackiego, żona z satyry Ignacego Krasickiego *Żona modna*).
- ▶ Obrazy literackie różnych miłości – przywiązania (np. lis z *Matego Księcia* Antoine'a de Saint-Exupéry'ego), rodzicielstwa (np. miłość Jana Kochanowskiego do córki), zakochania (np. Winicjusz i Lidia w *Quo vadis* Henryka Sienkiewicza), patriotyzmu (postawa bohaterów *Kamieni na szaniec* Aleksandra Kamińskiego).
- ▶ Słownictwo religijne, np. miłość, świętość, powołanie.

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

- ▶ Człowiek odpowiedzialny za wspólnotę, w której żyje – społeczna natura człowieka.
- ▶ Zasady komunikowania się, sytuacje wymagające podjęcia decyzji indywidualnej i grupowej, podstawowe sposoby podejmowania wspólnych decyzji, przykłady trudnych społecznie sytuacji, w których należy zachować się asertywnie, różne formy zachowań asertywnych; sposoby rozwiązywania konfliktów oraz ich zalety i wady.
- ▶ Rodzina jako grupa społeczna; rola rodziców i osób starszych w rodzinie, wartości ważne dla rodziny, wpływ, jaki rodzina wywiera na dzieci; prawa i obowiązki dzieci w rodzinie.
- ▶ Problemy moralne młodzieży – zachowania związane z przemocą fizyczną i psychiczną, korzyści i zagrożenia wynikające z korzystania z zasobów Internetu.
- ▶ Powołanie człowieka a patriotyzm – wspólnoty narodowe/etniczne i ojczyzna: przejawy postawy patriotycznej młodego i dorosłego człowieka, różne tożsamości społeczno-kulturowe i ich współistnienie, przejawy ksenofobii, rasizmu, szowinizmu i antysemityzmu oraz potrzeba przeciwstawiania się tym zjawiskom.

- ▶ Odpowiedzialność za życie publiczne – udział obywateli w życiu publicznym – społeczeństwo obywatelskie: cnoty obywatelskie (odpowiedzialność, troska o dobro wspólne, aktywność, przedsiębiorczość, solidarność, roztropność, tolerancja, odwaga cywilna), przykłady działań wybitnych Polaków.

ROZDZIAŁ II

ZMARTWYCHWSTANIE UMARŁYCH

CEL GŁÓWNY: uświadomienie uczniom prawdy o zmartwychwstaniu ciał w dniu ostatecznym.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ zwraca uwagę na zawarte w wyznaniu wiary słowa dotyczące zmartwychwstania ciała;
- ▶ argumentuje, dlaczego trudno jest uwierzyć w zmartwychwstanie ciał po śmierci;
- ▶ podaje definicję zbawienia i potępienia;
- ▶ wyjaśnia, że sposób zmartwychwstania naszego ciała jest tajemnicą.

POSTAWY: uczeń kształtuje w sobie wiarę w zmartwychwstanie ciał na końcu świata.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, pogadanka.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte (jedno na ławkę), ew. fragment filmu *Zmartwychwstały*¹ i akcesoria do odtworzenia filmu.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Wspólnie odmówcie *Skład apostołski*.

---

¹ *Zmartwychwstały*, reż. Kevin Reynolds, USA 2016.

ODKRYWAM

2. Nawiąż do słów waszej modlitwy. Zwróć uwagę na ostatnie zdanie *Wyznania wiary*. Powiedz, że jeszcze do niego wróćcie. Podkreśl, że temat zmartwychwstania budzi wiele kontrowersji.
3. Zapytaj: *Jak sądzicie, dlaczego tak trudno uwierzyć w zmartwychwstanie ciała?* (Potencjalne odpowiedzi: bo ciało ulega rozkładowi; łatwiej wierzyć w istnienie duchowe; nie mamy pewności, co się z nami stanie, kiedy umrzemy; mało się mówi o zmartwychwstaniu).
4. Podsumuj wypowiedzi uczniów. Nawiąż do gąsienicy, która jest tylko etapem życia motyla. Powiedz, że śmierć nie jest końcem życia człowieka, a jedynie przemianą. Choć ciało zmarłego człowieka ulega rozkładowi, to jednak w dniu ostatecznym zostanie ono przemienione w tajemnicy zmartwychwstania. Dodaj, że właśnie o tym mówi Dobra Nowina.

SPOTYKAM

5. Powiedz, że prawda o zmartwychwstaniu ciała jest trudna do przyjęcia nie tylko dla współczesnych ludzi. Problem z wiarą w zmartwychwstanie miał nawet jeden z apostołów.
6. Połóż Pismo Święte na każdej ławce. Poproś, by uczniowie przeczytali w ciszy fragment J 20,24–29. Możecie też odczytać tekst na głos.

Ale Tomasz, jeden z Dwunastu, zwany Didymos, nie był razem z nimi, kiedy przyszedł Jezus. Inni więc uczniowie mówili do niego: „Widzieliśmy Pana!”. Ale on rzekł do nich: „Jeżeli na rękach Jego nie zobaczę śladu gwoździ i nie włożę palca mego w miejsce gwoździ, i nie włożę ręki mojej do boku Jego, nie uwierzę”. A po ośmiu dniach, kiedy uczniowie Jego byli znowu wewnątrz [domu] i Tomasz z nimi, Jezus przyszedł mimo drzwi zamkniętych, stanął pośrodku i rzekł: „Pokój wam!”. Następnie rzekł do Tomasza: „Podnieś tutaj swój palec i zobacz moje ręce. Podnieś rękę i włoż [ją] do mego boku, i nie bądź niedowiarkiem, lecz wierzącym!”. Tomasz Mu odpowiedział: „Pan mój i Bóg mój!”. Powiedział mu Jezus: „Uwierzyłeś dlatego, ponieważ Mnie ujrzałeś? Błogosławieni, którzy nie widzieli, a uwierzyli”. (J 20,24–29)

7. Skomentuj, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: *Apostoł wątpił w wydarzenia, które nastąpiły po śmierci Jezusa i złożeniu Jego ciała do grobu, ale później dotknął ran Chrystusa. Gdy to się stało, bez wahania uznał Jego Bóstwo (wyznał wówczas „Pan mój i Bóg mój”). Ta postawa bliska jest wszystkim wątpiącym w świadectwa o zmartwychwstaniu Jezusa.*
8. Poproś, by uczniowie wymienili określenia apostoła, o którym mówi odczytany fragment Pisma Świętego (Niewierny, Didymos).
9. Jeśli masz taką możliwość, możesz włączyć krótki fragment filmu *Zmartwychwstały* (od 01:04:40 do 01:06:25).

POZNAJĘ

10. Poproś o odczytanie fragmentu Pisma Świętego z tej części podręcznika.

Lecz powie ktoś: A jak zmartwychwstają umarli? W jakim ukazują się ciała? O, niemądry! Przecież to, co siejesz, nie ożyje, jeżeli wprzód nie obumrze. To, co zasiewasz, nie jest od razu ciałem, którym ma się stać potem, lecz zwykłym ziarnem (...). Zasiewa się zniszczalne – powstaje zaś niezniszczalne (...). Trzeba, ażeby to, co zniszczalne, przyodziło się w niezniszczalność, a to, co śmiertelne, aby się przyodziło w nieśmiertelność. (1 Kor 15,35–37.42.53)

11. Skomentuj te słowa. Możesz wykorzystać tekst z tej części podręcznika: *Człowiek składa się z ciała i ducha. Zarówno ciało, jak i duch są dla Stwórcy tak samo wartościowe. Bóg zbawia nie tylko duszę, ale całego człowieka – z duszą i ciałem. I choć nie wiemy, jak nasze „nowe” ciało będzie wyglądało po zmartwychwstaniu (bo to wielka tajemnica), możemy mieć nadzieję, że będzie to przemiana gąsienicy w motyla.*
12. W podsumowaniu możesz też zacytować dwa fragmenty Youcatu:

Bóg stworzył nas z ciałem i duszą. Na końcu świata nie pozostawi „ciała” ani całego stworzenia jak starej zabawki w kącie. W dniu ostatecznym wskrzesi nas w ciele – tzn. będziemy przemienieni, ale ciągle będziemy czuć się sobą. Również dla Jezusa to bycie w ciele nie było epizodem. Kiedy ukazał się jako Zmartwychwstały, uczniowie widzieli rany na Jego ciele. (Youcat 153)

Sposób zmartwychwstania naszego ciała jest tajemnicą. Żeby to unaocznić, posłużmy się przykładem: patrząc na tulipanową cebulkę, nie potrafimy poznać, w jak piękny kwiat rozwinie się w ciemnej ziemi. Podobnie nic nie wiemy na temat przyszłego wyglądu naszego nowego ciała. (Youcat 154)

ODPOWIADAM

13. W podsumowaniu – zgodnie z zapowiedzią – odwołaj się do *Składu apostoelskiego*, który odmówiliście na początku katechezy. Podkreśl, że na co dzień nikt nie zastanawia się nad sensem słów tej modlitwy. Poproś o powtórzenie ostatniego zdania i skomentuj, że to niepodważalna prawda – my też zmartwychwstaniemy! Tę łaskę zapewnił nam Chrystus, umierając za nas na krzyżu.
14. Zauważ, że nie wszyscy dostąpią zbawienia. Podkreśl, że wszyscy jesteśmy powołani do życia wiecznego w niebie, ale nie wszyscy tego pragną. Niektórzy świadomie i dobrowolnie odrzucają Boga, czyli wybierają drogę potępienia. Aby podsumować te informacje, poproś uczniów o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Przyporządkuj hasła do ich definicji*).

Poprawne rozwiązanie:

ZBAWIENIE – Wyzwolenie od grzechu i śmierci, życie wieczne z Bogiem.

POTĘPIENIE – Utrata zbawienia, stan wiecznego nieszczęścia.

15. W ramach powtórzenia poproś o wykonanie ćwiczenia 1 (*Odpowiedz na pytania i uzupełnij zdania*).

Poprawne rozwiązanie:

- 1) Gdzie padają słowa: „Albowiem życie Twoich wiernych, o Panie, zmienia się, ale się nie kończy”? **W liturgii pogrzebowej.**
- 2) Tak jak gąsienica jest tylko etapem życia motyla, tak śmierć nie jest końcem życia człowieka, a jedynie **przemianą**.
- 3) Jak apostołowie nazywali Świętego Tomasza? **Didymos**
- 4) Jakie słowa wypowiedział Niewierny Tomasz, gdy w końcu uznał Bóstwo Pana? **„Pan mój i Bóg mój”.**
- 5) Bóg zbawia nie tylko duszę, ale całego człowieka – z **duszą i ciałem**.

MODLĘ SIĘ

16. Na koniec pomódlcie się słowami Psalmu 16.

*Błogosławię Pana, który dał mi rozsądek,
bo nawet nocami upomina mnie serce.
Stawiam sobie zawsze Pana przed oczy,
nie zachwieję się, bo On jest po mojej prawicy.
Dlatego się cieszy moje serce, dusza się raduje,
a ciało moje będzie spoczywać z ufnością,
bo nie pozostawisz mojej duszy w Szeolu
i nie dozwolisz, by wierny Tobie zaznał grobu.
Ukażesz mi ścieżkę życia,
pełnię radości u Ciebie,
rozkosze na wieki po Twojej prawicy.
(Ps 16,7–11)*

ŚMIERĆ I RZECZY OSTATECZNE CZŁOWIEKA

CEL GŁÓWNY: ukazanie uczniom prawd związanych z ostatecznym przeznaczeniem człowieka.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ tłumaczy, co dzieje się z duszą człowieka po śmierci;
- ▶ wyjaśnia, jaka jest różnica między sądem szczegółowym a ostatecznym;
- ▶ objaśnia pojęcia: niebo, czyściec, piekło, eschatologia.

POSTAWY: uczeń kształtuje w sobie świadomość wiary w życie wieczne.

METODY: praca z podręcznikiem, miniwykład, pogadanka, quiz.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, karta odpowiedzi (**załącznik 1** – do wydrukowania dla każdego ucznia).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Rozpocznij pogadankę. Zadaj pytanie: *Czy zastanawialiście się kiedyś, co dzieje się z człowiekiem, a właściwie jego duszą po śmierci?*
3. Podsumuj wypowiedzi uczniów i powiedz, że jako ludzie jesteśmy bezradni wobec tajemnicy śmierci. Nawiąż krótko do zjawiska śmierci klinicznej.
4. Dodaj, że istnieje nauka o rzeczach ostatecznych (eschatologia). Poproś, by uczniowie zapoznali się z definicją zamieszczoną w tej części podręcznika, a następnie rozwiążali ćwiczenie 1 w podręczniku (*Ułóż*

krzyżówkę, której hasłem będzie ESCHATOLOGIA. Pytania zapisz w odpowiednich polach).

SPOTYKAM

5. Zauważ, że są ludzie, którzy wykazują wielką ufność wobec niezbadanych Bożych wyroków. Dodaj: *Posiadał ją sługa Boży Jacek Krawczyk, o którym teraz wam opowiem.*
6. Zaczynij miniwykład:

Urodził się w 1966 roku Rzeszowie. Dzieciństwo spędził we wsi Palikówka. Jeszcze w okresie licealnym rozpoczął pracę charytatywną w Państwowym Domu Rencistów w Rzeszowie. Organizował tam spotkania dla pensjonariuszy, by nie czuli się samotni.

W 1985 rozpoczął studia teologiczne jako świecki na Wydziale Teologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, jednocześnie działając społecznie na rzecz osób chorych, które odwiedzał w lubelskich szpitalach i hospicjach. Jako wolontariusz, a następnie sanitariusz pracował w stacji pogotowia ratunkowego w Rzeszowie. Troszczył się o ubogich, pogrążonych w uzależnieniach, potrzebujących. Próbował dostać się na studia medyczne, później rozpoczął też studia z psychologii.

W tym czasie zaręczył się z koleżanką ze studiów, Ewą. Ich plany dotyczące ślubu pokrzyżowała choroba Jacka – wykryto u niego chorobę nowotworową. Para związek małżeński zawarła ostatecznie w kaplicy szpitalnej 1 września 1990 roku. Rok później Jacek zmarł. 25 marca 2022 roku nastąpiło otwarcie jego procesu beatyfikacyjnego.

7. Zapowiedz quiz. Rozdaj karty odpowiedzi (**załącznik 1**). Poproś, by na podstawie tekstu w tej części podręcznika oraz odsłuchanego miniwykładu uczniowie odpowiadali na twoje pytania, zakreślając przy kolejnych numerkach TAK lub NIE. Następnie powiedz uczniom, które odpowiedzi są poprawne. Mogą podliczyć zdobyte punkty.
  - 1) Czy Jacek Krawczyk urodził się w 1990 roku? (**NIE**)
  - 2) Jacek studiował tylko psychologię. (**NIE**)
  - 3) Jacek studiował teologię. (**TAK**)
  - 4) Chłopak rozpoczął pracę charytatywną jeszcze w liceum. (**TAK**)
  - 5) Był zaangażowany jedynie w pomoc osobom starszym. (**NIE**)

- 6) Zaręczył się z przyjaciółką z dzieciństwa. (**NIE**)
  - 7) Jego żona miała na imię Ewa. (**TAK**)
  - 8) Zaplanowana ceremonia zaślubin ostatecznie została przełożona i ostatecznie odbyła się w 1990 roku w kaplicy szpitalnej. (**TAK**)
  - 9) Jacek trafił do szpitala z powodu wypadku. (**NIE**)
  - 10) Jacek zmarł w 1991 roku na skutek choroby nowotworowej. (**TAK**)
8. Podsumuj tę część lekcji. Możesz nawiązać do ostatnich słów, które Jacek Kaczmarek zapisał na luźnej kartce („Śmierć ze swej natury nie może panować nad życiem mimo pozornego zwycięstwa”).

POZNAJĘ i ODPOWIADAM

9. Powiedz, że teraz opowiesz uczniom, co o śmierci i rzeczach ostatecznych mówi eschatologia. Zaczynij: *W momencie śmierci następuje oddzielenie duszy od ciała, a po śmierci człowiek nie ma możliwości opowiedzenia się za Bogiem lub przeciw Niemu. O tym, co stanie się z jego duszą, decyduje jego życie. Ma wówczas miejsce sąd szczegółowy, który polega na tym, że człowiek sam poznaje i ocenia prawdę o sobie w obliczu Bożej sprawiedliwości i miłosierdzia. Dusza bezpośrednio wchodzi wówczas do szczęśliwości wiecznej (nieba), podlega oczyszczeniu w czyśccu lub cierpi wieczne potępienie w piekle.*
10. Poproś, by uczniowie zapoznali się ze słowniczkiem¹ w części „Poznaję”.

NIEBO – oznacza życie wieczne we wspólnocie z Bogiem. Prowadzi do niego wiara, zachowanie przykazań, okazywanie miłosierdzia. Drogą do wspólnoty z Bogiem jest zjednoczenie z Chrystusem zapoczątkowane na chrzcie.

CZYŚCIEC – stan między sądem szczegółowym (w chwili śmierci) a sądem powszechnym. Polega na odpokutowaniu kary za grzechy.

PIEKŁO – wieczne potępienie. Piekło jest oddzieleniem od Boga. Nie tyle Bóg oddala ludzi od siebie, co ludzie oddalają się od Boga – jest to konsekwencja wolności.

---

¹ Hasła oprac. na podst. *Słownik nauki religii*.

11. Odczytajcie fragment Pisma Świętego.

Powiedział (...) Jezus: „Ja jestem zmartwychwstaniem i życiem. Kto we Mnie wierzy, to choćby umarł, żyć będzie. Każdy, kto żyje i wierzy we Mnie, nie umrze na wieki. Wierzysz w to?”. (J 11,25–26)

12. Skomentuj: *Ludzie niekiedy myślą o śmierci i czują wówczas strach. Nie wiemy, czego spodziewać się w kontekście rzeczy ostatecznych. Zmartwychwstanie jest wielką tajemnicą. Tym, co warto mieć w pamięci, jest to, że każdy z nas został powołany do wiecznego szczęścia w niebie.*

13. Dodaj, wykorzystując fragment z podręcznika z części „Odpowiadam”: *Cały nasz ziemski byt powinien być odpowiedzią na odczytane przed chwilą słowa Pana: „Kto żyje i wierzy we Mnie, nie umrze na wieki. Wierzysz w to?”. To trochę tak, jakby Jezus pytał każdego z nas: „To jak? Wchodzisz w to?”.*

14. Wyjaśnij, że oprócz sądu szczegółowego istnieje pojęcie sądu ostatecznego/powszechnego oraz paruzji. Powiedz: *Termin ten oznacza powtórne przyjście Pana. Będzie to dotyczyło wszystkich ludzi – w dniu ostatecznym dusze na nowo połączą się z ciałami, które zostaną ożywione.*

15. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Połącz pojęcia z ich definicjami*).

Poprawne rozwiązanie:

- **NIEBO** – Stan wiecznej szczęśliwości, życie we wspólnocie z Bogiem, które charakteryzują m.in. widzenie Stwórcy, miłość, radość, niekończące trwanie.
- **PIEKŁO** – Stan wiecznego potępienia. Oddzielenie od Boga.
- **CZYŚCIEC** – Stan, w którym trwa dusza wymagająca oczyszczenia i odpokutowania za popełnione grzechy. Dotyczy stanu między sądem szczegółowym i powszechnym.
- **SĄD OSTATECZNY** – Wydarzenie eschatologiczne o skali światowej, stanowiące przedmiot wiary chrześcijańskiej. Powszechny sąd Boga nad światem i ludzkością. Ma on nastąpić przy końcu świata.
- **SĄD SZCZEGÓŁOWY** – Ma miejsce z chwilą śmierci. W wyniku tego sądu człowiek w swojej nieśmiertelnej duszy otrzymuje wieczną zapłatę za swoje życie. Po nim przed duszą otwierają się trzy możliwości.

- **ESCHATOLOGIA** – Nauka o rzeczach ostatecznych. Obejmuje problematykę związaną ze śmiercią, sądem, życiem wiecznym z Bogiem lub wiecznym odejściem od Boga, ostatecznym losem człowieka i świata.

MODLĘ SIĘ

16. Na koniec pomódlcie się słowami *Modlitwy o łaskę wiary w życie wieczne*².

Boże, dziękuję Ci, że oczekujesz na mnie w niebie, gdzie zostało przygotowane dla nas mieszkanie. Umocnij moją wiarę w życie wieczne i zmartwychwstanie ciała. Rozpal moją miłość, abym Cię kochał każdego dnia coraz bardziej. Ożyw moją nadzieję na spotkanie z Tobą. Proszę Cię za tymi, którzy przekroczyli już bramę śmierci i oczekują Twojego miłosierdzia w czyśćcu. Spraw, abym w Twoim domu spotkał się z moimi bliskimi i wszystkimi braćmi i siostrami, których powołałeś do życia wiecznego. Amen.

---

² *Modlitwa o łaskę wiary w życie wieczne*, cyt. za: <https://deon.pl/wiara/duchowosc/najpiekniejsze-modlitwy-za-bliskich-zmarlych,456896> (dostęp: 9 sierpnia 2022 roku).

APOKALIPSA ŚWIĘTEGO JANA

CEL GŁÓWNY: uświadomienie uczniom, że Apokalipsa jest Dobrą Nowiną o zwycięstwie Boga nad złem.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wyjaśnia, że Apokalipsa nie jest księgą, której trzeba się bać;
- ▶ argumentuje, dlaczego opisy w Apokalipsie mają charakter symboliczny;
- ▶ objaśnia symbolikę nowego i starego świata.

POSTAWY: uczeń docenia Bożą obecność w swoim życiu i wie, że Pan prowadzi go w każdej życiowej próbie.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, pogadanka, opowiadanie, praca indywidualna.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte (jedno na ławkę), karty pracy (**załącznik 1** – do wydrukowania dla każdego ucznia).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Rozpocznij pogadankę, pytając o to, czy uczniowie słyszeli powiedzenie „strach ma wielkie oczy”. Porozmawiajcie o tym, jak można je rozumieć. W podsumowaniu podkreśl, że najczęściej boimy się tego, czego nie doświadczyliśmy, a kiedy poznamy tę nową rzeczywistość, zwykle okazuje się, że wcale nie jest taka straszna.

SPOTYKAM

3. Spytaj: *Z czym kojarzy się wam słowo „apokalipsa”?* Wysłuchaj kilku odpowiedzi. W podsumowaniu zaznacz, że zwykle kojarzymy to słowo bardzo negatywnie. Objaśnij, że słowo to odnosi się nie tylko do księgi, którą napisał apostoł Jan, ale ma również znaczenie ogólne. Apokalipsa to utwór lub obraz, którego tematem jest prorocza wizja przyszłości. To także sposób przedstawiania sensu życia narodowego i ludzkiego w ciężkich czasach i na końcu czasów.
4. Powiedz: *Apokalipsa Świętego Jana to ostatnia księga Pisma Świętego. Zawiera ona symboliczny opis zmagania się dobra ze złem skierowany na wszystkie czasy do wszystkich ludzi. Nie omawia ona przebiegu żadnych rzeczywistych wydarzeń.*
5. Dodaj, wykorzystując fragment akapitu z tej części podręcznika: *Przewodnią myślą opisów zawartych w Apokalipsie jest przekonanie, że przeszkody, trudności i klęski przeminą i ustąpią miejsca dobru, które stanie się udziałem sprawiedliwych, trwających wiernie przy Bogu i Jego prawie¹. Podkreśl, że przesłanie Apokalipsy jest w istocie Dobrą Nowiną o życiu wiecznym, bliskości i zwycięstwie Boga, Jego wiecznym panowaniu nad wszelkim złem.*
6. Przeczytaj uczniom krótkie opowiadanie².

Pewien Żyd Jakub przyszedł do swojego rabina. Chciał się poskarżyć na życie. Zaczął tak: „Rebe, ledwo się urodziłem, a już nieszczęście! Matka moja zmarła. A gdyby tego jeszcze było mało, to kiedy byłem dzieckiem, spalił się nasz dom i ruszyliśmy z ojcem przed siebie. Od wioski do wioski. Od miasta do miasta. Dziesięć lat tułaczki. Osiedliśmy w wiosce i wydawało się, że już będzie dobrze, ale nas okradziono z naszego nędznego dobytku. Kiedy trochę zarobiłem, postanowiłem się ożenić, ale moja wybranka mnie nie chciała – za biedny jestem”. I tak przedstawiał rabinowi całą listę żalów i pretensji do życia. Kiedy wreszcie skończył, rabin spojrzął na niego przenikliwie i powiedział: „(...) życie czytasz od złej strony, czytaj je jak syn przymierza! Jak ten, który należy do Najwyższego! Nie czytaj, że matka umarła, ale że ty przeżyłeś, nie czytaj, że dom się spalił,

---

¹ Na podst. Słownik nauki religii, s. 22.

² M. Miduch, *Apokalipsa. Księga Miłosierdzia*, Kraków 2020, s. 188–189.

ale że zostałeś wezwany do wyjścia jak ojciec Abraham, nie czytaj, że się tułałeś przez dziesięć lat, ale że przez ten czas Bóg był twoim domem, żywicielem, ochroną. Nie czytaj, że cię okradli, ale że udało ci się mimo biedy jakieś dobra uzbierać, nie czytaj, że cię dziewczyna nie chciała, ale że Najwyższy ochronił cię przed interesowną jędzą, która tylko do sakiewki patrzy”.

7. Następnie zapytaj: Czego uczy nas ta żydowska opowieść? Jakiej jest przesłanie? Wysłuchaj kilku odpowiedzi. Podsumuj: Ta historia pokazuje, że na wszystkie wydarzenia ze swojego życia, nawet te przykro, warto patrzeć pozytywnie. Będzie nam łatwiej, kiedy przestaniemy narzekać, a zaczniemy doceniać Bożą obecność i zrozumiemy, że Pan prowadzi nas pomimo cierpienia, które nas spotyka.

8. Rozdaj uczniom **karty pracy**. Powiedz, że będą pracowali indywidualnie. Ich zadaniem jest uzupełnić tabelkę (kolumny Co się działo w życiu Jakuba?, Jak na to patrzył?, Jak powinien na to patrzeć?).

POZNAJĘ

9. Powiedz: Opisy zawarte w Apokalipsie pełne są nadzwyczajności, niezrozumiałej symboliki. Te wizje mają podnieść na duchu wszystkich cierpiących.

10. Zapowiedz, że odczytacie teraz fragment Apokalipsy z tej części podręcznika.

*I ujrzałem niebo nowe i ziemię nową
bo pierwsze niebo i pierwsza ziemia przeminęły,
i morza już nie ma.
I Miasto Święte – Jeruzalem Nowe
ujrzałem zstępujące z nieba od Boga,
przystrojone jak oblubienica zdobna w klejnoty dla swego męża.
I usłyszałem donośny głos mówiący od tronu:
„Oto przybytek Boga z ludźmi:
i zamieszka wraz z nimi,
i będą oni Jego ludem,
a On będzie «BOGIEM Z NIMI».
I otrze z ich oczu wszelką łzę,
a śmierci już nie będzie.
Ani żałoby, ni krzyku, ni trudu*

już nie będzie,
bo pierwsze rzeczy przeminęły”.
(Ap 21,1–4)

11. Skomentuj, wykorzystując akapit z tej części podręcznika: *Święty Jan zestawia „niebo nowe i ziemię nową” ze starym światem. Stary świat zmierza ku definitywnej śmierci (która jest znacznie gorsza od śmierci fizycznej). Ten świat odrzuca Chrystusa i pogrąża się w mroku grzechu. Nowy świat jest natomiast symbolem doskonałości, odrodzenia, spełnienia, definitywności, raju. Oznacza on koniec ludzkiego bólu i cierpienia. Ten opis zapowiada świat pełen miłości – tej samej, którą obiecał nam Pan.*
12. Poproś uczniów o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (Wykonaj działania matematyczne. Odszukaj fragment i na jego podstawie uzupełnij luki oraz odpowiedz na pytania).

Poprawne rozwiązanie:

Siglum: Ap 3,1

- 1) Ten fragment skierowany jest do Anioła Kościoła w **Sardes**.
- 2) Co oznacza imię, które nosi Anioł? **Że żyje, a jest umarły.**
- 3) Ile Duchów Boga ma Ten, który pisze do Anioła? **7**
- 4) Ile gwiazd ma Ten, który pisze do Anioła? **7**
- 5) Dokończ zdanie: Znam twoje **czyny**.

ODPOWIADAM

13. Podsumuj katechezę. Podkreśl, że Apokalipsa jest księgą nadziei, a nie strachu. Mówi ona o wielkiej miłości Boga do człowieka. Dodaj, że Stwórca zawsze będzie po naszej stronie – oczywiście jeśli Mu zaufamy i pozwolimy działać w naszym życiu.
14. Aby podsumować wiadomości z ostatnich trzech katechez, zaproponuj rozwiązanie krzyżówki w ćwiczeniu 1 w podręczniku.

Poprawne rozwiązanie:

- 1) Jeden z Dwunastu, inaczej uczeń.
- 2) Stan między sądem szczegółowym a sądem powszechnym, odpokutowanie za grzechy.
- 3) „Bo pierwsze niebo i pierwsza ziemia ...”. (Ap 21,1)
- 4) Wyzwolenie od grzechu i śmierci i życie wieczne z Bogiem.
- 5) Powszechny sąd Boga nad światem i ludzkością.

- 6) „Oto przybytek Boga z ...”. (Ap 21,3)
- 7) Utrata zbawienia, stan wiecznego nieszczęścia.
- 8) Sąd, który ma miejsce z chwilą śmierci.
- 9) „Miasto Święte – ... Nowe”. (Ap 21,2)
- 10) Stan wiecznej szczęśliwości, życie wieczne we wspólnocie z Bogiem.
- 11) *Bardzo bogate godzinki księcia de ...*

1.	A	P	O	S	T	O	Ł								
	2.	C	Z	Y	Ś	C	I	E	C						
3.	P	R	Z	E	M	I	N	Ę	Ł	Y					
		4.	Z	B	A	W	I	E	N	I	E				
			5.	O	S	T	A	T	E	C	Z	N	Y		
			6.	L	U	D	Ź	M	I						
7.	P	O	T	Ę	P	I	E	N	I	E					
		8.	S	Z	C	Z	E	G	Ó	Ł	O	W	Y		
9.	J	E	R	U	Z	A	L	E	M						
			10.	N	I	E	B	O							
11.	B	E	R	R	Y										

Apokalipsa ma charakter **SYMBOLICZNY**.

MODLĘ SIĘ

15. Pomódlcie się na zakończenie katechezy:

*Godzien jesteś, Panie i Boże nasz,
odebrać chwałę i cześć, i moc,
bo Ty stworzyłeś wszystko,
a z woli Twojej istniało [to] i zostało stworzone.
(Ap 4,11)*

KONIEC ŚWIATA. PARUZJA

CEL GŁÓWNY: ukazanie uczniom, że sąd ostateczny to stanięcie w całej prawdzie przed miłosiernym i sprawiedliwym Bogiem.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wyjaśnia znaczenie słowa „paruzja”;
- ▶ opisuje, co się wydarzy, kiedy człowiek stanie w całej prawdzie o sobie;
- ▶ charakteryzuje, jakie obrazy Boga może nosić w sobie człowiek.

POSTAWY: uczeń okazuje wdzięczność Bogu za Jego miłosierdzie i pomoc w osiągnięciu zbawienia.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świątym, rozmowa kierowana, pogadanka, praca indywidualna.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Świąte, ew. wybrane fragmenty *Opowieści z Narnii*¹.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Powtórzcie wiadomości z poprzednich lekcji. Dodaj, że dzisiaj uzupełnicie wiedzę i powiecie sobie, co oznacza termin „paruzja”, który nierozwalnie wiąże się z tematyką apokaliptyczną.
3. Rozpocznij pogadankę na temat czekania, pytając o to, jak uczniowie radzą sobie z oczekiwaniem – zarówno na spotkanie z przyjacielem,

¹ C.S. Lewis, *Opowieści z Narnii*, Media Rodzina, Poznań 2009.

jak i wizytę u dentysty. Zauważ, że kiedy czekamy na coś miłego, dłuży nam się czas, natomiast kiedy nie mamy ochoty na coś, co z pewnością się wydarzy i w czym musimy uczestniczyć, odsuwamy od siebie tę myśl i czujemy zniechęcenie.

SPOTYKAM

4. Podkreśl, że czekanie można również odnieść do wiary. Powiedz: *Wszyscy ochrzczeni czekają na coś bardzo ważnego – paruzję Pana Jezusa.*
5. Wyjaśnij, co oznacza ten termin. Możesz też poprosić o odczytanie definicji z tej części podręcznika.

PARUZJA – (gr. parousia – „obecność” lub „przyjście”); w kulturze hellenistycznej określano tak pojawienie się władcy lub urzędnika o wysokiej randze; według Nowego Testamentu i doktryny wczesnego chrześcijaństwa termin ten oznacza ponowne przyjście Chrystusa na świat przed sądem ostatecznym. Biblia mówi o przyjściu Pana w „dzień Pański”. W tym dniu Jezus pojawi się w chwale, aby osądzić każdego człowieka według jego uczynków.

6. Dodaj: *Ponieważ nie wiemy, jak długo będzie trwał czas oczekiwania na przyjście Pana, czyli paruzję, w międzyczasie powinniśmy starać się żyć tak, by móc stanąć przed Nim bez skazy.*

POZNAJĘ

7. Przygotuj uczniów do odczytania tekstu biblijnego z podręcznika. Możesz powiedzieć, że jako chrześcijanie w każdej chwili powinniśmy być gotowi na to ostateczne spotkanie. Przypomnij, że nastąpi ono w dzień Pański. Dokona się to bezpośrednio po naszej śmierci (na sądzie szczególnym) i na końcu świata (na sądzie ostatecznym).

8. Odczytaj fragment Ewangelii Świętego Łukasza.

Niech będą przepasane biodra wasze i zapalone pochodnie. A wy [bądźcie] podobni do ludzi oczekujących swego pana, kiedy z uczty weselnej powróci, aby mu zaraz otworzyć, gdy nadejdzie i zakolacze. Szczęśliwi owi słudzy, których pan zastanie czuwających, gdy nadejdzie. Zaprawdę, powiadam wam: Przepasze się i każe im zasiąść do stołu, a obchodząc, będzie im usługiwał. Czy o drugiej, czy o trzeciej straży przyjdzie, szczęś-

liwi oni, gdy ich tak zastanie. A to rozumiejcie, że gdyby gospodarz wiedział, o której godzinie przyjdzie złodziej, nie pozwoliłby włamać się do swego domu. Wy też bądźcie gotowi, gdyż o godzinie, której się nie domyślicie, Syn Człowieczy przyjdzie. (Łk 12,35–40)

9. Skomentuj ten tekst. Powiedz, że mówi on właśnie o oczekiwaniu – i o tym, że powinniśmy być gotowi na spotkanie z Panem. Podkreśl, że nie powinniśmy bać się tego momentu – jeżeli będziemy przestrzegać przykazania miłości, spotka nas samo dobro. Poza tym Bóg jest sprawiedliwy i miłosierny (możecie omówić szerzej te przymioty Boga), a Jezus Chrystus wystąpi w rolach naszego obrońcy i Rzecznika.
10. Możesz się odnieść do *Opowieści z Narnii* i porównać Jezusa do Aslana.
11. Aby usystematyzować wiedzę, zaproponuj ćwiczenie 1 w podręczniku (*Przy promieniach zapisz hasła, które kojarzą ci się ze słowem „paruzja”*). Zadanie ma charakter pracy indywidualnej. Następnie poproś o wykonanie ćwiczenia 2 (*Uporządkuj kolejne etapy, wpisując je w odpowiednie pola. Zwróć uwagę na kierunek strzałek*).

Poprawne rozwiązanie:

ODPOWIADAM

12. Podsumuj katechezę.
13. Poproś, by uczniowie przeczytali polecenie do ćwiczenia 3 (*Zapoznaj się z tekstem w części „Odpowiadam”*). Następnie uzupełnij poniższą tabelę, wiedząc, że w pustych kolumnach powinien znaleźć się opis każdego

z dwóch obrazów Boga. Podaj przykłady), a następnie krok po kroku wykonali zadanie. Po chwili możecie sprawdzić rozwiązanie.

Przykładowe rozwiązanie:

POZYTYWNY OBRAZ BOGA	NEGATYWNY OBRAZ BOGA
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Obraz Boga sprawiedliwego i miłosiernego. ▶ Taki obraz nosi w sobie ktoś, kto doświadcza bezwarunkowej miłości Boga. ▶ Pewność, że Stwórca jest dobrym Przyjacielem, kochającym Ojcem. ▶ Ufność, że Pan kocha człowieka tak bardzo, że nawet mocniej niż mama i tata (ta miłość przekracza ludzkie pojęcie). 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Obraz Boga karzącego, surowego, wymagającego. ▶ Podchodzenie do Pana z wielkim dystansem, rezerwą. ▶ Bóg w takim ujęciu nie ma dla człowieka litości, wszystkiego mu zabrania. ▶ Bóg, którego wzywa się tylko w sytuacjach zagrożenia, oczekując od Niego natychmiastowej reakcji.

MODLĘ SIĘ

14. Na koniec pomódlcie się – możecie odczytać fragment Psalmu 145 z podręcznika.

*Chcę głosić Twą wielkość, Boże mój, Królu,
i błogostawić imię Tve na zawsze i na wieki.
Każdego dnia będę Ciebie błogostawił
i na wieki wystawiał Tve imię.
Wielki jest Pan i bardzo godzien chwaty,
a wielkość Jego niezgłębiona.
(Ps 145,1–3)*

ŻYCIE WIECZNE, PIEKŁO I NIEBO

CEL GŁÓWNY: ukazanie uczniom, że poprzez wiarę w Boga i miłość człowiek otwiera się na życie wieczne w niebie.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ argumentuje, jak mało znaczy człowiek wobec ogromu wszechświata, a zarazem jaki jest ważny w oczach Pana;
- ▶ wymienia skojarzenia związane z życiem wiecznym;
- ▶ podaje argumenty za tym, że niebo jest krainą wiecznej szczęśliwości.

POSTAWY: uczeń kształtuje w sobie świadomość, że niebo jest miejscem nieustannego doświadczania szczęścia i miłości.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, pogadanka, film z serii 3MC – Trzyminutowy Katechizm¹, praca w parach, mapa myśli.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte, ew. kalkulator, ew. akcesoria do odtworzenia filmu, kartki A4 i flamastry dla każdej pary.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

---

¹ Film *Co będziemy robić w niebie?* można znaleźć na YouTube. Materiał warto przygotować przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

ODKRYWAM

2. Zaczynij pogadankę. Porozmawiaj z uczniami o gwiazdach – wyjaśnij, że zdaniem naukowców cały widzialny wszechświat zawiera dwa biliony galaktyk, a każda galaktyka zawiera kilkaset miliardów gwiazd. Wyjmij kalkulator i zaproponuj, żebyście przeliczyli, ile gwiazd znajduje się we wszechświecie. Bardzo ważne jest, żeby uczniowie zrozumieli, że liczby, o których mówisz, mają tyle zer, że wynik nie zmieści się na ekranie kalkulatora.

Podsumuj: *Uzyskaliśmy niewyobrażalną liczbę! Kiedy nocą patrzycie w niebo, jesteście w stanie dostrzec kilkanaście migoczących punkcików. A jest ich zdecydowanie więcej! Musimy sobie uświadomić swoją małość wobec potęgi wszechświata. A z drugiej strony powinniśmy pamiętać, że każdy z nas jest wyjątkowy i niepowtarzalny, ukochany przez Stwórcę.*

SPOTYKAM

3. Zapowiedz, że teraz uczniowie poznają historię znakomitej polskiej siatkarki, która w swoim życiu odnalazła klucz do szczęścia wiecznego.

Poproś, aby uczniowie przeczytali tekst z tej części podręcznika.

Często zdarza się, że dopiero w obliczu dramatycznych wydarzeń uświadamiamy sobie, jak kruche jest ludzkie życie. Być może kojarzysz świetną polską siatkarkę Agatę Mróz-Olszewską. Zdobyła złote medale na mistrzostwach Europy w piłce siatkowej kobiet.

Urodziła się w 1982 roku w Dąbrowie Tarnowskiej. Od dzieciństwa uwielbiała uprawiać sport i miała ku temu doskonałe predyspozycje – była bardzo wysoka. Rodzice Agaty, a także jej siostra i brat również w dużej mierze poświęcili swoje życie sportowi. Ona sama pierwsze sukcesy w siatkówce zaczęła odnosić już w liceum. Tak pokierowała swoją karierą, że wkrótce zaczęła reprezentować Polskę na europejskich zawodach.

W 2007 roku wyszła za mąż, a rok później dowiedziała się, że nastąpiło u niej zaostrzenie zdiagnozowanej kilka lat wcześniej choroby nowotworowej. Trzy dni przed kwalifikacją do przeszczepu okazało się, że jest w ciąży. Ze względu na ciężki stan zdrowia siatkarki wielu lekarzy doradzało dokonanie aborcji. Mimo ogromnego ryzyka nie zdecydowała się na przerwanie ciąży. W kwietniu 2008 roku urodziła córkę Liliannę, a w maju przeszła zabieg przeszczepienia szpiku kostnego w specjalistycznej klinice we Wrocławiu. Czternaście dni po przeszczepie zmarła. Miała tylko 26 lat.

4. Następnie zapytaj: *Jak myślicie, dlaczego Agata Mróz była szczęśliwa w tak dramatycznej sytuacji? Dlaczego powiedziała, że odchodzi z tego świata spełniona?* (Przewidywane odpowiedzi: postąpiła zgodnie z własnym sumieniem, uratowała swoje dziecko, wierzyła w życie wieczne).

Podsumuj wypowiedzi uczniów: Siatkarka wierzyła, że życie człowieka nie kończy się tutaj na ziemi – że zmienia się, ale się nie kończy. Ufała, że śmierć będzie przejściem do lepszego świata. Prawdopodobnie miała nadzieję, że w wieczności spotka się na nowo ze swoją córeczką, mężem, rodziną i przyjaciółmi.

5. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Wpisz w kratki P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F, jeśli jest fałszywe*).

Poprawne rozwiązanie:

Agata Mróz pochodziła z Gdańska.	F
Agata Mróz pochodziła ze „sportowej” rodziny.	P
Agata reprezentowała Polskę wyłącznie na europejskich zawodach w koszykówce.	F
Kiedy kobieta wyszła za mąż, okazało się, że nastąpiło u niej zaostrenie choroby nowotworowej.	P
Kiedy dowiedziała się, że spodziewa się dziecka, podjęła decyzję o kontynuowaniu leczenia i zgodziła się z zaleceniami lekarzy, którzy radzili jej przerwać ciążę.	F
Córka Agaty i Jacka otrzymała imię Liliana.	P
Mimo przeszczepu szpiku Agata Mróz zmarła w wieku 28 lat.	F

POZNAJĘ

6. Jeśli masz taką możliwość, włącz uczniom krótki film z serii 3MC – Trzyminutowy Katechizm *Co będziemy robić w niebie?*
7. Następnie poproś, by uczniowie w parach (tak jak siedzą w ławkach) zastanowili się nad pytaniem: *Czym jest wieczność? Jakie macie skojarzenia z życiem wiecznym?*

Zadaniem każdej pary będzie stworzenie mapy myśli. Za pomocą słów i symboli graficznych mają wyrazić swoje skojarzenia związane z tą tematyką. Rozdaj uczniom kartki A4 i flamastry. Zasugeruj, że uczniowie mogą się zainspirować tekstem z tej części podręcznika, a także fragmentem Pisma Świętego. Odczytajcie go i rozpocznijcie pracę w parach.

Popatrzcie, jaką miłością obdarzył nas Ojciec: zostaliśmy nazwani dziećmi Bożymi, i rzeczywiście nimi jesteśmy. Świat zaś dlatego nas nie zna, że nie poznał Jego. Umiłowani, obecnie jesteśmy dziećmi Bożymi, ale jeszcze się nie ujawniło, czym będziemy. Wiemy, że gdy się objawi, będziemy do Niego podobni, bo ujrzymy Go takim, jakim jest. (1 J 3,1-2)

Po zakończeniu pracy wybrane pary prezentują swoje mapy myśli (wieszają je na tablicy i krótko je omawiają). Prace mogą zostać na tablicy do końca lekcji.

ODPOWIADAM

- Podsumuj katechezę, możesz wykorzystać tekst z tej części podręcznika: *Piekło to wieczne oddzielenie od Boga. Pan, który jest miłością, nie stworzył piekła, ale stworzył nas – istoty rozumne obdarzone wolnością. Mamy prawo decydować o sobie, możemy więc na zawsze odrzucić Boga i Jego miłość. Właśnie dlatego piekło jest dobrowolnym i upartym wyborem dokonany przez człowieka. Kiedy odwracamy się od Boga, rezygnujemy z miłości, którą jest Stwórca. Jezus pragnie zbawić wszystkich ludzi. On chce być naszym Przyjacielem – w końcu był prawdziwym człowiekiem i jest prawdziwym Bogiem, który przeszedł dobrowolnie przez bramę śmierci i dał nadzieję nieśmiertelności wszystkim, którzy w Niego wierzą. Powiedział nam przecież: „Ja jestem zmartwychwstaniem i życiem. Kto we Mnie wierzy, to choćby umarł, żyć będzie. Każdy, kto żyje i wierzy we Mnie, nie umrze na wieki” (J 11,25-26).*
- W celu podsumowania wiadomości zaproponuj rozwiązanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Uzupełnij zdania, wpisując wyrazy w luki. W każdym polu powinno znaleźć się jedno słowo.*)

Poprawne rozwiązanie:

Niekiedy mówi się, że śmierć to powtórne **narodziny** człowieka. Możemy wówczas dostać się do **nieba**, czyli krainy wiecznej szczęśliwości. Wstępn do nieba gwarantuje nam **wiara** – to ona **otwiera nas** na przyjęcie

tego daru. Oprócz wiary potrzebujemy również **pokory** i **miłości**. W końcu nie od dziś wiadomo, że „Bóg jest miłością, bo jest **wieczny**, a miłość jest wieczna, bo jest Boża”.

10. Poproś, by uczniowie w ramach zadania domowego wykonali ćwiczenie 3 z podręcznika (*Jak sądzisz: czy Jezus jest twoim przyjacielem? Uzasadnij swoje zdanie*).

MODLĘ SIĘ

11. Na koniec pomódlcie się słowami *Modlitwy do Ducha Świętego o radość*.

Zechciej mi dać, o Panie, zdrowie ciała i umiejętność zachowania go. Zechciej mi dać, o Panie, świętą duszę, która ma stale na względzie to, co jest dobre i czyste. Spraw, abym w obliczu pokusy do grzechu nie wpadał w strach, ale umiał znaleźć sposób przywrócenia wszystkim rzeczom należytego porządku.

Zechciej, o Panie, dać mi duszę, której obca jest wszelka nuda i która nie zna szemrania, wzdychań i narzekania. Panie, obdarz mnie zmysłem humoru. Daj mi łaskę rozumienia się na żartach, ażebym zaznał w życiu trochę prawdziwej radości, a i innych mógł nią obdarzyć.

Panie, któryś w księgach swoich świętych powiedział, że „w pogodnym obliczu króla jest życie”, okaż nad nami i nad ziemią, którąś stworzył, pogodne swoje Oblicze i udziel nam pogody ducha. Łaskawym swym i pogodnym obliczem oświeć, Duchu Święty, nasze serca, wzmocnij w nas blask Twojej łaski, abyśmy poprzez dobre uczynki zasłużyli na to dobro, o które Ciebie prosimy. Przez Chrystusa, Pana naszego. Amen.

SENS ŻYCIA W ŚWIETLE RZECZY OSTATECZNYCH

CEL GŁÓWNY: ukazanie wiary w Boga jako sensu życia człowieka.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ mówi, za co czuje wdzięczność;
- ▶ opowiada o Nicku Vujicicu;
- ▶ wyjaśnia, dlaczego że wiara nadaje sens życiu.

POSTAWY: uczeń dostrzega sens w swoich życiowych doświadczeniach.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, pogadanka, nauczyciel w roli¹, praca indywidualna.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Rozpocznij pogadankę na temat wdzięczności. Możesz spytać uczniów, czy na koniec dnia myślą o tym, co się zdarzyło, i czy czują za to wdzięczność.
3. Spytaj, czy uczniowie wiedzą, co to jest tamagotchi. Wyjaśnij, że to popularna w drugiej połowie lat 90. elektroniczna zabawka. Opowiedz o niej. Opisz ją (wielkości jajka, wyposażona w trzy małe przyciski oraz wyświetlacz ciekłokrystaliczny). Wytłumacz, na czym polega zabawa:

---

¹ Wcielisz się w Nicka Vujicica. Aby dobrze wpaść w swojej roli, zapoznaj się z dowolnymi materiałami na temat tego mężczyzny. Skorzystaj z książek, internetu albo innych źródeł.

w grze chodzi o opiekę nad wirtualnym zwierzątkiem, które należy karmić, myć i sprzątać po nim. Wykonywanie tych oraz innych czynności pozwala przeżyć wirtualnemu stworzeniu.

4. Porównaj tamagotchi do życia człowieka. Czy czasami jesteśmy jak to elektroniczne zwierzątko, które potrzebuje tylko jedzenia, higieny i snu? Dopytaj: *Co według was jest w życiu najważniejsze? Co decyduje o tym, czy czujemy się szczęśliwi?* (Tak pokieruj rozmową, by padły odpowiedzi, że miłość, rodzina, bliscy, świadomość sensu).

SPOTYKAM

5. Powiedz, że ludzie mają tendencję do narzekania i niedoceniań tego, co mają. Już to, że mamy sprawne ciała, dzięki którym funkcjonujemy na co dzień, to bardzo dużo.
6. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (*Zapisz 10 rzeczy, za które możesz być wdzięczny. Skup się na tym, co masz – swoim ciele, cechach charakteru itd. Odpowiedzi zanotuj w czereśniach*). Aby uczniowie obrali właściwy kierunek, podaj przykłady: *Czuję wdzięczność za nogi, dzięki którym mogę chodzić. Czuję wdzięczność za dłonie, które mogą utrzymać długopis i siatkę z zakupami. Cieszę się, że jestem wytrwała, bo dzięki temu osiągam coraz lepsze wyniki w nauce.*
7. Opowiedz uczniom o Nicku Vujicicu. Wykorzystaj tekst z tej części podręcznika.

Znany mówca motywacyjny Nick Vujicic urodził się w Australii w 1982 roku. Przyszedł na świat bez rąk i nóg jako najstarsze dziecko pastora i pielęgniarki. Rodzice byli zszokowani, gdy po raz pierwszy ujrzeli syna. Matka bała się wziąć chłopca w objęcia. Mały Nick początkowo nie mógł chodzić do zwykłej szkoły, ponieważ prawo zakazywało tego dzieciom niepełnosprawnym fizycznie. W końcu przepisy się zmieniły, a Vujicic został jednym z pierwszych niepełnosprawnych uczniów uczęszczających do szkoły razem z pełnosprawnymi. W szkole był poniżany i wyśmiewany przez kolegów, przez co cierpiał na depresję i miał myśli samobójcze.

Później zrozumiał, że może inspirować innych, dawać im wiarę i nadzieję. Gdy mama pokazała mu artykuł w gazecie o mężczyźnie, który radzi sobie w codziennym życiu mimo niepełnosprawności, Nick uświadomił sobie, że nie tylko on nie jest w pełni sprawny, i postanowił pokonać

swoją chorobę. Nauczył się samodzielnie wykonywać wszystkie codzienne czynności: pisać (używa do tego palców u stopy), korzystać z komputera, czesać się, golić, myć zęby... Potrafi odebrać telefon, napić się wody ze szklanki, a nawet kopać piłkę, grać w golfa i na perkusji!

Nick w 2012 roku ożenił się z pełnosprawną Japonką. Rok później urodził się im pierwszy syn, później drugi, a w 2017 roku rodzina Vujjiciców powiększyła się o bliźniaczki.

8. Następnie poproś, aby uczniowie wyobrazili sobie, że mają okazję porozmawiać z Nickiem Vujjicem i mogą zadawać mu trzy pytania. Wciel się w rolę Nicka (metoda „nauczyciel w roli”). Zachęcaj do zadawania pytań.
9. W ramach podsumowania tej części lekcji poproś o wykonanie ćwiczenia 2 (Czym imponuje ci Nick Vujjic? W czym chciałbyś go naśladować? Zapisz swoje przemyślenia w trzech podpunktach). Zadanie ma charakter pracy indywidualnej.

POZNAJĘ

10. Poproś o odczytanie fragmentu biblijnego z tej części podręcznika.

O nic się już nie martwcie, ale w każdej sprawie wasze prośby przedstawiajcie Bogu w modlitwie i błaganu z dziękczynieniem. A pokój Boży, który przewyższa wszelki umysł, będzie strzegł waszych serc i myśli w Chrystusie Jezusie. (Flp 4,6–7)

11. Skomentuj. Przy okazji podsumuj całą katechezę. Powiedz: *Święty Paweł zapewnia nas, że nie musimy się o nic martwić. Mówi, że mamy oparcie w Bogu – tym samym, który stał się człowiekiem, by nas zbawić i otworzyć przed nami bramę życia wiecznego.*
12. Dodaj, że ludzie zawsze będą doświadczać bólu i przemijania, ale w bliskiej obecności Jezusa będzie im łatwiej. Wiara daje wewnętrzny spokój, pozwala nabrać dystansu do wielu zdarzeń. Dzięki niej człowiek jest w stanie patrzeć szerzej na to, co dzieje się wokół niego.
13. Poproś, by uczniowie rozwiązali krzyżówkę w ćwiczeniu 1.

Poprawne rozwiązanie:

- 1) „A pokój Boży, który przewyższa wszelki umysł, będzie strzegł waszych serc i myśli w ... Jezusie”. (Flp 4,7)

- 2) Powyższy list apostolski został zaadresowany do ...
- 3) Powinieneś czuć ją na koniec każdego dnia – myśląc o tym, co się zdarzyło.
- 4) Ojciec Nicka Vujicica jest ...
- 5) Najważniejsze przykazanie, którego nauczył nas Jezus.
- 6) Jezus stał się człowiekiem, aby nas ...

				1.	C	H	R	Y	S	T	U	S	I	E	
2.	F	I	L	I	P	I	A	N							
				3.	W	D	Z	I	Ę	C	Z	N	O	Ś	Ć
		4.	P	A	S	T	O	R	E	M					
		5.	M	I	Ł	O	Ś	C	I						
6.	Z	B	A	W	I	Ć									

ODPOWIADAM

14. Poproś, by uczniowie wspólnie podsumowali katechezę. Wysłuchaj ich wypowiedzi i ewentualnie dodaj coś od siebie. Postaraj się, by wybrzmiało, że tempo, w którym współcześnie żyjemy, nie sprzyja chwilom refleksji i wdzięczności, ale powinniśmy starać się cieszyć tym, co nas spotyka.

MODLĘ SIĘ

15. Na koniec pomódlcie się.

*Panie, moje serce nie jest wyniosłe
i oczy moje nie patrzą z góry.
Nie gonię za tym, co wielkie
albo co przerasta moje siły.
Przeciwnie: zaprowadziłem ład
i spokój w mojej duszy.
Jak niemowlę u swej matki,
jak niemowlę – tak we mnie jest moja dusza.
Izraelu, pokładaj w Panu nadzieję
teraz i aż na wieki!
(Ps 131)*

CZYŚCIEC I ODPUSTY

CEL GŁÓWNY: pogłębienie w uczniach świadomości potrzeby modlitwy za zmarłych.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wyjaśnia, czym jest czyściec;
- ▶ wskazuje rodzaje modlitwy za zmarłych;
- ▶ wymienia warunki uzyskania odpustu w intencji zmarłych.

POSTAWY: uczeń pamięta o potrzebie modlitwy za zmarłych.

METODY: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, pogadanka.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Powiedz: *Z pewnością słyszeliście o „bankach krwi”, w których przechowuje się krew, aby ratować życie osób, które pilnie jej potrzebują (np. uległy wypadkowi czy są w trakcie leczenia). Do takiego banku krwi mogą zgłosić się dorosłe osoby, które chcą oddać dobrowolnie własną krew. Takie osoby są nazywane honorowymi dawcami krwi.*

Dodaj: *Stosując pewną analogię, możemy powiedzieć, że Kościół też prowadzi taki „duchowy bank dobra”, w którym gromadzi różne zasługi osób wierzących, aby pomagać zmarłym, którzy potrzebują tej pomocy.*

3. Zapytaj: *Jak sądzicie, o jaki duchowy skarbiec, który pomaga osobom zmarłym, może chodzić? (Potencjalne odpowiedzi: modlitwa za zmarłych, Msza Święta za zmarłych; może ktoś skojarzy, że chodzi o odpusty).*

4. Podsumuj: *Podczas dzisiejszej katechezy dowiemy się dlaczego osoby zmarłe mogą potrzebować naszej pomocy oraz w jaki sposób możemy im pomagać.*

SPOTYKAM

5. Przeczytajcie tekst z tej części podręcznika.

Jak już wiesz, dusze, które wymagają oczyszczenia, po śmierci i sądzie trafiają do czyśćca. Jak on wygląda? Znana polska święta Faustyna Kowalska w swoim dzienniczku opisała wizytę w tym miejscu:

Ujrzałam Anioła Stróża, który mi kazał pójść za sobą. W jednej chwili znalazłam się w miejscu mglistym, napętnionym ogniem, a w nim całe mnóstwo dusz cierpiących. Te dusze modlą się bardzo gorąco, ale bez skutku dla siebie, my tylko możemy im przyjść z pomocą. Płomienie, które paliły je, nie dotykały się mnie. Mój Anioł Stróż nie odstępował mnie ani na chwilę.

I zapytałam się tych dusz, jakie ich jest największe cierpienie? I odpowiedziały mi jednoznacznie, że największe dla nich cierpienie to jest tęsknota za Bogiem. Widziałam Matkę Bożą odwiedzającą dusze w czyśćcu. Dusze nazywają Maryję „Gwiazdą Morza”. Ona im przynosi ochłodę¹.

6. Następnie poproś, by uczniowie wykonali ćwiczenia 1 z podręcznika (*Jeszcze raz zapoznaj się z tekstem z części „Spotykam”. O czym możemy się dowiedzieć z wizji Świętej Faustyny Kowalskiej?*).

Poprawna odpowiedź: 1) istnieje czyściec, 2) dusze w czyśćcu cierpią z powodu tęsknoty za Bogiem, 3) same nie mogą sobie pomóc, 4) potrzebują naszej pomocy, 5) Matka Boża przynosi im ulgę w tej tęsknocie.

7. Podsumuj: *Czyściec nie należy wyobrażać sobie jako jakiegoś specjalnego miejsca w kosmosie, zawieszonych między ziemią a niebem. Jest to stan duchowego oczyszczenia po śmierci, przeznaczony dla tych, których Bóg przygotowuje do „zamieszkania” w niebie. Ogień i mgła w wizji Świętej Faustyny symbolizują tęsknotę za spotkaniem z Bogiem.*

---

¹ Faustyna Kowalska, Dzienniczek. Miłosierdzie Boże w duszy mojej, 20.

POZNAJĘ

8. Powiedz, korzystając z tekstu z części „Poznaję”:

Istnieje łączność między trzema stanami Kościoła (ziemia, czyściec i niebo), a tym samym możliwa jest między nimi wymiana dóbr duchowych i wzajemna pomoc. Wierni na ziemi tworzą Kościół pielgrzymujący, dusze w czyśccu stanowią Kościół oczyszczający się (cierpiący), a zbawieni w niebie Kościół chwalebny. Kościół na Soborze w Lyonie w 1274 r. ogłosił dogmat o istnieniu czyścca, po czym potwierdził go i wyjaśnił na Soborze Trydenckim (który obradował w latach 1545–1563) w osobnym dekreście. Dogmat ten opiera się na przesłankach z Pisma Świętego oraz na sięgającej II wieku Tradycji kościelnej. Podkreśla dwie prawdy: istnienie czyścca jako pośmiertnej kary za grzechy oraz możliwość i potrzebę modlitwy i ofiary w intencji dusz czyśccowych.

9. Kontynuuj: *Wszyscy ludzie są grzeszni. Każdy grzech niesie za sobą negatywne konsekwencje. Spowiedź święta gładzi nasze winy względem Boga, jednak pewne konsekwencje grzechu w nas zostają (w teologii nazywane są karami). Pokuta i nawrócenie oczyszczają nas z tych konsekwencji. Jednak jeśli ktoś umiera nie w pełni oczyszczony, po śmierci potrzebuje jeszcze przygotowania, by móc wejść do chwały nieba – ten stan nazywany jest czyścciem. Zmarli przebywający w czyśccu są już pewni zbawienia, ale muszą się jeszcze na nie przygotować. Istotą kary czyśccowej jest tymczasowa rozłąka z Bogiem i oczekiwanie na spotkanie z Nim.*

10. Powiedz, że w karze za grzech nie chodzi o karę, którą Bóg chce nam wymierzyć, lecz o konsekwencje, które samoistnie wynikają ze złych czynów, np. jeśli świadomie nie dbam o zdrowie i zachoruję, to nie Bóg mnie ukarał chorobą, tylko ponoszę konsekwencje swojego postępowania (oczywiście zdarzają się choroby niezależne od naszego stylu życia, ale one także nigdy nie są wynikiem kary Boga).

ODPOWIADAM

11. Zapytaj: *W jaki sposób możemy pomagać osobom zmarłym?* Chętni uczniowie wypowiadają swoje zdanie.

12. Podsumuj: *Wierni pielgrzymujący jeszcze na ziemi mogą pomóc duszom w czyśccu, ofiarując za nich modlitwę. Najprostszą formą pomocy osobom*

zmarłym jest nasza modlitwa osobista w intencji zmarłych. Istnieją jeszcze inne formy pomocy osobom zmarłym:

- ▶ Msza Święta w intencji zmarłych – to najdoskonalsza forma modlitwy;
- ▶ wypominki – modlitwa, w czasie której wymieniamy zmarłych z imienia lub nazwiska;
- ▶ odpust – każdy ochrzczony po spełnieniu odpowiednich warunków może ofiarować go za bliskich zmarłych.

13. Omów, jakie warunki trzeba spełnić, aby ofiarować odpust w intencji zmarłego. Powiedz, że trzeba pobożnie nawiedzić cmentarz w dniach od 1 do 8 listopada i pomodlić się za dusze zmarłych przy zachowaniu stałych warunków odpustu (stanu łaski uświęcającej, przyjęcia w danym dniu Komunii Świętej oraz wolności od przywiązania do grzechu, nawet lekkiego, i odmówienia modlitwy w intencjach ojca świętego – np. *Ojcze nasz* i *Zdrowaś Maryjo*).

14. Poproś o wykonanie ćwiczenia nr 2 (*Napisz, jakie warunki trzeba spełnić, aby ofiarować odpust w intencji osoby zmarłej*).

Poprawna odpowiedź: patrz punkt 16.

15. Jeśli jest taka możliwość, poproś o rozwiązanie testu sprawdzającego znajomość wiedzy z całego działu. Do **quizu** odsyła kod QR zamieszczony w podręczniku na początku części „Moje notatki”. Możesz też poprosić uczniów, by rozwiązali test w domu.

MODLĘ SIĘ

16. Na koniec poproś, aby uczniowie w ciszy zastanowili się, za jaką osobę zmarłą chcą ofiarować tę modlitwę. Następnie pomódlcie się wspólnie fragmentem psalmu pokutnego:

Zmiłuj się nade mną, Boże, w swojej łaskawości,
w ogromie swego miłosierdzia wymaż moją nieprawość!
Obmyj mnie zupełnie z mojej winy
i oczyść mnie z grzechu mojego!
Uznaję bowiem moją nieprawość,
a grzech mój mam zawsze przed sobą.
Tylko przeciw Tobie zgrzeszyłem
i uczyniłem, co złe jest w Twych oczach,

tak że się okazujesz sprawiedliwy w swym wyroku
i prawy w swoim osądzie. (...)

Pokrop mnie hizopem, a stanę się czysty,
obmyj mnie, a nad śnieg wybieleję.

Spraw, bym usłyszał radość i wesele:

niech się radują kości, któreś skruszył!

Odwróć oblicze swe od moich grzechów

i wymaż wszystkie moje przewinienia!

(Ps 51,3-6.9-12)

KORELACJA Z EDUKACJĄ SZKOLNĄ (rozdział II)

JĘZYK POLSKI

- ▶ Pogańska a chrześcijańska wizja sądu i kary po śmierci w literaturze.
- ▶ Interpretacja Apokalipsy – interpretacja utworów poetyckich, rozpoznawanie w tekście literackim (religijnym) środków stylistycznych (np. alegorii i symbolu).
- ▶ Apokalipsa w literaturze i obrazach.
- ▶ Interpretacja zapowiedzi końca świata.
- ▶ Słownictwo religijne, np. niebo, piekło, sąd ostateczny, czyściec, Apokalipsa.

ROZDZIAŁ III

BIBLIJNE WZORY MODLITWY

CEL GŁÓWNY: ukazanie uczniom postaci biblijnych będących wzorem modlitwy oraz osób znanych z historii i współczesnych żyjących modlitwą.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wymienia przykłady osób ze Starego i Nowego Testamentu, które żyły modlitwą;
- ▶ wyjaśnia znaczenie modlitwy w życiu postaci biblijnych;
- ▶ omawia historie znanych z historii Kościoła i współczesnych ludzi, dla których modlitwa miała istotne znaczenie w życiu.

POSTAWY: uczeń bierze przykład z osób żyjących na co dzień modlitwą i zaczyna praktykować ją coraz częściej.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, pogadanka, praca w grupach, praca w parach, miniwykład¹, ew. film.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte (jedno na ławkę), kartki A4 (dla każdej grupy), film o trudnościach w modlitwie², komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

---

¹ Przygotuj go na podstawie książki Moniki Białkowskiej, *Święta ekipa. Inspiracje (nie tylko) dla młodzieży*, Wydawnictwo św. Wojciecha, Poznań 2021. Zob. punkt 11 scenariusza.

² Np. *Prosta Modlitwa [#01] Modlitwa najintymniejszych pragnień*. Film jest dostępny na kanale Dominikanie.pl na YouTube. Warto przygotować go przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

ODKRYWAM

2. Zaczynij pogadankę na temat małych dzieci, które można łatwo rozśmieszyć, robiąc do nich miny. Zauważ, że maluchy chętnie naśladowują gesty i próbują dostosować mimikę do tego, co widzą. Podsumuj: *Wiecie z biologii, że dziecko uczy się przez naśladowanie rodziców. Obserwuje postawę matki i ojca, ich gestykulację, powtarza po nich proste słowa, polecenia, uczy się nazywać przedmioty. W ten sposób poznaje świat. Kiedy dorasta, poszerza swoją wiedzę na temat otaczającego go świata, kształtuje się w nim myślenie abstrakcyjne, potrafi odróżnić dobro od zła. W miarę upływu czasu samodzielnie wybiera autorytety czy osoby, które mu imponują, na których chciałoby się wzorować.*

SPOTYKAM

3. Omówcie różnicę między „autorytetem” a „idolem”. W tym celu podziel uczniów na czteroosobowe zespoły. Rozdaj im kartki. Poproś, by grupy wybrały swoich przedstawicieli. Zwróć się do nich: *Podzielcie kartki na pół. Jedną część zatytułujcie „Autorytet”, a drugą „Idol”. Wyjaśnij, że będziesz odczytywać hasła, za każdym razem podając numer (np. Dzie sięć. Ma dużą wiedzę). Zadaniem uczniów jest dopasować kolejne numery do odpowiednich części kartki.*

- 1) Jego popularność utrzymuje się krótko.
- 2) Jest odpowiedzialny.
- 3) Jest szlachetny.
- 4) Inaczej celebryta.
- 5) To człowiek z charakterem.
- 6) Ulubieniec tłumu.
- 7) Jest honorowy.
- 8) Jest znany z tego, że jest znany.
- 9) Wypowiada się na każdy temat, nawet jeśli nie ma nic do powiedzenia.
- 10) Ma dużą wiedzę.
- 11) Postać rozpoznawalna.
- 12) Ma hierarchię wartości.
- 13) Ktoś znany w show-biznesie.
- 14) Ceni przyjaciół.

Prawidłowe rozwiązanie:

Autorytet: 10, 5, 2, 7, 3, 12, 14

Idol: 4, 6, 8, 9, 1, 11, 13

4. W podsumowaniu zaznacz, że współcześnie trudno jednoznacznie wskazać osobę, którą chciałoby się naśladować pod każdym względem. Podkreśl, że narzędzia technologiczne z jednej strony ułatwiają nam dostęp do wiadomości z całego świata, a z drugiej informacje są bardzo ulotne, bo ich miejsce szybko zastępują następne. Podobnie jest w życiu – ktoś może być wzorem tylko dla jednego pokolenia, ale bywa, że ta sama osoba inspiruje kilka pokoleń. Częściej obserwujemy modę na chwilowego idola.
5. Powiedz: *Wiecie już, co odróżnia autorytet od idola. Co ważne, w historii zapisały się takie postacie, które zmieniły bieg wydarzeń, a do ich słów i przykładów postępowania wracają następne pokolenia.*

POZNAJĘ

6. Podkreśl: *Wzorem do naśladowania mogą być nie tylko postacie historyczne, bohaterowie i ludzie, którzy w jakiś sposób zmienili bieg ważnych wydarzeń, ale także postaci biblijne. Mogą one być dla nas wzorem modlitwy. Jesteśmy w stanie wskazać takie postacie tak w Starym, jak i Nowym Testamencie.*
7. Połóż na ławkach Pismo Święte. Poproś o odczytanie polecenia do ćwiczenia 1 (*Odszukaj fragmenty biblijne oznaczone siglami. W kratki wpisz imiona postaci, o których mówią dane cytaty. Pamiętaj, że jedna kratka to jedna litera*). Poleć, by uczniowie pracowali w parach.

Prawidłowe rozwiązanie:

Rdz 12,1–3 → **Abram**

Wj 34,29 → **Mojżesz**

1 Krl 18,36–37 → **Eliasz**

Jr 17,17–18 → **Jeremiasz**

Hi 7,21 → **Hiob**

J 18,4–5 → **Jezus**

Łk 1,3 → **Teofil**

8. Skomentuj: Odnależliście fragmenty dotyczące Abrahama, Mojżesza, Eliasza, Jeremiasza, Hioba, Pana Jezusa i Maryi. Każda z tych osób jest dla nas wzorem modlitwy.

Kontynuuj, wykorzystując pierwszy akapit z tej części podręcznika: *W samej Biblii znajdziemy opisy wielu postaci, na których możemy wzorować swoją modlitwę, a także tych, którzy prosili Boga o pomoc. Zaczniemy od Starego Testamentu. Król Salomon prosił Pana o mądrość, a Hiob błagał Go o uwolnienie od cierpienia. Z Bogiem rozmawiał też Abraham, który skierował do Stwórcy pierwszą znaną nam modlitwę prośby. Wstawił się za Sodomą, którą Bóg chciał zniszczyć z powodu grzeszności mieszkańców miasta. Mojżesz rozmawiał z Panem „twarzą w twarz” (Wj 33,11) – tak jak rozmawia się z przyjacielem. Był pośrednikiem między Bogiem a ludem Izraela, za którym wielokrotnie się wstawiał. Z kolei prorok Eliasz rozmawiał z Bogiem na górze Horeb. Była to modlitwa człowieka zniechęconego, który nie dostrzega sensu swej misji. A może pamiętasz proroka Jeremiasza? Jego modlitwa była bardzo głęboka i osobista.*

9. Dodaj: *W Nowym Testamencie nauczycielem modlitwy stał się Pan Jezus. Całe Jego życie było przepełnione modlitwą. Widać to zwłaszcza w przełomowych momentach w jego ziemskiej misji: podczas chrztu w Jordanie, w chwili powołania uczniów czy w czasie przemienienia na górze Tabor. Jezus modlił się przed swą męką w Getsemani i podczas ukrzyżowania. Odpowiadając na prośbę apostołów, nauczył ich Modlitwy Pańskiej. Nowotestamentowym wzorem kobiety pogrążonej w modlitwie może być także Maryja, która w pełni zaufała, że Pan wie lepiej. Była gotowa, by bez większych oczekiwań zrealizować Jego zamiary wobec Niej. Do końca pozostała wierna Bogu i wszystko zachowywała w swym sercu.*
10. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (Przyporządkuj postaci wypisane w ramce do Starego lub Nowego Testamentu).

Prawidłowe rozwiązanie:

ST: Salomon, Hiob, Abraham, Mojżesz, Eliasz, Jeremiasz

NT: Jezus, Maryja

ODKRYWAM

11. Powiedz: *We współczesnym świecie też możemy znaleźć osoby, które żyły i żyją modlitwą. Wzorem modlitwy był dla nich sam Pan Jezus, który*

nieustannie się modlił. Dla takich osób modlitwa stała się czymś naturalnym – tak jak oddychanie, jedzenie, spanie. Nie oznacza to oczywiście, że była łatwa i nie sprawiała im żadnych trudności. Mimo to dodawała im siły, pokonywała strach, umacniała w słabościach i czyniła ich szczęśliwym.

12. Wymieńcie przykłady takich osób (np. Jan Paweł II, Karol Acutis, Matka Teresa z Kalkuty, Albertyna Berkenbrock, Alojzy Gonzaga, Benigna Cardoso da Silva, Dominik Savio, Guido Schäffer, Imelda Lambertini, Ivan Merz, Karolina Kózkówna, Piot Jerzy Frassati, Róża z Limy, Stanisław Kostka czy Teresa od Dzieciątka Jezus). Opowiedz krótko o wybranych postaciach. Możesz skorzystać z książki Moniki Białkowskiej *Święta ekipa*.

12. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 (*Przyporządkuj osoby do ich opisów*).

Prawidłowe rozwiązanie:

Matka Teresa z Kalkuty → Żyła w latach 1910–1997). Założyła Zgromadzenie Misjonek Miłości, które posługuje wśród najuboższych i odrzuconych przez społeczeństwo w biednych rejonach świata. Była przekonana, że miłość do Boga jest nierozdzielnie związana z miłością do bliźniego. Wszelkie dobro świadczone najuboższemu było świadectwem dobra samemu Chrystusowi.

Karol Acutis → Zmarł w 2006 roku. Włoch, który zajmował się pisaniem programów komputerowych. Chętnie praktykował post, modlitwę i jałmużnę. Za najważniejszy punkt dnia uważał modlitwę. Szczególnie zależało mu na codziennej Eucharystii.

Jan Paweł II → Urodził się w latach 20. XX wieku. Był pierwszym po 455 latach biskupem Rzymu, który nie pochodził z Włoch. Jego pontyfikat trwał 26 lat. Wielokrotnie podkreślał, że współczesny świat potrzebuje modlitwy.

14. Jeśli masz taką możliwość, wyświetl uczniom film *Prosta Modlitwa [#01] Modlitwa najintymniejszych pragnień*, w którym wypowiada się Wojciech Jędrzejewski OP. Poproś uczniów, by wysłuchali nagrania i zwrócili uwagę na powody trudności w modlitwie, o których mówi dominikanin.

Wymieńcie wspólnie te powody: lenistwo, brak pragnienia modlitwy, wybór samotności.

Poproś, by uczniowie spróbowali odpowiedzieć, dlaczego taka postawa jest niewłaściwa. W podsumowaniu podkreśl, że człowiekowi byłoby w życiu trudno bez pomocy Pana Boga. Najgłębszą tęsknotą człowieka, której nikt nie wypełni, jest Stwórca, bo tylko On jest w stanie odpowiedzieć na wszystkie potrzeby i tęsknoty człowieka.

15. Na koniec podsumuj katechezę. Powiedz: *Pan Jezus uczył się modlitwy od Maryi i Józefa, modlił się w synagodze, wzrastał w świecie określonych tradycji, formuł i obrzędów. Jednak wyróżniła Go wyjątkowa, osobista więź z Bogiem Ojcem. Całe Jego życie było modlitwą. Kontynuuj: Z naszą modlitwą jest tak jak z każdą czynnością i umiejętnością, których nauczyliśmy się od dziecka. W dzieciństwie ktoś nauczył nas znaku krzyża i słów Ojciec nasz albo Zdrowaś Maryjo. Z dużą pewnością były to mama albo babcia. Wraz z wiekiem poznawaliśmy kolejne modlitwy. To ważne, by pamiętać, że z upływem czasu i zdobytymi doświadczeniami nasza modlitwa powinna się rozwijać, tak jak my sami. W modlitwie powinniśmy rozmawiać z Panem, powierzać Bogu nasze radości i smutki. Jeśli sprawia nam to trudność, możemy czerpać z przykładu postaci biblijnych oraz świętych i błogosławionych.*

MODLĘ SIĘ

16. Na koniec pomódlcie się.

Wszyscy uczniowie Pana Jezusa Chrystusa, módlcie się za mnie i pomóżcie mi zachować czystość serca. Nie pozwólcie, bym w obliczu własnych problemów zapomniał o moich bliźnich, również potrzebujących pomocy.

Wszyscy święci świeccy, módlcie się za mnie i nauczcie mnie, jak mam się nie poddawać, jak czerpać natchnienie z Ewangelii i żyć nią na co dzień.

Panie Jezu Chryste, przez wzgląd na Twoje cierpienie na krzyżu, ulituj się nade mną i wszystkimi cierpiącymi. Amen.

MODLITWA FUNDAMENTEM ŻYCIA CHRZEŚCJAŃSKIEGO

CEL GŁÓWNY: ukazanie uczniom rodzajów modlitwy oraz jej form i przyjmowanych postaw.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wyjaśnia, czym jest modlitwa w życiu chrześcijanina;
- ▶ wymienia rodzaje i formy modlitwy;
- ▶ przedstawia postawy przyjmowane podczas modlitwy;
- ▶ uzasadnia potrzebę modlitwy w codziennym życiu chrześcijanina.

POSTAWY: uczeń jest przekonany o potrzebie codziennej modlitwy – dialogu z Bogiem.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, pogadanka, praca w grupach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte, kilka kartek A4 (po jednej dla każdej grupy), Pismo Święte (jedno).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zaczynij rozmowę kierowaną.
  - ▶ *Z kim lubisz się spotykać, rozmawiać?*
  - ▶ *Kto jest dla Ciebie przyjacielem, a kto tylko znajomym?*
  - ▶ *Jaki jest dla Ciebie najważniejszy środek komunikacji?*
  - ▶ *W jaki sposób nawiązujesz/ podtrzymujesz kontakt z przyjaciółmi, znajomymi?*

Podsumuj: *Lubimy rozmawiać i spotykać się z ludźmi, którzy myślą i postępują podobnie jak my. Mają zbliżone zainteresowania i system wartości, w podobny sposób postrzegają świat. Przyjaciół to ktoś, komu ufamy, dzielimy się z nim tym, co nas spotyka dobrego, interesujemy się jego problemami, nie obawiamy się mu zwierzyć z własnych trudności. Możemy zawsze liczyć na taką osobę. Wy też macie swoich przyjaciół. Obopólnie podtrzymujecie ze sobą więź, spotykacie się lub rozmawiacie. Przyjaciele chcą ze sobą przebywać, a nie tylko utrzymywać kontakt wirtualny. Ze znajomym nie utrzymujecie tak bliskich kontaktów, nie dzielcie się z nim wszystkimi waszymi sprawami. Brak potrzeby rozmowy z drugą osobą skutkuje zerwaniem z nią kontaktu i rozluźnieniem więzi.*

3. Powiedz, że obecnie najpopularniejszym środkiem komunikacji są media społecznościowe. Dzięki technice można szybko nawiązać kontakt z drugą osobą lub z wieloma osobami z każdego miejsca na ziemi. Warunkiem jest jednak dostęp do internetu. Podkreśl, że żadne połączenie telefoniczne ani wirtualne nie zastąpi bezpośredniego spotkania i rozmowy z drugim człowiekiem.
4. Zaproponuj pracę w grupach. Podziel uczniów na czteroosobowe zespoły, rozdaj im kartki i zachęć ich do spisania pięciu warunków prawdziwej przyjaźni, a następnie ułożenia ich w odpowiedniej hierarchii. Po chwili uczniowie przedstawiają efekty swojej pracy. Poproś, by każda grupa uzasadniła swój wybór. Wśród warunków mogą znaleźć się na przykład: stały kontakt, wsparcie w problemach i trudnościach, umiejętność cieszenia się z sukcesów przyjaciela, pamięć o ważnych datach i wydarzeniach, małe gesty – drobne upominki, SMS-y z obrazkami, pozdrowienia.

SPOTYKAM

5. Powiedz: *Prawdziwy przyjaciel, taki, na którego można liczyć, to skarb. Aby relacja mogła się rozwijać, powinna być podtrzymywana za pomocą gestów i sposobów, które przed chwilą wymieniliśmy.*

Spytaj: *Kto jest największym przyjacielem każdego chrześcijanina?* (Może padnie dobra odpowiedź: Bóg, jeśli nie, naprowadź na to uczniów).

Skomentuj: *Każdy chrześcijanin powinien wiedzieć, że oprócz ziemskich przyjaciół ma najwierniejszego, oddanego przyjaciela, którym jest Pan. Naszym sposobem komunikowania się z Nim jest modlitwa.*

POZNAJĘ

6. Poproś, by zgłosił się chętny do pomocy uczeń. Podaj mu Pismo Święte i poproś, by odszukał fragment Ewangelii Świętego Mateusza 6,5–6.

Gdy się modlicie, nie bądźcie jak obłudnicy. Oni to lubią w synagogach i na rogach ulic wystawać i modlić się, żeby się ludziom pokazać. Zaprawdę, powiadam wam: otrzymali już swoją nagrodę. Ty zaś, gdy chcesz się modlić, wejdź do swojej izdebki, zamknij drzwi i módl się do Ojca twego, który jest w ukryciu. A Ojciec twój, który widzi w ukryciu, odda tobie.

7. Powiedz: *Izdebką jest serce człowieka. Nie wystarczy tylko wejść do „izdebki”, czyli zajrzeć w głąb serca. Bywa, że drzwi serca pozostają otwarte, czyli nasze myśli skupione są na rzeczach i sprawach, które odciągają nas od Boga i Jego spraw. Często wypowiadamy słowa modlitwy, ale sercem jesteśmy od Niego daleko. Nie chodzi o to, byśmy byli gadatliwi, byśmy „zarzucali” Pana formułkami, które znamy z dzieciństwa czy odmawiali te, które znajdziemy w internecie. Nie chodzi o liczbę wypowiedzianych słów. Najważniejsze jest to, by nasze serce było na Niego otwarte i skupione na oddawaniu Mu chwały. Tak jak uszy człowieka otwarte są na głos ludzki, tak Bóg otwarty jest na to, co człowiek mówi do Niego sercem. Ważne, by nasza modlitwa wznosiła się do Pana Boga.*

8. Omów teraz trzy główne formy modlitwy, które wymienia tradycja chrześcijańska:

- ▶ **modlitwę ustną** (człowiek zwraca się do Pana Boga, wypowiadając skierowane do Niego słowa);
- ▶ **modlitwę myślną** (człowiek rozmyśla np. nad słowem Bożym, angażuje się, pobudza wyobraźnię);
- ▶ **kontemplację** (człowiek milczy, skupia się wyłącznie na Jezusie, by w pełni się z Nim zjednoczyć).

Możesz wyjaśnić, czym kontemplacja różni się od medytacji (rozważania). Chryścijanin szuka kontaktu z Bogiem w ciszy, nie stosuje jednak żadnych technik medytacyjnych.

9. Powiedz: Wymieniliśmy trzy formy modlitwy. Możemy też wyróżnić kilka rodzajów modlitwy.

Omów je, wykorzystując tekst z ramki z tej części podręcznika:

- ▶ *Błogosławieństwo – przyzywanie błogosławieństwa Bożego; błogosławieństwem są dobroć, miłość i miłosierdzie Pana.*

- ▶ Adoracja – oddawanie czci Bogu, uwielbianie Go; celem tej formy modlitwy jest podkreślenie wielkości i wszechmocy Boga.
- ▶ Modlitwa prośby i wstawiennicza – modlitwa w konkretnej intencji, prośba o pomoc (przy czym Bóg wie, czego nam brakuje, ale chce, byśmy zwracali się do Niego, prosząc Go o wsparcie).
- ▶ Dziękczynienie – wdzięczność za łaski Boże; świadomość, że wszystko co mamy, pochodzi od Boga; najdoskonalszą modlitwą dziękczynną jest Eucharystia.
- ▶ Uwielbienie – wychwalanie Pana, oddawanie Mu czci (przy czym Bóg nie potrzebuje naszego uwielbienia ani dziękczynienia, ale cieszy się, kiedy mu je składamy).

10. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (Połącz hasła z ich definicjami).

Prawidłowe rozwiązanie:

Błogosławieństwo – W Bożym odniesieniu są to dobroć, miłość i miłosierdzie.

Adoracja – Oddawanie czci Bogu, adorowanie Go.

Modlitwa prośby i wstawiennicza – Zwracanie się do Boga z prośbą o wsparcie.

Dziękczynienie – Największą i najpełniejszą formą tej modlitwy jest Eucharystia.

Uwielbienie – Okazywanie Bogu uwielbienia.

11. Powiedz: Każdy rodzaj modlitwy można wyrazić w inny sposób, przyjmując konkretną postawę.

Omówcie teraz postawy, które przyjmujemy podczas modlitwy. Wykorzystaj tekst z ramki z tej części podręcznika:

- ▶ stojąca – wyraża szacunek wobec Boga, a także gotowość do spotkania z Nim; stojąc, można dodatkowo rozłożyć ręce (to gest uwielbienia Boga, oznacza kierowanie do Niego próśb);
- ▶ siedząca – oznacza wsłuchiwanie się w swoje wnętrze, rozważanie usłyszanego słowa;
- ▶ klęcząca – oznacza uniżenie i pokorę przed wielkością i nieskończonością Boga, Jego majestatem.

12. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku – Wymień trzy główne formy modlitwy (A) oraz trzy postawy, które przyjmujemy podczas modlitwy (B).

Prawidłowe rozwiązanie:

A: 1) ustna, 2) myślna, 3) kontemplacja

B: 1) stojąca, 2) siedząca, 3) klęcząca

ODPOWIADAM

13. Podsumuj katechezę. Powiedz, że modlitwa jest relacją człowieka z Bogiem, dialogiem z Ojcem, który należy nawiązywać każdego dnia. To modlitwa umacnia człowieka w drodze do nieba. Jeśli jej zabraknie, Pan Bóg nie odwróci się od człowieka (bo nigdy tego nie robi), ale kiedy człowiek zerwie z Nim swoją relację, będzie odczuwał szczególnie rodzaj pustki. Dodaj, że to od nas samych zależy, jaką postawę przyjmujemy na modlitwie i jaka będzie jej forma. Ważne, by nasze serce było na Nim skupione. Możemy modlić się indywidualnie i we wspólnocie, tak jak modlimy się podczas Mszy Świętej.
14. Zapewnij, że rozproszenia na modlitwie są czymś naturalnym, ale należy dążyć do tego, by po każdym złapaniu się na „bujaniu w obłokach” powracać sercem i myślami do Pana Boga. Wśród trudności na modlitwie możemy wymienić: niechęć do modlitwy, brak skupienia, oziębłość, poczucie wewnętrznej pustki.
15. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (*Odszukaj w wykreślan-ce słowa nazywające emocje i określające warunki zewnętrzne, które mogą powodować trudności w modlitwie. Wiedz, że masz znaleźć jedno hasło dwuwyrazowe i sześć jednowyrazowych. Liczbę liter poznasz po kratkach*).

Prawidłowe rozwiązanie: brak ochoty, oschłość, hałas, rozproszenie, nuda, zniechęcenie, niedoczas

B	R	A	K	*	O	C	H	O	T	Y	R	T	Y	U	N
G	M	Q	N	X	F	A	T	S	C	Q	G	F	D	O	I
I	W	Y	U	Z	N	I	E	C	H	Ę	C	E	N	I	E
Z	C	A	D	T	Y	X	Z	H	V	C	P	O	I	U	D
B	I	U	A	Z	X	H	A	Ł	A	S	M	K	P	R	O
T	P	O	R	O	Z	P	R	O	S	Z	E	N	I	E	C
								Ś	Q	R	X	O	T	B	Z
								Ć	I	A	V	Z	U	P	A
								B	A	W	G	T	Y	O	S

MODLĘ SIĘ

16. Pomódlcie się na koniec. Możesz poprosić, by uczniowie wykonali ćwiczenie 4 (*Ułóż swoją modlitwę dziękczynną i zapisz ją poniżej*) i pomodlili się wymyśloną przez siebie modlitwą. Możesz też zadać to ćwiczenie do wykonania w domu, a na katechezie przeczytajcie fragment *Uwielbienia Boga Najwyższego Świętego Franciszka z Asyżu*.

Ty jesteś Święty Pan Bóg jedyny,
który czynisz cuda.
Ty jesteś wielki,
Ty jesteś mocny,
Ty jesteś wielki,
Ty jesteś najwyższy,
Ty jesteś Królem wszechmogącym,
Ojczy Świąty,
Królu nieba i ziemi.
Ty jesteś w Trójcy jedyny
Pan Bóg nad bogami,
Ty jesteś dobro, wszelkie dobro, najwyższe dobro,
Pan Bóg żywy i prawdziwy.
Ty jesteś miłością, kochaniem;
Ty jesteś mądrością,
Ty jesteś pokorą,
Ty jesteś cierpliwością,
Ty jesteś pięknnością,
Ty jesteś łaskawością;
Ty jesteś bezpieczeństwem,
Ty jesteś ukojeniem,
Ty jesteś radością.

LITURGIA – DIALOG BOGA Z CZŁOWIEKIEM

CEL GŁÓWNY: zapoznanie uczniów z celem liturgii i zachęcenie ich do pogłębiania relacji z Bogiem.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wyjaśnia znaczenie udziału w liturgii dla życia chrześcijanina;
- ▶ charakteryzuje liturgię jako dialog Boga z człowiekiem (dar i odpowiedź).

POSTAWY: uczeń angażuje się w liturgię Kościoła ze świadomością jej znaków i gestów.

METODY: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, pogadanka, praca indywidualna, burza mózgów, ćwiczenie multimedialne.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, ćwiczenie multimedialne *Co towarzyszy liturgii?*, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica multimedialna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Rozpocznijcie katechezę od modlitwy.

ODKRYWAM

2. Rozpocznij rozmowę kierowaną. Spytaj uczniów, czy myśleli kiedyś o tym, dlaczego każdą modlitwę rozpoczynamy znakiem krzyża. Czy to jakiś tajny kod chrześcijan?

Pomówcie o tym. Wyjaśnij: *Znak krzyża jest wyznaniem wiary i formą błogostawieństwa siebie lub innych.* Dodaj, że takich symboli liturgicznych

jest dużo więcej, że podczas liturgii przyjmujemy też określone gesty itd.

3. Zróbcie burzę mózgow i zastanówcie się, jakie są szczególnie znaki/symbole, dzięki którym od razu poznamy, że ktoś jest wierzący. Na koniec poproś uczniów o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku¹ (*Połącz symbole liturgiczne z ich znaczeniem*).

- ▶ Patena – Naczynie liturgiczne w kształcie niewielkiego, połączanego talerzyka. Kładzie się na nim konsekrowaną Hostię.
- ▶ Paschał – Znacznej wielkości woskowa, wielkanocna świeca, co-roczenie nowa, ozdobiona pierwszą i ostatnią literą alfabetu greckiego oraz cyfrą roku. Zapalana na początku Wigilii Paschalnej od poświęconego ognia.
- ▶ Lekcjonarz – Jedna z ksiąg liturgicznych, zawierająca teksty czytań (w tym Ewangelii) i psalmów responsoryjnych.
- ▶ Olej krzyżma – Służył do namaszczenia nowo ochrzczonych. Dzisiaj używa się go w namaszczeniu po chrzcie, przy bierzmowaniu, święceniach kapłańskich, konsekracji ołtarza i kościoła.
- ▶ Kolor fioletowy – Ta barwa szat wierzchnich obowiązuje w okresie Adwentu, Wielkiego Postu i w czasie mszy za zmarłych.
- ▶ Znak krzyża – Jest wyznaniem wiary i formą błogostawieństwa siebie lub innych.

4. Podsumuj, wykorzystując fragment tekstu z tej części podręcznika: *Bóg, chcąc być w kontakcie z człowiekiem i przekazywać mu swoją wolę, swoje słowo i miłość również ma swój sposób komunikacji. Jednym ze sposobów mówienia Boga do człowieka jest korzystanie ze świętych znaków.*

5. Dodaj: *Kodem, za pomocą którego Bóg porozumiewa się z człowiekiem, jest liturgia. Spróbujcie ustalić, jaka jest definicja liturgii i z czym się kojarzy uczniom. Wnioski notują w ćwiczeniu 2 w podręczniku (*Zapisz najkrótszą definicję liturgii*). Podkreśl, że najprościej rzecz ujmując, liturgia to dialog Boga z człowiekiem.*

---

¹ Oprac. na podst. *Słownik nauki religii*, s. 201, 284; *Słownik liturgiczny*, oprac. ks. Włodzimierz Lewandowski, Marcin Dziedzic, <https://liturgia.wiara.pl/slownik/67d9a.Slownik-liturgiczny> (dostęp: 31 sierpnia 2022 roku).

SPOTYKAM

6. Zauważ, że odkrywanie znaczenia symboli i znaków liturgicznych może być przygodą jak poszukiwanie skarbów (na przykład jak w filmach o Indiana Jonesie). To normalne, że czasem nie chce czegoś robić, że nie mamy na to ochoty, ale to jeszcze nie znaczy, że mamy się poddawać. Ważne, żebyś podkreślił, że w przeżywaniu liturgii nie chodzi o uczucia ani o emocje. Nie chodzi w niej nawet o wrażenia estetyczne (choć warto zadbać o piękno).
7. Zastanówcie się, czy Jezus sprawował jakieś liturgie. Jak to robił? Ile czasu na to poświęcał? Podsumuj: *Jezus często się modlił, brał udział w świątecznych wydarzeniach. Nauczył uczniów, jak mają się modlić, a przed męką spotkał się z nimi w Wieczerniku, gdzie została odprawiona pierwsza Eucharystia. Jezus nakazał wówczas uczniom, by czynili to samo na Jego pamiątkę. Właśnie dlatego Kościół, aby żyć, musi sprawować liturgie.*

POZNAJĘ

8. Poproś ucznia, by przeczytał fragment Pisma Świętego z tej części podręcznika.

W czasie wieczerzy, gdy diabeł już nakłonił serce Judasza Iskarioty, syna Szymona, aby Go wydał, Jezus, wiedząc, że Ojciec oddał Mu wszystko w ręce oraz że od Boga wyszedł i do Boga idzie, wstał od wieczerzy i złożył szaty. A wzięwszy prześcieradło, nim się przepasał. Potem nalał wody do miski. I zaczął obmywać uczniom nogi i ocierać prześcieradłem, którym był przepasany.

Podszedł więc do Szymona Piotra, a on rzekł do Niego: „Panie, Ty chcesz mi umyć nogi?”. Jezus mu odpowiedział: „Tego, co Ja czynię, ty teraz nie rozumiesz, ale poznasz to później”. Rzekł do Niego Piotr: „Nie, nigdy mi nie będziesz nóg umywał”.

Odpowiedział mu Jezus: „Jeśli cię nie umyję, nie będziesz miał udziału ze Mną”. Rzekł do Niego Szymon Piotr: „Panie, nie tylko nogi moje, ale i ręce, i głowę!”.

Powiedział do niego Jezus: „Wykąpany potrzebuje tylko nogi sobie umyć, bo cały jest czysty. I wy jesteście czysti, ale nie wszyscy”. (J 13,2–10)

9. Zastanówcie się, jakie gesty wykonał Jezus i dlaczego. Ustalcie:

- ▶ *Dlaczego przepasał się prześcieradłem?* (wyraził gotowość służby, przyjął postawę niewolnika)
- ▶ *Dlaczego nalał wodę do misy?* (woda oczyszcza, obmywa z grzechu, przywraca do życia)
- ▶ *Dlaczego Jezus wytarł stopy uczniów w prześcieradło, którym sam był przepasany?* (pokazał w ten sposób swoją bliskość z człowiekiem, chęć wybawienia nas od zła i grzechu)
- ▶ *Co mówi nam postawa Piotra?* (nie rozumiał, co się dzieje)

Skomentuj: *Czy czasem sami nie przyjmujemy takiej postawy jak Piotr? Czy nie zachowujemy się tak w liturgii albo na modlitwie? Czasami nie chcemy pozwolić Jezusowi, by nas oczyścił, bo nie rozumiemy, co się dzieje.*

Spytaj: *Co nam może w tym przeszkadzać? A co może pomóc pozwolić się obmyć?*

10. Powiedz, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: *Jezus, sprawując liturgię paschalną i ustanawiając Eucharystię, poprzez znaki i symbole pokazuje, że to On wybawia od zła, grzechu i śmierci, to On wyprowadza z niewoli. Liturgia jest po to, abyśmy mieli życie. Joseph Ratzinger powiedział kiedyś, że liturgia nie jest nigdy samym zebraniem jakiejś grupy ludzi, która sama sobie ją celebrowa. Mówił, że podczas liturgii stoimy przed Ojcem, uczestnicząc w wystąpieniu Jezusa. Towarzyszy temu także wspólnota świętych. Dlatego jest to w jakimś stopniu liturgia niebiańska.*

ODPOWIADAM

11. Kontynuuj, ukazując uczniom, kto jest najważniejszy w liturgii. Podkreśl, że to nie nasze przeżycia są w niej kluczowe, ale spotkanie z Bogiem. W podsumowaniu możesz skorzystać z tekstu w tej części podręcznika: *Liturgia nie musi być wydarzeniem, w czasie którego jest nam miło, przeżywamy radość, odczuwamy przyjemne emocje, słuchamy dobrej muzyki (jak na koncercie). W liturgii nie chodzi tylko o to – co oczywiście nie znaczy, że nie mamy troszczyć się o jej godną oprawę. Co ważne, liturgii ani się nie wymyśla, ani się jej nie robi. Jej kształt i forma wypływają z Tradycji Kościoła. Najgłębszym źródłem liturgii jest sam Bóg. Katechizm przypomina, że to w Bogu odbywa się wieczne, niebiańskie święto miłości – radość Ojca, i Syna, i Ducha Świętego. Co więcej, liturgia jest komunią z Chrystusem.*

Zapamiętaj: nawet jeśli podczas liturgii, w której uczestniczysz, nie wszystko jest na najwyższym poziomie od strony estetycznej, to zawsze masz możliwość spotkać wtedy Boga, który cię kocha, który cię odkupił i który chce ci błogosławić.

12. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (Wymień pięć powodów, dla których w niedzielę warto pójść do kościoła). Zadanie ma charakter pracy indywidualnej.

13. W ramach podsumowania wiedzy z ostatnich katechez możesz zaproponować ćwiczenie multimedialne **Co towarzyszy liturgii?** Wspólnie dopasujcie nazwy postaw, gestów i innych znaków, które towarzyszą liturgii, do ich wyjaśnień.

MODLĘ SIĘ

14. Pomódlcie się na koniec katechezy:

Wierzę w Ciebie, Panie, lecz wzmocnij moją wiarę; ufam Tobie, ale wspomóż moją nadzieję; miłuję Ciebie, lecz uczynź moją miłość bardziej gorącą; żałuję za moje grzechy, ale spraw, bym żałował doskonalej.

Uwielbiam Cię jako Stwórcę wszechrzeczy, pragnę jako celu ostatecznego; wychwalam Cię jako ustawicznego dobroczyńcę, wzywam jako miłosiernego obrońcę.

Kieruj mną w swojej mądrości, otocz swą sprawiedliwością, pocieszaj dobrocią, chroń swoją potęgą.

Ofiaruję Ci moje myśli, Panie, aby mnie prowadziły do Ciebie; moje słowa, aby mówiły jedynie o Tobie; moje uczynki, aby zgodne były z Twoją wolą, i całe postępowanie moje, aby było życiem wyłącznie dla Ciebie. Amen.

(Modlitwa powszechna ogłoszona przez papieża Klemensa XI – fragment)

SZTUKA SAKRALNA W LITURGII KOŚCIOŁA

CEL GŁÓWNY: pogłębienie u uczniów zrozumienia sztuki w kontekście sztuki sakralnej.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ przedstawia rolę sztuki sakralnej w liturgii Kościoła – potrafi wskazać postacie z Biblii, które były twórcami;
- ▶ wyjaśnia, czym jest sztuka sakralna;
- ▶ argumentuje, że przez własną twórczość upodabnia się do Boga.

POSTAWY: uczeń inspirowany przykładami biblijnymi i z szacunkiem odnosi się do przedmiotów kultu religijnego.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, pogadanka, praca w parach, praca indywidualna.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte (jedno na ławkę), materiały do pracy indywidualnej (**załącznik 1** – do wydrukowania dla każdego ucznia).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Rozpocznijcie lekcję modlitwą. Przywołaj Ducha Świętego i podziękuj Mu za wszelkie dary, które od Niego dostajemy, za Jego hojność i obfitość, której nam udziela.
2. Nawiąż krótko do słów modlitwy, zauważając, że jest ona związana z dzisiejszym tematem lekcji, na której będziecie mówić o tym, co człowiek może podziwiać we wnętrzach kościoła, ale też o nas samych jako twórcach.

ODKRYWAM

3. Kontynuuj rozmowę z uczniami, przechodząc do tematu sztuki. Zapytaj, czym jest dla nich sztuka, z czym im się kojarzy. Możesz spytać, czy ktoś się interesuje sztuką i ma swoich ulubionych artystów. Może ktoś sam tworzy – maluje, rysuje, a tańczy, śpiewa?

Po chwili podsumuj pogadankę.

4. Spytaj, jak uczniowie zdefiniowaliby słowo „tworzyć”. Zauważ, że artysta tworzy sztukę. Przejdź do gry słów – ludzkie „tworzenie” i boskie „stwarzanie”. Powiedz, że umiejętność tworzenia wyróżnia człowieka na tle innych stworzeń i upodabnia go do Boga.
5. Podsumuj, wykorzystując fragment tekst z tej części podręcznika: *Dostaliśmy od Boga Stworzyciela pełen zestaw możliwości, by mieć udział w powstawaniu piękna – inteligencję, kreatywność, łaskę i natchnienie. Pan nie pominął nikogo – wszyscy jesteśmy stworzeni do tworzenia rzeczy cieszących oczy.*

SPOTYKAM

6. Poproś, by uczniowie zapoznali się ze zdjęciem w tej części podręcznika i powiedzieli, kogo widzą na fotografii (Maksymiliana Kolbego). Opowiedz krótko o tym świętym.

Rajmund Kolbe urodził się w 1894 roku w Zduńskiej Woli. W wieku 16 lat wstąpił do zakonu franciszkanów we Lwowie i otrzymał imię Maksymilian. Następnie wyruszył do Rzymu, gdzie uzyskał doktoraty z filozofii i teologii. Założył tam stowarzyszenie Rycerstwa Niepokalanej, a rok później przyjął święcenia kapłańskie. Na chwilę wrócił do Polski, po czym wyjechał najpierw na misje do Chin, a potem do Japonii. W 1936 roku zakonnik wrócił do Polski, gdzie zastała go wojna. Został aresztowany przez Gestapo, był przesłuchiwany na Pawiaku. W 1941 roku ojciec Maksymilian trafił do obozu zagłady Auschwitz-Birkenau. Do swoich towarzyszy mówił: „Ufajcie Niepokalanej, wy, młodzi, żyć będziecie. Ja obozu nie przeżyję, ale wy będziecie uratowani”. W tym samym roku z obozu uciekł jeden z więźniów. Komendant Karl Fritsch skazał wówczas dziesięć osób na śmierć głodową. Choć Kolbego nie było w tej grupie, ten dobrowolnie

zamienił się i ofiarował swoje życie za jednego ze skazanych – nieznanego mu Franciszka Gajowniczka. Franciszkanin zmarł 14 sierpnia 1941 roku.

7. Zaczynij rozmowę kierowaną:
- ▶ W którym wieku urodził się Święty Maksymilian Kolbe?
  - ▶ Do jakiego zakonu wstąpił?
  - ▶ Jakie kraje odwiedził?
  - ▶ Do jakiego obozu trafił na początku wojny?
  - ▶ Co zrobił, kiedy dowiedział się, że Franciszek Gajowniczek znalazł się w grupie więźniów skazanych na śmierć głodową?
8. Powiedz: Święty Maksymilian Kolbe mówił, że „tylko miłość jest twórcza”. Słowa te ukazują pewną zależność. Tworzenie wcale nie musi odwoływać się wyłącznie do dzieł sztuki – piękno ma również niematerialny wymiar. Aby tworzyć piękno, wystarczy czynić dobro – tak jak Maksymilian Kolbe, który nie zajmował się sztuką, ale potrafił patrzeć na świat przez pryzmat miłości. Dzięki temu był w stanie zauważyć, czego potrzebuje drugi człowiek – i właśnie to mu ofiarować.

POZNAJĘ

9. Podsumuj tę część katechezy. Powiedz, że skoro wiedzą już, jak pojemne jest słowo „tworzyć”, powróćcie teraz do tematu sztuki. Zauważ, że sztuka jest jedną z dróg, na której możemy poznać Boga – twórcę piękna.
10. Poproś o odczytanie krótkiego fragmentu biblijnego z tej części podręcznika.

Ulepiwszy z glęby wszelkie zwierzęta lądowe i wszelkie ptaki podniebne, Pan Bóg przyprowadził je do mężczyzny, aby przekonać się, jak on je nazwie. (Rdz 2,19)

11. Skomentuj, wykorzystując tekst z tej części podręcznika:

Bóg podzielił się z nami swoją boską cechą (mowa oczywiście o twórczości) już w Księdze Rodzaju. Zlecił wtedy Adamowi nazwanie zwierząt. Zaprosił go do wspólnego dzieła, ponieważ miał na uwadze jego dobro. Bóg wie, że kiedy tworzymy, odnajdujemy sens naszego życia i własną tożsamość dzieci Bożych. Wie też, że aby wzrastać w wierze, potrzebujemy z nim rozmawiać

i regularnie Go odwiedzać – właśnie dlatego chodzimy do kościołów, a te wypełnione są pięknem płynącym z dzieł sztuki.

12. Wyjaśnij uczniom, czym jest sztuka sakralna (czyli malarstwo, rzeźba czy architektura, które możemy spotkać w kościele). Przeanalizujcie wykres w tej części podręcznika. Wyłumacz, że umieszczenie obrazu w kościele nie czyni go od razu sztuką sakralną. Aby tak było, musi być to obraz religijny, który powstał dzięki wierze.
13. Objaśnij: *Sztuka sakralna ma za zadanie przybliżyć nam, jaki jest Bóg. Kiedy z nią obcujemy, mamy się zachwycać, być poruszeni, otwierać się na Boga i Jego działanie.*

Powiedz, że podobnego uczucia możemy doświadczyć, kiedy przebywamy na łonie natury. W sposób szczególny można to odczuć w górach, kiedy wdrapujemy się na jakiś szczyt, aż w końcu znajdujemy się u kresu drogi i widzimy rozpościerający się przed nami widok. Czujemy wtedy, że świat musiał powstać dzięki Komuś, kto jest po stokroć większy od człowieka.

14. Poproś o wykonanie w parach ćwiczenia 1 w podręczniku (*Napisz, jakie wydarzenia biblijne przedstawiono na obrazach*). Po chwili sprawdźcie odpowiedzi. Podpowiedz uczniom, że w domu mogą zajrzeć na ostatnią stronę katechezy, skorzystać z lusterka i sprawdzić tytuły dzieł przedstawionych w podręczniku.

Prawidłowe rozwiązanie:

- 1) Powrót syna marnotrawnego
- 2) Zwiastowanie Najświętszej Maryi Pannie
- 3) Boże Narodzenie
- 4) Chrzest Chrystusa w Jordanie
- 5) Wesele w Kanie Galilejskiej
- 6) Zmartwychwstanie

ODPOWIADAM

15. Powiedz: *Sztuka od początku miała związek z Bogiem, świętynią i oddawaniem czci Stwórcy.*

16. Połóż na ławkach Pismo Święte.

Zapisz na tablicy sigła: 2 Sm 6,1-5 / 1 Krl 6,1-2 / Dz 18,1-5.

Pierwszy fragment dotyczy króla Dawida, drugi Salomona, a trzeci Świętego Pawła. Poproś, by uczniowie odszukali wskazane cytaty i je przeczytali.

17. Zaczynij rozmowę kierowaną:

- ▶ *Kogo i w jakiej liczbie zgromadził król Dawid? (doborowych wojowników, w liczbie 30 tysięcy)*
- ▶ *W jakim celu wszyscy udali się do Baali? (aby sprowadzić Arkę)*
- ▶ *W jaki sposób Dawid i towarzyszący mu ludzie uczcili Pana? (tańczyli przy dźwiękach pieśni, grali na cytrze, bębnach, grzechotkach i cymbałach)*

Podsumuj: *Król Dawid, któremu zależało na tym, aby Pan był wielbiony w szczególny sposób, postanowił uczcić go tańcem, śpiewem i grą na instrumentach.*

18. Kontynuuj rozmowę kierowaną:

- ▶ *Co wybudował Salomon? (dom dla Pana – odpowiedz, że chodzi o świątynię)*
- ▶ *Od ilu lat panował Salomon, kiedy zaczął budowę świątyni? (4)*
- ▶ *Podsumuj: W czasach króla Salomona wybudowano świątynię ku czci Pana. Był to pierwszy budynek, do którego ludzie przychodzili oddać Panu cześć.*

Dopowiedz: *Ozdoby do świątyni zostały wykonane z brązu przez artystę Hirama. Wykonał on niezwykle misterną pracę, troszcząc się o najdrobniejsze detale.*

19. Kontynuuj rozmowę:

- ▶ *Jakie miasto opuścił Paweł? (Ateny)*
- ▶ *Dokąd przybył? (do Koryntu)*
- ▶ *U kogo się zatrzymał? (u Akwili i Pryscylli)*
- ▶ *Co u nich robił? (pracował, zajmował się wyrabianiem namiotów)*
- ▶ *Kiedy przemawiał w synagodze i nauczał? (co szabat)*

Podsumuj: *Święty Paweł, o którym wiemy, że po swojej przemianie poświęcił się dziełu ewangelizacji, znał się na rzemiośle. Kiedy zatrzymał się w Koryncie, zajmował się wyrabianiem namiotów. Praca z tkaniną w odniesieniu sakralnym do dziś jest bardzo istotna – wystarczy wspomnieć obrusy ołtarzowe, szaty liturgiczne i tak dalej.*

20. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Wiedząc, że Bóg jest dawcą wszelkich darów, a ludzie mogą je wykorzystać dopiero po ich rozpoznaniu, uzupełnij wykres*).

Prawidłowe rozwiązanie:

1. BÓG – DAWCA DARU
2. ROZPOZNANIE DARU
3. WYKORZYSTANIE DARU

21. Skomentuj: *Sztukę sakralną można porównać do niezwyklej opowieści o tym, co dzieje się w duszy artystów inspirowanych wiarą w Boga.*

22. Podsumuj całą lekcję. Na koniec rozdaj uczniom materiały z **załącznika 1** i poproś, by rozwiązali test osobowości. Po chwili omówcie wyniki. Poproś, by uczniowie się wypowiedzieli, czy czują się zachęceni do oddania swoich talentów Bogu. Możesz ich zachęcić do zaangażowania się w życie kościoła i wspólnoty. Podkreśl, jak ważne jest, aby swój talent wykorzystać w dobry sposób.

MODLĘ SIĘ

23. Pomódlcie się na koniec katechezy:

Dobry Boże, który jesteś największym Artystą i źródłem inspiracji, dziękujemy Ci za dar Stworzenia, za piękno i za uczynienie nas na Twój obraz i podobieństwo. Prosimy Cię, napełnij nas swoim duchem i kieruj naszymi czynami tak, aby nasze życie stawało się coraz piękniejszym dziełem dla Twojej chwały. Amen.

MODLITWA PAŃSKA W ŻYCIU CHRZEŚCIJANINA

CEL GŁÓWNY: pogłębienie u uczniów zrozumienia słów *Modlitwy Pańskiej*.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ argumentuje, że *Modlitwę Pańską* można traktować jako streszczenie Ewangelii;
- ▶ opisuje, która część *Modlitwy Pańskiej* odnosi się do Boga, a która do naszych powszednich spraw;
- ▶ odmawia *Modlitwę Pańską* ze świadomością, że to najstarsza i najważniejsza modlitwa chrześcijańska.

POSTAWY: uczeń pogłębia znajomość słowa Bożego i jeszcze świadomiej praktykuje codzienną modlitwę.

METODY: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, pogadanka, praca indywidualna.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, materiały do pracy indywidualnej ([załącznik 1](#) – do wydrukowania dla każdego ucznia).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na początek lekcji.

ODKRYWAM

2. Zapytaj uczniów, czy pamiętają, której modlitwy nauczyli się jako pierwszej. Porozmawiajcie chwilę o ich wspomnieniach i o tym, kto uczył ich się modlić.
3. Spytaj: *Która modlitwa jest uważana za najstarszą i najważniejszą modlitwę chrześcijańską?*

Kiedy uzyskasz prawidłową odpowiedź, opowiedz uczniom o tej modlitwie. Zauważ, że mówi się, iż jest ona streszczeniem Ewangelii. Wyłtu-macz, że *Modlitwa Pańska* stanowi swoisty program życia chrześcijań-skiego – jego istotą jest uwielbiać Boga, jednocześnie prosząc Go o to, co jest nam potrzebne do życia.

4. Rozdaj uczniom **materiały** do pracy indywidualnej. Poproś, by uważnie zapoznali się ze słowami znanej im modlitwy i zakreślili fragmenty wy-rażające kolejne prośby. Łącznie powinni znaleźć siedem prośb.

Prawidłowe rozwiązanie:

Ojciec nasz, któryś jest w niebie, święć się imię Twoje (1), przyjdź królestwo Twoje (2), bądź wola Twoja (3) jako w niebie, tak i na ziemi. Chleba naszego powszedniego daj nam dzisiaj (4). I odpuść nam nasze winy (5), jako i my odpuszczamy naszym winowajcom. I nie wódź nas na pokuszenie (6), ale nas zbaw ode złego (7). Amen.

SPOTYKAM

5. Zauważ, że pierwsza część *Modlitwy Pańskiej* ma charakter pochwalny. Dotyczy ona spraw związanych z Osobą Boga. Prosimy w niej, aby święciło się imię Boga, aby przyszło Jego królestwo i spełniała się Jego wola na ziemi. Zapytaj uczniów jak rozumieją te słowa – o jakie królestwo chodzi? W rozmowie rozróżnij królestwo w rozumieniu ziemskim, terytorialnym oraz królestwo jako panowanie Jezusa w naszym życiu. Podkreśl, że zasadniczo obie te interpretacje są ze sobą związane, ponieważ jeśli Bóg będzie Panem naszego życia, to jednocześnie będzie również panował na ziemi i Jego królestwo będzie coraz bardziej wi-dzialne.

6. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (*Zaznacz, która część Modlitwy Pańskiej ma charakter pochwalny, a która błagalny. Możesz przypisać im konkretne kolory i zakreślić odpowiednie fragmenty tekstu*). Uczniowie wykonują to zadanie na kartach pracy albo w podręczniku w części „Modlę się”.

Prawidłowe rozwiązanie:

Charakter pochwalny: *Ojciec nasz, któryś jest w niebie, święć się imię Two-je, przyjdź królestwo Twoje, bądź wola Twoja jako w niebie, tak i na ziemi.*

Charakter błagalny: *Chleba naszego powszedniego daj nam dzisiaj. I odpuść nam nasze winy, jako i my odpuszczamy naszym winowajcom. I nie wódź nas na pokuszenie, ale nas zbaw ode złego. Amen.*

POZNAJĘ

7. Zauważ jak ważne miejsce w omawianej modlitwie stanowi przebaczenie. Rozpocznij rozmowę od pytań:
- ▶ Czy łatwo jest komuś przebaczyć?
  - ▶ Które sprawy łatwiej przebaczyć, a które trudniej?
  - ▶ Jak się czuje ktoś, kto przebacza?
  - ▶ Czy Jezus mówił coś w Ewangelii o przebaczeniu?

Pytania te powinny poprowadzić uczniów do wniosków, że trudno jest przebaczać, ale jest to niezwykle oczyszczające i uwalniające doświadczenie. Niektóre rzeczy trudniej przebaczyć, ale to nie oznacza, że nie warto tego robić.

8. Przeczytajcie fragment Pisma Świętego z tej części podręcznika.

Wy zatem tak się módlcie: Ojcze nasz, który jesteś w niebie, niech się święci Twoje imię! Niech przyjdzie Twoje królestwo; niech Twoja wola się spełnia na ziemi, tak jak w niebie. Naszego chleba powszedniego daj nam dzisiaj; i przebacz nam nasze winy, tak jak i my przebaczymy tym, którzy przeciw nam zawinili; i nie dopuść, abyśmy ulegli pokusie, ale nas zachowaj od złego. Jeśli bowiem przebaczycie ludziom ich przewinienia, i wam przebaczy Ojciec wasz niebieski. Lecz jeśli nie przebaczycie ludziom, Ojciec wasz nie przebaczy wam także waszych przewinień. (Mt 6,8–15)

9. Skomentuj, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: *Odmawiając Ojcze nasz, prosimy Boga o przebaczenie naszych grzechów, używając porównania. Prosimy, aby przebaczał nam, tak samo jak my przebaczymy tym, którzy zawinili wobec nas. Tutaj sprawa nieco się komplikuje. Wypowiadając te słowa („I odpuść nam nasze winy, jako i my odpuszczamy naszym winowajcom”), nie zdajmy sobie często sprawy, że Bóg nam przebaczy, jeśli i my przebaczymy tym, którzy uczynili nam coś złego. Zatem jeśli nie wybaczymy innym, nie możemy prosić Boga, by nam przebaczał. To trudne, ale bardzo logiczne i sprawiedliwe – w końcu jeśli chcemy dostąpić miłosierdzia, sami musimy kierować się nim w życiu.*

ODPOWIADAM

10. Podsumuj katechezę. Możesz zacząć od polecenia wykonania ćwiczenia 1 w podręczniku (*Wymień dwie znane ci nazwy, pod którymi funkcjonuje najstarsza modlitwa chrześcijan. Zapisz je na karteczkach*).

Prawidłowe rozwiązanie: *Modlitwa Pańska, Ojciec nasz*

11. Powiedz, że odmawiając *Modlitwę Pańską*, warto myśleć o Bogu jako tatusiu, który zawsze nas wesprze i pocieszy. Możesz nawiązać do słowa, które kończy każdą modlitwę, czyli „amen”. W dosłownym tłumaczeniu z języka hebrajskiego oznacza ono „niech tak się stanie”.
12. Na koniec poproś o rozwiązanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Przypomnij sobie słowa Modlitwy Pańskiej i podmień występujące w niej zaimki „nasz”, „nam”, „my” na „mój”, „mi”, „ja”*). Zadanie ma charakter pracy indywidualnej.
13. Jeśli jest taka możliwość, poproś o rozwiązanie testu sprawdzającego znajomość wiedzy z całego działu. Do **quizu** odsyła kod QR zamieszczony w podręczniku na początku części „Moje notatki”. Możesz też poprosić uczniów, by rozwiązyli test w domu.

MODLĘ SIĘ

14. Pomódlcie się. Możesz powiedzieć, że chyba nikt nie ma wątpliwości, jaką modlitwę odmówicie na koniec tej lekcji.

Ojciec nasz, któryś jest w niebie, święć się imię Twoje, przyjdź królestwo Twoje, bądź wola Twoja jako w niebie, tak i na ziemi. Chleba naszego powszedniego daj nam dzisiaj. I odpuść nam nasze winy, jako i my odpuszczamy naszym winowajcom. I nie wódź nas na pokuszenie, ale nas zbaw ode złego. Amen.

KORELACJA Z EDUKACJĄ SZKOLNA (rozdział III)

JĘZYK POLSKI

- ▶ Motyw modlitwy w literaturze – opisy modlitwy.
- ▶ Interpretacja *Modlitwy Pańskiej* z Ewangelii Świętego Mateusza – tworzenie wypowiedzi w wybranej formie.
- ▶ Słownictwo religijne, np. liturgia, sztuka sakralna.

MUZYKA I PLASTYKA

- ▶ Sztuka sakralna – przykłady z architektury, rzeźby i malarstwa, różnienie między sztuką świecką i sakralną.
- ▶ Śpiew jako modlitwa wspólnotowa.

ROK LITURGICZNY

AKTUALIZACJA HISTORII ZBAWIENIA W ROKU LITURGICZNYM

CEL GŁÓWNY: ukazanie uczniom nauczania Kościoła na temat roku liturgicznego w kontekście wydarzeń zbawczych oraz życia chrześcijanina.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ ukazuje związek wydarzeń biblijnych z rokiem liturgicznym oraz życiem chrześcijanina;
- ▶ wymienia i opisuje uroczystości i święta Pańskie;
- ▶ zestawia wydarzenia biblijne ze zwyczajami religijnymi;
- ▶ wskazuje na konieczność włączenia się w obchody roku liturgicznego.

POSTAWY: uczeń stara się zjednoczyć z Chrystusem w tajemnicach roku liturgicznego.

METODY: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, pogadanka, praca indywidualna, nagranie.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, film na temat roku liturgicznego¹ (wystarczy dźwięk), akcesoria do odtworzenia nagrania, **załącznik 1** (do wydrukowania dla każdego ucznia).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy. Zaproponuj modlitwę *Ojciec nasz*.

---

¹ Np. film *Jak wygląda rok liturgiczny?* dostępny na kanale Salve NET na YouTube. Nagranie warto przygotować przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

ODKRYWAM

2. Zaczynij rozmowę kierowaną. Spytaj:
  - ▶ Kiedy wasze rodziny spotykają się w większym gronie?
  - ▶ Dlaczego świętujecie?

Podsumuj: Świętujemy w gronie rodziny, wspominając najważniejsze wydarzenia związane z nami i naszymi bliskimi: dni urodzin, imienin, rocznice ślubu. Gromadzimy się też, aby celebrować razem święta kościelne: Boże Narodzenie, Wielkanoc. Okazją do odpoczynku i świętowania jest też każda niedziela. Spędzając wspólnie czas, mamy okazję porozmawiać, odpocząć, zbliżyć się do siebie.

3. Zapowiedz pracę indywidualną. Rozdaj uczniom karty pracy (**załącznik 1**), na których luźno zapisane są różne wydarzenia z życia rodziny. Powiedz, że ich zadaniem jest zakreślenie tych spotkań rodzinnych, które szczególnie lubią (można zastosować pojedyncze, podwójne lub potrójne linie). Mogą też dopisać inne spotkania, których nie zapisano w chmurze słów.

SPOTYKAM

4. Poproś uczniów, aby zapoznali się ze słowniczkiem w tej części podręcznika.

Chronos – w mitologii greckiej bóg będący uosobieniem czasu. Przedstawiany jako stary mężczyzna, który trzyma w ręku klepsydrę lub inny przedmiot odmierzający czas. Chronos to ten, który wszystko widzi i ujawnia.

Kairos – grecki, bóg szczęśliwego trafu, mijającej chwili, straconej szansy. Ten, kto go mijał, miał tylko kilka sekund, by go uchwycić – a wraz z nim stracić swoją szansę.

Zapytaj:

- ▶ Jakie słowa w języku polskim pochodzą od Chronosa – boga czasu? (chronologia, chronometr, synchronizacja, kronika, chroniczność, chroniczne; możesz pomóc wymienić niektóre słowa, naprowadź uczniów na właściwy trop)
- ▶ Jaka jest różnica między rozumieniem czasu jako nieuchronnej zmiany mierzonej ruchem Ziemi, Słońca i Księżycy, co uosabiał mityczny Chronos, a czasem jako chwilą szczególną, wyjątkową, w której spotykamy

się z przyjaciółmi, rodziną, przebywamy na łonie natury, czego odpowiednikiem jest bożek Kairos?

Podsumuj, mówiąc, że w naszym życiu czas jest bardzo ważny, że jako ludzie jesteśmy do niego przywiązani. Zwróć uwagę na wyjątkowe momenty w naszej egzystencji, kiedy mamy wrażenie, że czas się zatrzymuje albo wprost przeciwnie, pędzi jak szalony, i kiedy chcielibyśmy go zatrzymać, bo przeżywamy jakieś wspaniałe emocje, odkrywamy piękno, które nas zadziwia, czujemy się wyjątkowi, kochani, szczęśliwi i spełnieni. Jedno i drugie doświadczenie czasu zostało dane człowiekowi. Takie przeżywanie czasu winno też być obecne w naszym doświadczeniu religijnym. Dodaj: *Wrócimy teraz do tematu roku liturgicznego, o którym mówimy na lekcjach religii od klasy 5.*

5. Kontynuuj, wykorzystując fragment z tej części podręcznika: *Przez wieki we wspólnocie Kościoła kształtowała się tradycja wspominania i przeżywania tajemnic Chrystusa w rytmie roku. Dziś także chcemy spotykać Boga, słuchać Go, odpowiadać Mu, aby On w nas działał².*

Jeżeli będziesz się starał angażować w liturgię i lepiej ją przeżywać, nie tylko zaczniesz rozumieć sens zbawczych wydarzeń, ale przede wszystkim dostąpisz łaski bliskiego i pełnego spotkania z Chrystusem.

Kościół naucza nas, że rok liturgiczny to rok tajemnic życia Chrystusa – począwszy od wcielenia aż po powtórne przyjście w chwale. Zaczyna się Adwentem, czasem oczekiwania na przyjście Pana. Swoją pierwszy ważny punkt ma w oktawie uroczystości Bożego Narodzenia, a drugi najważniejszy wypada podczas Świąt Wielkanocnych i jest to misterium zbawczej męki, śmierci i zmartwychwstania Chrystusa. Okres Wielkanocy kończy się Pięćdziesiątnicą – uroczystością Zesłania Ducha Świętego. W roku liturgicznym obchodzi się również wiele świąt maryjnych lub ku czci świętych, kiedy to Kościół uwielbia łaskę Bożą, która prowadzi ludzi do zbawienia³.

6. Włącz przygotowany wcześniej film o tym, jak wygląda rok liturgiczny. Poproś uczniów o uważne wysłuchanie nagrania (włącz sam dźwięk).
7. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 (*Wpisz brakujące słowa. W nawiasach znajdziesz odpowiedzi*) w podręczniku.

² Por. *Youcat* 182.

³ *Youcat* 186.

Prawidłowe rozwiązanie:

Adwent obejmuje zawsze **cztery** niedziele.

Wielki Post rozpoczyna się w **Środę Popielcową**.

Okres wielkanocny kończy uroczystość **Zesłania Ducha Świętego**.

Uroczystość Bożego Ciała wypada w okresie **zwykłym**.

POZNAJĘ

8. Podsumuj: W roku liturgicznym wspominamy wydarzenia z życia Jezusa. Każde z nich ma dla nas znaczenie zbawcze.

9. Poproś o odczytanie fragmentu biblijnego z podręcznika.

Gdy jednak nadeszła pełnia czasu, zesłał Bóg Syna swego, zrodzonego z Niewiasty, zrodzonego pod Prawem, aby wykupił tych, którzy podlegali Prawu, byśmy mogli otrzymać przybrane synostwo. (Gal 4,4-5)

10. Skomentuj, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: Już w momencie zwiastowania Anioł Gabriel nadał Synowi Bożemu imię Jezus, które oznacza „Bóg zbawia”. To imię określa zarówno to, kim jest Syn Boży, jak i to, dlaczego został posłany. Tylko Bóg może odpuszczać grzechy (zob. Mk 2,7) i to właśnie On, w swoim Synu, który stał się człowiekiem, zbawi lud od jego grzechów (zob. Mt 1,21). Dzięki słowom i czynom Jezus uzdrawia każdego z nas. Całe życie Jezusa, całe Jego nauczanie, pokorne pełnienie woli Ojca aż do śmierci na krzyżu i zmartwychwstania ma znaczenie zbawcze. Wierzymy, że Ten, który wstąpił do nieba i siedzi po prawicy Boga, kiedyś przyjdzie w chwale. Czekamy na ten moment, przeżywając na nowo tajemnice Jezusa rozważane w roku liturgicznym.

ODPOWIADAM

11. Rozpocznij rozmowę kierowaną z uczniami na temat wykorzystywania ich wolnego czasu. Zadaj pytania:

- ▶ Co robicie w czasie wolnym?
- ▶ Z jakich zajęć dodatkowych korzystacie?
- ▶ Na co warto wykorzystać czas?

Zapisuj odpowiedzi uczniów na tablicy. Poproś o uzasadnienie wypowiedzi. Zapytaj:

- ▶ Dlaczego warto poświęcić czas na to, co wymieniliście przed chwilą?

12. Podsumuj. Podkreśl wagę czasu poświęconego na udział w liturgii. Powiedz: *Chrześcijanin powinien podejmować działania nakierowane na osiągnięcie zbawienia. Służy temu właśnie liturgia, która jest czasem poświęconym wyłącznie Bogu. Na mszy spotykamy się z Jezusem, naszym Zbawicielem.*
13. Kontynuuj: *Kościół, dając nam rok liturgiczny, pomaga nam przeżywać każde wydarzenie z życia Jezusa i jeszcze głębiej rozważać Boże tajemnice. Każda modlitwa jest przybliżaniem się do Boga. Nauka religii, czytanie Pisma Świętego to poznawanie Boga, poznawanie Jego miłości.*
- Dodaj: Czasami zdarzają się nam momenty słabości i grzechu, wtedy powinniśmy przystąpić do sakramentu pokuty i pojednania, który jest także czasem bardzo bliskiego spotkania z Bogiem Miłosiernym. Kochający Ojciec czeka na nas i cieszy się z powrotu.*
- Możesz także podkreślić, że w tym roku uczniowie rozpoczęli przygotowanie do przyjęcia sakramentu bierzmowania, w którym zostaną umocnieni darami Ducha Świętego i staną się jeszcze lepszymi świadkami Chrystusa.*
14. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (Na podstawie wiedzy zdobytej na katechezie zaprojektuj schemat roku liturgicznego. Uwzględnij poszczególne okresy i zaznacz, kiedy wypadają najważniejsze święta kościelne). Zadanie ma charakter pracy indywidualnej.

MODLĘ SIĘ

15. Zaproponuj odmówienie modlitwy Świętego Stanisława Papczyńskiego.

Panie, mój Boże, ofiaruję Ci moje serce, aby Ciebie jedynie miłowało i nic oprócz Ciebie. Ofiaruję Ci moją duszę, aby Tobie służyła. Ofiaruję mój rozum, moją pamięć i moją wolę, aby Tobie podlegały. Ofiaruję moje usta i mój język, aby Ciebie sławiły i głosiły Twoje dzieła. Ofiaruję Ci, Boże, siebie samego, wszystko, czym jestem i co posiadam. Spraw, Panie, abym cały był Twój – mój w żadnej rzeczy; tak każdym czasie, w każdej chwili, w całej wieczności. I wszystko to niechaj będzie ku chwale Twojej, i Najświętszej Dziewicy Maryi. Amen.

MIESIĄC RÓŻAŃCOWY

CEL GŁÓWNY: ukazanie uczniom związku modlitwy różańcowej z życiem chrześcijanina.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ uzasadnia związek modlitwy różańcowej z życiem chrześcijanina;
- ▶ wymienia i opisuje uroczystości i święta Pańskie wspomniane w różańcu;
- ▶ praktykuje modlitwę różańcową.

POSTAWY: uczeń stara się naśladować Maryję w życiu codziennym.

METODY: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, pogadanka, praca indywidualna, praca w parach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, materiały¹ do pracy w parach (**załącznik 1** – do wydrukowania dla każdej pary w klasie).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy. Zaproponuj modlitwę *Zdrowaś Maryjo*.

ODKRYWAM

2. Rozpocznij pogadankę, zadając pytanie: *Co musimy robić, aby zdobyć jakąś umiejętność, nauczyć się czegoś nowego?* Tak pokieruj rozmową, żeby uczniowie wypowiedzieli się na temat sportu, ale też gotowania czy szydełkowania. Zwróć ich uwagę na małe dzieci, które uczą się siadać, chodzić, mówić. Podsumuj: *Wszystkich czynności, które chcemy podejmować*.

¹ Oprac. na podst. *Młodzieżowa Krucjata Różańcowa*, [https://kosciol.wiara.pl/doc/495183.Młodzieżowa-Krucjata-Rozancowa/4](https://kosciol.wiara.pl/doc/495183.Mlodziezowa-Krucjata-Rozancowa/4) (dostęp: 5 lutego 2022 roku).

wać w życiu, musimy się nauczyć. Kiedyś uczyliśmy się chodzić, teraz być może ćwiczymy jakiś sport, uczymy się tańca, śpiewu, posługiwania się obcymi językami. Niektóre z tych czynności wymagają od nas więcej wysiłku, a inne mniej.

3. Opowiedz o mistrzyni świata i wielokrotnej mistrzyni olimpijskiej w rzucie młotem Anicie Włodarczyk. Powiedz: *Kiedy Anita Włodarczyk zdobyła złoty medal na mistrzostwach świata w Berlinie, świat obiegła informacja, że nasza młociarka trenuje pod mostem Świętego Rocha w Poznaniu. Spójrzcie – aby osiągnąć rzeczy wielkie, potrzeba wielu małych. Sukces nie jest dziełem przypadku, tylko efektem ciężkiej pracy. By go osiągnąć, niezbędne są samozaparcie i wyrzeczenia.*
4. Zauważ: *Życie duchowe też wymaga regularnych ćwiczeń i wysiłku. Ważnym elementem tego życia duchowego jest modlitwa. Czasami jest ona trudna. Wielu ludzi narzeka, że modlitwa nie przychodzi im łatwo. Niektórzy podkreślają, że szczególnie trudne jest dla nich odmawianie różańca. Wielokrotne powtarzanie tych samych formuł nie wydaje się specjalnie atrakcyjną formą spędzania czasu.*
5. Poproś uczniów, aby w grupach wykonali ćwiczenie 2 (*Jak odmawiasz modlitwę różańcową? Uzupełnij*).

Prawidłowe rozwiązanie:

- 1) Znak **krzyża**, Wierzę w Boga
- 2) **Ojcze nasz** (1 raz)
- 3) Zdrowaś **Maryjo** (3 razy)
- 4) **Chwała Ojcu** (1 raz)
- 5) Pierwsza **tajemnica** różańca, Ojcze nasz (1 raz)
- 6) **Zdrowaś Maryjo** (10 razy)
- 7) **Chwała Ojcu** (1 raz)

Po wykonanej pracy podsumuj: Jak widzicie, modlitwa różańcowa polega na wielokrotnym powtarzaniu Ojcze nasz i Zdrowaś Maryjo.

SPOTYKAM

6. Poproś uczniów, aby zapoznali się z pierwszym akapitem z tej części podręcznika.

Pozornie prosta modlitwa różańcowa w praktyce nastęrcza wiele trudności. Z jednej strony wszyscy znamy Ojcze nasz i Zdrowaś Maryjo, które prze-

platają się w różańcu, ale przecież nie mamy ich monotennie „odklepywać”. Wymawiając je, powinniśmy rozważać wydarzenia z życia Jezusa i Maryi wskazane w poszczególnych tajemnicach. Powinniśmy je przeżywać, wchodzić w nie. Wszyscy wiemy, że nie jest to łatwe. Trudno trwać w dłuższej modlitwie bez rozpraszania się, dekoncentrowania – a właśnie taką modlitwą jest różaniec, który składa się z pięciu dziesiątek „zdrowasiek”.

7. Nawiąż do Małej Tereski. Przypomnij, że mówiliście o niej na katechezie 10. Poproś o odczytanie jej słów z tej części podręcznika: *Odmawianie różańca kosztuje mnie więcej, niż używanie narzędzi pokutnych... Czuję, że tak źle go odmawiam! Muszę zadawać sobie gwałt, by rozmyślać o tajemnicach różańcowych; nie mogę skupić myśli.*

8. Zapytaj:

- ▶ *Na do narzekała Święta Teresa z Lisieux?*
- ▶ *Co pomagało jej w skupieniu na modlitwie?*

Podsumuj, mówiąc, że Święta Teresa z Lisieux też miała problemy ze skupieniem w czasie modlitwy różańcowej. Nie załamywała się jednak z powodu trudności. Zauważyła, że powolne wymawianie słów pomaga jej skupić myśli, i właśnie taką metodę praktykowała.

9. Kontynuuj, mówiąc, że skoro wielu ludzi, w tym świętych, ma takie kłopoty z różańcem, to warto zastanowić się, dlaczego warto odmawiać tę modlitwę. Podkreśl: *Odpowiedź znajdziemy w objawieniach Matki Bożej (np. w Lourdes w roku 1858 i w Fatimie w roku 1917). Maryja ukazywała się wówczas ludziom, w tych przypadkach małym dzieciom, pojawiała się z różańcem w ręku i zachęcała je do systematycznego odmawiania różańca. Obiecywała, że ta modlitwa jest bliska Panu Bogu, a przez jej sumienne praktykowanie może wyprosić wiele łask, szczególnie istotnych dla zachowania pokoju w świecie i w rodzinach.*

POZNAJĘ

10. Przypomnij, że na początku zajęć przypomnieliście sobie technikę odmawiania różańca. Zapytaj: *Z czym powinno być połączone odmawianie kolejnych Ojciec nasz i Zdrowas Maryjo?*

Zapewne uczniowie pamiętają z wcześniejszych lat nauki religii, że wypowiedzianiu słów modlitwy powinno towarzyszyć rozważanie tajemnic różańca związanych z życiem Jezusa i Maryi. Podkreśl, że to największa

wartość modlitwy różańcowej. Poproś o głośne przypomnienie części różańca: radosna, świątła, bolesna i chwalebna. Następnie wymieńcie poszczególne tajemnice: **radosne** – 1) Zwiastowanie Najświętszej Maryi Pannie, 2) Nawiedzenie Świętej Elżbiety, 3) Narodzenie Jezusa, 4) Ofiarowanie Jezusa w świątyni, 5) Znalezienie Jezusa w świątyni; **świątła** – 1) Chrztost Jezusa w Jordanie, 2) Wesele w Kanie Galilejskiej, 3) Głoszenie królestwa Bożego, 4) Przemienienie na górze Tabor, 5) Ustanowienie Eucharystii; **bolesne** – 1) Modlitwa Jezusa w Ogrójcu, 2) Biczowanie, 3) Cierniem ukoronowanie, 4) Droga Krzyżowa, 5) Śmierć Jezusa na krzyżu; **chwalebne** – 1) Zmartwychwstanie Jezusa, 2) Wniebowstąpienie Jezusa, 3) Zesłanie Ducha Świętego, 4) Wniebowzięcie Maryi, 5) Ukoronowanie Matki Bożej na Królową nieba i ziemi.

11. Zaproponuj wykonanie ćwiczenia 1 (*Zapoznaj się z fragmentami Pisma Świętego. Napisz, jak nazywają się tajemnice różańca, do których odnoszą się poszczególne cytaty – uzupełnij drugą kolumnę według wzoru*).

Prawidłowe rozwiązanie:

FRAGMENT PISMA ŚWIĘTEGO	NAZWA TAJEMNICY
I wszyscy zostali napełnieni Duchem Świętym, i zaczęli mówić obcymi językami, tak jak im Duch pozwalał mówić. (Dz 2,4)	<i>chwalebna trzecia</i>
Wtedy Jezus zawołał donośnym głosem: „Ojcze, w Twoje ręce powierzam ducha mego”. Po tych słowach wyzionął ducha. (Łk 23,46)	<i>bolesna piąta</i>
Na to rzekła Maryja: „Oto ja służebnica Pańska, niech mi się stanie według słowa twego”. Wtedy odszedł od Niej anioł. (Łk 1,38)	<i>radosna pierwsza</i>
A kiedy zabrakło wina, Matka Jezusa rzekła do Niego: „Nie mają wina”. (J 2,3)	<i>świątła druga</i>
A kiedy przyszli do posiadłości zwanej Getsemani, rzekł Jezus do swoich uczniów: „Usiądźcie tutaj, Ja tymczasem się pomodłę”. (Mk 14,32)	<i>bolesna pierwsza</i>

Powiła swego pierworodnego Syna, owinęła Go w pieluszki i położyła w żłobie, gdyż nie było dla nich miejsca w gospodzie. (Łk 2,7)	radosna trzecia
A pierwszego dnia po szabacie, wczesnym rankiem, gdy jeszcze było ciemno, Maria Magdalena udała się do grobu i zobaczyła kamień odsunięty od grobu. (J 20,1)	chwalebna pierwsza

12. Podsumuj: *Najważniejsze w modlitwie różańcowej jest to, aby odmawianiu Ojczy nasz i Zdrowaś Maryjo towarzyszyło rozważanie wydarzeń z życia Jezusa i Maryi. Wtedy angażujemy nasze serca i umysły w przeżywanie zdarzeń zapisanych w Ewangelii i zbliżamy się Boga.*
13. Rozdaj uczniom materiały z **załącznika 1** (jeden egzemplarz na każdą parę). Poproś uczniów, aby odczytali tekst i wspólnie opracowali odpowiedź na pytanie zanotowane pod tekstem (*Kiedy i dlaczego zdaniem Błogosławionego Stanisława Wyszyńskiego można odmawiać różaniec?*). Po chwili omówcie efekty pracy w parach.

Podsumuj: *Każdy czas jest dobry na modlitwę. Możemy ją praktykować w każdej chwili – nawet podczas jazdy samochodem, wykonywania codziennych prac, bezsennych nocy. Lepiej się modlić niż denerwować lub martwić. Wtedy ofiarujemy Bogu nasze zmartwienia i troski, uświęcamy wszystko, co robimy.*

14. Zapowiedz, że teraz zbadacie rolę modlitwy różańcowej w życiu innego Polaka – Karola Wojtyły, późniejszego papieża. Wprowadź w temat, podając krótkie informacje o życiu Karola Wojtyły: *Karol Wojtyła, późniejszy papież Jan Paweł II, miał zaledwie dziewięć lat, gdy umarła jego mama. To doświadczenie nauczyło go zawierzać trudne sprawy Maryi, Matce Bożej. Tak poradził mu ojciec, z którym razem modlili się w wadowickim kościele przed obrazem Matki Bożej Nieustającej Pomocy. Potem, już samodzielnie, młody Karol wędrował do Sanktuarium Matki Bożej Kalwaryjskiej i tam wytrwale odmawiał różaniec.*
15. Poproś ucznia o odczytanie pierwszego akapitu z tej części podręcznika: *Jan Paweł II, papież Polak, odmawiał różaniec w ważnych momentach swojego życia. Bardzo cenił tę modlitwę. Mówił, że od młodości ona miała ważne miejsce w jego życiu. W jednym ze swoich listów aposto-*

skich napisał: „Właśnie różaniec towarzyszył mi w chwilach radości i doświadczenia. Zawierzyłem mu wiele trosk. Dzięki niemu zawsze doznawałem otuchy”².

16. Powiedz, że papież Jan Paweł II dokonał zmiany w modlitwie różańcowej. Przeczytajcie z podręcznika kolejny akapit: *Czas od października 2002 roku do października 2003 roku papież ogłosił Rokiem Różańca. Z tej okazji napisał list apostolski Rosarium Virginis Mariae (Różaniec Najświętszej Maryi Panny). Wspominał w nim swoje doświadczenie związane z praktykowaniem tej modlitwy i przypomniał, że różaniec jest jakby streszczeniem Ewangelii. Jan Paweł II rozszerzył też modlitwę różańcową o część poświęconą tajemnicom światła. We wspomnianym liście apostolskim zauważył, że konieczne jest zwrócenie większej uwagi na „tajemnice życia publicznego Chrystusa między chrztem w Jordanie a męką. (...) To w latach życia publicznego misterium Chrystusa objawia się jako tajemnica światła: «Jak długo jestem na świecie, jestem światłością świata» (J 9,5)”³.*

17. Zapytaj, aby utrwalić wiadomości:

- ▶ Czym dla Jana Pawła II była modlitwa różańcowa? (w razie potrzeby w podsumowaniu zauważ, że ojciec święty praktykował odmawianie różańca przez całe życie, w momentach radosnych i trudnych; różaniec zawsze był dla niego wsparciem)
- ▶ Jaką zmianę w modlitwie różańcowej zawdzięczamy Janowi Pawłowi II?
- ▶ Kiedy ojciec święty wprowadził tajemnice światła do różańca?
- ▶ Czy uzasadniał wprowadzone przez siebie zmiany?

Zatroszcz się, aby w odpowiedziach uczniowie zauważyli, że wprowadzenie tajemnic światła do różańca nastąpiło w Roku Różańca (2002/2003).

ODPOWIADAM

18. Poproś uczniów o przyjrzenie się reprodukcji z tej części podręcznika – fragmentowi fresku Michała Anioła *Sąd Ostateczny*. Następnie poproś o skomentowanie tego obrazu. W razie kłopotów z odczytaniem podsumuj tekstem z podręcznika: *W Kaplicy Sykstyńskiej w Watykanie znajduje się słynny fresk Michała Anioła Sąd Ostateczny. Widać tam Chrystu-*

---

² Jan Paweł II, *List apostolski Rosarium Virginis Mariae*, 2.

³ Tamże, 19.

sa, Maryję u Jego boku, aniołów, apostołów i wielu ludzki unoszących się ku niebu. Jeden fragment jest szczególnie zastanawiający – Duch Boży dźwiga z otchłani człowieka uczonego różańca. W ten sposób wielki mistrz epoki odrodzenia wyraził swoją wiarę w potęgę różańca!

MODLĘ SIĘ

19. Zaproś uczniów do modlitwy słowami Świętego Bernarda:

Pomnij, o Najświętsza Panno Maryjo, że nigdy nie słyszano, abyś opuściła tego, kto się do Ciebie ucieka, Twej pomocy przyzywa, Ciebie o przyczynę prosi. Tą ufnością ożywiony, do Ciebie, o Panno nad pannami i Matko, biegnę, do Ciebie przychodzę, przed Tobą jako grzesznik płaczący stoję. O Matko Słowa, racz nie gardzić słowami moimi, ale usłysz je łaskawie i wysłuchaj. Amen.

(Modlitwa Świętego Bernarda)

ŚWIĘTY JAN PAWEŁ II

CEL GŁÓWNY: ukazanie uczniom roli, jaką papież Jan Paweł II odegrał w Kościele.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wymienia najważniejsze dzieła papieża Polaka;
- ▶ opisuje wspomnienie Jana Pawła II;
- ▶ uzasadnia, że młodzi zajmowali w sercu papieża Polaka szczególne miejsce.

POSTAWY: uczeń stara się naśladować papieża Polaka w życiu codziennym.

METODY: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, pogadanka, burza mózgów, praca w grupach, praca indywidualna, ćwiczenie multimedialne, ew. film.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, krótki film ukazujący moment wyboru Karola Wojtyły na papieża¹, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna, materiały do pracy w grupach² (**załącznik 1** – do wydrukowania ×1), ćwiczenie multimedialne **Papież Polak**.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

¹ Np. film *Wybór Karola Wojtyły na papieża* / 16.10.1978 dostępny na kanale Centrum Myśli Jana Pawła II na YouTube (4:31). Film warto przygotować przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

² Materiały oprac. na podst. *Leksykon pielgrzymek Jana Pawła II*, red. A. Jackowski i I. Sołjan, Kraków 2005; WikiJP2, *Pielgrzymka zagraniczna (93)*, [http://www.wikijp2.pl/index.php?title=Pielgrzymka_zagraniczna_\(93\)](http://www.wikijp2.pl/index.php?title=Pielgrzymka_zagraniczna_(93)) (dostęp: 25 sierpnia 2022 roku); encyklik: *Laborum Exercens* (1981), *Veritatis splendor* (1993), *Evangelium Vitae* (1995), *Fides et ratio* (1998), *Ecclesia in Eucharistia* (2003).

ODKRYWAM

2. Zaproponuj uczniom, aby wymienili ludzi, którzy mieli duży wpływ na losy świata. Mogą to być postacie różnych profesji, reprezentujące różne dziedziny życia. Zapisuj na tablicy wszystkich – wśród nazwisk może się pojawić zarówno Hitler, jak i Mahatma Gandhi, ludzie kultury i sztuki, muzycy, pisarze, politycy obecni i przeszli. Może też pojawić się Jezus Chrystus, ale o Nim powiedz, że dla wierzących jest nie tylko człowiekiem, lecz także Bogiem, więc Jego wpływ na losy świata jest nieporównywalny.
3. Skomentuj: *Widzimy zapisane na tablicy nazwiska ważnych w historii świata ludzi. Niektórzy wywarli negatywny, inni pozytywny wpływ na nasze losy. Kiedy się rodzimy, mamy przed sobą różne możliwości i to od nas zależy, jak wykorzystamy dane nam szanse.*

Zapowiedz, że na dzisiejszej katechezie zastanowicie się, jaki wpływ na Kościół, świat i Polskę miał nasz rodak, papież Jan Paweł II.

SPOTYKAM i POZNAJĘ

4. Porozmawiajcie o dzieciństwie i młodości Karola Wojtyły. Zwróć uwagę, że tamte doświadczenia wpłynęły na pobożność przyszłego papieża.
5. Zwróć uwagę na fakt, że śmierć mamy nauczyła Karola, że trudne sprawy warto zawierzać Maryi. Często odmawiał różaniec, a jako dorosły człowiek zauważył, że brakuje w tej modlitwie tajemnic odnoszących się do publicznej działalności Jezusa. Tak w różańcu pojawiły się tajemnice światła.

Poproś, aby uczniowie spojrzeli na papieski herb w części „Spotykam”. Skomentuj: *Jeszcze jako biskup Jan Paweł II za hasło przewodnie swej posługi przyjął słowa Totus Tuus, czyli: „Cały Twój”.*

6. Jeśli masz taką możliwość, w tym momencie odtwórz krótki film ukazujący moment wyboru Karola Wojtyły na papieża.

Po projekcji zapytaj uczniów o reakcję ludzi na słowa nowo wybranego Papieża. Podkreśl, że potrafił łatwo nawiązać kontakt z wielkim tłumem zgromadzonym na placu Świętego Piotra. Ta cecha przydała mu się w sprawowaniu funkcji osoby odpowiedzialnej za Kościół na całym świecie.

7. Kontynuuj, zwracając uwagę na fakt, że Karol Wojtyła niezwykle poważnie potraktował słowa Ewangelii Świętego Marka, które znajdują się w podręczniku pod tematem. Poproś o ich odczytanie: „Idźcie na cały świat i głoscie Ewangelię wszelkiemu stworzeniu” (Mk 16,15). Pan Jezus kieruje te słowa do każdego z nas, niemniej różni się w stopniu ich realizacji. Dlatego też mamy różny wpływ na losy Kościoła i świata.
8. Powiedz, wykorzystując pierwszy akapit z części „Spotykam”: *Osobą, która szczególnie wypełniła polecenie Jezusa dotyczące ewangelizowania i dzięki temu wywarła wielki wpływ na Kościół, był niewątpliwie nasz rodak – Karol Wojtyła, późniejszy papież Jan Paweł II. Jego pontyfikat trwał prawie 27 lat – od 16 października 1978 roku do 2 kwietnia 2005 roku. Rysem charakterystycznym Jego posługi były pielgrzymki. Jan Paweł II odbył sto cztery zagraniczne podróże, w czasie których odwiedził ponad sto trzydzieści krajów i około dziewięćset miejscowości. Łączna długość przebytych przez niego szlaków to milion siedemset tysięcy kilometrów, co odpowiada trzykrotnej odległości między Ziemią a Księżycem. Jan Paweł II swoje odwiedziny w różnych krajach często zaczynał słowami „przybywam jako papież pielgrzym”.*

9. Zapowiedz pracę w grupach. Podziel uczniów na cztery zespoły. Wyjaśnij, że uczniowie dostaną teksty z nauczaniem papieża (**załącznik 1**), a ich zadaniem będzie zapoznanie się z materiałami i przygotowanie odpowiedzi na pytania. Następnie zaprezentują oni efekty swojej pracy i krótko opowiedzą, co papież chciał przekazać wspólnie Kościoła na całym świecie.

W podsumowaniu powinny się pojawić następujące elementy:

- ▶ Grupa I powinna zauważyć, że ojcu świętemu zależało na odnowieniu wiary, umocnieniu jej, dodaniu ludziom nadziei i służeniu całemu Kościołowi. Nawoływał do życia w pokoju i wzajemnej zgodzie, także z ludźmi innych wyznań.

W podsumowaniu pracy tego zespołu wykorzystaj drugi akapit z części „Spotykam”: *Ojciec święty zawsze podkreślał, że pragnie służyć całemu Kościołowi. Był pierwszym papieżem, który odwiedził zarówno meczet, jak i synagogę. Podkreślał, że pragnie pokoju i się o niego modli. Widział różnice dzielące wyznawców różnych religii, ale miał świadomość, że wszystkich łączy jeden Bóg – ten sam, chociaż różnie nazywany.*

- ▶ Grupa II powinna zauważyć, że według papieża poznanie prawdy pozwala nam poznać Jezusa Chrystusa, który jest jej źródłem. Do poznania prawdy prowadzą nas wiara i rozum.

W komentarzu możesz wykorzystać dwa pierwsze akapity z części „Poznaję”: *Papież Jan Paweł II pragnął, aby ludzie jak najlepiej poznali Boga. Aby tak się stało, potrzebne jest życie w prawdzie i wolności, której jedynym źródłem jest Chrystus. To dzięki Niemu możemy dostąpić łaski życia wiecznego. Na rozpoczęcie swojego pontyfikatu papież zalecał: „Nie bójcie się, otwórzcie, otwórzcie na oścież drzwi Chrystusowi”³. Aby osiągnąć pełnię prawdy, trzeba posługiwać się zarówno poznaniem rozumowym, jak i wiarą. Temu zagadnieniu ojciec święty poświęcił jedną z czterestu encyklik zatytułowaną *Fides et ratio*, czyli Wiara i rozum. To właśnie w encyklikach Jan Paweł II zawarł najważniejsze przemyślenia dotyczące podstawowych wartości czyniących nasze życie godnym dziecka Bożego.*

- ▶ Grupa III powinna zauważyć, że wszystko, co godzi w ludzkie życie (zabójstwo, tortury, przymus, niewolnictwo, handel ludźmi, nieludzkie warunki pracy, wyzysk) jest czymś haniebnym, niegodnym człowieka. Praca natomiast nadaje sens ludzkiemu życiu. Jezus też pracował – najpierw ze swoim opiekunem, a potem nauczał.

Dopowiedz, wykorzystując trzeci akapit z części „Poznaję”: *Ojciec święty zawsze podkreślał olbrzymią wartość ludzkiego życia – od początku aż do naturalnej śmierci. Dawał temu wyraz w wielu wystąpieniach, wołając o pokój na świecie, stając w obronie tych, którzy cierpią głód, choroby, doświadczają przemocy i wojny. Zachęcał wszystkich do modlitwy, przyjmowania sakramentów, a szczególnie Eucharystii, która jest największym darem Kościoła.*

- ▶ Grupa IV powinna zauważyć, że w modlitwie najważniejszy jest kontakt z Bogiem, który zaprasza nas do modlitwy, rozmowy. Dzięki temu, że przez modlitwę wchodzimy w relację ze Stwórcą, osiągamy pełnię człowieczeństwa. Eucharystia jest najcenniejszym darem w Kościele. Pozwala nam czuć się kochanymi – nawet mimo naszych słabości.

---

³ Jan Paweł II, homilia z mszy rozpoczynającej pontyfikat, 1978.

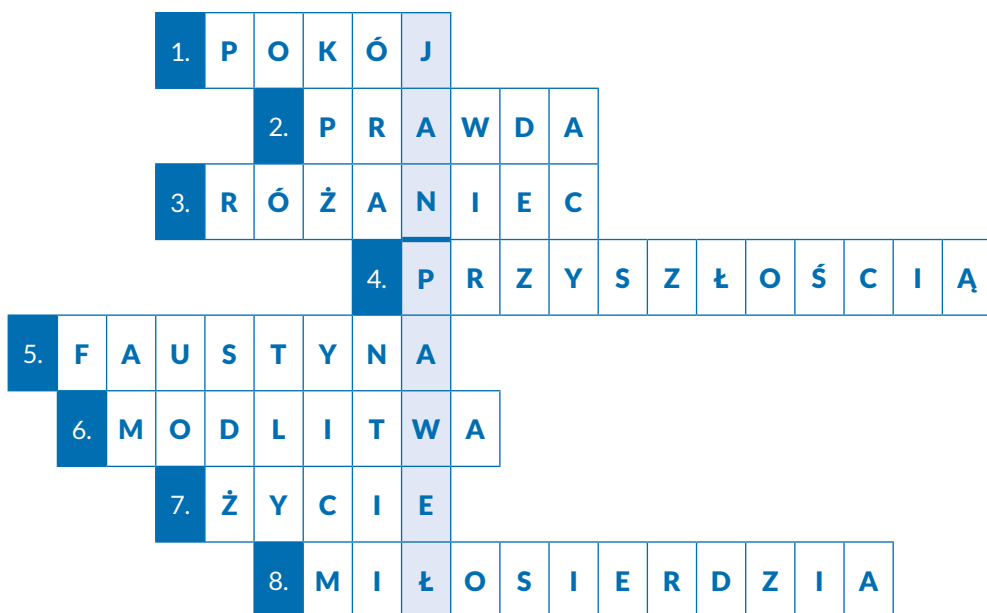
10. Zapytaj: Czy wiecie, jakie święto ustanowił papież Polak? Jeżeli nie padnie prawidłowa odpowiedź, przeczytajcie czwarty akapit z części „Poznaję”: W 2000 roku Jan Paweł II ustanowił nowe święto obchodzone w niedzielę po Wielkanocy – święto Miłosierdzia Bożego. Wraz z ogłoszeniem tego święta kanonizował siostrę Faustynę Kowalską, której objawienia przyczyniły się do rozwoju kultu miłosierdzia Bożego.
11. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 (Rozwiąż krzyżówkę).

Prawidłowe rozwiązanie:

- 1) Jan Paweł II modlił się o niego w Damaszku.
- 2) Przeciwnieństwo kłamstwa.
- 3) Modlitwa, do której Jan Paweł II dołączył tajemnice światła.
- 4) Jan Paweł II nazwał młodzież ... świata.
- 5) Imię siostry zakonnej, którą Jan Paweł II kanonizował w 2000 roku.
- 6) Papież Polak zachęcał do niej wszystkich ludzi.
- 7) Papież podkreślał jego wartość – od początku do naturalnej śmierci.
- 8) Jan Paweł II ustanowił święto ... Bożego.

Krzyżówka jest też dostępna w formie ćwiczenia multimedialnego **Papież Polak**.

ODPOWIADAM

12. Zaproponuj odczytanie z podręcznika: *Młodość zajmowała w sercu papieża szczególne miejsce. Mówił, że to ona jest przyszłością świata. Od 1986 roku zapraszał młodych z wszystkich krajów na specjalne spotkania poświęcone modlitwie i rozważaniom, ale też wspólnej zabawie i po prostu byciu razem – Światowe Dni Młodości. Dobrze rozumiał problemy tej grupy społecznej. Do później starości pamiętał, że okres dorastania to czas szukania swojej tożsamości i odpowiedzi na pytania o sens istnienia. Bardzo chciał, aby młodzi budowali życie w oparciu o Chrystusa. Rozumiał, że jest to trudne, ale uważał, że warto podjąć ten wysiłek. Zachęcał do czujności i nie uleganiu pokusom. Mówił „musicie od siebie wymagać, nawet gdyby inni od was nie wymagali”⁴.*
13. Zaproś uczniów do chwili ciszy i refleksji na temat: Czego wymagasz od siebie?
14. Podsumuj: *Spójrzcie, jak wielki wpływ na Kościół i cały świat miał jeden człowiek – papież Jan Paweł II. Osiągnął tak dużo, bo otworzył się na działanie łaski Bożej. Odczytał swoje powołanie, a jego pontyfikat okazał się olbrzymim darem dla wszystkich członków wspólnoty Kościoła.*
15. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 (*Które z dzieł papieża Jana Pawła II uważasz za najważniejsze? Odpowiedź krótko uzasadnij.*).

Przykładowe odpowiedzi:

- Za najważniejsze dzieło Jana Pawła II uważam Światowe Dni Młodości, bo spotykają się wtedy ludzie z całego świata, dzielą się doświadczeniami, wspólnie się modlą i śpiewają.
- Za najważniejsze dzieło Jana Pawła II uważam ustanowienie święta Miłosierdzia Bożego, bo dzięki niemu lepiej poznajemy działanie Boga, otwieramy się na Jego miłość i przebaczenie.
- Za najważniejsze dzieło Jana Pawła II uważam uzupełnienie różańca o tajemnice światła, bo w nich rozważamy bardzo ważne wydarzenia dotyczące działania Jezusa i możemy lepiej Go poznać.

---

⁴ Jan Paweł II, rozważania w czasie apelu jasnogórskiego, druga pielgrzymka do ojczyzny, 1983.

16. Zadaj do domu ćwiczenie 3 (Którego października przypada wspomnienie Świętego Jana Pawła II? Sprawdź datę w internecie i zapisz ją w kalendarzu).

Prawidłowe rozwiązanie: **22 października**

MODLĘ SIĘ

17. Na koniec zaproponuj modlitwę słowami Jana Pawła II:

*Boże Ojcze miłosierny,
który objawiłeś swoją miłość
w Twoim Synu Jezusie Chrystusie,
i wylałeś ją na nas w Duchu Świętym, Pocieszycielu,
Tobie zawierzamy dziś losy świata i każdego człowieka.
Pochyl się nad nami grzesznymi,
ulecz naszą słabość,
przewycięż wszelkie zło,
pozwól wszystkim mieszkańcom ziemi
doświadczyć Twojego miłosierdzia,
aby w Tobie, Trójjedyny Boże,
zawsze odnajdywali źródło nadziei.
Ojcze przedwieczny,
dla bolesnej męki i zmartwychwstania Twego Syna,
miej miłosierdzie dla nas i całego świata!
Amen.
(Akt zawierzenia świata miłosierdziu Bożemu)*

WSZYSTKICH ŚWIĘTYCH I MODLITWA ZA ZMARŁYCH

CEL GŁÓWNY: pogłębienie rozumienia przez uczniów roli świętych w Kościele oraz konieczności modlitwy za zmarłych.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wyjaśnia rolę świętych w Kościele;
- ▶ opisuje pojęcie „obcowanie świętych”;
- ▶ uzasadnia konieczność modlitwy za zmarłych.

POSTAWY: uczeń dąży do życia zgodnego z przykazaniami Boga i pielęgnuje pamięć o zmarłych.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, praca w grupach, praca indywidualna.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte, kartki A4 dla każdej czteroosobowej grupy, **załącznik 1** (do wydrukowania x2 – dla grup oraz dla katechety).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy. Zaproponuj odmówienie modlitwy *Wierzę w Boga*.

ODKRYWAM

2. Zapytaj uczniów, w kogo oraz w co wyznali przed chwilą wiarę. (W Boga Ojca, Jego Syna, Ducha Świętego, święty Kościół, świętych obcowanie, grzechów odpuszczenie i życie wieczne).
3. Zdefiniujcie termin „świętych obcowanie”. Możesz wykorzystać fragment z tej części podręcznika: *Kiedy odmawiamy modlitwę Wierzę w Boga, wyznajemy wiarę w świętych obcowanie. W ten sposób wyra-*

żamy nasze zaufanie, że w niebie są dusze, które się za nami wstawiają. Kościół jest w tym ujęciu wspólnotą, komunią świętych. Pojęcie „świętych” odnosi się natomiast nie tylko do chrześcijan zmarłych w opinii świętości i następnie kanonicznie ogłoszonych świętymi, ale do wszystkich, którzy przez chrzest przyjęli świętość Chrystusa i zostali włączeni w Chrystusowe Ciało. Dziś zatrzymamy się trochę dłużej nad obecnością świętych w naszym życiu.

4. Kontynuuj, mówiąc, że dzięki wspólnocie ze świętymi w niebie możemy się wzajemnie wspierać – my możemy się modlić za zmarłych znajdujących się w czyśćcu, a święci w niebie mogą wstawiać się za nami u Boga. Dodaj: *Święty Paweł napisał w liście do Rzymian, że „nikt (...) nie żyje dla siebie i nikt nie umiera dla siebie” (Rz 14,7). Jesteśmy wspólnotą, która wspiera się nawet ponad śmiercią. Pamiętajcie, że modlitwa za zmarłych jest naszym obowiązkiem. Oni już nie są w stanie sobie pomóc. Mogą liczyć tylko na nas.*

SPOTYKAM

5. Zaproponuj pracę w grupach. Podziel klasę na czteroosobowe zespoły. Rozdaj im kartki formatu A4 i zapowiedz krótką pracę polegającą na wypisaniu imion świętych – wszystkich, które przyjdą im do głowy. Zabawę wygrywa grupa, która wypisze najwięcej postaci.
6. Podsumuj: *Świętych i błogosławionych jest bardzo dużo, ale nikt nie zna ich dokładnej liczby. Dawniej Kościół nie prowadził takich statystyk. Wiemy na przykład, że papież Jan Paweł II ogłosił świętymi 482 osoby, a beatyfikował 1338. Oczywiście w niebie jest dużo więcej świętych niż tych oficjalnych, których Kościół uznał za godnych tego tytułu. Wszystkim świętym Kościół oddaje hołd 1 listopada. W tym dniu w liturgii Kościoła jest obchodzona uroczystość Wszystkich Świętych.*
7. Zaproponuj kolejną pracę w grupach. Podziel uczniów na cztery zespoły. Rozdaj im karty pracy ([załącznik 1](#)) z krótkimi życiorysami świętych oraz pytaniami, na które uczniowie mają odpowiedzieć po przeczytaniu życiorysów. Każda grupa przygotowuje się do prezentacji. Jedna osoba z grupy zadaje pytania, a pozostałe w wyznaczonej kolejności odpowiadają w imieniu świętego przydzielonego grupie (w ten sposób wszyscy członkowie grupy będą aktywnie uczestniczyć w ćwiczeniu).

Poprawne odpowiedzi na pytania:

1) Grupa I – Karol Acutis

→ Ile lat żyteś?

15

→ Jak wyglądała twoja codzienność?

Zupełnie normalnie, chodziłem do szkoły, spotykałem się z kolegami, grałem w piłkę i tenisa, nauczyłem się grać na saksofonie.

→ Ile miałeś lat, kiedy zacząłeś regularnie uczęszczać we Mszy Świętej?

7

→ Jak nazywałeś Eucharystię?

Autostradą do nieba.

→ Jakie było twoje motto życiowe?

„Wszyscy rodzą się jako oryginały, ale wielu umiera jako fotokopie”.

→ Za kogo ofiarowałeś swoje cierpienia?

Za papieża i kościół.

2) Grupa II – Józef Sánchez del Río

→ Gdzie się urodziłeś?

W Meksyku.

→ Do jakiego ruchu należałeś?

Cristeros.

→ Jak się zachowałeś, gdy zaproponowano ci wolność za wyparcie się wiary?

Odmówiłem.

→ Z jakimi słowami na ustach umierałeś?

Niech żyje Chrystus Król.

→ Co napisałeś w liście pożegnalnym?

Że umieram szczęśliwy u boku naszego Pana.

3) Grupa III – Piotr Jerzy Frassati

→ Jak długo żyteś?

24 lata.

→ Jakie aktywności szczególnie lubiłeś?

Chodzić po górach, pływać, jeździć na nartach i konno.

→ Do czego mobilizowało cię codzienne przyjmowanie Komunii Świętej?

Do pomagania biednym.

- Co myśleli o tobie najbliżsi?
Nie mogli zrozumieć, że pomagam innym, mieli o to pretensje. Ojciec uważał, że jestem darmozjadem.
- Kiedy twoi rodzice zorientowali się, jak wielu osobom pomogłeś?
Podczas mojego pogrzebu.

4) Grupa IV – Dominik Savio

- Ile lat żyłeś?
15
- Kim zostałeś w wieku pięciu lat?
ministrantem
- Nie bałeś się sam chodzić tak daleko do Kościoła?
Nie, ponieważ nigdy jestem sam. Jest ze mną Najświętsza Maria Panna i mój Anioł Stróż.
- Co postanowiłeś w dniu Pierwszej Komunii Świętej?
Że będę jak najczęściej przyjmował Eucharystię i szybciej umrę, niż zgrzeszę.
- Gdzie wstąpiłeś w wieku dwunastu lat? Czym się tam zajmowałeś?
Do Oratorium Świętego Jana Bosko.
- Co myśleli o tobie koledzy?
Lubili mnie, cenili moją chęć pomocy potrzebującym.

8. Skomentuj: *Wysłuchaliśmy wywiadów z czterema osobami, które umarły w bardzo młodym wieku. Żyły w różnych krajach, miały różne warunki bytowe i umiejętności, ale miały też coś, co ich łączy. Poproś uczniów, aby wskazali na te cechy. Powinni podać, że było to pragnienie życia zgodnego Bożymi nakazami, częsta modlitwa, częste przyjmowanie Komunii Świętej, dążenie do świętości.*

POZNAJĘ

9. Zapowiedz: *W Piśmie Świętym opisana została historia człowieka, którego Jezus osobiście zapewnił, że zasługuje na niebo.*

10. Zaproponuj: *Przeczytajmy teraz fragment Ewangelii.*

Jeden ze złoczyńców, których [tam] powieszono, urgał Mu: „Czyż ty nie jesteś Mesjaszem? Wybaw więc siebie i nas”. Lecz drugi, karcąc go, rzekł: „Ty nawet Boga się nie boisz, chociaż tę samą karę ponosisz? My prze-

cież – sprawiedliwie, odbieramy bowiem słuszną karę za nasze uczynki, ale On nic złego nie uczynił”. I dodał: „Jezu, wspomnij na mnie, gdy przyjdiesz do swego królestwa”. Jezus mu odpowiedział: „Zaprawdę, powiadam ci: Dziś będziesz ze Mną w raju”. (Łk 23,39–43)

11. Zapytaj uczniów:

- ▶ Co jeden ze złoczyńców proponował Jezusowi? (aby wybawił siebie i ich, skoro jest Mesjaszem)
- ▶ Jak możemy ocenić jego słowa? (szydził z Jezusa, nie wierzył w Jego moc)
- ▶ Jak zareagował drugi? (skarcił tego pierwszego, mówiąc, że nawet Boga się nie boi; zauważył, że oni słusznie odbierają karę, a Jezus jest niewinny)
- ▶ O co poprosił Jezusa? (żeby na niego wspomniał, gdy przyjdzie do swojego królestwa)
- ▶ Czego dowodzą słowa Dobrego Łotra? (są to wyrazy współczucia, są też wyrazem jego wiary)
- ▶ Jak Jezus mu odpowiedział? (że dziś będzie z Jezusem w raju)
- ▶ Co Jezus mu obiecał? (niebo, zbawienie)

12. Dopowiedz: *Chociaż Święty Łukasz nie podał imion ludzi ukrzyżowanych z Jezusem, Tradycja uznała, że Dobry Łotr to Święty Dyzma.*

Skomentuj: *Mężczyźni ukrzyżowani po dwóch stronach Jezusa najprawdopodobniej źle postępowali w swoim życiu. Nie wiemy dokładnie, co zrobili, ale zasługiwali na karę. Obaj mieli tego świadomość. Na krzyżu obaj byli tak samo blisko Jezusa – jeden po lewej, drugi po prawej stronie. Tylko jeden z nich, Dobry Łotr, nazwany przez Tradycję Dyzmą, wykorzystał tę szansę. Mając świadomość popełnionego zła, z pokorą poprosił Jezusa o wybaczenie. Dodał: „Wspomnij na mnie w swoim królestwie”. Co się stało? Dostał zbawienia! Jezus zapewnił go o tym osobiście, mówiąc: „Dziś będziesz ze mną w raju!”. Te słowa są otuchą dla nas wszystkich, którzy popełniamy błędy i grzechy.*

13. Zaproponuj wykonanie ćwiczenia 1 (Dokończ zdania).

Prawidłowe rozwiązanie:

Od Piotra Jerzego Frassatiego mogę się nauczyć, aby **pomagać biednym, modlić się, często przystępować do komunii.**

Od Karola Acutisa mogę się nauczyć, aby **wykorzystać internet do pogłębiania wiedzy o Bogu, do ewangelizacji.**

Od Józefa Sáncheza del Río mogę się nauczyć, aby **nie wyprzeć się wiary w Jezusa.**

Od Dominika Savio mogę się nauczyć, aby **często się modlić i przyjmować komunię, unikać grzechów.**

Od Dobrego Łotra mogę się nauczyć, aby **mieć odwagę szczerze przeproszać, gdy zgrzeszę, dobrze wykorzystywać spotkania z Jezusem w modlitwie lub Eucharystii.**

14. Podsumuj, mówiąc: *Kiedy zgrzeszysz, pokornie pros Boga o przebaczenie jak Dobry Łotr. Bądź wrażliwy na potrzeby innych jak Błogostawiony Piotr Jerzy Frassati. Często módl się i przystępuj do Komunii Świętej jak Dominik Savio. Nigdy nie wyrzeknij się Jezusa jak Józef Sánchez del Río. Dobrze korzystaj z internetu jak Błogostawiony Karol Acutis.*

ODPOWIADAM

15. Na koniec podsumuj katechezę. Wykorzystaj tekst z tej części podręcznika: *Świętość to zadanie dla każdego z nas – nie jest przeznaczone tylko dla wybranych, ale dla wszystkich. Już dziś warto zacząć się starać, by tę świętość osiągnąć – bez względu na to, czy jesteś biedny, czy bogaty; czy dobrze się uczysz, czy nauka przychodzi ci z trudem; czy wolisz grę w piłkę, czy na saksofonie. Ważne, abyś zawsze był blisko Jezusa.*
16. Zdefiniuj pojęcie „wypominki”. Powiedz, że jest to forma modlitwy za zmarłych połączona z wymienianiem ich imion i nazwisk, bardzo popularna w Dzień Zaduszny i przez cały listopad.
17. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Przygotuj wypominki za swoich bliskich zmarłych. Uzupełnij puste pola*). Możesz zadać je do zrobienia/uzupełnienia w domu.

MODLĘ SIĘ

18. Na koniec pomódlcie się za swoich bliskich zmarłych słowami Psalmu 130:

*Z głębokości wołam do Ciebie, Panie,
o Panie, wysłuchaj głosu mego!*

*Nakłoń swoich uszu
ku głośnemu błaganiu mojemu!
Jeśli zachowasz pamięć o grzechach, Panie,
Panie, któż się ostoi?
(...) W Panu pokładam nadzieję,
nadzieję żywi moja dusza,
czeka na Twe słowo.
(Ps 130,1-3.5)*

ADWENTOWE OCZEKIWANIE

CEL GŁÓWNY: ukazanie uczniom związku wydarzeń biblijnych z przeżywanym czasem Adwentu.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ charakteryzuje dwa okresy w czasie Adwentu;
- ▶ omawia liturgiczne formy świętowania w Adwencie;
- ▶ bierze przykład z Jana Chrzciciela i Maryi w oczekiwaniu na przyjście Jezusa.

POSTAWY: uczeń dąży pogłębienia własnej pobożności przez praktyki religijne związane z Adwentem.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, praca w grupach, praca indywidualna, miniwykład, pantomima, pogadanka, śpiew.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, komputer z dostępem do internetu, tekst biblijny do odsłuchu¹ (Mt 25,1–13), podkład muzyczny lub nagranie pieśni *Pan blisko jest* oraz akcesoria do odtworzenia utworu, zdjęcie² świecy roratnej i akcesoria do wyświetlenia fotografii na rzutniku.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zaproponuj uczniom, aby w grupach przedstawili metodą pantomimy, jak zachowują się ludzie, którzy czekają. Podziel klasę na cztery zespoły i szeptem opisz przedstawicielom grup, co mają przedstawić:

¹ Możesz skorzystać z portalu biblijni.pl albo bibliaaudio.pl.

² Dowolne zdjęcie z zasobów internetowych.

- ▶ Grupa I ma za zadanie przedstawić ludzi, którzy czekają na przyjazd spóźnionego pociągu.
- ▶ Grupa II ma za zadanie przedstawić ludzi czekających w kolejce do lekarza.
- ▶ Grupa III ma za zadanie przedstawić ludzi czekających na wyniki egzaminu.
- ▶ Grupa IV ma za zadanie przedstawić rodzinę czekającą na powrót dziecka z wieczornej imprezy.

Grupy prezentują scenki i po każdej opowiadają o swoich rolach: kim byli w odgrywanej scenie i co czuli.

3. Podsumuj: *Czekanie jest dosyć trudne. Kiedy czekamy, często ulegamy negatywnym emocjom, zniecierpliwieniu, rozdrażnieniu, martwimy się czymś losem, wynikami badań lub egzaminów. Czasami tracimy nadzieję, że to, na co czekamy, się nie wydarzy, przez co wpadamy w zniechęcenie, rozpacz.*

Dodaj: Czasami oczekiwanie jest związane z radością: cieszą się rodzice, gdy ma się narodzić dziecko, cieszą się rolnicy, gdy widzą dojrzewające zboże.

Podsumuj: Umiejętność czekania jest cenną umiejętnością. Ludzie uniknęliby wielu rozczarowań i nerwowych sytuacji, gdyby nauczyli się mądrze czekać.

SPOTYKAM

4. Poproś, aby uczniowie spojrzeli do podręcznika na umieszczoną w tej części grafikę wieńca adwentowego. Spytaj, dlaczego są na nim cztery świece (symbolizuje to cztery niedziele Adwentu). Spytaj też, czy uczniowie kojarzą, jak wygląda duża świeca roratna. Wyświetl przygotowaną wcześniej fotografię świecy na rzutniku i powiedz, że świeca ta zapalana jest w Adwencie w czasie mszy roratnych i przypomina nam Maryję – tę, która przynosi światu Jezusa, naszą światłość.
5. Zacznij miniwykład: *W Kościele co roku powtarza się taki czas, którego istotnym elementem jest oczekiwanie. Jest to oczywiście Adwent. Celebrując liturgię Adwentu, Kościół każdego roku czyni na nowo aktualnym oczekiwanie na Mesjasza. W Adwencie z jednej strony wspominamy pierwsze przyście Jezusa, a z drugiej przygotowujemy się do Jego powtórnego przyścia. To najważniejszy aspekt tego okresu. Przygotowaniu na przyście Pana poświęcona jest pierwsza część Adwentu. Jest to ważny czas dla każdego*

wierzącego, bo wiąże się z podjęciem postanowień, które mają nas przygotować do spotkania z przychodzącym Jezusem. Trzecia niedziela Adwentu jest inna niż wszystkie pozostałe. Nazwana jest niedzielą radości – z łaciny *gaudete*. W liturgii w tym dniu obowiązuje różowy kolor szat liturgicznych. Ta niedziela oddziela pierwszą część Adwentu od drugiej. Drugi okres to celebrowanie narodzin Jezusa, czyli Jego pierwszego przyjścia. W czasie Adwentu warto przypomnieć sobie tych, którzy swoje oczekiwanie przeżyli w sposób godny naśladowania – Maryję, Matkę Jezusa, i Jana Chrzciciela. Jak pamiętacie, Jan Chrzciciel był prorokiem, którego Bóg wybrał, aby przygotować ludzi na przyjście Jezusa. Wiecie z poprzednich lat nauki religii, że wzywał ludzi do nawrócenia i chrzczył ich w Jordanie. Za to, że krytykował niemoralne małżeństwo władcy Heroda Antypasa, został uwięziony i ścięty. Całe życie poświęcił Jezusowi.

6. Pomówcie o postawie Jana Chrzciciela, który czekając na Jezusa, nie był bierny i działał. Kiedy Chrystus pojawił się w okolicy, Jan wysłał do niego swoich uczniów z prostym pytaniem: „Czy Ty jesteś Tym, który ma przyjść, czy też innego mamy oczekiwać?” (Łk 7,19). Słowa te świadczą o rozsądku i spokoju świętego.

POZNAJĘ

7. Wprowadź uczniów w kolejny etap katechezy, mówiąc: *Wzorem oczekiwania są dla Kościoła Matka Boża i Jan Chrzciciel. Ale sam Jezus też pozostawił nam pewne wskazówki. Opowiedział uczniom pewną przypowieść, którą zaraz sobie przypomnimy.*

8. Zaproś do odsłuchania fragmentu Pisma Świętego.

Wtedy podobne będzie królestwo niebieskie do dziesięciu panien, które wzięły swoje lampy i wyszły na spotkanie pana młodego. Pięć z nich było nierozsądnych, a pięć roztropnych. Nierozsądne wzięły lampy, ale nie wzięły z sobą oliwy. Roztropne zaś razem z lampami zabrały również oliwę w swoich naczyniach. Gdy się pan młody opóźnił, senność ogarnęła wszystkie i posnęły. Lecz o północy rozległo się wołanie: „Oto pan młody [idzie], wyjdźcie mu na spotkanie!”. Wtedy powstały wszystkie owe panny i opatrzyły swe lampy. A nierozsądne rzekły do roztropnych: „Użyczcie nam swej oliwy, bo nasze lampy gasną”. Odpowiedziały roztropne: „Mogłoby i nam, i wam nie wystarczyć. Idźcie raczej do sprzedających i kupcie sobie”. Gdy one szły kupić, nadszedł pan młody. Te, które były gotowe,

weszły z nim na ucztę weselną, i drzwi zamknięto. Nadchodzą w końcu i pozostałe panny, prosząc: „Panie, panie, otwórz nam!”. Lecz on odpowiedział: „Zaprawdę, powiadam wam, nie znam was. Czuwajcie więc, bo nie znacie dnia ani godziny”. (Mt 25,1–13)

9. Powiedz: Pan Jezus w przypowieści uczy nas, jak powinno wyglądać mądre czuwanie, oczekiwanie.

10. Zapytaj:

- ▶ Dlaczego pięć z tych panien Jezus nazywa roztropnymi, a pięć nierozsądnymi? (wszystkie wzięły lampy, ale tylko pięć wzięło oliwę do lamp w naczyniach)
- ▶ Co się wydarzyło, gdy ogłoszono, że spóźniony pan młody nadchodzi? (nierozsądne musiały iść do sprzedających po oliwę, bo ich lampy gasły)
- ▶ Co stało się, gdy one poszły po zapas oliwy? (nadszedł pan młody i zamknął drzwi przed spóźnionymi)
- ▶ O co prosiły pana młodego? (o otworzenie drzwi)
- ▶ Co im odpowiedział? („Nie znam was. Czuwajcie, bo nie znacie dnia ani godziny”)

11. Zaproponuj pracę w grupach. Zadaniem zespołów jest wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (Napisz, co w naszym życiu mogą oznaczać symbole, które Jezus wykorzystał w swojej przypowieści).

Przykładowe³ rozwiązanie:

uczta weselna	życie wieczne z Bogiem
pan młody	Pan Bóg
lampa	chrzest, przynależność do Kościoła
zaśnięcie panien	zniechęcenie oczekiwaniem, znużenie wiarą, brak czujności,
oliwa do lampy	stan łaski – gotowości na wejście do życia wiecznego
przygotowany zapas oliwy	życie wiarą, dobre uczynki, praktyki religijne
pójście, aby uzupełnić zapas	odkładanie spraw wiary na później (starość)
pan młody odmawia pannom wejścia	perspektywa wiecznego rozłączenia – cierpienie piekła

³ Oczywiście niektóre odpowiedzi uczniów mogą nie być sformułowane tak jak w tabeli. Istotne jest, aby uchwycili oni ten sens. W razie konieczności możesz naprowadzać uczniów na właściwe rozwiązanie.

Po skończonej pracy grupy prezentują wyniki pracy. W razie potrzeby uczniowie dopisują brakujące określenia.

12. Skomentuj słowami z podręcznika: *Bóg zaprasza do swego Królestwa wszystkich (w końcu od momentu chrztu należymy do jednej Bożej wspólnoty). Nawet jeśli stajemy się zniechęceni czy znużeni, jeśli odnosimy czasem wrażenie, że Pan się spóźnia, że już powinien przyjść, uporządkować jakieś sprawy w swoim Kościele, powinniśmy zaufać, że wszystko wydarzy się w odpowiednim czasie. Wiara zawiera w sobie pewne elementy niedopowiedzenia, owiana jest pewną tajemniczością. Być może nie wiemy wszystkiego na pewno, ale z pewnością zawsze powinniśmy pozostawać w stanie łaski, gotowi na spotkanie z Jezusem.*

ODPOWIADAM

13. Podsumuj katechezę. Skup się na słowach Jezusa „Czuwajcie więc, bo nie znacie dnia ani godziny”. Zachęć uczniów, by dobrze przeżyli czas Adwentu. Zaproponuj im, co mogą zaplanować na ten okres: udział w roratach, rekolekcjach, dniach skupienia, czytanie Pisma Świętego, adwentowa spowiedź.
14. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Panna roztropna przygotowała zapas oliwy do swojej lampki. A ty czego potrzebujesz, aby być gotowym na powtórne przyjście Pana? Zapisz te rzeczy/czynności w wolnych liniach*). Zadanie ma charakter pracy indywidualnej.

MODLĘ SIĘ

15. Na koniec – jeśli macie taką możliwość – odśpiewajcie piosenkę *Pan blisko jest*.

Pan blisko jest, oczekuj Go.

Pan blisko jest, w Nim serca moc.

(Kanony z Taizé, Pan blisko jest⁴)

---

⁴ Kanony z Taizé, *Pan blisko jest*, w: *Uwielbiajcie Pana. Modlitewnik i śpiewnik*, red. ks. Zbigniew Kras, Biblos, Tarnów 2001, s. 418.

NARODZENIE PAŃSKIE

CEL GŁÓWNY: przypomnienie uczniom religijnego wymiaru uroczystości Narodzenia Pańskiego.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ opowiada historię narodzin Jezusa;
- ▶ omawia liturgiczne formy świętowania Narodzenia Pańskiego;
- ▶ pielęgnuje tradycje religijne (ze świadomością ich znaczenia).

POSTAWY: uczeń przeżywa uroczystość Narodzenia Pańskiego ze zrozumieniem jej chrześcijańskich korzeni.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, praca indywidualna, wycieczka w wyobraźni.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte, materiały do pracy indywidualnej (**załącznik 1** – do wydrukowania dla każdego ucznia).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy. Zaproponuj modlitwę *Zdrowaś Maryjo*.

ODKRYWAM

2. Rozpocznij katechezę stwierdzeniem: *Ledwo kończy się święto zmarłych i z półek sklepowych znikają znicze, a nasze oczy i uszy od razu są bombardowane elementami przypominającymi nadchodzące święta Bożego Narodzenia*. Zainicjuj pogadankę na ten temat, pomówcie też o szybko upływającym czasie. Możecie wspólnie wymienić elementy popkultury, które kojarzą się ze świętami: piosenki świąteczne (zwłaszcza *Last Christmas* zespołu Wham!), przystrojone choinki w galeriach handlowych, prze-

brani święci Mikołajowie w czerwonych strojach, reklamy zachęcają do zakupów świątecznych prezentów i słodyczy.

3. Podsumuj: *Wszyscy w jakiś sposób przygotowujemy się do świąt. Gospodarka w trosce o wysokie obroty i zysk próbuje nam przypomnieć, że czas pomyśleć o świątecznych zakupach. Dotyczy to ludzi na całym świecie.*
4. Powiedz też, że właśnie kończy się Adwent i niektórzy z pewnością są zawiedzeni, że ten czas minął im za szybko i nie zdążyli się dobrze przygotować na przyjście Pana. Dodaj: *Są jednak i tacy, którym udało się pięknie przeżyć ten okres i mogą spokojnie powiedzieć, że są gotowi na Boże Narodzenie. Spytaj: W której grupie jesteś?*

SPOTYKAM

5. Zapowiedz, że teraz przeczytasz streszczenie baśni Hansa Christiana Andersena *Dziewczynka z zapawkami*. Wprowadź, mówiąc: *Autor był Duńczykiem, a baśń powstała w 1895 r. W Danii są inne zwyczaje, większość ludzi stanowią protestanci. Andersen wychowywał się w trudnych warunkach: wcześniej umarł mu ojciec, matka cierpiała na chorobę alkoholową. Wychowywała go babcia ze strony ojca i to jej zawdzięcza zamiłowanie do literatury i pomysł, że mógłby pisać baśnie. Opowiadanie, którego streszczenie przeczytamy i które pewnie znacie, jest bardzo smutne, ale pamiętajcie, że to baśń. Zwróćcie uwagę na to, o czym marzyła dziewczynka z opowiadania, bo porozmawiamy o tym za chwilę.*

Był Sylwester. Biedna dziewczynka sprzedawała na ulicy zapawki. Było bardzo zimno, padał śnieg. Dziecko było boso i nędznie ubrane, głodne i przemarznięte. Nic jeszcze nie sprzedało i bało się wracać do domu, bo ojciec zbiłby dziewczynkę za to, że nic nie zarobiła. W domu panowała bieda, głód i chłód.

Z innych, jasno oświetlonych domów rozchodziły się smakowite zapachy świątecznych potraw.

Dziewczynka usiadła pod murem. Skuliła się i aby się rozgrzać, zapaliła jedną zapawkę. W jej płomieniu pojawił się piec, którego ciepło rozgrzało ją, ale wkrótce wraz ze zgaśnięciem płomienia zapawki piec zniknął.

Zapaliła drugą zapawkę i ujrzała pięknie nakryty i zastawiony stół świąteczny ze smaczną nadziewaną gęsią pośrodku. Stół też po chwili zniknął. Zapaliła kolejną zapawkę i ujrzała przepiękną choinkę sięgającą aż do su-

fitu. Choinka, podobnie jak poprzednie rzeczy, znikła wraz ze zgaśnięciem zapałki.

Dziewczynka zapaliła jeszcze jedną zapałkę i ukazała się jej ukochana babcia. Chcąc, aby babcia pozostała dłużej, zapaliła wszystkie zapałki naraz. Babcia przytuliła dziewczynkę i uniosła wysoko do nieba.

Rankiem przechodnie znaleźli ciało małej zamarznętej dziewczynki. Było im jej bardzo żal¹.

6. Zapytaj: O czym marzyła dziewczynka, zapalając kolejne zapałki? (o cieple, o jedzeniu, o bliskiej i kochanej osobie)
7. Podsumuj: *Dla wszystkich ludzi święta są bardzo ważne. W tym czasie nikt nie powinien być sam i głodny. W tym okresie trzeba pamiętać o samotnych, bezdomnych i potrzebujących opieki. Możesz zaproponować uczniom włączenie się w dzieła Caritas lub jakiegokolwiek inne dzieła wolontariatu. Jeśli ktoś angażuje się w takie inicjatywy, możesz wyrazić słowa uznania.*
8. Kontynuuj. Powiedz, że w czasie świąt ludzie starają się spotkać ze swoimi najbliższymi, ewentualnie przyjaciółmi. Chcą mieć świadomość, że otaczają ich kochający ludzie, chcą poczuć ciepło, serdeczność i bliskość. Stąd powstało wiele symbolicznych gestów właściwych dla ludzi na całym świecie.
9. Poproś uczniów o podanie polskich bożonarodzeniowych zwyczajów. Wypiszcie je na tablicy. Kiedy pojawi się temat choinki, powiedz: *Charakterystycznym elementem bożonarodzeniowym jest choinka. Tradycja ozdabiania bożonarodzeniowego drzewka wywodzi się z Niemiec i tamtejszej tradycji ewangelickiej, znana jest już od XVI wieku. Zwyczaj ubierania choinki powędrował z Niemiec do Francji, a następnie za sprawą brytyjskiej królowej Wiktorii rozprzestrzenił się na pozostałe kraje Europy i Ameryki. Do Polski przybył w wieku XVI. Mówi się też, że ubieranie choinki ma tradycje pogańskie – niegdyś w naszym kraju drzewo traktowano jako symbol życia i odnowy.*

W tym momencie możesz zaproponować wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (*Napisz, który z polskich zwyczajów świątecznych pozwala*

---

¹ Hans Christian Andersen, *Dziewczynka z zapałkami*, streszczenie ze strony opracowania.pl, <https://opracowania.pl/opracowania/jezyk-polski/dziewczynka-z-zapalkami-h-ch-andersen,oid,148,tresc> (dostęp: 4 lutego 2022 roku).

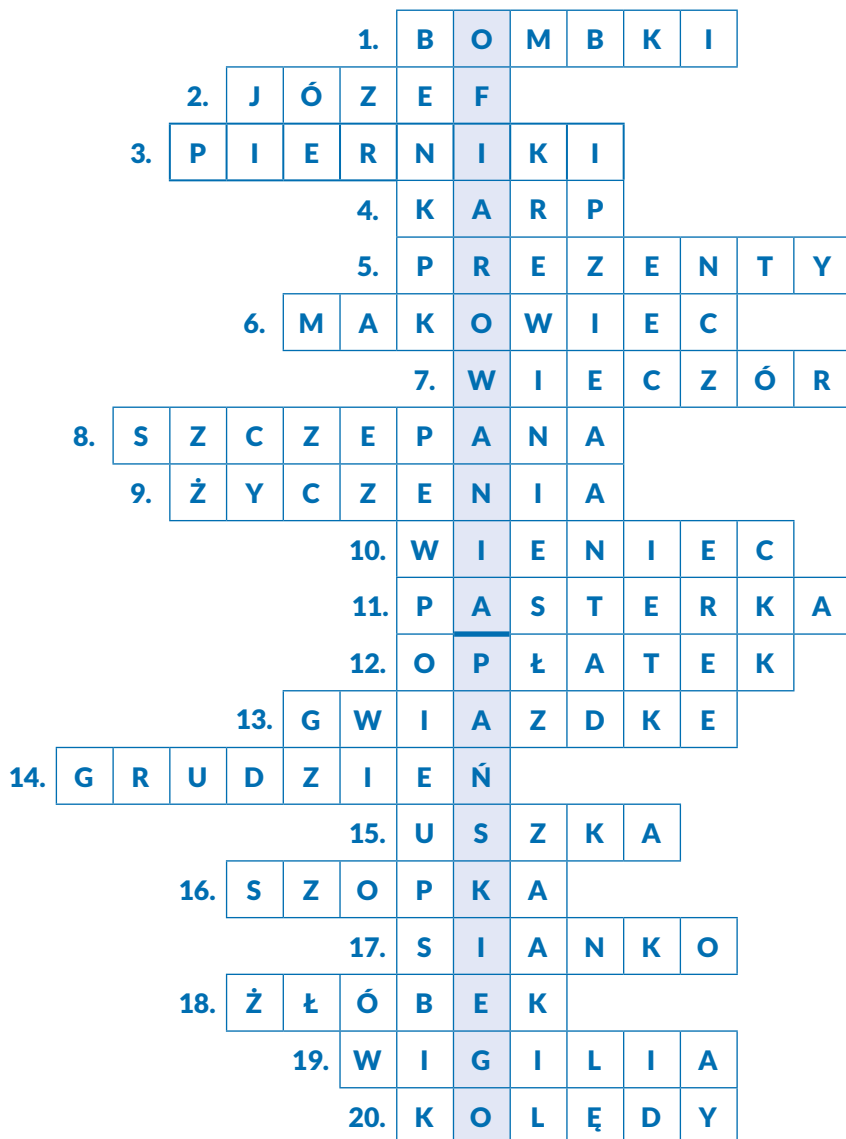
ci najlepiej zrozumieć tajemnicę narodzenia Jezusa. Uzasadnij swój wybór). Zadanie ma charakter pracy indywidualnej. Po chwili możecie odczytać przykładowe odpowiedzi.

10. Podsumuj. Wykorzystaj tekst z tej części podręcznika: *W polskiej tradycji niezbędnym elementem świętowania Bożego Narodzenia jest wieczerza wigilijna. Dobrze, jeśli cała rodzina bierze udział w koniecznych pracach poprzedzających to rodzinne spotkanie, a więc w sprzątaniu, zakupach, przygotowaniu tradycyjnych potraw czy ubieraniu choinki. Na początku wigilijnego spotkania przeczytajcie fragment Ewangelii o narodzinach Jezusa. To pozwoli wam uświadomić sobie, jakie wydarzenie świętujecie. Potem odmówcie modlitwę i podzielcie się opłatkiem. Złóżcie sobie życzenia. Zatrószcie się wcześniej o to, aby wszyscy byli pogodzeni i nikt nie miał do nikogo żalu ani pretensji. Zjedzcie posiłek, obdarujcie się prezentami, zaśpiewajcie kolędy, które opowiadają o narodzinach Jezusa. W nocy w miarę możliwości pójźcie na pasterkę, czyli mszę, w czasie której wierzący wspominają oczekiwanie i modlitwę pasterzy zmierzających do Betlejem.*
11. Powiedz, że i wy za chwilę odczytacie ten fragment Ewangelii, ale najpierw rozwiążecie krzyżówkę w ćwiczeniu 1 w podręczniku (*Jak dobrze znasz polskie tradycje świąteczne? Rozwiąż krzyżówkę. Hasło wpisz w wyznaczone pole, a dowiesz się, kiedy w roku liturgicznym kończy się okres Bożego Narodzenia*).

Prawidłowe rozwiązanie:

- 1) Zawieszamy je na choince.
- 2) Ziemiński opiekun Pana Jezusa.
- 3) Korzenne ciastka wypiekane w okresie świątecznym.
- 4) Ryba, którą w Polsce tradycyjnie przyrządza się na Wigilię.
- 5) Wręczamy je sobie pod choinką.
- 6) Ciasto z dodatkiem maku i bakalii.
- 7) Pora dnia, w której spożywamy posiłek wigilijny.
- 8) W drugi dzień uroczystości Bożego Narodzenia, wspomina się Świętego ... – pierwszego męczennika.
- 9) Składamy je sobie na święta.
- 10) Tradycyjny ... adwentowy ma cztery świece.
- 11) Uroczysta Msza Święta odprawiana o północy w Boże Narodzenie.
- 12) Łamiemy się nim przed wieczerzą wigilijną.
- 13) Aby rozpocząć kolację wigilijną, trzeba poczekać na pierwszą ...
- 14) Miesiąc, w którym obchodzimy Boże Narodzenie.

- 15) Pływają w barszczu, przypominają małe pierogi.
- 16) Makieta przedstawiająca wyobrażenie na temat miejsca narodzin Pana Jezusa.
- 17) Kładziemy je pod wigilijny obrus.
- 18) Prawdopodobnie leżał w nim Pan Jezus.
- 19) Dzień poprzedzający Boże Narodzenie i kończący okres Adwentu.
- 20) Śpiewamy je w okresie Bożego Narodzenia.

POZNAJĘ

12. Przygotuj uczniów do odczytania fragmentu Pisma Świętego: *Narodiny Jezusa najobszerniej opisał Święty Łukasz. Niektóre przekazy mówią, że sama Maryja opowiedziała temu ewangelicie o dzieciństwie Jezusa. Nie jest to potwierdzone, ale z pewnością w trzeciej Ewangelii znajduje się wiele interesujących szczegółów dotyczących narodzin Pana.*

Poproś chętnego ucznia o odczytanie tekstu Pisma Świętego zamieszczonego w podręczniku.

W owym czasie wyszło rozporządzenie cezara Augusta, żeby przeprowadzić spis ludności w całym świecie. Pierwszy ten spis odbył się wówczas, gdy wielkorządcą Syrii był Kwiryniusz. Podążyli więc wszyscy, aby się dać zapisać, każdy do swego miasta. Udał się także Józef z Galilei, z miasta Nazaret, do Judei, do miasta Dawidowego zwanego Betlejem, ponieważ pochodził z domu i rodu Dawida, żeby się dać zapisać z poślubioną sobie Maryją, która była brzemienna. Kiedy tam przebywali, nadszedł dla Maryi czas rozwiązania. Powiła swego pierwotnego Syna, owinęła Go w pieluszki i położyła w żłobie, gdyż nie było dla nich miejsca w gospodzie.

W tej samej okolicy przebywali w polu pasterze i trzymali straż nocną nad swoją trzodą. Wtem stanął przy nich anioł Pański i chwiała Pańska zewsząd ich oświeciła, tak że bardzo się przestraszyli. I rzekł do nich anioł: „Nie bójcie się! Oto zwiastuję wam radość wielką, która będzie udziałem całego narodu: dziś bowiem w mieście Dawida narodził się wam Zbawiciel, którym jest Mesjasz, Pan. A to będzie znakiem dla was: znajdziecie Niemowlę owinięte w pieluszki i leżące w żłobie”. I nagle przytoczyło się do anioła mnóstwo zastępów niebieskich, które wielbiły Boga słowami: „Chwała Bogu na wysokościach, a na ziemi pokój ludziom, w których sobie upodobał”. (Łk 2,1-14)

13. Zapytaj:

- ▶ *Dlaczego Józef i Maryja wędrowali do Betlejem? (Cezar August nakazał sporządzić spis ludności i każdy musiał iść do miasta, z którego wywodził się jego ród, a Józef, który pochodził z rodu i pokolenia Dawida, musiał iść do Betlejem)*
- ▶ *Co wydarzyło się w Betlejem? (gdy Maryja i Józef doszli do Betlejem, nie było dla nich miejsca w gospodzie, nocowali więc gdzieś, gdzie mieszkaly zwierzęta – był tam żłób; w nocy narodził się Jezus, którego Maryja owinęła w pieluszki i położyła w żłobie)*

- ▶ *Kto pierwszy z ludzi dowiedział się o narodzinach Jezusa? (pasterze)*
- ▶ *Od kogo się dowiedzieli? (od anioła)*
- ▶ *Jaki znak narodzin Zbawiciela otrzymali pasterze? (mieli znaleźć niemowlę owinięte w pieluszki i złożone w żłobie)*
- ▶ *Jakimi słowami wielbiły Boga zastępy niebieskie w momencie narodzin Mesjasza? („Chwała Bogu na wysokościach, a na ziemi pokój ludziom, w których sobie upodobał”)*

14. W celu utrwalenia przeczytanego tekstu Pisma Świętego, poproś uczniów o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Uzupełnij zdania*).

Prawidłowe rozwiązanie:

- Anioł Pański zwiastował pasterzom radość, ponieważ **narodził się Zbawiciel, Mesjasz, Pan**.
- Znakiem narodzenia Zbawiciela było dla pasterzy znalezienie **Niemowlęcia owiniętego w pieluszki i leżącego w żłobie**.
- Aniołowie wielbili Boga słowami: **„Chwała Bogu na wysokościach, a na ziemi pokój ludziom, w których sobie upodobał”**.

15. Nawiąż do tekstu: *Odczytany przez nas tekst zawiera historyczne odniesienia do wydarzeń, które powinny nam pomóc precyzyjnie określić datę narodzin Jezusa. Tymczasem, mimo wysiłków, nie tylko nie potrafimy podać daty dziennej, lecz także roku. Początek ery chrześcijańskiej określonej przez Dionizego Małego w VI wieku opiera się na błędnym rachunku. Historycy przyjmują za najbardziej prawdopodobny czas narodzin Jezusa na 8–6 rok p.n.e. Sprawę utrudnia fakt, że żaden z ewangelistów nie podał nawet miesiąca narodzin Jezusa, a Kościół pierwotny nie zaprzętał sobie tym głowy, uznając ten szczegół za mało istotny w zbawczym dziele. Dopiero na przełomie III i IV wieku wyznaczono datę 25 grudnia – dzień zimowego przesilenia. Rzymianie obchodzili wtedy święto państwowe, czcili narodziny boga Słońca, więc chrześcijanie przeciwstawili temu narodzenie Boga – Człowieka, uznając, że tak jak Słońce jest najważniejsze w naszym układzie, tak Jezus jest najważniejszy w naszym życiu².*

16. Po tym wyjaśnieniu zaproponuj uczniom „wycieczkę w wyobraźni”. Poproś, aby wszyscy zamknęli oczy i opowiedzieli, co czują Józef i Maryja, gdy okazuje się, że jest środek nocy, nie ma dla nich znaleźć miejsca

---

² Zob. Tadeusz Kasabuła, *Kiedy narodził się Jezus*, opoka.org.pl https://opoka.org.pl/biblioteka/T/TB/kiedy_bn.html, (dostęp: 3 lutego 2022 roku).

w gospodzie, Maryja zaczyna rodzić, a oni są w miejscu, gdzie jest tylko żłób, który być może służy zwierzętom. Uczniowie pewnie powiedzą, że jest im zimno, smutno, że w takich warunkach ma przyjść na świat ich dziecko, ale pewnie i tak czują radość i dumę.

17. W tym momencie zaproponuj zapoznanie się z fragmentem homilii papieża Franciszka wygłoszonej 24 grudnia 2020 roku. Rozdaj uczniom materiały z **załącznika 1** (po jednej kartce dla każdego ucznia) i poproś o odczytanie na głos: *Syn został nam dany. W ubogim żłobie mrocznej stajni jest sam Syn Boży. Rodzi się pytanie: dlaczego urodził się w nocy, bez godnego mieszkania, w ubóstwie i odrzuceniu, skoro zasługiwał na to, by przyjść na świat jako najwspanialszy król w najpiękniejszym z pałaców? Dlaczego? Aby dać nam do zrozumienia, jak bardzo umiłował naszą ludzką kondycję: aż po dotknięcie swoją konkretną miłością naszej najgorszej nędzy. Syn Boży urodził się odrzucony, aby nam powiedzieć, że każdy człowiek odrzucony jest dzieckiem Bożym. Przyszedł na świat, jak dziecko przychodzi na świat, słaby i kruchy, byśmy mogli z czułością przyjąć nasze ułomności. I odkryć coś ważnego: tak jak w Betlejem, tak również w naszym życiu, Bóg lubi czynić wielkie rzeczy poprzez nasze ubóstwo. Umieścić całe nasze zbawienie w żłobie, w stajni, i nie boi się naszego ubóstwa: pozwólmy, aby Jego miłosierdzie przemieniło nasze nędze!*³.

18. Zapytaj:

- ▶ *Jakie pytania zadaje sobie i nam wszystkim papież Franciszek w homilii? (dlaczego Jezus urodził się w nocy, bez godnego mieszkania, w ubóstwie i odrzuceniu, skoro był królem?)*
- ▶ *Jak papież odpowiada na to pytanie? (abyśmy dowiedzieli się, że odrzucony człowiek jest dzieckiem Bożym; Jezus urodził się jako słabe i kruche dziecko, abyśmy mogli i potrafili przyjmować nasze ułomności)*
- ▶ *Jaki stosunek do ubóstwa ma Pan Bóg? (lubi nasze ubóstwo, lubi czynić wielkie rzeczy przez ubóstw: umieści nasze zbawienie w żłobie, nie boi się naszego ubóstwa)*

---

³ Papież Franciszek, homilia wygłoszona w uroczystość Narodzenia Pańskiego 24 grudnia 2020 roku, https://www.vatican.va/content/francesco/pl/homilies/2020/documents/pa-pa-francesco_20201224_omelia-natale.html (dostęp: 3 lutego 2022 roku).

- ▶ *Na co powinniśmy pozwolić Bogu? (aby Jego miłosierdzie przemieniło nasze nędze)*
- ▶ *Jak to rozumieć? (nasze nędze to nasze słabości i grzechy, które Bóg nam przebacza dzięki swojemu miłosierdziu)*

19. Podsumuj. Możesz wykorzystać fragment tekstu z tej części podręcznika: *Apostoł opisał narodziny Jezusa w bardzo plastyczny sposób i narysował szerszy kontekst. Opowiedział nam również o aniele Pańskim, który przemówił do pasterzy, by poinformować ich o narodzinach Zbawiciela. To oni – biedni pastuszkowie – byli pierwszymi ludźmi, którzy zobaczyli Pana! Potraktuj to jako ostateczny dowód na to, że Bóg przychodzi do wszystkich, a w szczególny sposób do biednych i odrzuconych.*

ODPOWIADAM

20. Zauważ: Jednym z ważnych zwyczajów związanych z przeżywaniem Świąt Bożego Narodzenia jest udział w pasterce. W czasie tej mszy w kolekcje ksiądz wypowiada takie słowa „Boże, Ty sprawiłeś, że ta najświętsza noc zajaśniała blaskiem prawdziwej światłości, daj, abyśmy w niebie mogli uczestniczyć w radości Twojego Syna, którego tajemnicę Wcielenia poznaliśmy na ziemi”.

21. Zapytaj:

- ▶ *O co modlimy się podczas pasterki? (abyśmy przez poznanie na ziemi tajemnicy wcielenia mogli uczestniczyć w Jego radości w niebie)*
- ▶ *Co rozumiecie pod pojęciem „wcielenie”? (wcielenie to przyjęcie ciała, stanie się człowiekiem, to narodzenie się Jezusa – Boga i człowieka)*

22. W podsumowaniu możesz wykorzystać tekst z tej części podręcznika: *Czy naprawdę poznaliście tajemnicę wcielenia, czyli narodzenia Pana Jezusa? Bóg z miłości dał nam swojego Syna, który przyszedł na świat w środku nocy, w zimnej stajence lub grotcie. Został złożony w żłóbku, a te okoliczności nie były dziełem przypadku – w ten sposób Stwórca pokazał nam, że Jezus chce być blisko biednych, samotnych i odrzuconych. Tajemnica wcielenia do dowód na to, że Bóg kocha człowieka bez żadnych warunków, za nic – bo nie istnieje żaden powód do miłości.*

23. Jeśli jest taka możliwość, poproś o rozwiązanie testu sprawdzającego znajomość wiedzy z całego działu. Do **quizu** odsyła kod QR zamiesz-

czony w podręczniku na początku części „Moje notatki”. Możesz też poprosić uczniów, by rozwiązali test w domu.

MODLĘ SIĘ

24. Pomódlcie się wspólnie. Odczytajcie tekst autorstwa Matki Teresy z Kalkuty⁴.

Zawsze, ilekroć uśmiechasz się do swojego brata i wyciągasz do niego ręce, jest Boże Narodzenie.

Zawsze, kiedy milkniesz, aby wysłuchać, jest Boże Narodzenie. (...)

Zawsze, kiedy rozpoznajesz w pokorze, jak bardzo znikome są Twoje możliwości i jak wielka jest Twoja słabość, jest Boże Narodzenie.

Zawsze, ilekroć pozwolisz, by Bóg pokochał innych przez Ciebie, zawsze wtedy jest Boże Narodzenie.

---

⁴ Matka Teresa z Kalkuty, *Wtedy jest Boże Narodzenie*, cyt. za: <https://adonai.pl/zamyslenia/?id=29> (dostęp: 5 lutego 2022 roku).

KORELACJA Z EDUKACJĄ SZKOLNĄ (rok liturgiczny)

JĘZYK POLSKI

- ▶ Odczytywanie tekstów poprzez przekład intersemiotyczny (np. drama, inscenizacja sceny biblijnej, udział w jasełkach).
- ▶ Słownictwo religijne, np. Adwent, Narodzenie Pańskie.

MUZYKA I PLASTYKA

- ▶ Pieśni związane z rokiem liturgicznym oraz przykłady religijnej muzycznej twórczości ludowej, obrzędów, zwyczajów, tradycji regionu.
- ▶ Praca plastyczna (np. projektowanie plakatu zachęcającego do udziału w rekolekcjach).

WYCHOWANIE DO ŻYCIA W RODZINIE

- ▶ Wartości i tradycje ważne w rodzinie, w tym wspólne świętowanie, organizacja i przeżywanie wolnego czasu.
- ▶ Komunikowanie uczuć, wyrażanie pamięci, składanie życzeń z okazji rodzinnych uroczystości.
- ▶ Podział obowiązków w rodzinie, praca i rekreacja, tworzenie atmosfery świętowania.

ROZDZIAŁ IV

DROGA DO DOJRZAŁOŚCI

CEL GŁÓWNY: kształtowanie w uczniach postawy odpowiedzialności za własny rozwój w wierze.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wyjaśnia znaczenie sakramentu bierzmowania dla życia chrześcijanina;
- ▶ wyjaśnia pojęcie bierzmowania jako sakramentu dojrzałości chrześcijańskiej;
- ▶ wskazuje na bierzmowanie jako dopełnienie chrztu.

POSTAWY: uczeń jest przekonany o konieczności własnej formacji chrześcijańskiej.

METODY: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, pogadanka, praca indywidualna, opowiadanie, prezentacja multimedialna, film.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, prezentacja multimedialna *Diamant wiary*, film z serii 3MC nr 37 (*Co to jest bierzmowanie?*)¹, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zaczynij rozmowę kierowaną. Zapytaj: *Jakie znacie kamienie szlachetne?* (Przewidywane odpowiedzi: diament, szmaragd, rubin, szafir...).

W tym momencie wyświetl pierwszy i drugi slajd **prezentacji**.

¹ Film jest dostępny w internecie. Warto przygotować go przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

Zadaj kolejne pytanie: *Czy wiecie, jaka jest różnica między diamentem a brylantem?*

Jeśli uczniowie nie wiedzą, o co chodzi, wyjaśnij, że *diament jest najtwardszą znaną substancją występującą w przyrodzie. To bardzo cenny kamień szlachetny, jednak w swojej surowej formie nie przypomina nic drogiego. Aby diament stał się autentycznie wartościowy, należy poddać go obróbce – szlifowaniu. Dopiero wtedy umieszczany jest w biżuterii. Taki oszlifowany diament nazywany jest brylantem (od szlifowania zwanego brylantowym)².*

Po tych wyjaśnieniach pytaj dalej: *Czy zatem diament i brylant to dwa różne kamienie?*

Wysłuchaj odpowiedzi uczniów, a następnie podsumuj: *Nie są to dwa różne kamienie, ale też nie można tych wyrażen stosować jako synonimów. Diament staje się brylantem dopiero po dokładnym oszlifowaniu. Można zatem powiedzieć, że diament jest cenny, ale oszlifowany diament, czyli brylant, ma jeszcze większą wartość. Także w języku potocznym brylantem określa się kogoś lub coś bardzo wartościowego, niezwykle cennego.*

SPOTYKAM

3. Zapowiedz teraz temat lekcji: *Droga do dojrzałości*. Dodaj, że początkiem tej drogi w ujęciu chrześcijańskim jest bierzmowanie. Zwróć uwagę, że to, o czym była mowa do tej pory, tylko pozornie nie wiąże się z zagadnieniem dzisiejszej lekcji. Powiedz: *Diament, brylant, dojrzałość, bierzmowanie – co te pojęcia mogą mieć ze sobą wspólnego? Przekonamy się podczas dzisiejszej katechezy.*
4. Po tym krótkim wprowadzeniu zapytaj o skojarzenia ze słowem „dojrzałość”. Wysłuchaj wypowiedzi uczniów.

Powiedz, że na zajęciach z wychowania do życia w rodzinie, na biologii, na języku polskim czy wiedzy o społeczeństwie na pewno była mowa o dojrzałości. Można na nią patrzeć z różnych perspektyw. Mówimy o dojrzałości fizycznej, społecznej, moralnej, prawnej, a także chrześcijańskiej.

---

² Na podst. *Czym różni się diament od brylantu?*, <https://auroria.pl/blog/czym-rozni-sie-diament-od-brylantu> (dostęp: 28 kwietnia 2022 roku).

Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku ucznia (*Wypisz swoje skojarzenia ze słowem „dojrzałość”*).

Sprawdzając zadanie, możesz dodać, że według jednej ze stron internetowych słowo „dojrzałość” ma 142 synonimy. Oto niektóre z nich: stateczność, logiczność, mądrość, doświadczenie, wiek dojrzały (niektóre mogły pojawić się w wypowiedziach uczniów).

5. Poproś o odczytanie definicji pojęcia „dojrzałość” znajdującej się w tej części podręcznika.

Dojrzałość to stan osiągnięcia pełni rozwoju, stan gotowości do czegoś³. Dojrzałość można postrzegać z różnej perspektywy. Mówimy o dojrzałości fizycznej, społecznej, moralnej czy chrześcijańskiej.

6. Wyświetl trzeci slajd prezentacji i przejdź do podsumowania. Wróć do obrazu diamentu i brylantu. Podkreśl, że tak jak brylantu nie uzyska się bez szlifowania diamentu, tak dojrzałości nie osiągnie się bez wysiłku, doskonalenia. Jak diament trzeba poddać procesowi szlifowania, aby uzyskać niezwykły efekt, tak życie trzeba nieustannie „szlifować”, aby dojść do dojrzałości. Chodzi o życie w różnych aspektach, także religijnym.

7. Wyświetl kolejny slajd prezentacji z tekstem. Po jego odczytaniu podaj pod rozagę uczniów stwierdzenie: „Człowiek dojrzały to taki, który jest «gotowy do określonych zadań, odpowiednio ukształtowany, osiągnący wysoki stopień swoich możliwości»⁴. Spytaj: *Co to znaczy w odniesieniu do wiary, życia chrześcijańskiego?*

8. Zapoznaj uczniów z opowiadaniem *Bierzmowanie znaczy umocnienie*⁵. Najpierw nakreśl kontekst – powiedz, że komuniści w Rosji chcieli wszelkimi sposobami zniszczyć religię. Dodaj, że przeczytasz teraz list wierzącej uczennicy z Litwy:

Kiedy byłam w szóstej klasie, nauczyciel chciał mnie zmusić, bym zapisała się do „pionierów”. „Pionierzy” to komunistyczny ruch młodzieżowy. Kiedy zobaczył, że się opieram, powiedział:

³ *Nowy słownik języka polskiego*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002.

⁴ *Słownik języka polskiego*, Wydawnictwo Naukowe PAN, Warszawa 1999.

⁵ Pierre Lefevre, *Jak zmienić swe życie? Wielkie prawdy w 100 małych opowiadaniach*, W drodze, Poznań 2000.

– Jeśli nie chcesz teraz, za rok będzie to twój obowiązek.

Kiedy nadal się wzbraniałam, zagroził mi złymi ocenami i innymi karami. Wkrótce przekonałam się, że nie żartował. U niektórych nauczycieli moje oceny były odtąd zawsze słabe. Pewnego razu nauczyciel spotkał mnie na ulicy i spytał, dokąd idę. Odpowiedziałam, że do kościoła.

– Skończ wreszcie z tym łażeniem do kościoła! – powiedział z pogroźką w głosie.

Innym razem dano nam w klasie do wypełnienia ankietę. Pytania brzmiały:

– Czy chodzisz do kościoła?

– Kto cię posyła do kościoła?

I tak dalej. Odpowiedziałam na pytania następująco:

– Tak, chodzę do kościoła.

– Chodzę do kościoła, ponieważ sama tego chcę.

Wkrótce potem nauczyciel wezwał mnie i powiedział:

– Chodzisz więc jeszcze do kościoła! Więc sobie chodź! Ale zapamiętaj jedno: jeśli jacyś przedstawiciele władzy będą pytać, czy chodzisz do kościoła albo czy wierzysz w Boga, wtedy masz odpowiedzieć: nie!

Rozmawiałam o tym z moimi rodzicami, a oni powiedzieli, że nigdy nie powinnam zaprzecić się Boga. W klasie musieliśmy ciągle pisać wypracowania przeciw religii. I tak nauczyciel do końca roku szkolnego bezustannie mnie zamęczał.

9. Przerwij opowiadanie w tym miejscu (zaznacz, że przerywasz czytanie listu). Zapytaj: *Czego oczekuje się od chrześcijanina dojrzałego?* (Przewidywane odpowiedzi: postawy zgodnej z dekalogiem, Ewangelią, zdecydowania, bezkompromisowości, obrony wiary...).

Podsumuj: *Aby wykazać się taką postawą, wiara musi być niezwykle silna – twarda jak diament. Trzeba się o nią ciągle troszczyć, by stała się jak brylant. Takim „szlifowaniem” swojej wiary dla każdego chrześcijanina jest bierzmowanie, które często nazywane jest sakramentem dojrzałości chrześcijańskiej. Chociaż zgodnie z tematem należałoby powiedzieć, że ta dojrzałość w bierzmowaniu ma dopiero swój początek.*

10. Powiedz, że teraz skończysz czytać opowiadanie – komentarz do listu litewskiej uczennicy.

Chrześcijanin musi nie tylko przyjąć wiarę. Musi także wzrastać w wierze, aby w razie prześladowania albo wyszydzania jej trwać w niej mocno.

Historia dziewczyny z Litwy ukazuje nam, jak to dobrze, że młody chrześcijanin otrzymuje z góry poprzez sakrament bierzmowania siłę konieczną do przetrwania.

POZNAJĘ

11. Wprowadzając do lektury tekstu biblijnego, wyjaśnij, że apostołowie otrzymali po raz pierwszy Ducha Świętego w dniu zmartwychwstania, gdy byli zgromadzeni w Wieczerniku. Fragment z Dziejów Apostolskich, który przeczytacie za chwilę, także mówi o wydarzeniu z Wieczernika – ale w dniu Pięćdziesiątnicy. Ten tekst jest często odczytywany podczas liturgii bierzmowania.

Kiedy nadszedł wreszcie dzień Pięćdziesiątnicy, znajdowali się wszyscy razem na tym samym miejscu. Nagle dał się słyszeć z nieba szum, jakby uderzenie gwałtownego wichru, i napełnił cały dom, w którym przebywali. Ukazały się im też jakby języki ognia, które się rozdzielały, i na każdym z nich spoczął [jeden]. I wszyscy zostali napełnieni Duchem Świętym, i zaczęli mówić obcymi językami, tak jak im Duch pozwalał mówić. Przebywali wtedy w Jeruzalem pobożni Żydzi ze wszystkich narodów pod słońcem. Kiedy więc powstał ów szum, zbiegli się tłumnie i zdumieli, bo każdy słyszał, jak [tamci] przemawiali w jego własnym języku. (Dz 2,1–6)

12. Po przeczytaniu tekstu biblijnego zadaj kilka pytań sprawdzających zrozumienie treści. Następnie wyświetl film z serii 3MC nr 37 (*Co to jest bierzmowanie?*). Poproś, aby uczniowie w trakcie oglądania zwrócili uwagę na różnicę pomiędzy dwoma wydarzeniami z Wieczernika: między darem Ducha Świętego otrzymanym w chrzcie i bierzmowaniu.
13. Wysłuchaj komentarzy uczniów po obejrzeniu filmu, a następnie podsumuj tę część katechezy, zwracając uwagę, że dar Ducha Świętego otrzymany w dniu zmartwychwstania apostołowie zatrzymują dla siebie: modlą się, żyją w ukryciu, ich wiara rośnie; po napełnieniu Duchem Świętym w dniu Pięćdziesiątnicy – zaczynają otwarcie dzielić się wiarą z mocą i odwagą. Podobnie jest z sakramentem chrztu świętego, kiedy otrzymujemy Ducha Świętego – odtąd towarzyszy On naszym działaniom, jesteśmy uświęceni. Natomiast w bierzmowaniu Duch Święty umacnia nas, abyśmy mieli odwagę dzielić się tym darem ze światem, jesteśmy wówczas wezwani do odważnego głoszenia wiary. W chrzcie Duch Święty jest darem dla nas, zaś w bierzmowaniu – uzdalnia nas do bycia dla innych.

14. Poproś uczniów o wykonanie ćwiczenia 2 (*Z podanych liter ułóż hasło, wiedząc, że jest to słowo związane z bierzmowaniem, wyjaśniające jego nazwę i bardzo do niego podobne. Sprawdź w słowniku, co ono oznacza*). Drugą część zadania (tę z definicją) uczniowie mogą wykonać w domu.

Poprawne rozwiązanie: **bierzmo**.

Podsumuj: *Bierzmo to belka podtrzymująca strop. Zatem w samej nazwie bierzmowanie zawiera się prawda o umocnieniu i wspieraniu do dawania świadectwa.*

ODPOWIADAM

15. Wróć teraz do definicji „człowieka dojrzałego” i podkreśl aspekt gotowości do określonych zadań.

Przygotowując uczniów do refleksji, wyjaśnij, że bierzmowanie nie jest celem samym w sobie, nie można traktować go jak dotarcia do metaforycznej mety, bo to początek drogi do dojrzałości. Bierzmowanie przyjmuje się, by wzrastać, rozwijać się, umacniać. Uzdalnia ono do tego, aby dobrze żyć, podejmować konkretne działania z myślą o innych⁶.

16. Zadaj pytania do refleksji: *Zastanów się – jakim dobrem powinno zaowocować w Twoim życiu przyjęcie sakramentu bierzmowania, do którego już teraz się przygotowujesz? Jakie możesz podejmować konkretne działania z myślą o innych? Porozmawiajcie o tym.*

UTRWALAM

17. W podsumowaniu katechezy możesz nawiązać do wyboru imienia na bierzmowaniu. W Biblii zmiana imienia wskazywała na to, że ktoś otrzymał od Boga pewną misję do spełnienia, podejmował zadanie z myślą o innych. Tak było w przypadku Abrahama, Jakuba czy Świętego Piotra.
18. Zadaj do domu wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (*Kogo dzisiaj chciałbyś wybrać na patrona do bierzmowania? Uzasadnij krótko swój wybór. Co zachwytiło cię w tej osobie?*).

---

⁶ Zob. homilia abp. Grzegorza Rysia, <https://www.youtube.com/watch?v=nXZWDXHZPyg> (dostęp: 28 kwietnia 2022 roku).

MODŁĘ SIĘ

19. Na koniec pomódlcie się słowami modlitwy Świętego Augustyna do Ducha Świętego⁷:

*Oddychaj we mnie, Duchu Święty,
abym święcie myślał.
Przymuszaj mnie,
abym święcie postępował.
Pobudzaj mnie,
abym miłował tylko to, co święte.
Umacniaj mnie,
abym strzegł tego, co dobre.
Strzeż mnie, Duchu Święty,
abym Cię nigdy nie utracił.*

---

⁷ Cyt. za: Aleteia, <https://pl.aleteia.org/2018/05/28/czujesz-sie-bez-sil-i-zdolowany-ta-modlitwa-sw-augustyna-do-ducha-swietego-moze-pomoc/> (dostęp: 28 kwietnia 2022 roku).

DARY I OWOCE DUCHA ŚWIĘTEGO W KOŚCIELE

CEL GŁÓWNY: kształtowanie w uczniach postawy odkrywania darów Ducha Świętego w codziennym życiu.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wyjaśnia, co to znaczy, że bierzmowanie jest dopełnieniem chrztu świętego;
- ▶ wymienia i omawia dary Ducha Świętego;
- ▶ omawia owoce działania Ducha Świętego w życiu chrześcijanina i podaje przykłady.

POSTAWY: uczeń otwiera się na działanie i dary Ducha Świętego.

METODY: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, wykład, praca w parach lub grupowa, ćwiczenie multimedialne, prezentacja multimedialna.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, lista pytań sprawdzających wiedzę w poprzedniej lekcji (do użytku katechety), teksty dla katechety¹ (**załącznik 2**), ćwiczenie multimedialne *Dary Ducha Świętego*, prezentacja multimedialna *Dary i owoce Ducha*, teksty do pracy w grupach (**załącznik 1** – do wydrukowania ×15 i rozcięcia), komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Porozmawiaj z uczniami na temat aktualizacji oprogramowania w komputerze lub telefonie. Spytaj:

¹ Zob. punkty 12–13 scenariusza.

- ▶ Co to jest aktualizacja?
- ▶ Na czym polega ten proces?
- ▶ Dlaczego trzeba dbać o aktualizację?

Po wysłuchaniu wypowiedzi uczniów podsumuj: Aktualizacja polega na zastąpieniu programu przez jego nową wersję, która jednak zachowuje dotychczasowe dane czy ustawienia. Te poprawki podyktowane są potrzebą udoskonalenia działania lub wprowadzenia nowych, doskonalszych funkcji, a także ochrony, gdyż przestępcy internetowi chętnie wykorzystują luki w oprogramowaniach.

3. Zaproponuj teraz rozwiązanie ćwiczenia 1 w podręczniku ucznia (Spośród podanych pojęć wybierz i zaznacz te, które są związane ze słowem „aktualizacja”).

Powiedz, że zapisane w ramce określenia to synonimy słowa „aktualizacja”, które będą wam przydatne do zrozumienia dalszej części lekcji.

SPOTYKAM

4. Przypomnij, że na poprzedniej lekcji mówiliście o sakramencie bierzmowania. Zadaj kilka pytań związanych z ostatnią lekcją (wykorzystaj przygotowaną wcześniej listę).
5. Wyświetl pierwszy slajd prezentacji **Dary i owoce Ducha**. Rozdaj uczniom materiały z **załącznika 1**.
6. Poproś, aby uczniowie (pracując w parach albo małych grupach – według twojego uznania) zastanowili się, czego „aktualizacją” jest bierzmowanie.
7. Po sprawdzeniu zadania podsumuj: *Tak jak dbamy o aktualizację programu komputerowego czy aplikacji w telefonie, mamy starać się o aktualizowanie na bieżąco swojej wiary. Bierzmowanie jest „aktualizacją”, czyli udoskonaleniem, pogłębieniem, dopełnieniem chrztu. W sakramencie chrztu otrzymaliśmy dar Ducha Świętego, o czym mówiliśmy już na poprzedniej lekcji. Bierzmowanie pomnaża w nas ten dar, udoskonala, czyli aktualizuje.*
8. Zapowiedz teraz, że na dzisiejszej lekcji uczniowie dowiedzą się, w jaki sposób dokonuje się w bierzmowaniu „aktualizacja” chrztu świętego. Zapytaj, co w tzw. małym katechizmie jest związane z liczbą 7. Ucznio-

wie powinni wskazać: 7 sakramentów, 7 grzechów głównych, 7 uczynków miłosierdzia względem ciała i 7 uczynków miłosierdzia względem duszy.

W podsumowaniu powiedz: *Jest również 7 darów Ducha Świętego. Wyjaśnij, że liczba 7 ma znaczenie symboliczne i oznacza pełnię, całość. Oprócz darów, które są udoskonaleniem i dopełnieniem łaski chrzcielnej, są jeszcze owoce Ducha Świętego.*

POZNAJĘ

9. Powiedz lub poproś o przeczytanie z podręcznika ucznia (jednocześnie wyświetl drugi i trzeci slajd): *Święty Jan Paweł II podczas jednego ze swoich spotkań z polską młodzieżą powiedział: „Przyjmijcie ode mnie tę modlitwę, której nauczył mnie mój ojciec, i pozostaniec jej wierni”. Mówił wówczas o modlitwie do Ducha Świętego. Jak sam wspominał, wywarła ona ogromny wpływ na jego życie. Nauczył się jej jako jedenastoletni chłopiec. Od tego czasu odmawiał ją codziennie – aż do ostatnich dni swojego życia.*

10. Odczytajcie teraz słowa tej modlitwy (z tej części podręcznika).

*Duchu Święty, proszę Cię o dar mądrości do lepszego poznawania Ciebie i Twoich doskonałości Bożych,
o dar rozumu do lepszego zrozumienia ducha tajemnic wiary świętej,
o dar umiejętności, abym w życiu kierował się zasadami tejże wiary,
o dar rady, abym we wszystkim u Ciebie szukał rady i u Ciebie ją zawsze znajdował,
o dar męstwa, aby żadna bojaźń ani względy ziemskie nie mogły mnie od Ciebie oderwać,
o dar pobożności, abym zawsze służył Twojemu Majestatowi z synowską miłością,
o dar bojaźni Bożej, abym lękał się grzechu, który Ciebie, o Boże, obraża.
Amen.*

11. Następnie zaproponuj zadanie multimedialne *Dary Ducha Świętego*.

12. Poproś uczniów o wymienienie wszystkich darów Ducha Świętego (wyświetl czwarty slajd prezentacji i poproś uczniów o sporządzenie notatki w ćwiczeniu 2 w podręczniku – *Przedstaw w sposób graficzny każdy z darów Ducha Świętego. Podpisz je*). Omów każdy z darów (w tym momencie możesz wykorzystać **załącznik 2**).

W trakcie twojego wykładu uczniowie wykonują graficzną część ćwiczenia 2.

13. Na koniec zapytaj: *Po czym poznamy, że Duch Święty jest w nas?*

Przypomnij, że oprócz darów są jeszcze owoce Ducha Świętego. Mówił o nich Święty Paweł w jednym ze swoich listów. Dodaj: *W sensie przenośnym owoc oznacza skutek pewnych działań. A więc owoce Ducha Świętego to skutek Jego działania w naszym życiu.*

Od razu poproś o odczytanie fragmentu biblijnego znajdującego się w tej części podręcznika.

Owoce zaś Ducha jest: miłość, radość, pokój, cierpliwość, uprzejmość, dobroć, wierność, łagodność, opanowanie. (Ga 5,22-23)

14. Wyjaśnij, że wymienione owoce Ducha Świętego to cechy człowieka współpracującego z Duchem Świętym.

ODPOWIADAM

15. Powiedz: *To właśnie po owocach poznamy, czy Duch Święty jest w nas.* Wymień kolejno owoce, a następnie je omów. Poproś, by uczniowie sporządzili notatkę w ćwiczeniu 3 w podręczniku (*Na podstawie Ga 5,22-23 wypisz wszystkie owoce Ducha Świętego*).

Możesz wykorzystać to opracowanie:

- ▶ **miłość** – nie chodzi tylko o uczucie, to szukanie dobra drugiej osoby, wyrażające się np. w uczynkach miłosierdzia;
- ▶ **radość** – nie wesołkowatość, ciągłe żartowanie; chodzi o radość z bliskości Boga, nawet jeśli mamy wiele problemów;
- ▶ **pokój** – nie taki między narodami, ale pokój w sercu, równowaga wewnętrzna;
- ▶ **cierpliwość** – wobec siebie i innych, wtedy nie rezygnujesz zbyt szybko, nie poddajesz się;
- ▶ **uprzejmość** – dobre słowo, okazywanie szacunku; Matka Teresa mówiła do swoich sióstr, że nie wystarczy, że pielęgnują chorych, ale mają to robić z uśmiechem;
- ▶ **dobroć** – dawanie ludziom tego, czego im brakuje, troska o problemy innych;
- ▶ **wierność** – dotrzymywanie słowa Bogu i ludziom, związane z zaufaniem Bogu i odpowiedzialnością;

- ▶ **łagodność** – zachowanie spokoju, także wobec ludzi dokuczliwych, wobec zła wymaga zdecydowanej postawy – odwagi, ale nie brutalnej;
- ▶ **opanowanie** – panowanie nad myślami, mową, czynami; wysłuchanie do końca osoby, z którą się nie zgadzamy, w emocjach powstrzymanie się od wybuchowości.

16. Postaw pytanie do krótkiej refleksji: *Jakie owoce Ducha Świętego dostrzegasz w swoim życiu?*

17. Jako podsumowanie odczytaj tekst z tej części podręcznika.

„Po owocach Ducha Świętego świat może zobaczyć, co dzieje się z ludźmi, którzy całkowicie pozwalają się Bogu objąć, prowadzić i formować. Owoce Ducha Świętego świadczą o tym, że Bóg odgrywa w życiu chrześcijan rzeczywiste ważną rolę². To właśnie po nich poznamy, czy Duch Święty jest w nas i otaczających nas ludziach.

Zaproponuj ćwiczenie multimedialne **Dary Ducha Świętego**.

MODLĘ SIĘ

18. Na koniec pomódlcie się fragmentem *Sekwencji do Ducha Świętego*. Możecie ją odśpiewać *a cappella* lub odczytać.

Przybądź, Duchu Święty,
 Ześlij z nieba wzięty
 Światła Twego strumień.
 Przyjdź, Ojcze ubogich,
 Przyjdź, Dawco łask drogich,
 Przyjdź, Światłości sumień.
 Daj Twoim wierzącym,
 W Tobie ufającym
 Siedmiorakie dary.
 Daj zasługę męstwa,
 Daj wieniec zwycięstwa,
 Daj szczęście bez miary.
 (Przybądź, Duchu Święty³)

² Youcat 311.

³ Przybądź, Duchu Święty, cyt. za: *Lekcjonarz mszalny*, tom II, s. 521.

JESTEŚMY ŚWIĄTYNIĄ DUCHA ŚWIĘTEGO

CEL GŁÓWNY: ukazanie uczniom istoty sakramentu bierzmowania i jego roli w życiu człowieka wierzącego poprzez wyjaśnienie znaków sakramentalnych.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wymienia, opisuje i wyjaśnia obrzędy bierzmowania;
- ▶ podaje skutki i konsekwencje egzystencjalne bierzmowania;
- ▶ objaśnia znaczenie sakramentu bierzmowania dla życia chrześcijańskiego.

POSTAWY: uczeń wierzy w Ducha Świętego i otwiera się na Jego działanie we własnym życiu.

METODY: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, pogadanka, praca w grupach, ćwiczenie multimedialne, film.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, ćwiczenie multimedialne *Dary i owoce Ducha Świętego*, film¹ z konsekracji kościoła, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna, teksty do pracy w grupach (**załącznik 1** – do wydrukowania ×1 i rozcięcia według linii).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

---

¹ Według uznania katechety, np. film *Konsekracja kościoła 2019* dostępny na YouTube (trwa nieco ponad minutę). Warto przygotować go przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

ODKRYWAM

2. Rozpocznij dzisiejszą lekcję od ćwiczenia multimedialnego **Dary i owoce Ducha Świętego**.
3. Zapytaj uczniów, czy wiedzą, w jakim kościele byli ochrzczeni. Wystuchaj odpowiedzi chętnych uczniów.
4. W podsumowaniu powiedz: *Kościół – nazywany również świątynią – jest miejscem przeznaczonym i przystosowanym do celów sakralnych, wyłączonym z użytku świeckiego. Momentem, gdy staje się przestrzenią, w której wchodzi się w kontakt z Bogiem, jest poświęcenie. Używany jest także termin „konsekracja”, chociaż obecnie w świetle obowiązujących przepisów mówi się o poświęceniu.*
5. Jeśli masz taką możliwość, zaprezentuj krótki film z konsekracji kościoła, na którym pokazane są najistotniejsze momenty obrzędu poświęcenia. Przed projekcją zwróć uwagę, aby uczniowie postarali się zapamiętać znaki (gesty) towarzyszące konsekracji.
6. Po obejrzeniu filmu zacznij rozmowę kierowaną. Poproś, by uczniowie wymienili znaki (gesty) towarzyszące konsekracji. Tak pokieruj wypowiedziami, aby padły hasła: namaszczenie ołtarza, namaszczenie ścian, okadzenie.

W podsumowaniu powiedz, że na obrzęd poświęcenia kościoła składa się wiele znaków, które zawierają ważne treści. Namaszczenie przypomina starotestamentalny zwyczaj namaszczenia królów, proroków, które wskazywało na szczególne powołanie tych osób do spełnienia określonego zadania. Ołtarz jest namaszczany, gdyż będzie na nim składana Najświętsza Ofiara. Namaszczenie ścian kościoła podkreśla natomiast, że ten budynek jest oddany Bogu. Okadzanie kościoła wraz z wiernymi wskazuje, że kościół to miejsce modlitwy, która jak woń kadzidła wznosi się do Boga.

7. W nawiązaniu do tej części lekcji uczniowie wykonują ćwiczenie 3 w podręczniku (*Odczytaj kod QR i uzupełnij pierwszą część notatki*).

Poprawne rozwiązanie:

Mesjasz to tytuł pochodzący od hebrajskiego rdzenia czasownikowego *maszach* oznaczającego „**posmarować**” lub „**namaścić**”. Mesjasz to

inaczej **namaszczony** lub **pomazany/pomazaniec**. Greckim odpowiednikiem tego terminu jest **Christòs**, czyli **Chrystus**.

Określenie „chrześcijanin”, co znaczy „namaszczony”, bierze początek od imienia samego Chrystusa, którego Bóg namaścił Duchem Świętym.

Drugim istotnym obrzędem sakramentu bierzmowania jest gest namaszczenia na czole krzyżmem, czyli poświęconą w Wielki Czwartek wonną oliwą.

SPOTYKAM

8. Powiedz, że świątynia kojarzy się nam w pierwszej kolejności z budynkiem, w którym gromadzą się ludzie wierzący, by modlić się i oddawać Bogu cześć. W jednej z modlitw na poświęcenie kościoła jest mowa, że kościół – budynek jest znakiem świątyni zbudowanej z żywych kamieni, czyli takiej, jaką tworzymy jako ludzie wierzący.
9. Poproś jednego z uczniów o odczytanie tekstu z tej części podręcznika.

Święty Augustyn mówił, że Duch Święty – jedna z Trzech Osób Boskich – mieszka w każdym z nas i jest „cichym gościem naszej duszy”. Jeśli ktoś chce Go poczuć i usłyszeć, powinien w pierwszej kolejności się wyciszyć. Duch mówi w nas bardzo cicho – czasami głosem naszego sumienia, a niekiedy poprzez wewnętrzne i zewnętrzne impulsy. Być „świątynią Ducha Świętego” to być całym sercem i duszą dla tego kogoś, kto nas odwiedza, dla Boga w nas. Właśnie dlatego można powiedzieć, że nasze ciało jest w jakiejś mierze mieszkaniem Bożym².

Porozmawiaj z uczniami na temat powyższego tekstu. Zapytaj:

- ▶ Jak Święty Augustyn nazywa Ducha Świętego?
- ▶ Co to znaczy być świątynią Ducha Świętego?
- ▶ Jak możemy nazwać ciało człowieka ochrzczonego?

POZNAJĘ

10. Wprowadzając do lektury tekstu biblijnego, powiedz, że o tym, iż nasze ciało jest mieszkaniem Ducha Świętego, czyli świątynią, poucza nas Święty Paweł w jednym ze swoich listów. Dodaj: *We fragmencie, który*

---

² Por. *Youcat* 120.

zaraz przeczytamy, użyte jest słowo „przybytek”, które tłumaczymy m.in. jako pomieszczenie mające charakter sakralny, czyli dotyczący kultu religijnego³.

Czyż nie wiecie, że ciało wasze jest przybytkiem Ducha Świętego, który w was jest, a którego macie od Boga, i że już nie należycie do samych siebie? Za [wielką] bowiem cenę zostaliście nabyci. Chwalcie więc Boga w waszym ciele! (1 Kor 6,19–20)

Wyjaśnij, korzystając z tekstu w tej części podręcznika: *Świątynią Ducha Świętego staliśmy się na samym początku naszej chrześcijańskiej drogi – w chwili chrztu. Tak jak musimy dbać o świątynię – budynek, tak powinniśmy troszczyć się o nasze ciało – świątynię. Nie chodzi tu o wygląd zewnętrzny, zdrowie czy kondycję (choć oczywiście są one ważne). Wyrazem troski o ciało – świątynię jest przyjęcie sakramentu bierzmowania, bo przez bierzmowanie dopełnia się działanie Ducha Świętego.*

11. Odwołując się do filmu o konsekracji kościoła, powiedz, że tak jak przy poświęceniu kościoła ważne są pewne znaki, podobnie jest w przypadku sakramentu bierzmowania.
12. Zapowiedz pracę w grupach. Podziel klasę na pięć zespołów i rozdaj materiały do pracy (**załącznik 1**). Uczniowie czytają teksty i na ich podstawie zapisują, jakie wyróżniamy znaki sakramentalne bierzmowania i co one oznaczają.

Na koniec uczniowie przedstawiają wnioski i zapisują je w ćwiczeniu 1 (*Wymień znaki sakramentalne bierzmowania*).

13. Podsumuj pracę w grupach, wymieniając jeszcze raz: nałożenie rąk, namaszczenie i słowa „Przyjmij znamię Daru Ducha Świętego”.

ODPOWIADAM

14. We wprowadzeniu do tej części powiedz, że w celebracji sakramentu bierzmowania nałożenie rąk oraz namaszczenie krzyżmem świętym oznacza przekazanie daru Ducha Świętego. Namaszczenie jest także znakiem wybrania i powołania. Pieczęć, jaką wyciska na duszy człowie-

³ Por. <https://sjp.pwn.pl> (dostęp: 11 maja 2022 roku).

ka bierzmowanie, oznacza, że należy on do Chrystusa i oddaje się do Jego dyspozycji.

15. Poproś o odczytanie z tej części podręcznika słów, które wypowiedają młodzi ludzie na pytanie biskupa, jakich łask oczekują od Boga w tym sakramencie: *Pragniemy, aby Duch Święty, którego otrzymamy, umocnił nas do mężnego wyznawania wiary i do postępowania według jej zasad. Amen.*
16. Powiedz, że samo wypowiedzenie słów to za mało. Trzeba autentycznie otworzyć się na działanie Ducha Świętego. Nie będzie On działał bez nas. Możesz odwołać się do tekstu w podręczniku ucznia i porównania do gry w piłkę nożną: *Kiedy trener wysłał na boisko piłkarza, kładzie mu rękę na ramieniu i daje ostatnie wskazówki. W ten sposób można zobrazować bierzmowanie. Zostaje na nas położona ręka. Wkraczamy na boisko życia. Dzięki Duchowi Świętemu wiemy, co mamy robić. Słowa Jego postania dźwięczą nam w uszach. Czujemy Jego pomoc. Nie doznamy od Niego zawodu i będziemy zdecydowani grać dla Niego. Musimy tylko chcieć i Go słuchać⁴.*
17. Poproś teraz uczniów, aby zastanowili się, jak konkretnie mogą wyznawać w swoim życiu wiarę, co to znaczy „postępować według jej zasad”.
18. Na zakończenie zapytaj, czy uczniowie znają znaczenie słowa „amen”. Jeśli wśród wypowiedzi uczniów nie pojawi się właściwa, powiedz, że to hebrajskie słowo znaczy „tak jest”, „niech tak się stanie”. Wyjaśnij, że jest to zatem wyrażenie zgody na wypełnienie się woli Bożej, a nie kropka na zakończenie modlitwy. Oznacza: „Tak, zgadzam się na to”. Następnie przeczytajcie jeszcze raz słowa „Pragniemy, aby Duch Święty, którego otrzymamy, umocnił nas do mężnego wyznawania wiary i do postępowania według jej zasad” ze zwróceniem uwagi na ostatnie słowo – „amen”.
19. Zadaj do domu ćwiczenie 2 (*Jak możesz świadczyć o Chrystusie w swoim środowisku? Napisz*).

---

⁴ Youcat 203.

MODLĘ SIĘ

20. Pomódlcie się na koniec katechezy.

*Panie, do Ciebie się uciekam,
niech nigdy nie doznam zawodu;
wybaw mnie w Twojej sprawiedliwości!
Skłoń ku mnie ucho,
pośpiesz, aby mnie ocalić.
Bądź dla mnie mocną opoką,
warownią, która mnie ocali.
Ty bowiem jesteś dla mnie opoką i twierdzą;
przez wzgląd na imię Twoje kieruj mną i prowadź mnie!*
(Ps 31,2-4)

CHARYZMATY W KOŚCIELE

CEL GŁÓWNY: kształtowanie w uczniach postawy odpowiedzialności za własny rozwój w wierze.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wyjaśnia, czym są charyzmaty Ducha Świętego w Kościele;
- ▶ zna podział charyzmatów na zwyczajne i nadzwyczajne;
- ▶ podaje przykłady charyzmatów.

POSTAWY: uczeń kształtuje postawę współpracy z Duchem Świętym we własnym życiu.

METODY: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, praca w parach, ćwiczenie multimedialne, ew. śpiew.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, ćwiczenie multimedialne *Dary i owoce Ducha świętego*, podkład muzyczny lub nagranie piosenki *Duchu Święty, Stworzycielu*, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

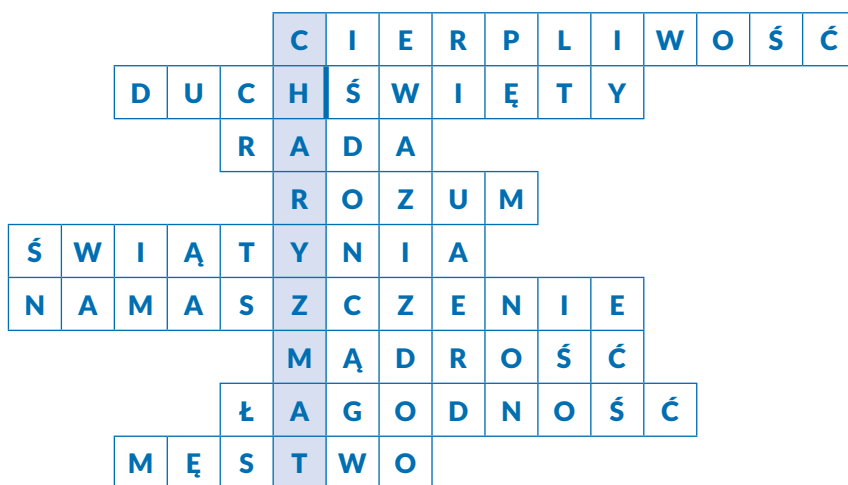
2. Wprowadzając w temat dzisiejszej lekcji, powiedz, że każdy człowiek jest inny. Zacznij rozmowę kierowaną: *Czym możemy się różnić?* (Przewidywane odpowiedzi: wygląd, charakter, wiek, sposób postępowania, wykształcenie, zainteresowania...).

Po wysłuchaniu odpowiedzi zadaj kolejne pytanie, zaznaczając, że nie chodzi o nic materialnego, tylko o umiejętności, zdolności: *Co mają inni, czego nie mam ja?*

W podsumowaniu powiedz, że ludzie mają różne talenty, zdolności. Jest to coś, co ich wyróżnia w jakiejś grupie, co ich charakteryzuje. Nie-raz możemy trochę zazdrościć komuś jakiejś umiejętności, ale musimy pamiętać, że my też mamy coś, czego nie mają inni. Ważne jest, aby wzajemnie sobie służyć, dzielić się swoją „własnością”.

3. Zaproponuj wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (Wpisz do krzyżówki podane niżej wyrazy związane z poprzednimi lekcjami i odczytaj hasło).

Prawidłowe rozwiązanie:

4. Powiedz, że rozwiązanie krzyżówki – charyzmat – będzie tematem dzisiejszej lekcji.

SPOTYKAM

5. Przypomnijcie sobie dary i owoce Ducha Świętego – możesz wykorzystać ćwiczenie multimedialne z katechezy 31 (**Dary i owoce Ducha Świętego**). Następnie zdefiniuj pojęcie charyzmatu.

CHARYZMATY – łaski Ducha Świętego, bezpośrednio lub pośrednio służące Kościołowi. Mogą być zarówno proste i zwyczajne, jak i nadzwyczajne. Zostają udzielone w celu budowania Kościoła, dla dobra ludzi oraz ze względu na potrzeby świata¹.

¹ Youcat, s. 73.

6. Zapytaj uczniów, jaką dostrzegają różnicę między darem Ducha Świętego a charyzmatem, który człowiek także otrzymuje od Ducha Świętego.

W podsumowaniu powiedz, że dar, jakim jest charyzmat, nie jest ofiarowany wszystkim ludziom w taki sam sposób. Można powiedzieć, że nie jest dla wszystkich. Ludzie mają różne charyzmaty. Poza tym obdarowana osoba ma nim służyć jakiejś wspólnotie, a nie zatrzymać dla siebie. Nie można ich mylić z talentami, o których mówiliśmy na początku lekcji; charyzmaty to coś więcej niż talenty. Talent wynika z natury, a charyzmat z łaski. Charyzmat jest darem Boga i nie można go sobie wypracować ani na niego zasłużyć.

POZNAJĘ

7. Wprowadzając do lektury tekstu biblijnego, powiedz, że charyzmaty, o których pisze Święty Paweł, są nadzwyczajnym objawieniem działania Ducha Świętego we wspólnotie Kościoła. Poproś jednego z uczniów o odczytanie fragmentu.

Różne są dary łaski, lecz ten sam Duch; różne też są rodzaje posługiwania, ale jeden Pan; różne są wreszcie działania, lecz ten sam Bóg, sprawca wszystkiego we wszystkich. Wszystkim zaś objawia się Duch dla [wspólnego] dobra. Jednemu dany jest przez Ducha dar mądrości słowa, drugiemu umiejętność poznawania według tego samego Ducha, innemu jeszcze dar wiary w tymże Duchu, innemu łaska uzdrawiania przez tego samego Ducha, innemu dar czynienia cudów, innemu prorocтво, innemu rozpoznawanie duchów, innemu dar języków i wreszcie innemu łaska tłumaczenia języków. Wszystko zaś sprawia jeden i ten sam Duch, udzielając każdemu tak, jak chce. (1 Kor 12,4–11)

8. Poproś, by uczniowie powiedzieli, jakie wyróżniamy rodzaje charyzmatów (chodzi o podział nadzwyczajne i zwyczajne). Wracając do fragmentu z Pierwszego Listu do Koryntian, powiedz, że Święty Paweł wymienia te charyzmaty, które zaliczamy do nadzwyczajnych.
9. Uczniowie pracują teraz w parach. Ich zadaniem jest wymienić charyzmaty, o których mówi Święty Paweł, i uzupełnić lewą kolumnę w ćwiczeniu 3 w podręczniku.

Prawidłowe rozwiązanie: *mądrości słowa, poznawania, wiary, uzdrawiania, czynienia cudów, prorocstwa, rozpoznawania duchów, języków, tłumaczenia języków*

10. Po wykonaniu tej części zadania możesz krótko powiedzieć coś o każdym z charyzmatów:

- ▶ **mądrości słowa** – pomaga w rozumowym pojmowaniu zasad Ewangelii i umiejętnym ich wyjaśnianiu;
- ▶ **poznawania** – sprawia, że człowiek potrafi w umiejętny sposób przekazywać innym prawdy objawione;
- ▶ **wiary** – dotyczy wiary, która oznacza całkowite zaufanie Bogu, dzięki czemu człowiek jest zdolny do pełnienia szczególnych dzieł Bożych;
- ▶ **uzdrawiania** – uzdrowienia za pośrednictwem osób obdarzonych tym darem nie mają nic wspólnego z bioenergoterapią czy podobnymi praktykami;
- ▶ **prorocstwa i rozpoznawania duchów** – dar mówienia w imieniu Boga tego, co On objawił, oraz dar pozwalający osądzić, czy mówiący jest pod natchnieniem Ducha Świętego;
- ▶ **języków**, tłumaczenia języków (zwany glosolalią), czyli wychwalania Boga niezrozumiałymi słowami, które może wyjaśnić ktoś, kto ma dar tłumaczenia języków.

11. Następnie podaj przykłady charyzmatów zwyczajnych, czyli charyzmatów udzielanych do wypełnienia zwyczajnych zadań we wspólnocie, które nie muszą być niezwykle i cudowne. Uczniowie uzupełniają prawą kolumnę tabelki.

Przykładowe rozwiązanie: *ewangelizacji, katechezy, pomocy chorym, niepełnosprawnym, radości, służby, udzielania rad, czynienia dzieł miłosierdzia, współczucia, zakonny...*

12. W podsumowaniu przypomnij, że zdarza się, iż charyzmat, który człowiek otrzymuje, jest związany z jakąś naturalną zdolnością człowieka. Można mieć więc problem z określeniem, czy to naturalna zdolność, czy charyzmat. Kryterium prawdziwości daru jest to, że wszystko, co człowiek czyni, wykorzystując ten dar, prowadzi do oddania czci Bogu. Trzeba również pamiętać, że pierwszorzędym przeznaczeniem cha-

ryzmatów nie jest osobiste uświęcenie tego, kto je otrzymuje, lecz słu-
żenie innym oraz dobru Kościoła.

ODPOWIADAM

13. Możesz przypomnieć, że Kościół jest wspólnotą, w której działa Duch Święty i która żyje dzięki Duchowi Świętemu. Za początek Kościoła przyjmuje się wydarzenie Pięćdziesiątnicy, gdy na apostołów zgromadzonych w Wieczerniku stąpił Duch Święty w postaci ognistych języków. Ten sam Duch Święty działa w Kościele także teraz. Obdarza wszystkich członków tej wspólnoty różnorodnymi darami, które są konieczne, aby wyznawać wiarę i w niej trwać. Także dzisiaj, tak jak w czasach apostoelskich, są w Kościele ludzie, którzy mają takie dary, o których pisze Święty Paweł, i którzy dokonują wielkich rzeczy. Nie ma jednak takiego charyzmatu, który posiadaliby wszyscy chrześcijanie.
14. W ramach podsumowania i utrwalenia lekcji uczniowie wykonują notatkę wizualną, w której przedstawiają najważniejsze aspekty zrealizowanego tematu (na to zadanie należy zaplanować więcej czasu niż na inne dotychczasowe zadania). Jest to ćwiczenie 2 w podręczniku.

MODLĘ SIĘ

15. Jako modlitwę zaproponuj piosenkę *Duchu Święty, Stworzycielu*. Jeśli jest taka możliwość, możecie ją odśpiewać.

*Duchu Święty, Stworzycielu, ożywiaj moją modlitwę,
ożywiaj moje pragnienie pełnienia woli Ojca.
Duchu Święty, Stworzycielu,
otwieraj moje oczy, by widziały,
otwieraj moje uszy, by słyszały,
serce, aby czuło.
Duchu Święty, Ożywicielu, przyjdź.*

BŁOGOSŁAWIONA HANNA CHRZANOWSKA

CEL GŁÓWNY: kształtowanie w uczniach postawy odpowiedzialności za własny rozwój w wierze oraz odkrywanie działania Ducha Świętego w codziennym życiu na przykładzie bł. Hanny Chrzanowskiej.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wskazuje postać bł. Hanny Chrzanowskiej jako przykład bezinteresownej troski o chorych i potrzebujących;
- ▶ wymienia podstawowe fakty z życia błogosławionej;
- ▶ przedstawia potrzebę naśladowania błogosławionej w swoim życiu, by było ono owocne.

POSTAWY: uczeń w świadectwie świętych szuka wskazówek dla siebie.

METODY: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, pogadanka, praca w grupach, praca indywidualna.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, teksty do pracy w grupach (**załącznik 1** – wydrukować ×1 i rozciąć według linii).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zaczynij rozmowę na temat pielęgniarek. Podsumuj, mówiąc, że taki zawód wykonywała Błogosławiona Hanna Chrzanowska. W jej wspomnieniu czytamy:

Pielegnowałam (...) starszego pana (na I piętrze, po południowej stronie). Lubiłam bardzo i jego, i jego żonę. Kiedyś zaczęli mnie wypytywać o szkołę, o koleżanki, w końcu padło pytanie: „A pani po co właściwie poszła

na pielęgniarstwo?”. Odpowiedziałam oczywiście: „No bo lubię”. Wtedy spojrział ostro i zapytał: „A co pani lubi? Sam szpital czy chorych ludzi?”. Nie wiedziałam, co odpowiedzieć. A pytanie świetnie stawiało sprawę (...). Chyba nie tylko dlatego, że mnie zaskoczyło, nie tylko dlatego, że byłam zielona i niedoświadczona, ale dlatego, że nie miałam wtedy pojęcia o istocie mojego powołania. A to pytanie utkwiło we mnie na zawsze.

Skomentuj: To wydarzenie miało miejsce w życiu bł. Hanny Chrzanowskiej na początku jej drogi związanej z pielęgniarstwem.

- Przejdź do opisu cudu, który wydarzył się za wstawiennictwem bł. Hanny Chrzanowskiej: *Historia, którą wam opowiem*, wydarzyła się w 2001 roku. Pewna 66-letnia kobieta doznała wylewu krwi do mózgu, skutkiem czego był paraliż obydwu nóg i jednej ręki. Kobiecie nie dawano szans na przeżycie. Z chorą nie było kontaktu, pozostawała w stanie śpiączki. Nawet gdyby się wybudziła, pozostałby niedowład, zaburzenia mocy i konieczna byłaby ciągła hospitalizacja. Jednak w czasie śpiączki chorej przysniła się Hanna Chrzanowska, która uśmiechając się, zapewniała, że wszystko będzie dobrze. Wkrótce rzeczywiście kobieta wybudziła się ze śpiączki, niedowład kończyn ustąpił i mogła też normalnie mówić. Potem okazało się, że znajoma pielęgniarka uzdrowionej kobiety w dniu, w którym ona zachorowała, brała udział we Mszy Świętej odprawianej w intencji beatyfikacji Hanny Chrzanowskiej. Poprosiła również swoje koleżanki pielęgniarki o odprawienie nowenny za przyczyną sługi Bożej Hanny Chrzanowskiej w intencji uzdrowienia 66-latki z Krakowa. Nowenna od razu okazała się bardzo skuteczna, gdyż pacjentka odzyskała zdrowie¹.
- Wyjaśnij słowa, które mogą być dla uczniów niezrozumiałe lub poprosz o odczytanie definicji wyrażen „sługa Boży lub sługa Boża” oraz „beatyfikacja”, które znajdują się w tej części podręcznika.

Sługa Boży lub sługa Boża – osoba zmarła, wobec której został rozpoczęty proces beatyfikacyjny.

Beatyfikacja – ogłoszenie kogoś błogosławionym. Pochodzi od łacińskiego słowa beatificare, czyli „wyróżnić, czynić szczęśliwym”. W przypadku be-

---

¹ Na podst. *Cud za wstawiennictwem Hanny Chrzanowskiej*, <https://hannachrzanowska.pl/2017/09/27/cud-za-wstawiennictwem-hanny-chrzanowskiej/#more-671> (dostęp: 13 października 2022 roku).

atyfikacji akt papieski, zezwalający na kult publiczny, ograniczony jest do konkretnego kraju, diecezji lub zakonu.

5. Powiedz, że cud, o którym była wcześniej mowa, został uznany i zatwierdzony przez Watykan do beatyfikacji Hanny Chrzanowskiej, którą dzisiaj czcimy już jako błogosławioną (beatyfikacja miała miejsce 28 kwietnia 2018 roku w Sanktuarium Miłosierdzia Bożego w Krakowie-Łagiewnikach).
6. Poproś uczniów o wykonanie ćwiczenia 1 – Kim z zawodu była Błogosławiona Hanna Chrzanowska? Odpowiedź (w mianowniku) zapisz w szarych kratkach, a następnie zaprojektuj krzyżówkę. Wymyśl pytania (skorzystaj z części "Moje notatki") i zapisz odpowiedzi. Zadanie ma charakter pracy indywidualnej.

SPOTYKAM

7. Przejdź do kolejnego etapu katechezy. Zapytaj, co uczniowie rozumieją pod pojęciem „owocne życie”.

Po wypowiedziach uczniów podsumuj, mówiąc: *Samo słowo „owocny” tłumaczymy jako „dający rezultat, przynoszący korzyści, pożyteczny, skuteczny, efektywny, wartościowy”. Gdy mówimy „owocne życie”, mamy na myśli coś znacznie więcej niż tylko to, że ktoś odniósł jakiś sukces czy zdobył korzyści z czegoś. Owocami naszego życia jest to, co po sobie pozostawimy. Owocne życie rozumiemy jako życie pełne dobrych dzieł, które czyni się dla innych. Takim owocnym życiem było życie bł. Hanny Chrzanowskiej.*

8. Opowiedz o życiu Błogosławionej Hanny Chrzanowskiej. Możesz skorzystać z tekstu w tej części podręcznika.

Hanna Chrzanowska urodziła się 7 października 1902 roku w Warszawie. Wzrastała w rodzinie obojętnej religijnie, ale bardzo zaangażowanej w działalność dobroczynną. Hanna swoje dzieciństwo i lata gimnazjalne spędziła w Krakowie. Wróciła do Warszawy, by podjąć naukę w szkole pielęgniarstwa. Od tego momentu już na zawsze związała swoje życie ze służbą chorym. Po wybuchu II wojny światowej ponownie zamieszkała w Krakowie. Działała jako ochotniczka w Polskim Komitecie Opiekuńczym, często narażając życie. Poświęciła się opiece nad uchodźcami i przesiedlonymi – wynajmowała dla nich kwatery, organizowała posiłki, szukała dla nich pracy. Dla dzieci,

także żydowskich, przygotowywała kolonie i organizowała dożywianie, rozmawiała z rodzinami, które mogłyby się nimi zaopiekować.

W trosce o chorych i potrzebujących odnalazła bliską relację z Bogiem. Po wojnie Hanna Chrzanowska podjęła pracę w szkołach dla pielęgniarek, gdzie wskazywała młodym dziewczynom drogę autentycznej służby chorym. Zawsze stawiała sobie i innym wysokie wymagania oraz dawała wyraźne świadectwo wiary. Na emeryturze przy pomocy Kościoła zorganizowała fachową domową pomoc pielęgniarską – pozyskała do współpracy pielęgniarki, siostry zakonne, kleryków, księży, lekarzy i studentów. Otarzała opieką rodziny osób obłożnie chorych, uczyła podstawowych postug przy nich. Hanna Chrzanowska cały czas miała na uwadze troskę o rozwój duchowy i etyczny pielęgniarek. Wiedziała, że służąc chorym i cierpiącym, służy samemu Chrystusowi. Zmarła w opinii świętości 29 kwietnia 1973 roku wskutek choroby nowotworowej².

POZNAJĘ

9. Wprowadzając do lektury tekstu biblijnego, powiedz, że w Ewangelii Świętego Jana, której fragment odczytacie, znajdują się słowa Jezusa o krzewie winnym i latoroślach, czyli młodych pędach roślinnych. Wyjaśnij: *Chrystus przy pomocy tego obrazu krzewu i młodych gałązek chce nam przekazać pewną prawdę dotyczącą życia chrześcijańskiego.*

10. Poproś o odczytanie tekstu biblijnego w tej części podręcznika.

Ja jestem krzewem winnym, wy – latoroślami. Kto trwa we Mnie, a Ja w nim, ten przynosi owoc obfity, ponieważ beze Mnie nic nie możecie uczynić. (...) Ojciec mój przez to dozna chwały, że owoc obfity przyniesiecie i staniecie się moimi uczniami. Jak Mnie umiłował Ojciec, tak i Ja was umiłowałem. Trwajcie w miłości mojej. (J 15,5.8–9)

Zapytaj:

- ▶ *Kiedy człowiek jako winna latorośl może przynosić obfity owoc?*
- ▶ *Do czego wzywa nas Jezus?*

11. Wysłuchaj odpowiedzi, a w podsumowaniu powiedz, że warunkiem przynoszenia dobrego owocu jest trwanie w Chrystusie, bycie z Nim w prawdziwej przyjaźni. Tak jak latorośl czerpie soki z krzewu win-

² Na podst. <https://hannachrzanowska.pl/sample-page/> oraz <https://breviarz.pl/czytelnia/swieci/04-28e.php3> (dostęp: 23 kwietnia 2022 roku).

nego, tak każdy uczeń Jezusa czerpie moc z bliskości Jezusa. Trwać w Chrystusie to zachowywać Jego przykazanie miłości. Zrealizowała to w swoim życiu Błogosławiona Hanna Chrzanowska.

12. Zapowiedz pracę w grupach. Podziel klasę na pięć zespołów. Uczniowie otrzymują krótkie fragmenty homilii³ kard. Angelo Amato z uroczystości beatyfikacyjnej, które charakteryzują błogosławioną (**załącznik 1**). Na ich podstawie mają przygotować krótką notkę. Na koniec przedstawiciele grup referują wyniki wspólnej pracy.
13. W podsumowaniu zwróć uwagę, że na to, jakim człowiekiem była Hanna Chrzanowska i jak postępowała w swoim życiu, złożyło się wiele czynników: wychowanie w domu rodzinnym, przykład życia najbliższych, różne doświadczenia życiowe (w tym tragiczne, lecz wzmacniające). Jednak największy wpływ na życie błogosławionej miała jej głęboka wiara, modlitwa, częste przyjmowanie Komunii Świętej. Hanna była wpatrzona w postać Maryi. Jak wspomina pewna zaprzyjaźniona z nią osoba, szczególnie bliska była jej tajemnica nawiedzenia Świętej Elżbiety przez Maryję, w której widziała przykład osoby niosącej pomoc potrzebującym.

ODPOWIADAM

14. Przygotowując uczniów do chwili refleksji, powiedz: *Błogosławiona Hanna poświęciła swoje życie w sposób szczególny chorym, służąc im jako pielęgniarka. Troszczyła się także o ich rodziny. Zabiegała również o właściwą formację zawodową i duchową pielęgniarek oraz dbała o swój rozwój duchowy. W czasie beatyfikacji przedstawiciel ojca świętego kard. Angelo Amato w homilii, której fragmenty już poznaliście, wypowiedział słowa, które możemy potraktować jako przesłanie skierowane do nas.*
15. Poproś kogoś o odczytanie z tej części podręcznika wspomnianego cytatu.

Wpatrując się w postać Hanny, pochylonej nad chorymi, również i my uczmy się pochylać nad ubogimi, troszczyć się o tych, którzy potrzebują pocieszenia, wsparcia, zachęty, pomocy. (...) Bądźmy stale uczynni w stosunku do

---

³ Tekst homilii za: *Homilia kard. Angelo Amato z Mszy beatyfikacyjnej Hanny Chrzanowskiej*, <https://hannachrzanowska.pl/2018/04/28/homilia-kard-angelo-amato-z-mszy-beatyfikacyjnej-hanny-chrzanowskiej/> (dostęp: 23 kwietnia 2022 roku).

wszystkich, zwłaszcza wobec naszych chorych, aby mogli codziennie otrzymać od nas oznaki zainteresowania, gesty otuchy i wsparcia.

Zapytaj: *Jakie wskazówki dla siebie możesz odnaleźć w jej życiu?*

Po krótkiej pogadance zaproponuj rozwiązanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Wpisz w strzałki, jakie wskazówki dla siebie możesz odnaleźć w historii życia Błogosławionej Hanny Chrzanowskiej*). Zadanie ma charakter pracy indywidualnej.

16. Na koniec poproś o wykonanie ćwiczenia 3 (*Odczytaj kod QR i zapoznaj się z fragmentem homilii, którą kardynał Wojtyła wygłosił podczas pogrzebu Błogosławionej Hanny Chrzanowskiej. Uzupełnij zdania*). Jeśli uczniowie nie mają dostępu do telefonów ani internetu, zadaj to ćwiczenie do zrobienia w domu.

Prawidłowe rozwiązanie:

Błogosławiona Hanna była nieocenioną pomocą i oparciem dla biskupa **krakowskiego**. Tę postugę pełnił wówczas **Karol Wojtyła**. W swoim kazaniu, które wygłosił podczas **pogrzebu** Hanny Chrzanowskiej, dziękował za jej wielką prostotę, dobroć, wewnętrzny spokój, a zarazem **żar**. Podkreślił, że Hanna była jakimś wcieleniem Chrystusowych błogosławieństw z *Kazania na górze*, zwłaszcza tego, które mówi o **miłosierdziu**.

17. Jeśli jest taka możliwość, poproś o rozwiązanie testu sprawdzającego znajomość wiedzy z całego działu. Do **quizu** odsyła kod QR zamieszczony w podręczniku na początku części „Moje notatki”. Możesz też poprosić uczniów, by rozwiązali test w domu.

MODLĘ SIĘ

18. Na koniec odmówcie fragment *Litanii do Błogosławionej Hanny Chrzanowskiej*. Możesz odczytywać wezwania, zaś uczniowie będą odpowiadać „módl się za nami”.

Błogosławiona Hanno Chrzanowska, módl się za nami.

W chorych samemu Chrystusowi służąca, módl się za nami.

Sztuki pielęgniarstwie mądrze nauczająca, módl się za nami.

Sumienia pielęgniarek formująca, módl się za nami.

Wszystko, co własne, dla chorych poświęcająca, módl się za nami.

Powołanie pielęgniarstwie chwalebnie wypełniająca, módl się za nami.

KORELACJA Z EDUKACJĄ SZKOLNĄ (rozdział IV)

JĘZYK POLSKI

- ▶ Literackie przykłady dojrzewania i momentu inicjacji w literaturze (np. Jacek Soplica).
- ▶ Przykłady owocnego życia w literaturze – bohaterów wybranych przez uczniów.
- ▶ Słownictwo religijne, np. poszczególne dary Ducha Świętego.

ROZDZIAŁ V

DEKALOG W ŚWIEŁLE KAZANIA NA GÓRZE

CEL GŁÓWNY: zachęcenie uczniów do budowania własnego życia w oparciu o wartości płynące z Jezusowego *Kazania na górze*.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ omawia związek Dekalogu i *Kazania na górze*;
- ▶ przedstawia nauczanie Jezusa zawarte w *Kazaniu na górze*;
- ▶ objaśnia, że przestrzeganie przykazań ma charakter normatywny dla każdego chrześcijanina;
- ▶ argumentuje, że zachowywanie przykazań jest odpowiedzią na Bożą miłość.

POSTAWY: uczeń kształtuje swoje życie w świetle Dekalogu udoskonalonego Jezusowym prawem miłości.

METODY: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, pogadanka, praca w grupach, prezentacja multimedialna, miniwykład.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte (po jednym na każdą ławkę) albo materiały do pracy w grupach (**załącznik 1** – do wydrukowania ×10 i rozcięcia według linii, tak by tekstów wystarczyło dla wszystkich uczniów), prezentacja multimedialna **Góra Błogosławieństw**, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy. Możecie przypomnieć sobie *Dziesięć przykazań Bożych*.

ODKRYWAM

2. Przeczytaj (z tej części podręcznika) definicję „konstytucji” i omów ją wspólnie z uczniami (*Konstytucja jest najważniejszym aktem prawnym*

w państwie, nazywanym często ustawą zasadniczą. Określa zasady funkcjonowania państwa, organizację i kompetencję najważniejszych organów państwowych, a także podstawowe prawa człowieka i obywatela).

3. W tym momencie możesz wyświetlić pierwszy slajd **prezentacji**. W podsumowaniu powiedz: *Konstytucja jako najważniejsza ustawa w państwie określa ogólne zasady jego ustroju. Ma najwyższą moc prawną, podporządkowane są jej wszystkie inne akty prawne, ustawy, rozporządzenia.*
4. Poproś o przeczytanie tematu lekcji i powiedz, że gdyby chrześcijaństwo miało konstytucję, na pewno byłoby nią wspomniane w temacie *Kazanie na górze*¹. Dodaj: *Słowa Jezusa – określane właśnie w ten sposób – zanotował Święty Mateusz. Czytając je, mamy wrażenie, że zostały wygłoszone przez Jezusa w jednym miejscu i w jednym czasie. Bibliści tłumaczą jednak, że tekst określany jako Kazanie na górze jest zbiorem różnych nauk Jezusa, które ewangelista Mateusz złożył w całość.*
5. Zadaż do wykonania ćwiczenie 1 w podręczniku ucznia (*Używając lusterka, odczytaj hasło, a dowiesz się, gdzie Jezus wygłosił Kazanie na górze*).

Prawidłowe rozwiązanie: Góra Błogosławieństw

6. Zaprezentuj klasie, jak wygląda obecnie Góra Błogosławieństw (wyświetl kolejne slajdy prezentacji).

Powiedz (np. w trakcie prezentacji), że Góra Błogosławieństw to właściwie wzniesienie o wysokości 150 m nad brzegiem Jeziora Galilejskiego. Tradycja mówi, że właśnie tam Jezus wygłosił *Kazanie na górze*. Na szczycie tego wzniesienia dziś znajduje się kościół na planie ośmioboku, który został wybudowany na pamiątkę wygłoszenia przez Jezusa ośmiu błogosławieństw, które stanowią część *Kazania na górze*.

SPOTYKAM

7. Zapoznaj uczniów z poniższym tekstem, wyjaśniając najpierw, że *Kazanie na górze* zapisane jest w trzech rozdziałach Ewangelii Świętego Mateusza.

---

¹ Por. M. Białkowska, H. Seweryniak, *Teologia przy rosale*, Wydawnictwo Świętego Wojciecha, Poznań, s. 65.

Lubię porównywać te trzy rozdziały do katedry. Stajemy najpierw przed jej portalem. Na portalach romańskich ustawiane były często postaci biblijnych królów i proroków. Tu Jezus ustawia cichych, płaczących ubogich, pokój czyniących, miłosiernych, czystego serca... Wejźmy do nawy głównej. Podtrzymuje ją sześć kolumn. To są radykalizmy. U podstawy każdej z nich widnieje: „Słyszeliście, że powiedziano”. A wyżej Jezusowe: „A Ja wam powiadam”. (...) Oprócz tego w katedrze są jeszcze boczne nawy z wianuszkami kaplic dedykowanych prawdziwemu postowi, prawdziwej modlitwie, jałmużnie. A na koniec Mistrz przypomina, że wszystko to ma być wznoszone na skale, nie na piasku, bo inaczej cała budowla – budowla naszego życia – zawali się².

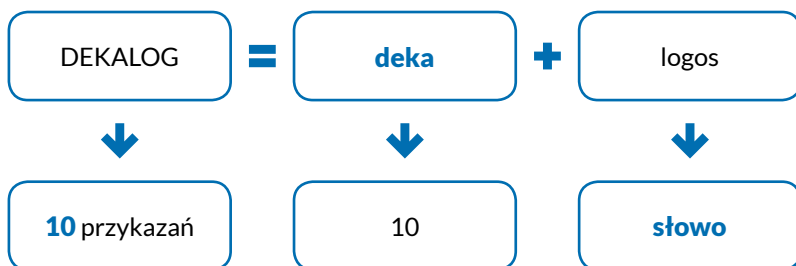
Porozmawiaj z uczniami na temat przeczytanego tekstu. Wyjaśnij słowo „portal”, które oznacza ozdobne architektoniczne obramienie drzwi wejściowych, na przykład w kościołach, pałacach, ratuszach. W rozmowie powinny być wyakcentowane następujące elementy dotyczące *Kazania na górze* (porównanego w tej wypowiedzi do katedry):

- ▶ portal – błogosławieństwa;
- ▶ kolumny – Dekalog;
- ▶ nawy boczne – post, modlitwa, jałmużna.

Podkreśl, że na dzisiejszej lekcji zajmiecie się tylko jedną częścią *Kazania na górze* – dotyczącą Dekalogu.

8. Poproś o wykonanie ćwiczenia 4 (Wyjaśnij znaczenie słowa „dekalog”, uzupełniając poniższy schemat. Podpowiedź znajdziesz na stronie 35).

Prawidłowe rozwiązanie:

² Tamże.

9. Zapytaj:

- ▶ *Kiedy Bóg dał Izraelitom dziesięć przykazań?*
- ▶ *Kto był pośrednikiem między Bogiem a Izraelitami?*
- ▶ *Gdzie Mojżesz otrzymał prawo przymierza, czyli Dekalog?*

Podsumowując, powiedz, że dziesięć przykazań z Synaju stanowi fundament życia moralnego człowieka, a także normuje życie społeczne. W *Kazaniu na górze* Jezus ukazany jest jako nowy Mojżesz, który na nowej górze daje nowe prawo. Zawarte jest tu nauczanie moralne Jezusa, stanowiące niejako konstytucję królestwa Bożego, czyli ma charakter wiążący dla każdego chrześcijanina.

POZNAJĘ

10. Wprowadzając do lektury tekstu biblijnego, powiedz, że *Kazanie na górze* wyraźnie nawiązuje do Dekalogu. Dodaj: *Jezus nie tylko przypomina prawo Starego Przymierza, ale dokonuje czegoś znacznie ważniejszego.*

Poproś, by w trakcie lektury uczniowie wybrali słowa, które według nich są w tym tekście najważniejsze w kontekście tematu lekcji.

Nie sądzcie, że przyszedłem znieść Prawo albo Proroków. Nie przyszedłem znieść, ale wypełnić. Zaprawdę bowiem, powiadam wam: Dopóki niebo i ziemia nie przeminą, ani jedna jota, ani jedna kreska nie zmieni się w Prawie, aż się wszystko spełni. (Mt 5,17–18)

Słowa, które uczniowie powinni wskazać, to „nie przyszedłem znieść, ale wypełnić”. W podsumowaniu zaznacz, że owo „wypełnić”, o którym mówi Jezus, oznacza udoskonalić i uzupełnić prawo starotestamentalne, a nie odrzucić.

11. Zapowiedz pracę w grupach. Podziel klasę na trzy zespoły. Na podstawie fragmentów z Ewangelii Świętego Mateusza każda grupa uzupełnia jeden fragment tabelki z ćwiczenia 2 (*Uzupełnij tabelkę na podstawie podanych fragmentów Pisma Świętego*). Jeśli jest taka możliwość, uczniowie korzystają z Pisma Świętego, ale teksty do pracy w grupach znajdują się także w **załączniku 1**.

grupa 1: Mt 5,21–26

grupa 2: Mt 5,27–32

grupa 3: Mt 5,33–37

Prawidłowe rozwiązanie:

Słyszeliście, że powiedziano...	A Ja wam powiadam...
Nie zabijaj.	Każdy, kto się gniewa na swego brata, podlega sądowi.
Nie cudzołóż.	Każdy, kto pożądliwie patrzy na kobietę, już się z nią w swoim sercu dopuścił cudzołóstwa.
Nie będziesz fałszywie przysięgał.	Wcale nie przysięgajcie.

Po sprawdzeniu pracy grupowej w podsumowaniu podkreśl, że Jezus nie zniósł Dekalogu, ale odczytał go na nowo, stawiając swoim słuchaczom wyższe wymagania. Zwróć także uwagę na radykalizm nauki Jezusa.

12. Zaczynij miniwykład:

Przykazanie piąte (nie zabijaj) zostało rozszerzone przez Jezusa o gniew i słowną obrazę bliźniego, uczucie niechęci wobec kogoś, noszenie w sobie urazy, a także brak przebaczenia. W przypadku przykazania szóstego (nie cudzołóż) Jezus akcentuje wewnątrz człowieka. Nie tylko czyn, ale pożądlive patrenie na kogoś łamie prawa drugiej osoby. Jezus zwraca uwagę na intencje człowieka. W nawiązaniu do prawa starotestamentalnego dopuszczającego rozwód, Jezus wyjaśnia, że rozwód jest zaprzeczeniem Bożego zamysłu małżeństwa.

Mówiąc o przykazaniu ósmym, Jezus wskazuje na całkowite unikanie przysięgi, podkreśla w ten sposób, że nie jest ona konieczna do osiągnięcia czegoś dobrego. Przysięga jest potrzebna do wzmocnienia ludzkiego słowa, które utraciło swoją wartość. Zamiast tego Chrystus wskazuje na prawdę. Tylko prawda wzmocnia wartość słowa. Dlatego nakazuje, by mowa była oparta na prawdzie i prosta³.

ODPOWIADAM

13. Przypomnij, że Jezus w *Kazaniu na górze* nawiązuje do Dekalogu, jednocześnie go udoskonala, stawiając zdecydowanie bardziej radykal-

³ Na podst. *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu*, Edycja Świętego Pawła, komentarz Mt 5,21–37.

ne wymagania. Zapytany w innym miejscu o najważniejsze i pierwsze przykazanie, nie wskazuje jednak na żadne konkretne przykazanie Dekalogu. Mówi, że pierwszym i najważniejszym przykazaniem jest przykazanie miłości Boga i bliźniego.

14. Poproś uczniów o wykonanie ćwiczenia 3 (Uzupełnij słowa Jezusa z Kazania na górze. Wykorzystaj wyrazy podane w ramce).

Prawidłowe rozwiązanie:

Słyszeliście, że **powiedziano**: Będziesz **miłował** swego **bliźniego**, a nieprzyjaciela swego będziesz **nienawidził**. A Ja wam **powiadam**: Miłujcie waszych **nieprzyjaciół** i **módlcie się** za tych, którzy was **prześladują**, abyście się stali synami Ojca waszego, który jest w niebie...

Po wykonaniu ćwiczenia zapytaj, wobec kogo obowiązuje nas przykazanie miłości.

15. Podsumowując dzisiejszą lekcję, powiedz: Święty Jan w swojej Ewangelii odnotował słowa Jezusa: „Jeżeli Mnie miłujecie, będziecie zachowywać moje przykazania” (J 14,15). Odnajdujemy w nich wyraźnie konkretny warunek: *miłować to przestrzegać prawa Bożego. Zachowywanie prawa jest odpowiedzią na miłość Bożą.*
16. Zapytaj o konkretne przykłady wypełniania przykazań w świetle nauki Jezusa z Kazania na górze.

MODLĘ SIĘ

17. Pomódlcie się wspólnie o umocnienie w przestrzeganiu Bożych przykazań.

*Szczęśliwi, których droga nieskalana,
którzy postępują według Prawa Pańskiego.
Szczęśliwi, którzy zachowują Jego upomnienia,
całym sercem Go szukają,
którzy nie czynią nieprawości,
lecz kroczą Jego drogami.
Ty na to dałeś swoje przykazania,
by pilnie ich przestrzegano.
Oby moje drogi były niezawodne
w przestrzeganiu Twych ustaw!
(Ps 119,1-5)*

DEKALOG – TROSKA O ŻYCIE

CEL GŁÓWNY: ukazanie uczniom piątego przykazania w świetle *Kazania na górze*.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ omawia związek dekalogu z *Kazaniem na górze*;
- ▶ tłumaczy pojęcia: aborcja, eutanazja i kara śmierci;
- ▶ uzasadnia, dlaczego Kościół sprzeciwia się tym praktykom.

POSTAWY: uczeń podejmuje inicjatywy mające na celu obronę życia ludzkiego od poczęcia do naturalnej śmierci.

METODY: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, pogadanka, praca w grupach, praca indywidualna.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, materiały do pracy w grupach (**załącznik 1** – do wydrukowania ×9 i rozcięcia).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcia katechezy.

ODKRYWAM

2. Porozmawiajcie o oczekiwaniu na nowego członka rodziny (możesz spytać, czy rodziny uczniów znajdują się w takiej sytuacji – temat rozmowy będzie im bliższy). Postaraj się, by w pogadance padły stwierdzenia, że to wyjątkowy czas, który na ogół wiąże się z pozytywnymi emocjami.

SPOTYKAM

3. Powiedz o szacunku dla każdej istoty ludzkiej. Wykorzystaj tekst z tej części podręcznika.

Każdej istocie ludzkiej należy się bezwarunkowy szacunek od momentu poczęcia. To wtedy zaczyna się życie, które jest darem od Boga, a zarazem Jego własnością. Jest zatem święte, a przez to pozostaje poza ludzką interwencją. Ochrona niewinnego życia należy nie tylko do chrześcijan – to najbardziej fundamentalne zadanie każdego państwa.

Odebranie komuś życia to wykroczenie przeciwko Bogu, a także przestępstwo. Zawarty w piątym przykazaniu zakaz zabijania obejmuje zabójstwo i współudział w morderstwie, zabijanie podczas wojny, zabijanie życia poczętego, samobójstwo, samookaleczanie oraz autodestrukcję. Zakazana jest także eutanazja, Kościół występuje również przeciwko karze śmierci.

Do ochrony życia w szczególny sposób wezwani są lekarze, którzy składają przysięgę Hipokratesa.

4. Poproś, by w ramach podsumowania uczniowie wykonali ćwiczenie 2 w podręczniku (*Wypisz, czego zakazuje piąte przykazanie*).

Prawidłowe rozwiązanie: zabójstwo, współudział w morderstwie, zabijanie podczas wojny, aborcja, samookaleczanie, autodestrukcja, kara śmierci, eutanazja

5. Zapowiedz pracę w grupach. Podziel klasę na trzy zespoły i rozdaj materiały z **załącznika 1**.

- ▶ grupa 1 – teksty na temat aborcji (3 egzemplarze)
- ▶ grupa 2 – teksty na temat eutanazji (3 egzemplarze)
- ▶ grupa 3 – teksty na temat kary śmierci (3 egzemplarze)

Poproś, by w pierwszej kolejności uczniowie zapoznali się z materiałami i przygotowali krótkie podsumowanie. Ich zadaniem jest określić stanowisko Kościoła w sprawie aborcji, eutanazji i kary śmierci.

Na koniec omówcie efekty wspólnej pracy. Uczniowie mogą sporządzić notatki w części „Moje notatki”.

POZNAJĘ

6. Powiedz, że odczytacie teraz fragment biblijny z tej części podręcznika.

Słyszeliście, że powiedziano przodkom: „Nie zabijaj!”; a kto by się dopuścił zabójstwa, podlega sądowi. A Ja wam powiadam: Każdy, kto się gniewa na swego brata, podlega sądowi. A kto by rzekł swemu bratu: „Raka”, podlega Wysokiej Radzie. A kto by mu rzekł: „Bezbożniku”, podlega karze

piekła ognistego. Jeśli więc przyniesiesz dar swój przed ołtarz i tam wspomnisz, że brat twój ma coś przeciw tobie, zostaw tam dar swój przez ołtarzem, a najpierw idź i pojednaj się z bratem swoim! Potem przyjdź i dar swój ofiaruj. (Mt 5,21-25)

Wyjaśnij uczniom znaczenie słowa „raka” (słowo to w przybliżeniu oznacza „pusta głowa” lub „człowieku godny pogardy”).

7. Skomentuj ten fragment *Kazania na górze*. Możesz wykorzystać tekst z tej części podręcznika.

Pan Jezus w Kazaniu na górze wskazuje, jak powinniśmy rozumieć piąte przykazanie. Podkreśla, że nawet źle wyrażony gniew może mieć działanie niszczące, ponieważ nierzadko staje się źródłem nienawiści. Ludzie powinni się nawzajem kochać i szanować – z punktu widzenia Kościoła żadne życie ludzkie nie zasługuje na potępienie. Chrystus w swojej wypowiedzi broni godności i życia człowieka. Zakazuje destrukcyjnego gniewu, pogardy wobec bliźniego, wyzywania go i poniżania ze względu na jego wygląd, pochodzenie, wyznanie czy status społeczny.

ODPOWIADAM

8. Rozpocznij pogadankę, zadając uczniom pytanie: *W jaki sposób możemy dbać o dar życia w odniesieniu do siebie i innych?*
9. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Uzupełnij tabelkę. Podaj kilka przykładów działań, które świadczą o tym, że troszczysz się o życie swoje i innych*). Zadanie ma charakter pracy indywidualnej.
10. Możesz opowiedzieć uczniom o inicjatywach mających na celu obronę życia (Polskie Stowarzyszenie Obrońców Życia Człowieka; koncert „Cud życia”, na który zapraszani są bardzo znani artyści; Marsze dla życia; opieka paliatywna i hospicja dla ludzi ciężko chorych).
11. Podsumuj katechezę. Powiedz, że troska o życie jest zadaniem każdego człowieka. Podkreśl, że życie, które otrzymaliśmy, jest nam powierzone, ale nie jest naszą własnością. Możesz dodać, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: *Życie jest święte i należy do Boga. Właśnie dlatego jako chrześcijanie nie możemy być obojętni na ludzką krzywdę, nie wolno nam odwracać się od najmniejszych, najstarszych, od ludzi starszych, chorych i cierpiących. Zawsze powinniśmy pomagać i otaczać opieką tych,*

którzy jej potrzebują, mając na względzie fakt, że naszym największym i najpełniejszym przeznaczeniem jest życie wieczne w niebie.

MODLĘ SIĘ

12. Pomódlcie się na zakończenie katechezy.

O Maryjo, jutrzeńko nowego świata, Matko żyjących, Tobie zawierzamy sprawę życia: spójrz, o Matko, na niezliczone rzesze dzieci, którym nie pozwala się przyjść na świat, ubogich, którzy zmagają się z trudnościami życia, mężczyzn i kobiety – ofiary nieludzkiej przemocy, starców i chorych zabitych przez obojętność albo fałszywą litość.

Spraw, aby wszyscy wierzący w Twojego Syna potrafili otwarcie i z miłością głosić ludziom naszej epoki Ewangelię życia.

Wyjednaj im łaskę przyjęcia jej jako zawsze nowego daru, radość wystawiania jej z wdzięcznością w całym życiu oraz odwagę czynnego i wytrwałego świadczenia o niej, aby mogli budować, wraz z wszystkimi ludźmi dobrej woli, cywilizację prawdy i miłości na cześć i chwałę Boga Stwórcy, który miłuje życie. Amen.

*(Święty Jan Paweł II, encyklika *Evangelium vitae*)*

OSIEM BŁOGOSŁAWIEŃSTW

CEL GŁÓWNY: ukazanie ośmiu błogosławieństw jako drogi do osiągnięcia szczęścia.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wymienia osiem błogosławieństw;
- ▶ objaśnia znaczenie ośmiu błogosławieństw w drodze do zbawienia;
- ▶ omawia chrześcijańskie rozumienie szczęścia na przykładzie historii Heleny Kmieć.

POSTAWY: uczeń jest przekonany, że kroczenie drogą błogosławieństw prowadzi do szczęścia i zbawienia.

METODY: praca z podręcznikiem, praca indywidualna.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, karteczki (po jednej dla każdego ucznia).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Rozdaj uczniom karteczki i poproś, aby napisali krótkie życzenia, które złożyliby koleżance/koledze z okazji urodzin lub imienin.
3. Po chwili zachęć uczniów, by odczytali swoje propozycje. Zapisz je na tablicy (np. notuj: „szczęście”, „radość”, „zdrowie”, „pieniądze”). Kiedy hasła będą się powtarzać, stawiaj przy danym słowie kreskę.
4. Podsumuj tę część lekcji. Wymień trzy życzenia, które pojawiały się najczęściej.

SPOTYKAM

5. Skup się na życzeniach szczęścia. Powiedz, że każdy z nas chce być szczęśliwy. Poproś o indywidualne wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Na listkach czterolistnej koniczyny zapisz synonimy słowa „szczęście”*).
6. Podkreśl, że aby osiągnąć szczęście, możemy czerpać z historii innych. Opowiedz uczniom o Helenie Kmieć.

Helena Kmieć urodziła się w 1991 roku w Krakowie. W szkolnych czasach odnosiła sporo sukcesów artystycznych. Brała udział w wielu konkursach recytatorskich, w których niejednokrotnie udawało się jej odnosić mniejsze i większe sukcesy. Uczyła się też w szkole muzycznej w klasie śpiewu solowego. Ukończyła studia na Politechnice Śląskiej na kierunku inżynieria i technologia chemiczna prowadzonym w języku angielskim. Miała wiele marzeń i celów. Jednym z ideałów, które starała się realizować, była chęć bycia dla innych. Mówiła, że jest osobą, która nie potrafi „usiedzieć na miejscu”. Chętnie angażowała się w różne działania i aktywności: śpiewała, grała, chodziła po górach i jeździła na rowerze, a nawet próbowała swoich sił we wspinaczce. W 2012 roku włączyła się w Wolontariat Misyjny „Salvator”, działający przy zgromadzeniu zakonnym salwatorianów. W 2013 roku pojechała na misję do Zambii, gdzie przez dwa miesiące pracowała z dziećmi ulicy, między innymi ucząc ich czytania, pisania, angielskiego i matematyki oraz towarzysząc im w codziennym życiu. W styczniu 2017 roku rozpoczęła służbę w placówce misyjnej siostr służebniczek dębickich w Cochabambie w środkowej Boliwii. Szesnaście dni później miał miejsce napad na ochronkę dla dzieci, w której przebywała Helena. Podczas zdarzenia napastnik ugodził ją nożem. Dziewczyna zmarła.

7. Poproś, by uczniowie wykonali ćwiczenie 2 w podręczniku (Wymyśl trzy pytania, które mógłbyś zadać Helenie Kmieć. Wybierz jedno i udziel na nie odpowiedzi, posiłkując się wiedzą zdobytą podczas lekcji oraz informacjami z internetu). Zadanie ma charakter pracy indywidualnej.
8. Podsumuj tę część lekcji. Powiedz, że historia Heleny Kmieć jest dla nas przykładem, jak ubogacać swoją codzienność, dając dobro innym.

POZNAJĘ

9. Powiedz, w *Kazaniu na górze*, o którym mówiliście na ostatniej lekcji, Pan Jezus zostawił nam też osiem błogosławieństw – wskazówek, jak żyć, by być szczęśliwym.

10. Poproś o odczytanie fragmentu biblijnego z tej części podręcznika.

Jezus, widząc tłumy, wyszedł na górę. A gdy usiadł, przystąpili do Niego Jego uczniowie. Wtedy otworzył usta i nauczał ich tymi słowami:

„Błogosławieni ubodzy w duchu, albowiem do nich należy królestwo niebieskie.

Błogosławieni, którzy się smucą, albowiem oni będą pocieszeni.

Błogosławieni cisi, albowiem oni na własność posiadą ziemię.

Błogosławieni, którzy łakną i pragną sprawiedliwości, albowiem oni będą nasyчени.

Błogosławieni miłosierni, albowiem oni miłosierdzia dostąpią.

Błogosławieni czystego serca, albowiem oni Boga oglądać będą.

Błogosławieni, którzy wprowadzają pokój, albowiem oni będą nazwani synami Bożymi.

Błogosławieni, którzy cierpią prześladowanie dla sprawiedliwości, albowiem do nich należy królestwo niebieskie”. (Mt 5,1–10)

11. Zauważ, że w jednej z ramek znajduje się wytłumaczenie słowa „błogosławiony” (człowiek szczęśliwy, który ufa Chrystusowi i żyje zgodnie z Jego nauką).
12. Skomentuj odczytany tekst. Powiedz, że Jezusowe błogosławieństwa to tak naprawdę omówienie podstawowych powinności każdego chrześcijanina. Ukazują one perspektywę szczęścia, które człowiek może osiągnąć, jeśli te powinności będzie spełniał.
13. Poproś, by uczniowie wykonali ćwiczenie 3 w podręczniku (*Połącz błogosławieństwa z ich objaśnieniami*).

Prawidłowe rozwiązanie:

błogosławieni ubodzy w duchu	Ci błogosławieni wiedzą, że wszystko, co potrzebne, mają od Boga, więc nie szukają spełnienia w przedmiotach materialnych.
-------------------------------------	--

błogosławieni, którzy się smucą	Ci błogosławieni nie myślą smutku z rozpaczą i utratą nadziei, natomiast potrafią się wzruszyć, są empatyczni i szczęśliwi, bo wierzą, że pocieszy ich ręka dobrego Ojca.
błogosławieni cisi	Ci błogosławieni całą nadzieję pokładają w Bogu, odznaczają się skromnością i pokorą. Rezygnują z wywyższania się.
błogosławieni, którzy pragną sprawiedliwości	Ci błogosławieni mają silne poczucie sprawiedliwości – nie tylko wobec innych, lecz także wobec siebie.
błogosławieni miłosierni	Ci błogosławieni w swoim życiu kierują się miłością i doświadczają miłosierdzia Boga. Są przekonani, że należy wybaczać i kochać wszystkich – nawet nieprzyjaciół.
błogosławieni czystego serca	Ci błogosławieni zawsze są uczciwi wobec Boga i bliźniego. To, co myślą i mówią, znajduje odbicie w ich uczynkach. Są autentyczni, prawdziwi. Mają czyste, nieskalane serca, dzięki czemu żyją w doskonałej harmonii ducha i ciała.
błogosławieni, którzy wprowadzają pokój	Ci błogosławieni każdego dnia cierpliwie starają się siać pokój i pojednanie; żyją zgodnie z wolą Bożą i dbają, aby ich relacje z innymi ludźmi były budowane na prawdzie, wolności, miłości i sprawiedliwości.
błogosławieni, którzy cierpią prześladowanie	Ci błogosławieni świadomie wybrali drogę wiary i wiedzą, że z tego powodu mogą ich spotkać nieprzyjemności. Swoją postawą udowadniają, że człowiek, który nie podda się presji środowiska i będzie trzymał się prawdy, którą jest Bóg, zostanie wynagrodzony i wejdzie do Jego królestwa.

14. Zauważ, że błogosławieństwa zawierają pewien paradoks – błogosławieni będą ci, którzy są cisi, ubodzy, którzy się smucą i cierpią prześladowania. Wyłutnaczone, że dzieje się tak, kiedy przenikają się dwie sfery – ziemską (grzeszną) i boską (świętą). Podkreśl, że komunikacja

Boga z ludźmi zawiera w sobie coś wykraczającego poza ustalony porządek rzeczy, coś, co wymyka się ludzkiej logice.

ODPOWIADAM

15. Zaproponuj uczniom, aby zastanowili się nad własną definicją słowa „szczęście”. Czy w tym momencie wypisałiby inne synonimy w ćwiczeniu 1? Jeśli tak, mogą je dopisać.
16. Podsumuj katechezę. Wykorzystaj tekst w tej części podręcznika: *Aby docenić chwile szczęścia w naszym życiu, warto przyjmować z pokorą nieszczęścia, które nas dotykają. Dzięki nim radość smakuje podwójnie dobrze! Na ten temat napisano wiele wierszy.*
17. Powiedz, że przeczytacie teraz jeden z nich. Poproś o to jednego z uczniów.

*Nie płacz w liście
nie pisz że los ciebie kopnął
nie ma sytuacji na ziemi bez wyjścia
kiedy Bóg drzwi zamyka – to otwiera okno
odetchnij popatrz
spadają z obłoków
małe wielkie nieszczęścia potrzebne do szczęścia
a od zwykłych rzeczy naucz się spokoju
i zapomnij że jesteś gdy mówisz że kochasz¹
(Kiedy mówisz, ks. Jan Twardowski)*

18. Zaproponuj, by uczniowie w ciszy zastanowili się, o czym (według nich) jest ten tekst, a następnie porozmawiajcie o tym, które słowa trafiają do nich najbardziej (np. „kiedy Bóg drzwi zamyka – to otwiera okno”, „zapomnij że jesteś”).
19. Jeśli jest taka możliwość, poproś o rozwiązanie testu sprawdzającego znajomość wiedzy z całego działu. Do **quizu** odsyła kod QR zamieszczony w podręczniku na początku części „Moje notatki”. Możesz też poprosić uczniów, by rozwiązali test w domu.

---

¹ Ks. Jan Twardowski, *Kiedy mówisz*, w: tenże, *Nie przyszedłem pana nawracać. Wiersze 1945–2006*, wyd. 13, Wydawnictwo św. Wojciecha, Poznań 2017, s. 379.

MODLĘ SIĘ

20. Na koniec pomódlcie się słowami Świętego Tomasza Morusa:

Daj mi, dobry Panie, duszę pokorną, skromną, spokojną, cichą, cierpliwą, miłosierną, życzliwą, czułą i współczującą; a wszystkie moje czyny, słowa, i myśli żeby były pełne Twego Ducha Świętego i Błogosławionego. Udziel mi, dobry Panie, pełnej wiary, mocnej nadziei i żarliwej miłości bliźniego; miłości do Ciebie przekraczającej nieporównanie miłość do samego siebie; bym nie kochał niczego wbrew Tobie, lecz wszystko według Ciebie.

KORELACJA Z EDUKACJĄ SZKOLNĄ (rozdział V)

JĘZYK POLSKI

- ▶ Literackie przykłady ludzkiego cierpienia np. w artykułach o Helenie Kmieć.
- ▶ Słownictwo religijne, np. osoba niepełnosprawna, kara śmierci, błogosławieństwo.

BIOLOGIA

- ▶ Początek życia ludzkiego – ewolucja życia. Istota procesu ewolucji organizmów i źródła wiedzy o jej przebiegu.

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

- ▶ Zachowania związane z przemocą fizyczną i psychiczną.
- ▶ Szacunek dla człowieka: prawa człowieka – godność człowieka: podstawa różnych systemów moralnych, źródło powszechnych, przyrodzonych, nienaruszalnych i niezbywalnych wolności i praw człowieka, przeciwstawianie się zjawiskom braku tolerancji wobec różnych mniejszości.

WYCHOWANIE DO ŻYCIA W RODZINIE

- ▶ Wartość życia ludzkiego – życie jako fundamentalna wartość: planowanie dzietności rodziny; odpowiedzialne rodzicielstwo, szacunek dla ludzkiego ciała; podstawy higieny, troska o zdrowie, troska o osoby chore i umierające, pamięć o zmarłych, współtowarzyszenie bliskim w przeżywaniu żałoby.
- ▶ Odpowiedzialne rodzicielstwo – płodność: płodność jako wspólna sprawa kobiety i mężczyzny, sytuacja rodzin mających trudności z poczęciem dziecka i doświadczających śmierci dziecka przed narodzeniem.

ROZDZIAŁ VI

ŚWIADKOWIE WIARY – BIBLIJNI I ŚWIĘCI

CEL GŁÓWNY: ukazanie uczniom wpływu autentycznego świadectwa wiary na ewangelizację.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wyjaśnia, na czym polega świadectwo wiary;
- ▶ wskazuje na wpływ autentycznego świadectwa na szerzenie Ewangelii;
- ▶ opisuje wpływ świadectwa Samarytanki na mieszkańców Sychar.

POSTAWY: uczeń podejmuje refleksję nad własną relacją z Bogiem i poszukuje autentycznych świadków wiary.

METODY: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, pogadanka, nauczyciel w roli¹.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, duży dzban.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zaczynij rozmowę kierowaną. Spytaj:
  - ▶ *Wierzycie w bajki?*
  - ▶ *Jak myślicie, ile jest prawdy w bajkach, mitach, legendach?*

---

¹ Aby przygotować się do katechezy, przypomnij sobie cały fragment z Pisma Świętego opowiadający o spotkaniu z Samarytanką (J 4,1–42), a szczególnie treść jej rozmowy z Jezusem.

Wysłuchaj wypowiedzi uczniów, a następnie podsumuj tę część katechezy i nawiąż do wiary. Dopytaj: *Dlaczego miliony ludzi wierzą w prawdziwość Ewangelii, choć na pozór jest ona zwykłym opowiadaniem z przeszłości?*

Skomentuj: *W ciągu dwóch tysiącleci chrześcijaństwa miliony ludzi uwierzyły w prawdziwość Ewangelii, bo doświadczyli oni w swoim życiu obecności i działania żyjącego Jezusa Chrystusa. To doświadczenie Zmartwychwstałego jest potwierdzeniem prawdy zawartej w Ewangelii.*

3. Porozmawiajcie chwilę na temat doświadczania żyjącego Boga. Możesz nawiązać do imienia Boga Jahwe („Jestem, który Jestem”). Podkreśl, że istotą Boga już od Starego Testamentu jest to, że jest on obecny i prawdziwy, że nie jest tylko historią i przeszłością. Powiedz, że obecności Boga możemy doświadczać na różne sposoby – poprzez wydarzenia, ludzi, sakramenty, modlitwę. Dodaj, że wielu świętych nie tylko doświadczało cudów, ale sami w imię Jezusa czynili cuda.
4. Narysuj na tablicy obrys postaci i wpisz w nią słowo „świadek”. Następnie zapytaj uczniów: *W jaki sposób człowiek staje się świadkiem? Co trzeba zrobić, by stać się świadkiem?* Uczniowie proponują kolejne odpowiedzi (np. trzeba coś zobaczyć). Te, które przydadzą się w dalszej części lekcji, wypisz na tablicy dookoła postaci. Powinny się tam pojawić hasła: widział, słyszał, poczuł, przeżył, doświadczył.
5. Zdefiniujcie wspólnie, kim jest świadek. Powiedz, że jest to osoba powołana do złożenia zeznań, które stanowią dowód w postępowaniu administracyjnym lub sądowym (czyli w sądzie albo np. urzędzie stanu cywilnego). Dodaj, że świadek nie może milczeć – osoba powołana na świadka nie ma na to żadnego wpływu, nie może zrezygnować lub bezpodstawnie odmówić zeznawania czy stawienictwa w sądzie.
6. Podsumuj, wykorzystując ostatni akapit w tej części podręcznika: *Jako chrześcijanie jesteśmy świadkami nie tylko na sali sądowej czy w urzędzie stanu cywilnego. Jesteśmy świadkami wiary, świadkami Chrystusa – i każdego dnia poprzez nasze słowa, gesty i czyny świadczymy o wyznawanych wartościach oraz wychowaniu.*

SPOTYKAM

7. Powiedz: *Człowiek staje się świadkiem Bożej miłości i wiary, kiedy słyszy słowo Boże, widzi stworzony przez Boga świat i wiele innych znaków Bo-*

żych, czuje miłość w sercu. Tak jak nie można zrezygnować z pełnienia funkcji świadka w sądzie, tak samo jako świadkowie działania Boga również nie możemy zrezygnować z dzielenia się tym, czego staliśmy się świadkami.

8. Dodaj: W Piśmie Świętym i w historii Kościoła spotykamy wielu ludzi, którzy w sposób szczególny słowami i czynami świadczą o głębokiej więzi z Bogiem, o postępowaniu Jezusa Chrystusa i działaniu Ducha Świętego w ich życiu.

POZNAJĘ

9. Poproś kogoś ucznia o przeczytanie wprowadzenia w części „Poznaję”.

Świadectwo osób, które doświadczyły Bożej miłości, wzbudza zainteresowanie i motywuje do poszukiwania Boga. Tak było również w Samarii, gdzie w miejscowości Sychar Jezus nawiązał rozmowę z kobietą przy studni. Mówił jej o „żywej wodzie dającej życie wieczne” (J 4,14) oraz „oddawaniu czci Bogu w Duchu i prawdzie” (J 4,20–24). Podczas spotkania kobieta odkryła, że jej rozmówca to Mesjasz, który wszystko wie o niej i rozumie ją jak nikt inny.

10. Poproś o odczytanie w ciszy fragmentów biblijnych w tej części podręcznika.

Kobieta zaś zostawiła swój dzban i odeszła do miasta. I mówiła ludziom: „Pójdźcie, zobaczcie człowieka, który mi powiedział wszystko, co uczyniłam: Czyż On nie jest Mesjaszem?”. Wyszli z miasta i szli do Niego. (...) Wielu Samarytan z owego miasta zaczęło w Niego wierzyć dzięki słowu kobiety świadczącej: „Powiedział mi wszystko, co uczyniłam”. Kiedy więc Samarytanie przybyli do Niego, prosili Go, aby u nich został. Pozostał tam zatem dwa dni. I o wiele więcej ich uwierzyło dzięki Jego słowu, a do tej kobiety mówili: „Wierzymy już nie dzięki twemu opowiadaniu, usłyszeliśmy bowiem na własne uszy i wiemy, że On prawdziwie jest Zbawicielem świata”. (J 4,28–30.39–42)

11. Skomentuj fragment, z którym uczniowie się zapoznali. Powiedz, że po tym, jak Samarytanka opowiedziała mieszkańcom Sychar o swoim spotkaniu z Jezusem, ci zapragnęli osobiście przekonać się, kim jest Jezus. Ta historia dowodzi, że autentyczne świadectwo motywuje do działania i wzbudza pragnienie doświadczenia tego samego.

12. Zaproponuj pracę metodą „nauczyciel w roli”. Wyjaśnij uczniom, że od momentu, kiedy weźmiesz do ręki dzban, będziesz odgrywać rolę Samarytanki. Zadaniem twoich podopiecznych jest opracowanie pytań, które chcą zadać Samarytance, i następnie poprowadzenie z nią rozmowy. Podziel uczniów na czteroosobowe zespoły i daj im chwilę, by wspólnie wymyślili po kilka pytań. Następnie weź dzban do ręki, stań na środku sali i poproś, by pierwsza grupa zadała ci pierwsze pytanie. Pamiętaj, by w swoich odpowiedziach uwzględnić emocje Samarytanki. Po kilku minutach zakończ tę część katechezy i odłóż dzban.

Uwaga! Jeśli uczniowie będą zadawać ci kłopotliwe pytania, odpowiadaj: „nie wiem” lub „nie chcę o tym mówić”.

Na koniec podsumuj rozmowę i podkreśl, że takie spotkania – rozmowy z osobami, które doświadczyły obecności i działania Pana – stwarzają okazję do dawania świadectwa. Podziękuj uczniom za zaangażowanie.

13. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Wyobraź sobie, że Samarytanka ma telefon komórkowy i po spotkaniu z Jezusem pisze SMS do swojej przyjaciółki. Zapisz przykładową treść jej wiadomości. Dopasuj też emotikony – zakreśl kółkiem te, które mogą wyrażać stan ducha nadawczyni wiadomości*). Zadanie ma charakter pracy indywidualnej.

ODPOWIADAM

14. Podsumuj katechezę. Powiedz: *Samarytanka jest jednym z wielu przykładów świadków wiary, których spotykamy w Piśmie Świętym. Kolejnych biblijnych świadków postanych do ludzi poznamy na kolejnych lekcjach*.
15. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 (*Niżej zapisano imiona i nazwiska paru świadków wiary. Obok imion zapisz postawy, z którymi kojarzysz dane postacie. Możesz wykorzystać słowa z ramki. Jeśli nie znasz kogoś z tej listy, najpierw sprawdź informacje o tej osobie*).

Przykładowe rozwiązanie:

Święty Jan Apostoł – odwaga

Święty Wojciech – bohaterstwo

Święta Jadwiga – uniżenie

Święty Franciszek – troska

Mała Tereska – oddanie

Święty Jan Bosko – wierność

Święty Maksymilian Kolbe – męczeństwo
Święty Jan Paweł II – pokora
Błogosławiona Hanna Chrzanowska – cierpienie

MODLĘ SIĘ

16. Na koniec pomódlcie się fragmentem Psalmu 119.

*Niech zstąpi na mnie, Panie, Twoja łaska,
Twoje zbawienie, według Twojej obietnicy,
bym mógł dać odpowiedź tym, którzy mnie znieważają,
bo polegam na Twoich słowach.*

*Nie odbieraj moim ustom
słowa prawdy,
bo ufam Twoim wyrokom,
a Prawa Twego zawsze strzec będę,
na wieki, na zawsze.*

(Ps 119,41-44)

STARY TESTAMENT I NOWY TESTAMENT – POŚLANI PRZEZ BOGA

CEL GŁÓWNY: pogłębienie relacji z Bogiem poprzez naśladowanie biblijnych posłańców Bożych i wsłuchiwanie się w ich przesłanie.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wyjaśnia, w jaki sposób skutki grzechu pierworodnego utrudniają budowanie relacji z Bogiem;
- ▶ przedstawia biblijne przykłady osób powołanych przez Boga oraz ich zadania;
- ▶ wskazuje na potrzebę wsłuchiwania się w słowa wysłanników Bożych zawarte w Piśmie Świętym.

POSTAWY: uczeń wsłuchuje się w przesłanie biblijnych posłańców Bożych i stara się ich naśladować w realizowaniu Bożego powołania, pogłębiając swoją relację z Bogiem.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, pogadanka, praca w grupach, ew. śpiew.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte (jedno na grupę), teksty piosenek (**załącznik 1** – do wydrukowania dla każdego ucznia), podkład muzyczny lub nagranie piosenki *Oto ja, pošlij mnie* oraz akcesoria do odtworzenia utworu.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy. Jeśli masz taką możliwość, zaproponuj odśpiewanie piosenki *Oto ja, pošlij mnie*¹. Rozdaj uczniom materiały z **załącznika 1**.

¹ *Oto ja, pošlij mnie*, w: *Śpiewnik Salwator*, Wydawnictwo Salwator, Kraków 2010, s. 267.

ODKRYWAM

2. Zaczynij rozmowę kierowaną. Spytaj:

- ▶ *Jak myślicie, jak mógł wyglądać raj?*
- ▶ *W jaki sposób ludzie mogli rozmawiać w raju z Bogiem?*
- ▶ *Dlaczego dzisiaj ludziom trudno jest zrozumieć, co Bóg do nich mówi?*

Wysłuchaj odpowiedzi uczniów, a potem podsumuj: *Człowiek przez grzech traci umiejętność właściwej komunikacji z Bogiem. Grzech wypiera właściwy przekaz, podsuwa nam fałszywe interpretacje, zniechęca do słuchania Boga.*

Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 (*Zapisz w białych polach, w jaki sposób grzech utrudnia nam poszukiwanie Boga i rozmowę z Nim*).

Przykładowe rozwiązanie: zniechęcenie, zmęczenie, znudzenie rozproszenie, lekceważenie, brak czasu

SPOTYKAM

3. Powiedz, że Bóg posyła do ludzi swoich posłańców, którzy mają nam pomagać w powrocie do tej bliskości, która panowała w raju. Ich najważniejszym zadaniem jest przekazywać słowo Boże – przypominające o miłości Bożej, wzywające do nawrócenia, wspierające i umacniające, ostrzegające i dające nadzieję. Czasem ich zadaniem jest wskazywanie człowiekowi właściwej drogi.
4. Zapytaj uczniów, jakich Bożych posłańców pamiętają z Pisma Świętego. Wymieńcie kilku.

POZNAJĘ

5. Podziel klasę na pięć zespołów. Powiedz, że uczniowie poznają teraz bliżej kilka postaci z Pisma Świętego, których Bóg wybrał na swoich posłańców. Każda grupa ma za zadanie przeczytać odpowiednie fragmenty Pisma Świętego i uzupełnić rubrykę w tabeli w ćwiczeniu 2 (grupa 1 wypełnia wiersz 1, grupa 2 wypełnia wiersz 2, grupa 3 wypełnia wiersz 3, grupa 4 wypełnia wiersz 4, grupa 5 wypełnia wiersz 5).

Podaj sigła, które uczniowie mają odszukać (możesz zapisać je na tablicy):

Grupa 1: Wj 3,10–12 oraz Wj 4,1–3

Grupa 2: Iz 1,1; Iz 6,6–9 oraz Iz 61,1–3

Grupa 3: Tb 1,1–2 oraz Tb 12,14–18

Grupa 4: J 1,6–8 oraz J 1,19–34

Grupa 5: Dz 26,12–18; Dz 9,10–11.15–16 oraz 1 Kor 15,9

Prawidłowe rozwiązanie (pola, które należało uzupełnić, oznaczono pogrubioną czcionką):

IMIĘ POSŁAŃCA	CZAS POSŁANIA	ZADANIE POSŁAŃCA	EMOCJE POSŁAŃCA, JEGO REAKCJA
Mojżesz	niewola Izraelitów w Egipcie	wyprowadzić Izraelitów z niewoli do Ziemi Obiecanej	obawy, lęk, próby odrzucenia postania;
Izajasz	czasy królów judzkich	pouczać naród wybrany, głosić Dobrą Nowinę ubogim, dawać wyzwolenie, nieść pocieszenie i radość	gotowy i chętny, aby być postanym
Archanioł Rafał	czasy niewoli asyryjskiej i nieszczęść Tobiasza	uzdrowić Tobiasza i jego synową Sarę	posłuszny, wielbiący Boga
Święty Jan Chrzciel	tuż przed rozpoczęciem działalności publicznej przez Jezusa	zaświadczyć o światłości, o tym, że Jezus jest Synem Bożym	pokorny i oddany Bogu, spełnienie zadania staje się jego jedynym celem życiowym
Święty Paweł	po śmierci i zmartwychwstaniu Jezusa	nawracać pogan i królów, głosić Ewangelię i świadczyć o Jezusie; głosić odpuszczenie grzechów i dziedzictwo ze świętymi	oddany, zaangażowany

6. Podsumuj pracę w grupach. Zwróć uwagę uczniów na fakt, że postaćmi były zupełnie różne postacie, że miały one różne zadania do wypełnienia i różnie reagowały na Boże wezwanie.
7. Porozmawiajcie chwilę na temat tego, że ludzie różnie reagowali na słowa usłyszane od postaćmi. W rozmowie zwróć uwagę na poniższe aspekty:
  - ▶ Mojżesz był bezustannie wystawiany na próbę, Izraelici ciągle narzekali.
  - ▶ Izajasz przez niektórych władców (np. Manassesa) był prześladowany, a dla niektórych królów judzkich (np. Ezechiasza) stał się doradcą.
  - ▶ Rafał został chętnie przyjęty przez Tobiasza, który okazał mu wdzięczność za jego pomoc.
  - ▶ Jan Chrzciciel był przez niektórych (przez swoich uczniów) podziwiany i te osoby go słuchały, a inne go odrzucały i wręcz darzyły nienawiścią (Herod uwięził Jana i skazał go na śmierć).
  - ▶ Święty Paweł był przyjmowany przez wielu żydów i pogan, a jednocześnie był przez innych odrzucany (kamienowany, biczowany, więziony, ostatecznie poniósł śmierć męczeńską).

ODPOWIADAM

8. Wyjaśnij, że słowa postaćmi Bożych zostały spisane w Piśmie Świętym po to, aby dotarły nie tylko do współczesnych im ludzi, ale również do wszystkich, którzy chcą w swoim życiu szukać woli Bożej i budować relację z Bogiem, czyli również do nas.
9. Podsumuj katechezę. Na koniec powiedz, że uczniowie mogą spotkać Bożych postaćmi podczas modlitwy i lektury Pisma Świętego, mogą prosić ich o wstawiennictwo i pomoc.

MODLĘ SIĘ

10. Pomódlcie się słowami Psalmu 121.

*Wznoszę swe oczy ku górom:
skądże nadejdzie mi pomoc?
Pomoc mi przyjdzie od Pana,
co stworzył niebo i ziemię.*

*On nie pozwoli zachwiać się twojej nodze
ani się zdrzemnie Ten, który cię strzeże.
Oto nie zdrzemnie się
ani nie zaśnie
Ten, który czuwa nad Izraelem.
Pan cię strzeże,
Pan twoim cieniem
przy twym boku prawym.
(Ps 121,1-5)*

PRZYKŁADY ŚWIADKÓW WIARY

CEL GŁÓWNY: ukazanie uczniom znaczenia świadectwa w przekazywaniu wiary w ciągu historii Kościoła od apostołów do współczesności.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ rozróżnia i wartościuje cechy autentycznego świadectwa wiary;
- ▶ przedstawia przykłady świętych, których świadectwo miało szczególne znaczenie w historii Kościoła;
- ▶ wskazuje na znaczenie świadectwa w przekazywaniu wiary innym.

POSTAWY: uczeń szuka w świadectwach świętych wskazówek dla siebie.

METODY: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, pogadanka, „5 z 25”, miniwykład, praca indywidualna, praca w grupach, ćwiczenie multimedialne.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, karty do pracy metodą „5 z 25” (**załącznik 1** – do wydrukowania dla każdego ucznia), ew. przygotowane życiorysy wybranych świętych¹, tabela do uzupełnienia (**załącznik 2** – do wydrukowania dla każdego ucznia), ćwiczenie multimedialne **Świadkowie wiary**, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

¹ Przygotuj krótkie życiorysy i wydrukuj je dla uczniów na osobnych kartkach. Możesz skorzystać z internetu albo książek, np. *Wielka Księga Świętych*, Wydawnictwo Pinex, Kraków 2003. Święci, których biogramy należy opracować: Święty Albert Wielki, Święty Franciszek z Asyżu, Święty Ignacy Loyola, Święty Grzegorz z Nazjanzu Starszy i Święta Nonna, Święty Bazyli i Święta Emilia z Cezarei, Święta Monika, Święty Ludwik i Święta Zelia Martinowie, Karol i Emilia Wojtyłowie, Święta Dorota, Święta Maria Goretti.

ODKRYWAM

2. Porozmawiajcie chwilę o przekazie informacji. Podkreśl, że obecnie jesteśmy zasypywani wiadomościami, bardzo ważne jest więc to, byśmy sprawdzali i weryfikowali wszystkie newsy, które do nas trafiają.

3. Zaczynij rozmowę kierowaną. Spytaj:

- ▶ *Co to jest „świadeństwo wiary”?* (pokazywanie swoim życiem miłości Bożej i mówienie o swojej relacji z Bogiem)
- ▶ *Jakich świadków wiary zapamiętaliście z poprzednich lekcji?*
- ▶ *Jak rozumiecie określenie „autentyczne świadeństwo wiary”?*

Powiedz: *Na początku dzisiejszej lekcji zastanowimy się jakie świadeństwo wiary najbardziej budzi zainteresowanie i prowadzi innych do budowania relacji z Bogiem.*

4. Zaproponuj pracę metodą „5 z 25”. Celem pracy jest refleksja nad cechami świadeństwa i zrozumienie, jakie powinno być świadeństwo wiary. Powiedz, że uczniowie najpierw będą pracować indywidualnie, a następnie w czteroosobowych grupach (utwórz zespoły, ale uczniowie wciąż pozostają na swoich miejscach w ławkach). Rozdaj im materiały z **załącznika 1**.

Omów zadanie: *Podane w rubrykach cechy mogą być mniej lub bardziej ważne, ale wybierzcie spośród nich pięć, które waszym zdaniem są najważniejsze. Wypiszcie je w ćwiczeniu 1 w podręczniku. Następnie w grupach omówcie wasze wybory i spośród nich wybierzcie trzy cechy, które najczęściej pojawiały się w waszych odpowiedziach.*

Na koniec przedstawiciele grup wymieniają swoje odpowiedzi. Spośród cech wymienionych przez zespoły wyłóżcie pięć, które powtarzały się najczęściej.

SPOTYKAM

5. Powiedz: *W dzieleniu się świadeństwem ważna jest relacja łącząca świadka z osobą, wobec której świadczy o Bogu.*

Jeśli w poprzednim zadaniu wśród najważniejszych cech pojawiło się „głoszone przez przyjaciela” lub „głoszone w rodzinie”, to warto na to zwrócić uwagę uczniów.

6. Kontynuuj, wykorzystując fragment z tej części podręcznika: *Przekazywanie informacji było bardzo istotne również z punktu widzenia historii Kościoła. To dzięki żyjącym na przestrzeni dziejów ludziom, którzy świadczyli o Bogu i mówili o Nim, można było krzewić wiarę wśród kolejnych narodów i pokoleń.*

Wyjaśnij, że w kolejnej części lekcji przyjrzyście się wybranym świadkom wiary z historii Kościoła, których świadectwo miało ważny wpływ na kolejne pokolenia chrześcijan.

7. Zaczynij miniwykład:

Bardzo duży wpływ na wiarę dziecka ma świadectwo jego rodziców. W niektórych przypadkach ten wpływ jest tak wyraźny, że Kościół pokazuje ich jako przykład do naśladowania dla wszystkich rodziców, ogłaszając ich świętymi. Święty Grzegorz z Nazjanzu Starszy wraz ze Świętą Nonną wychowali Świętego Grzegorza – doktora Kościoła. Święty Bazyl z Świętą Emilią przekazali swą wiarę Świętemu Bazylemu Wielkiemu. Święta Monika przez wiele lat modliła się o nawrócenie swego syna Świętego Augustyna, który początkowo żył daleko od ideału chrześcijańskiego. W 2015 roku ogłoszono świętymi rodziców Świętej Teresy z Lisieux – Świętego Ludwika i Świętą Zelię Martin, natomiast od 2020 roku trwa proces beatyfikacyjny i kanonizacyjny rodziców Świętego Jana Pawła II – Karola i Emilii Wojtyłów.

Bardzo poruszające jest świadectwo chrześcijanina, który staje się ofiarą, a przez swoją postawę oddania i zaufania Bogu przemienia serce sprawcy, który nawraca się i oddaje siebie Bogu. Adwokat Teofil naśmiewający się ze skazanej Świętej Doroty nawraca się i razem z nią ponosi śmierć męczeńską. Zabójca Świętej Marii Goretti, Aleksander Serenelli, poruszony jej przebaczeniem, zanim umarła, nawrócił się, a po wyjściu z więzienia wstąpił do Franciszkańskiego Zakonu Świeckich i pokutował za swój grzech do końca życia. W 2008 roku w indyjskim w dystrykcie Kandhamal doszło do krwawych prześladowań chrześcijan, podczas których zginęło ponad 100 osób. Po tych wydarzeniach wielu oprawców nawróciło się, przyjęło chrzest i stali się gorliwymi chrześcijanami, prosząc o przebaczenie tych, którzy przeżyli prześladowania².

8. Dobierz uczniów w pary lub trzyosobowe grupy. Przydziel każdej parze postać świętej lub świętego (możesz rozdać kartki z życiorysami świę-

---

² Na podst. *Mordercy chrześcijan się nawracają!*, <https://www.gosc.pl/doc/1068206.Mordercy-chrzescijan-sie-nawracaja> (dostęp: 15 marca 2022 roku).

tych lub poprosić, aby informacje o świętych wyszukali samodzielnie w internecie). Rozdaj im materiały z załącznika 2. Omów polecenie: *Zapoznajcie się z życiorysem przydzielonego świętego lub przydzielonych świętych i uzupełnijcie odpowiednie rubryki w tabeli.*

Właściwe odpowiedzi znajdują się w poniższej tabeli:

	Kim był świadek/ byli świadkowie?	W którym wieku żył/ żyli?	Na kogo jego/ ich świadectwo miało szczególny wpływ?	Co łączyło świadka/ świadków z osobami na które miał/ miały wpływ?	Kim stała się ta osoba/te osoby pod wpływem świadectwa?
Święty Albert Wielki	duchowny, dominikanin, teolog i filozof, doktor Kościoła	XII/XIII	Święty Tomasz z Akwinu	nauczyciel – uczeń	duchowny, dominikanin, teolog, filozof, doktor Kościoła
Święty Franciszek z Asyżu	założyciel zakonu franciszkanów, misjonarz, mistyk	XII/XIII	Święta Klara i wielu innych naśladowców	przyjaciel, kierownik duchowy	Święta Klara założyła zakon klarysek
Święty Ignacy Loyola	duchowny, założyciel zakonu jezuitów, autor ćwiczeń duchownych	XVI	Święty Franciszek Ksawery, bł. Piotr Favra i inni	przyjaciel, współbrat zakonny, przełożony	Święty. Franciszek Ksawery – duchowny, największy misjonarz Indii
Święty Grzegorz z Nazjanzu Starszy i Święta Nonna	biskup Nazjanzu, wraz z żoną wychowali troje kanonizowanych dzieci	III/IV	Święty Grzegorz, Święta Gorgonia i Święty Cezary	rodzice – dzieci	Święty Grzegorz – biskup, teolog, doktor Kościoła
Święty Bazyli i Święta Emilia z Cezarei	rodzice dziesięciorga dzieci, oddani szczególnie dziełom charytatywnym (troska o żebraków, podróżnych i pielgrzymów)	IV	Święty Bazyli Wielki (oraz Święty Grzegorz z Nysy, Święty Piotr z Sebasty, Święta Makryna Młodsza i Święta Thesseeve)	rodzice – dzieci	Święty Bazyli Wielki – biskup, doktor Kościoła

Święta Monika	żona rzymskiego urzędnika, wiele lat modliła się o nawrócenie swojego syna Augustyna	IV	Święty Augustyn	matka – syn	teolog, filozof, nawrócony po wielu latach
Święty Ludwik i Święta Zelia Martinowie	pobożne małżeństwo, zegarmistrz i koronczarka	XIX	Święty Teresa z Lisieux	rodzice – córka	karmelitanka, doktor Kościoła
Karol i Emilia Wojtyłowie	pobożne małżeństwo podoficera i porucznika oraz krawcowej	XIX/XX	Święty Jan Paweł II	rodzice – syn	papież
Święta Dorota	dziewica i męczennica; skazana, z radością oczekiwała „niebiańskich ogrodów”	III	Teofil	naśmiewał się ze Świętej Doroty skazanej na śmierć	nawrócony, poniósł śmierć męczeńską razem z Dorotą
Święta Maria Goretti	córka ubogich wieśniaków, dziewica i męczennica, zginęła, mając 11 lat, przed śmiercią przebaczyła swojemu zabójcy	XIX/XX	Aleksander Serenelli	zabójca Świętej Marii Goretti	pod wpływem przebaczenia świętej Marii podczas pobytu w więzieniu nawraca się i po wyjściu na wolność staje się tercjarzem franciszkańskim

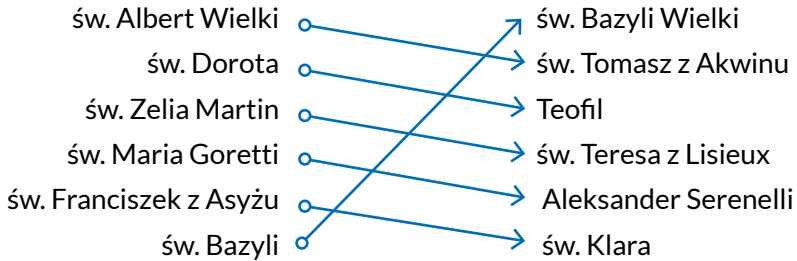
9. Po wykonaniu zadania każda z par/grup przedstawia swoje odpowiedzi. Uczniowie wypełniają pozostałe rubryki w tabeli.

10. Aby utrwalić wiadomości o poznanych postaciach, poproś uczniów o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku: *Połącz świadków wiary (szare pola) z osobami, na które ich świadectwo miało szczególny wpływ (pomańczone pola).*

Ćwiczenie można wykonać również w wersji multimedialnej (**Świadkowie wiary**).

Prawidłowe rozwiązanie:

POZNAJĘ

11. Powiedz, że dzielenie się świadectwem wiary jest zadaniem każdego chrześcijanina. Nie zawsze jest to łatwe, dlatego Jezus wspiera nas w tym zadaniu. Poproś o odczytanie fragmentu Pisma Świętego z podręcznika.

Jak Ty Mnie posłałeś na świat, tak i Ja ich na świat posłałem. A za nich Ja poświęcam w ofierze samego siebie, aby i oni byli uświęceni w prawdzie. Nie tylko za nimi proszę, ale i za tymi, którzy dzięki ich słowu będą wierzyć we Mnie; aby wszyscy stanowili jedno, jak Ty, Ojczy, we Mnie, a Ja w Tobie, aby i oni stanowili w Nas jedno, by świat uwierzył, że Ty Mnie posłałeś. (J 17,18-21)

12. Zapytaj:

- ▶ *Za kogo Jezus się modlił?* (za apostołów, posłanych i tych, którzy dzięki nim będą wierzyć w Jezusa, czyli cały przyszły Kościół)
- ▶ *Jakie zadanie mają ci, za których modli się Jezus?* (są posłani, by głosić naukę – słowo prawdy – i by dawać świadectwo, aby inni uwierzyli w Jezusa)

Podsumuj akapitem z podręcznika: *W ten sposób Chrystus posłał swoich uczniów (w tym także nas), by byli świadkami prawdy, czyli przekazywali wiarę innym. W Wieczerniku Jezus skierował do wszystkich wierzących, swojej wspólnoty, szczególną prośbę – byśmy trwali w jedności i głębokiej relacji z Synem i z Bogiem Ojcem, a także szerzyli wiarę, by mogła dotrzeć do wszystkich ludzi na wszystkie krańce ziemi.*

ODPOWIADAM

13. Podsumuj katechezę i zachęć uczniów do tego, aby i oni stali się świadkami wiary dla swoich przyjaciół i znajomych, aby swoim życiem i słowem świadczyli o Prawdzie, którą jest Jezus.
14. Poproś uczniów, aby napisali krótką modlitwę, w której podziękują Bogu za tych, którym zawdzięczają swoją wiarę (ćwiczenie 2). Możesz zaproponować to zadanie jako pracę domową.

MODLĘ SIĘ

15. Na koniec pomódlcie się słowami Psalmu 119:

*Moim działem jest Pan – mówię,
by zachować Twoje słowa.
Z całego serca dbam o przychylność Twojego oblicza,
zmiłuj się nade mną według swej obietnicy!
Rozważam moje drogi
i zwracam moje kroki ku Twoim napomnieniom.
Śpieszę bez ociągania,
by przestrzegać Twoich przykazań.
(Ps 119,57–60)*

ODPOWIEDZIALNOŚĆ ŚWIECKICH ZA KOŚCIÓŁ

CEL GŁÓWNY: zaangażowanie uczniów w działalność wspólnot parafialnych.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ definiuje apostołstwo świeckich;
- ▶ wyjaśnia, czym jest i w jaki sposób rozszerza się królestwo Boże;
- ▶ opisuje możliwości i podaje przykłady apostołstwa w Kościele;
- ▶ analizuje apostołstwo świeckich w swojej parafii;
- ▶ szuka możliwości realizacji własnego apostołstwa.

POSTAWY: uczeń angażuje się w działania ewangelizacyjne w parafii, czuje się współodpowiedzialny za Kościół i wspólnotę parafialną.

METODY: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, pogadanka, praca w grupach, metaplan.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, **załącznik 1** (formularz do wypełniania metaplanu).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zaczynij rozmowę kierowaną. Spytaj:
  - ▶ *W jaki sposób możemy przysyłać do siebie wiadomości?* (komunikatory, SMS-y, e-maile, tradycyjne listy)
  - ▶ *Jak dawniej przekazywano wiadomości?* (przez posłańców)
  - ▶ *Jakie cechy powinien mieć posłaniec przekazujący wiadomość?* (powinien być godny zaufania, pewny, odważny, wytrwały)
  - ▶ *Jakich posłańców pamiętacie z poprzednich lekcji?*

► *Jak nazywamy postać, których Jezus wybrał, aby przekazywali najważniejszą wiadomość: Dobrą Nowinę o królestwie Bożym?*

3. Jako podsumowanie poproś o odczytanie definicji słowa „apostoł” (ramka w tej części podręcznika).

Apostoł – w tłumaczeniu z języka greckiego słowo to oznacza „posłaniec”. W Nowym Testamencie jest to wysłannik, który otrzymał zadanie głoszenia Dobrej Nowiny o królestwie Bożym i zmartwychwstaniu Jezusa.

SPOTYKAM

4. Kontynuuj, wykorzystując tekst w tej części podręcznika.

Przyzwyczailiśmy się, że apostołami nazywamy dwunastu uczniów, którzy towarzyszyli Jezusowi podczas głoszenia Ewangelii. Stali się oni filarami powstającego Kościoła, dlatego Kościół nazywamy apostołskim.

Nowy Testament natomiast używa określenia „apostoł” również w szerszym kontekście. Apostołami nazywani są wysłannicy wspólnot chrześcijańskich, jak również misjonarze pierwszych wieków chrześcijaństwa. W tym szerszym znaczeniu apostołem jest każdy wierzący w Jezusa, czyli każdy ochrzczony i namaszczony, aby być prorokiem – postacią Bożym.

5. Przypomnij uczniom, że podczas chrztu każdy zostaje namaszczony na króla, proroka i kapłana. W konsekwencji tego namaszczenia stajemy się wybranymi i posłanymi przez Jezusa Chrystusa, a więc apostołami. Od razu poproś o wykonanie ćwiczenia 1 – *Rozszyfruj łamigłówkę, wiedząc, że litera oznacza chmurkę, a cyfra literkę (liczoną od lewej do prawej, przy czym przerw pomiędzy słowami nie należy liczyć).*

Prawidłowe rozwiązanie: APOSTOŁEM

POZNAJĘ

6. Poproś kogoś z uczniów o odczytanie na głos pierwszych trzech akapitów z tej części podręcznika.

Następcami dwunastu apostołów są dzisiaj biskupi. Jednak apostołstwo należy rozumieć szerzej – wszyscy jesteśmy posłani, wszyscy powinniśmy czuć się odpowiedzialni za szerzenie królestwa Bożego i Dobrej Nowiny.

Apostołowie to przede wszystkim aktywni współpracownicy Jezusa. Pozostają oni w głębokiej relacji ze swoim nauczycielem. Mają głosić słowem i czynem, co zobaczyli, usłyszeli i doświadczyli – dzięki temu inni również będą mogli uwierzyć w Jezusa Chrystusa. W rezultacie królestwo Boże będzie wzrastało i się rozszerzało.

Podsumowując, apostołstwo to zadanie nie tylko dla dwunastu wybranych, biskupów czy kapłanów, ale dla wszystkich chrześcijan – również świeckich (a więc także dla ciebie).

7. Wyjaśnij, że świeccy w Kościele to osoby, które nie mają święceń kapłańskich ani ślubów zakonnych, czyli znaczna większość chrześcijan. Poproś uczniów o podanie kilku przykładów. Podkreśl, że w szerszym ujęciu świeccy też są apostołami i powinni czuć się odpowiedzialni za szerzenie królestwa Bożego.
8. Powiedz, że troska o królestwo Boże została wyrażona m.in. w prawdopodobnie najczęściej odmawianej modlitwie – *Modlitwie Pańskiej*.
9. Poproś o odczytanie *Modlitwy Pańskiej*, czyli fragmentu w tej części podręcznika.

Ojczy nasz, który jesteś w niebie, niech się święci Twoje imię! Niech przyjdzie Twoje królestwo; niech Twoja wola się spełnia na ziemi, tak jak w niebie. Naszego chleba powszedniego daj nam dzisiaj; i przebac nam nasze winy, tak jak i my przebaczymy tym, którzy przeciw nam zawinili; i nie dopuść, abyśmy ulegli pokusie, ale nas zachowaj od złego. (Mt 6,9–13)

10. Poproś uczniów, aby streścili, co o królestwie Bożym mówi *Modlitwa Pańska*, i zapisz wybrane odpowiedzi na tablicy (informacje te przydadzą się do późniejszej pracy w grupach).

Przykładowe odpowiedzi: świętość Imienia Bożego, wypełnianie woli Bożej, sytość (chleb) – nie ma głodu, przebaczenie, nie ma grzechu (nie ulegamy pokusie) – nic nie oddziela nas od Boga

11. Wyjaśnij, że gdy oddajemy cześć Bogu (świętość Imienia Bożego), gdy wypełniamy Jego wolę, trwamy w łasce uświęcającej (bez grzechu ciężkiego), przebaczymy i okazujemy miłość innym (dzielimy się chlebem), to szerzymy królestwo Boże.

ODPOWIADAM

12. Powiedz uczniom, że wszyscy apostołowie – w szerszym znaczeniu tego słowa – są odpowiedzialni również za wspólnotę, która ma być załącznikiem królestwa Bożego, czyli za Kościół. Z jednej strony, powinniśmy czuć się odpowiedzialni za Kościół powszechny i troszczyć się o niego poprzez modlitwę, pomoc charytatywną wysyланą w ubogie regiony czy wspieranie misji. Z drugiej strony, bardzo ważna jest odpowiedzialność za Kościół lokalny – parafię, do której się należy.
13. Podziel uczniów na mniejsze, kilkusobowe grupy. Powiedz, że będą teraz zastanawiać się nad tym, jak wygląda odpowiedzialność świeckich za parafię i co mogą oni zrobić, aby parafia lepiej funkcjonowała. Rozdaj uczniom materiały do pracy – wydrukowane formularze metaplanu (**załącznik 1**). Przydziel zespołom tematy:

grupy 1, 4, 7, 10 itd. → liturgia w parafii

grupy 2, 5, 8, 11 itd. → różne aktywności w parafii (grupy, spotkania, wspólnoty, wyjazdy i inne)

grupy 3, 6, 9, 12 itd. → działalność charytatywna w parafii

Uczniowie dyskutują w grupach i wypełniają metaplan. Na koniec prezentują wyniki swojej pracy.

14. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Zastanów się i wypisz zadania, których w parafii mogą podejmować się świeccy*).

Przykładowe zadania: śpiew w chórze, służba przy ołtarzu, przygotowywanie dekoracji, sprzątanie w świątyni, modlitwa za parafian, angażowanie się w akcje charytatywne, prowadzenie strony internetowej parafii lub profilu na portalu społecznościowym, angażowanie się w spotkania dowolnej wspólnoty, pomoc chorym, wsparcie potrzebujących

15. Podsumuj katechezę. Możesz wykorzystać tekst z tej części podręcznika: *Posłani przez Jezusa przejmują odpowiedzialność za szerzenie Ewangelii – Dobrej Nowiny o królestwie Bożym – oraz za wspólnotę, w której głoszą, czyli za Kościół. Dotyczy to nie tylko kapłanów, lecz także ludzi świeckich. Każdy z nas może angażować się w tę misję zgodnie ze swoimi umiejętnościami, talentami i zainteresowaniami.*

MODLĘ SIĘ

16. Na koniec pomódlcie się słowami Psalmu 89.

*Na wieki będę opiewał łaski Pana,
moimi ustami będę głosił Twą wierność przez wszystkie pokolenia,
albowiem powiedziałem: „Na wieki zostanie ugruntowana łaska,
utrwalona Twoja wierność jak niebiosa”.*

(...) Niebiosa wystawiają cuda Twoje, Panie,

i wierność Twoją w radzie świętych.

Bo któż na obłokach będzie równy Panu,

któż wśród synów Bożych będzie do Pana podobny?

(Ps 89,2-3.6-7)

ZAANGAŻOWANIE CHRZEŚCIJANINA W RÓŻNE FORMY APOSTOLSTWA

CEL GŁÓWNY: zaangażowanie uczniów w apostołstwo indywidualne i wspólnotowe w środowisku życia.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ opisuje możliwości i przykłady apostołstwa w rodzinie, szkole, różnych środowiskach rówieśniczych i na portalach społecznościowych;
- ▶ podaje przykłady ludzi i wspólnot zaangażowanych w apostołstwo;
- ▶ charakteryzuje życie pierwszych wspólnot chrześcijańskich oraz ich działalność apostołską;
- ▶ uzasadnia wartość apostołstwa we wspólnocie.

POSTAWY: uczeń przejawia postawę apostołską w swoim środowisku.

METODY: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, praca w grupach (słoneczko), ew. film.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, arkusz szarego papieru¹, karteczki samoprzylepne (ok. 30–35 szt.), kilka flamastrów, ew. film² o Chirze Lubich oraz akcesoria do odtworzenia filmu.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

¹ Przygotuj go przed katechezą. Na środku narysuj koło, a w środku napisz: APOSTOLSTWO ŚWIECKICH.

² Według uznania katechety, np. z oficjalnej strony ruchu Focolari. Warto przygotować film przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

ODKRYWAM i SPOTYKAM

2. Opowiedz uczniom o teorii lustra. Wyjaśnij, że w psychologii używa się tego określenia w odniesieniu do zjawiska swoistego naśladownictwa – jeśli jesteśmy smutni, widzimy smutek u innych, natomiast jeśli się uśmiechamy, ludzie też się uśmiechają.
3. Przejdź do rozmowy kierowanej. Spytaj:
  - ▶ Czy można powiedzieć, że na świecie panuje królestwo Boże?
  - ▶ Dlaczego czasami wydaje nam się, że nie widać tego królestwa?
  - ▶ Kto jest odpowiedzialny za to, aby królestwo Boże się rozszerzało? (wszyscy ochrzczeni)
  - ▶ Dlaczego na świecie nadal jest tyle głodu, cierpienia i przemocy?
4. Wysłuchaj odpowiedzi uczniów i podsumuj rozmowę. Powiedz, że to, by na świecie działo się dobrze, zależy w dużej mierze od ludzi. By świat wyglądał tak, jak powinien, Bóg posyła apostołów – osoby duchowne i świeckie – aby dając świadectwo wiary, czyniły rzeczywistość lepszą.
5. Dodaj, że oczywiste jest, iż świat, w którym żyjemy, wymaga zmian (to proces, który trwa i nigdy się skończy). Zapowiedz, że na tej lekcji wspólnie zastanowicie się, jak we współczesnym świecie być prawdziwym posłańcem niosącym światu królestwo Boże oraz jak realizować nasze prywatne apostołstwa.

SPOTYKAM

6. Przedstaw uczniom postać Chiary Lubich. Możesz skorzystać z tekstu w podręczniku w części „Spotykam”, a jeśli masz taką możliwość, wyświetlić przygotowany wcześniej film.

Poproś o odczytanie tej części katechezy w podręczniku:

Przykładem osoby, która w pełni zaangażowała się w budowanie królestwa Bożego na ziemi, była Chiara Lubich. Urodziła się w 1920 roku w Trydencie (Włochy). Została nauczycielką edukacji wczesnoszkolnej. Gdy miała dziewiętnaście lat, w sanktuarium w Loreto po raz pierwszy odkryła swoje powołanie – założyć wspólnotę ludzi świeckich, którzy będą nosić innym Jezusa i szerzyć królestwo Boże. Zapragnęła utworzyć wspólnotę na wzór pierwszych chrześcijan, którzy dzielili ze sobą dobra materialne i ducho-

we, żyli w jedności i braterstwie. Zainicjowany przez nią ruch (Focolari) szybko się rozrastał i stał się miejscem zaangażowania społecznego. Za działalność na rzecz dialogu, jedności i pokoju Chiara Lubich otrzymała odznaczenia od przedstawicieli różnych Kościołów prawosławnych i protestanckich, przedstawicieli innych religii i organizacji międzynarodowych (takich jak Unesco i Rada Europy). Chiara zmarła 14 marca 2008 roku. W 2015 roku rozpoczął się jej proces beatyfikacyjny.

7. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (Które zdania są prawdziwe? Wstaw przy nich kropkę).

Prawidłowe rozwiązanie:

Chiara Lubich urodziła się we Francji.	
Pracowała jako nauczycielka edukacji wczesnoszkolnej.	*
Gdy miała trzydzieści lat, po raz pierwszy odkryła swoje powołanie.	
Założona przez nią grupa wzięła swoją nazwę od włoskiego słowa <i>spirito</i> (duch).	
Ruch Focolari zrzesza ludzi, którzy chcą żyć na wzór pierwszych chrześcijan.	*
W 2015 roku rozpoczął się proces beatyfikacyjny Chiary Lubich.	*

8. Opowiedz krótko o założonym przez Chiarę ruchu Focolari. Powiedz, że jego początki przypadły na okres II wojny światowej. Wówczas zebrała się mała grupa osób, które chciały żyć zgodnie z przykazaniem miłości. Z czasem powstała wspólnota, która niezmiennie dąży do życia w jedności, miłości i braterstwie. Od samego początku Ruch nazywany był przez mieszkańców Trydentu Focolari z powodu „ognia” (*il fuoco*) miłości ewangelicznej, który ożywił pierwsze członkinie.
9. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (Skąd wzięła się nazwa ruchu założonego przez Chiarę Lubich? Napisz).

Prawidłowa odpowiedź: Mieszkańcy Trydentu określali Ruch terminem Focolari z powodu „ognia” (*il fuoco*) miłości ewangelicznej, który ożywił Chiarę Lubich i jej pierwsze towarzyski.

POZNAJĘ

10. Powiedz, że Chiara Lubich utworzyła wspólnotę, która wzorowała się na tym, jak żyli pierwsi chrześcijanie. Dodaj: *Przeczytamy więc fragment Dziejów Apostolskich opisujący życie tej wspólnoty. Poproś o odczytanie tekstu biblijnego z tej części podręcznika.*

Trwali oni w nauce Apostołów i we wspólnocie, w łamaniu chleba i w modlitwach. Bojaźń ogarniała każdego, gdyż Apostołowie czynili wiele znaków i cudów. Ci wszyscy, którzy uwierzyli, przebywali razem i wszystko mieli wspólne. Sprzedawali majątki i dobra i rozdzielali je każdemu według potrzeby. Codziennie trwali jednomyślnie w świątyni, a łamiąc chleb po domach, spożywali posiłek w radości i prostocie serca. Wielbili Boga, a cały lud odnosił się do nich życzliwie. Pan zaś przyniósł im codziennie tych, którzy dostępowali zbawienia. (Dz 2,42–47)

11. Zapytaj:

- ▶ *Co łączyło pierwszych chrześcijan? (modlitwa, nauka apostołów, łamanie chleba – czyli Eucharystia)*
- ▶ *Co było wspólne? (wszystko – posiłki, żywność, dom, troski i radości)*
- ▶ *Jak odnosili się do nich inni ludzie? (życzliwie)*
- ▶ *Czy swoim sposobem życia poszerzali królestwo Boże? (tak, codziennie przybywało tych, którzy się nawracali i pragnęli żyć w miłości Bożej)*

12. Poproś, by uczniowie zapisali wnioski w ćwiczeniu 3 w podręczniku (*Na podstawie fragmentu biblijnego Dz 2,42–47 wynotuj, jak żyli pierwsi chrześcijanie. Wypisz co najmniej osiem form ich działalności*).

13. Podsumuj tekstem z tej części podręcznika: *Sposobem życia pierwszych wspólnot było więc szerzenie królestwa Bożego. Czyniono to poprzez modlitwę, Eucharystię i oddawanie czci Bogu, dzielenie się z innymi w miłości i braterstwie. Także my powinniśmy żyć w ten sposób! Możemy szerzyć chrześcijańskie wartości w swoich rodzinach, w szkole, w pracy i środowisku przyjaciół. W takiej rzeczywistości nie ma miejsca na wojnę, przemoc, gwałt i niesprawiedliwość.*

14. Dodaj, że obecnie szczególnym miejscem aktywności ludzi młodych są media społecznościowe. Tutaj też jest ogromna potrzeba apostołstwa ludzi świeckich – którzy powinni dawać przykład wzajemnego szacunku, radości z dzielenia się Dobrą Nowiną i uwielbiania Boga.

15. Zaproponuj pracę w grupach. Podziel klasę na czteroosobowe zespoły. Każda grupa otrzymuje po cztery karteczki samoprzylepne i flamaster. Na tablicy zawieś przygotowany wcześniej arkusz papieru z kołem na środku i napisem wewnątrz: APOSTOLSTWO ŚWIECKICH. Następnie wyjaśnij, że każdy zespół ma się zastanowić, jak współcześni ludzie mogą realizować apostołstwo świeckich (szerzyć królestwo Boże) w różnych środowiskach: w rodzinie, w szkole, w gronie przyjaciół i w mediach społecznościowych. Członkowie zespołu wspólnie się zastanawiają i zapisują konkretne przykłady na karteczkach.

Po wykonaniu zadania poproś, aby uczniowie ułożyli swoje karteczki na papierze z kołem w formie promieni, dokładając wzdłuż karteczki o podobnej treści. Te, które mają inną treść, zaczynają tworzyć nowy promień. Gdy wszystkie promienie będą już ułożone, porozmawiajcie o swoich przemyśleniach.

ODPOWIADAM

16. Powiedz uczniom, że chrześcijanin może realizować swoje apostołstwo indywidualnie, tak jak widzieliśmy to na wykonanej pracy, ale może realizować je też ze wsparciem innych – we wspólnocie. Jest wiele wspólnot i ruchów – również w Polsce – które podobnie jak Focolari pragną szerzyć kulturę miłości i wartości królestwa Bożego.
17. Poproś o wykonanie ćwiczenia 4 (*Sprawdź w internecie i zapisz, jakie wspólnoty dla młodzieży działają w twojej parafii. Zanotuj, kiedy i gdzie się spotykają*). Zadanie ma charakter pracy indywidualnej, możesz zadać je do zrobienia w domu.
18. Podsumuj katechezę. Wykorzystaj tekst z tej części podręcznika: *Zostaliśmy powołani do apostołstwa – możemy podejmować je indywidualnie i w większej grupie. Pamiętaj, że we wspólnocie łatwiej realizować powołanie do szerzenia królestwa Bożego. Razem można jeszcze piękniej wielbić Boga, łatwiej jest zmieniać świat i szerzyć miłość i braterstwo. Nie czekaj biernie, aż inni zaczną działać!*

MODLĘ SIĘ

19. Na koniec pomódlcie się słowami Psalmu 134.

*Oto błogosławcie Pana,
wszyscy słudzy Pańscy,
którzy trwacie nocami w domu Pańskim.
Wzniescie ręce wasze ku Miejscu Świętemu
i błogosławcie Pana!
Niechaj cię Pan błogosławi z Syjonu,
Ten, który uczynił niebo i ziemię!
(Ps 134)*

APOSTOLSTWO ŚWIECKICH – NASZE APOSTOLSTWO

CEL GŁÓWNY: zaangażowanie uczniów w różne formy apostolstwa świeckich.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ definiuje, na czym polega wolontariat;
- ▶ podaje przykłady bezinteresownej troski o ludzi w potrzebie;
- ▶ podaje przykłady zaangażowania w wolontariat szkolny;
- ▶ uzasadnia wartość angażowania się w wolontariat.

POSTAWY: uczeń angażuje się w akcje pomocy potrzebującym, odpowiedzialnie uczestniczy w różnych formach wolontariatu.

METODY: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Rozpocznij od rozmowy kierowanej.
  - ▶ *Czy na co dzień zauważamy w świecie więcej dobra, czy więcej zła?*
  - ▶ *Dlaczego w mediach i środkach masowego przekazu pokazuje się tyle fałszu? Czy zawsze tak jest – jeśli tak, to dlaczego?*
  - ▶ *Jak często korzystacie z serwisów społecznościowych?*
  - ▶ *Co myślicie o relacjach, które mogą udostępniać użytkownicy tego serwisu?*
  - ▶ *Czy wierzycie w każde zdjęcie i filmik w internecie? Jeśli tak, to dlaczego? Jeśli nie, to dlaczego?*

- ▶ *Jaką postawą wobec zła i nieszczęść powinni charakteryzować się chrześcijanie?* (powinni przeciwdziałać złu i cierpieniu, pomagać tym, którzy są w trudnej sytuacji, wykazywać się braterstwem i solidarnością wobec nich)
  - ▶ *Co oznacza solidarność wobec ludzi?* (współodpowiedzialność za dobro całego społeczeństwa, pomoc innym wynikająca z szacunku do każdego człowieka)
  - ▶ *Dlaczego powinniśmy być solidarni?* (bo powinniśmy okazywać szacunek każdemu człowiekowi, ze względu na godność każdego człowieka i dlatego, że wynika to z nauczania Jezusa i naszego posłannictwa apostołskiego)
3. Nawiąż w rozmowie do godności człowieka, przypominając, że wynika ona z tego, że wszyscy jesteśmy stworzeni na podobieństwo Boga. Podkreśl, że Bóg ukochał wszystkich ludzi, że Jezus Chrystus umarł za nas na krzyżu i każdy jest przeznaczony do zbawienia.

SPOTYKAM

4. Przypomnij uczniom, że do apostołstwa powołani są nie tylko księża, misjonarze, zakonnicy i siostry zakonne, ale także osoby świeckie. Podkreśl, że dotyczy to również młodzieży – aby okazywać solidarność potrzebującym, nie muszą czekać, aż będą dorośli, wykształceni i doświadczeni, już teraz mogą realizować swoje apostołstwo poprzez postawę braterstwa. Poproś chętnych uczniów, aby podzielili się swoim doświadczeniem pomagania innym.
5. Powiedz, że tę formę apostołstwa określamy „apostołstwem świeckich”. Obejmuje ono uczestnictwo świeckich w posłannictwie zbawczym, do którego powołał nas Chrystus.
6. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (*Przeczytaj list napisany przez Kamila, ucznia klasy ósmej, i odpowiedz na pytania*).

Prawidłowe rozwiązanie:

- 1) Od ilu lat Kamil należy do szkolnego koła Caritas? **6**
- 2) Ilu wolontariuszy początkowo udzielało się w tym kole? **10**
- 3) Jakie inicjatywy podejmowało koło? Wymień cztery z nich.

Słodkie kiermasze; przedświąteczne zbiórki żywności w supermarketach; pomoc bezdomnym, chorym, uchodźcom; uczestnictwo

w szkoleniach, warsztatach i spotkaniach z wolontariuszami z innych szkół.

- 4) W jaki sposób wolontariusze spędzają czas w swoim gronie?
Spotykają się, organizują zabawy pełne tańców i radości.
- 5) Dlaczego Kamil należy do szkolnego koła Caritas?
Bo lubi pomagać ludziom.

POZNAJĘ

7. Przypomnij, że postawa solidarności wynika nie tylko z ogólnych norm etycznych, ale przede wszystkim z nauczania Jezusa.
8. Poproś o odczytanie fragmentu Ewangelii z tej części podręcznika.

Wtedy odezwie się Król do tych po prawej stronie: „Pójdźcie, błogosławieni u Ojca mojego, weźcie w posiadanie królestwo, przygotowane dla was od założenia świata!

Bo byłem głodny, a daliście Mi jeść;

byłem spragniony, a daliście Mi pić;

byłem przybyszem, a przyjęliście Mnie;

byłem nagi, a przyodzialiście Mnie;

byłem chory, a odwiedziliście Mnie;

byłem w więzieniu, a przyszliście do Mnie”. (...)

A Król im odpowie: „Zaprawdę, powiadam wam: Wszystko, co uczyniliście jednemu z tych braci moich najmniejszych, Mnieście uczynili”.

(Mt 25,34–36.40)

9. Zapytaj uczniów, jakie grupy społeczne są dzisiaj najbardziej potrzebujące. Odpowiedzi uczniów zapisz na tablicy. Powinni się tu pojawić m.in. chorzy, bezdomni, biedni, bezradni, uzależnieni, wykluczeni społecznie, uchodźcy.

Podsumuj, wykorzystując pierwszy akapit w tej części podręcznika: *Wokół nas nie brakuje ludzi potrzebujących: chorych, niepełnosprawnych, biednych, bezradnych, uzależnionych czy wykluczonych społecznie. Jesteśmy posłani, aby ich zauważyć i pomagać im w miarę swoich możliwości. Jezus posyła nas, abyśmy nieśli Dobrą Nowinę o królestwie Bożym, żyjąc miłością na co dzień oraz angażując się w bezinteresowną pomoc bliźnim. Przecież to właśnie z praktycznej miłości – czyli z czynów miłosierdzia – będziemy kiedyś sądzeni.*

10. Zwróć uwagę, że pomagając, mamy widzieć w człowieku potrzebującym samego Chrystusa i traktować go z szacunkiem i godnością.
11. Poproś uczniów o wyjaśnienie, czym jest wolontariat i kto to jest wolontariusz. Odczytajcie definicję z podręcznika. Dodaj: *Od Soboru Watykańskiego II świeckie ruchy i wspólnoty zyskują coraz większe znaczenie. Być może słyszeliście o Akcji Katolickiej, neokatechumenacie czy Wspólnocie Życia Chrześcijańskiego. Ostatnio mówiliśmy o ruchu Focolari. Nawiąż też do Caritasu.*

Wnioski uczniowie zapisują w ćwiczeniu 1 w podręczniku (*Zdefiniuj krótko termin „wolontariat”. Wymień trzy znane katolickie świeckie ruchy i wspólnoty.*)

12. Powiedz, że wolontariusze skupiają się przede wszystkim na człowieku potrzebującym, ale sami również wiele otrzymują. Zapytaj uczniów, co zyskują jako wolontariusze, angażując się charytatywnie.

ODPOWIADAM

13. Porozmawiajcie o wolontariacie działającym w waszej szkole. W rozmowie powinniście poruszyć następujące kwestie:
  - ▶ *Jakie są możliwości aktywności wolontariuszy?*
  - ▶ *Jakie organizacje charytatywne są w szkole?*
  - ▶ *Czy w szkole działa szkolne koło Caritas?*
  - ▶ *Jakie akcje odbywają się w szkole?*
  - ▶ *Jak wygląda zaangażowanie uczniów w akcje charytatywne?*
14. Podsumuj katechezę. Jeśli prowadzisz szkolne koło Caritas albo wolontariat, zaproś uczniów na spotkanie lub kolejną akcję charytatywną.
15. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 (*Zastanów się i zapisz, jakie akcje charytatywne można zorganizować w związku z poniższymi wydarzeniami*). Zadanie ma charakter pracy indywidualnej.

MODŁĘ SIĘ

16. Na koniec pomódlcie się słowami z Księgi Mądrości Syracha (tekst w tej części podręcznika). Możesz też odczytać *Modlitwę wolontariusza*:

*Panie, pozwól mi być przyjacielem wszystkich,
pozwól mi być osobą,
która wzbudza zaufanie
w tych, którzy cierpią i lamentują,
w tych, którzy szukają światła
daleko od Ciebie,
w tych, którzy chcieliby zacząć,
ale nie wiedzą jak,
w tych którzy chcieliby zawierzyć komuś,
ale nie czują, że mogą.
Panie, pomóż mi,
abym nie ominął nikogo z obojętnym obliczem,
z zamkniętym sercem, spiesząc się.
Panie, pomóż mi stać się natychmiast świadomym
tych, którzy się martwią i są zdezorientowani,
tych, którzy cierpią bez okazywania tego,
tych, którzy czują się wyizolowani, mimo, że nie chcą być.
Panie, uwolnij mnie od egoizmu,
abym mógł Ci służyć, abym mógł Cię kochać,
abym mógł Cię słuchać, abym mógł Cię powitać,
w każdym z mych braci,
których sprawiasz, że spotykam.
Amen³.*

---

³ *Modlitwa wolontariusza*, <http://samarytanin.caritas.pl/to-co-najwanniejsze/198-modlitwa-wolontariusza> (dostęp: 3 października 2022 roku).

ZADANIA CHRZEŚCIJANINA W ŻYCIU SPOŁECZNYM

CEL GŁÓWNY: kształtowanie wśród uczniów postawy społecznej odpowiedzialności i życia według cnót kardynalnych.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ definiuje odpowiedzialność społeczną;
- ▶ podaje przykłady bezinteresownej troski o ludzi w potrzebie;
- ▶ podaje przykłady ludzi zaangażowanych w działania apostołskie w dzisiejszym społeczeństwie;
- ▶ uzasadnia potrzebę kierowania się w życiu cnotami społecznymi.

POSTAWY: uczeń angażuje się w akcje pomocy potrzebującym i jest przekonany, że jego zaangażowanie ma wpływ na przyszłość Kościoła i społeczeństwa.

METODY: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, pogadanka, film, pasjans hierarchiczny.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, film¹ prezentujący sylwetkę ks. Jana Kaczkowskiego, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna, **załącznik 1** (wydrukować ×6, a kwadraty z drugiej strony załącznika dodatkowo rozciąć i każdy komplet włożyć do 6 osobnych kopert).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

---

¹ Chodzi o film prezentujący ks. Jana Kaczkowskiego – finalistę IV edycji Nagrody Polskiej Rady Biznesu w roku 2015. Film (trwający minutę i dwadzieścia sekund) jest dostępny w internecie. Warto przygotować go przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

ODKRYWAM

2. Rozpocznij od rozmowy kierowanej. Zapytaj:
  - ▶ Czy społeczeństwo, w którym żyjemy, szanuje godność każdego człowieka, szczególnie chorego, ubogiego, nieporadnego, nienarodzonego?
  - ▶ Czy chcielibyście, aby coś zmieniło się w społeczeństwie? Jeśli tak, co by to miało być?
  - ▶ Kto jest odpowiedzialny za to, jakie jest społeczeństwo?
  - ▶ Czy wy macie wpływ na to jakie jest społeczeństwo? Jeśli tak, to dlaczego? Jeśli nie, to dlaczego?
3. Powiedz, że często mamy wrażenie, że nasz wpływ na społeczeństwo jest znikomy lub żaden, ale w rzeczywistości nawet najmniejsze, najdrobniejsze gesty mogą mieć wpływ na przyszłość społeczeństwa. Poza tym ludzie nie byłoby w stanie żyć w pojedynkę – nie poradziliby sobie.

W tym momencie możesz nawiązać do Herberta Spencera i pojęcia struktury społecznej. Podkreśl, że jest to układ powiązanych ze sobą elementów składowych społeczeństwa (takich jak role społeczne, pozycje), między którymi zachodzą mniej lub bardziej dynamiczne procesy.

SPOTYKAM

4. Wyjaśnij uczniom pojęcie „efekt motyla”. Zapytaj, czy ktoś zna to pojęcie i chciałby wyjaśnić, o co chodzi. Możecie przeczytać „ciekawostkę” w podręczniku.

Zgodnie z tą teorią nawet z pozoru nieistotna czynność może spowodować ogromne zmiany w odległym miejscu lub czasie. Machanie skrzydełek motyla w jednej części świata może doprowadzić do tornado na drugim jego krańcu.

Możesz uzupełnić, że pojęcie to wzięło się od Edwarda Lorenza, który w 1960 roku tworzył algorytm do przewidywania pogody. Odkrył on, że nawet znikome, dziesięciotysięczne ułamki różnic w danych początkowych dają z upływem czasu zupełnie inne wykresy. Oznaczało to, że niemożliwe jest przewidywanie pogody na termin dłuższy niż 2–4 dni. Wykres, który tworzył algorytm Lorenza, miał kształt motyla – stąd nazwa „efekt motyla”.

5. Wyjaśnij uczniom, że „efekt motyla” ma również zastosowanie w życiu społecznym. Nawet drobne zachowania, słowa, czyny, mogą mieć ogromny wpływ na przyszłość społeczeństwa – nie tylko lokalnego, lecz także nawet globalnego.
6. Podsumuj: *Każdy z nas jest częścią społeczeństwa. Tworzą je ludzie w różnym wieku, o różnych zainteresowaniach i umiejętnościach. Niektórzy zajmują ważne i odpowiedzialne stanowiska – są to np. prezydenci, radni, dyrektorzy – a inni wykonują zwykłe, ale niezmiernie ważne prace – np. zajmują się obsługą sieci energetycznej czy pracują w sklepach spożywczych. Jeszcze inni kształtują przyszłość społeczeństwa, wychowując dzieci w domowym zaciszu czy w sali szkolnej. Dobro społeczeństwa zależy od nas wszystkich.*

POZNAJĘ

7. Powiedz uczniom, że teraz podasz im przykład, że z jednej myśli i jednego wydarzenia może powstać wielkie i piękne dzieło społeczne. Dodaj, że chodzi o Puckie Hospicjum pw. św. Ojca Pio założone przez ks. Jana Kaczkowskiego. Przypomnij, że o księdzu Kaczkowskim wspominaliście podczas katechezy w klasie 7.
8. Opowiedz, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: *Kiedy likwidowano oddział opieki paliatywnej w pobliskim szpitalu, ksiądz Kaczkowski dostrzegł potrzebę stworzenia miejsca opieki dla ludzi umierających i ich najbliższych. Zorganizował na początku mobilne hospicjum domowe. Następnie zgromadził wielu ludzi dobrego serca i z ich pomocą w półtora roku wybudował hospicjum. Puckie hospicjum od początku swojej działalności objęło opieką już ponad tysiąc pacjentów wraz z rodzinami w placówce stacjonarnej oraz tyle samo w opiece domowej.*
9. Jeśli masz taką możliwość, możesz wyświetlić krótki film prezentujący ks. Jana Kaczkowskiego, finalistę IV edycji Nagrody Polskiej Rady Biznesu w roku 2015.
10. Porozmawiaj z uczniami na temat lokalnych akcji społecznych. Możesz też nawiązać np. do Szlachetnej Paczki. Zwróć uwagę na to, czy w waszej miejscowości są przeprowadzane tego typu akcje, a także jakie inne akcje i organizacje społeczne są obecne w waszej okolicy.
11. Spytaj, czy uczniowie znają osoby, które są szczególnie zaangażowane w różne dziedziny życia społecznego (pomoc ubogim i chorym, dbałość

o przyrodę, zwierzęta, estetykę i wygląd waszej miejscowości, organizowanie akcji jednoczących społeczeństwo i budowanie poczucia wspólnoty w społeczeństwie)?

Dopytaj, czy wolontariusze są doceniani w waszej miejscowości, czy wręczane są im jakieś nagrody lub dyplomy. Podkreśl, że to bardzo ważne, by dostrzegać ludzi, którzy działają na rzecz innych.

12. Powiedz uczniom, że chrześcijanie są częścią społeczeństwa, dlatego powinni czuć się odpowiedzialni za dobro wspólne i dobro całego społeczeństwa. Przypomina o tym *Katechizm Kościoła katolickiego*. Skorzystaj z ostatniego akapitu w tej części podręcznika i przypomnij: *Dobro wspólne musi być sprawą wszystkich. W głównej mierze stanie się tak wtedy, gdy ludzie zaangażują się i przejmą odpowiedzialność tam, gdzie żyją: w rodzinie, w miejscu zamieszkania czy pracy. Ważna jest również odpowiedzialność w sferze społecznej i politycznej*².
13. Porozmawiaj z uczniami o odpowiedzialności społecznej. Zwróć uwagę na to, że człowiek odpowiedzialny bierze na siebie zadania, w których kieruje daną częścią społeczeństwa dla jego dobra. Odpowiedzialni są ludzie, którzy sprawują władzę, politycy, dyrektorzy i każdy, kto wyznacza zadania innym i nimi kieruje. Zapytaj uczniów, jakie cechy powinien mieć człowiek odpowiedzialny (powinien być zaangażowany, prawdomówny, mądry, odważny, konsekwentny, sprawiedliwy, dobry itp.). Dodaj, że nawet ludzie, którzy nie piastują ważnych funkcji, mogą być odpowiedzialni – za siebie, swoje rodziny i zadania, które są zobowiązani rzetelnie wykonywać w pracy.
14. Poproś uczniów o wykonanie ćwiczenia 2 (*Zastanów się: co to znaczy być człowiekiem odpowiedzialnym? Kto według ciebie jest taką osobą? Zanotuj kilka słów na ten temat*). Zadanie ma charakter pracy indywidualnej.
15. Podsumuj tę część katechezy. Podkreśl, że dla dobra wspólnego chrześcijanie powinni podejmować odpowiedzialność w sferze politycznej i społecznej, a każde ich działanie powinno wynikać z najważniejszego z przykazań – przykazania miłości. Poproś o odczytanie fragmentu Pisma Świętego z tej części podręcznika.

---

² Youcat 328.

Przykazanie nowe daję wam, abyście się wzajemnie miłowali, tak jak Ja was umiłowalem; żebyście i wy tak się miłowali wzajemnie. Po tym wszyscy poznają, że jesteście uczniami moimi, jeśli będziecie się wzajemnie miłowali. (J 13,34–35)

16. Zapowiedz pracę z pasjansem hierarchicznym. Jej celem jest refleksja nad najważniejszymi cnotami obywatelskimi. Podziel klasę na sześć grup. Każdej z nich przekaz kopertę z jedną talią kart i jedną planszę do układania pasjansa (**załącznik 1**). Poproś, by każdy zespół wybrał swojego lidera. Zwróć się do liderów, poproś ich o potasowanie kart i rozdanie ich członkom swojej grupy (każdy uczeń powinien mieć po cztery, pięć kart).

Zapowiedz pierwszą rundę. Wyjaśnij: Każdy z was wybiera ze swoich kart jedną – tę, która jego zdaniem zawiera najważniejszą cnotę obywatelską. Następnie układa ją na jednym z pól pierwszego rzędu planszy, uzasadniając wybór karty. Wykładanie kart następuje zawsze według ustalonej kolejności.

Zapowiedz drugą rundę. Wyjaśnij: Pozostałe karty gracze umieszczają według ustalonej kolejności w pozostałych rzędach (im niższy rząd, tym mniej ważne karty). Jeśli zdarzy się, że gracz uważa, że jego karta powinna znaleźć się na wyższym poziomie, a będą wolne miejsca tylko w niższych, wówczas proponuje wymianę karty w wyższym rzędzie, uzasadniając swoją opinię grupie. O tym, czy propozycja zostanie przyjęta, decyduje cała grupa poprzez głosowanie. Obowiązuje zasada większości. Gra toczy się tak długo, aż wszystkie karty zostaną umieszczone na planszy.

17. Po skończonej grze pozwól wszystkim obejrzeć i porównać plansze. Możecie podyskutować o podobieństwach i różnicach w planszach.
18. Poproś uczniów o wykonanie ćwiczenia 1 (*Co powinien reprezentować każdy obywatel społeczeństwa – a w szczególności ludzie sprawujący władzę? Dopusz brakujące litery i odczytaj, jakie są cnoty kardynalne*). Przypomnij uczniom, że cnoty kardynalne to cztery cnoty moralne uznane w chrześcijaństwie za najważniejsze. Pozostałe cnoty wynikają z nich lub są nim podporządkowane.

Prawidłowe rozwiązanie: roztropność, męstwo, sprawiedliwość, umiarkowanie

ODPOWIADAM

19. Poproś o odczytanie tekstu tej części z podręcznika.

Jesteś w takim wieku, że na pewno zastanawiasz się nad swoją przyszłością. Przypomniłeś sobie dzisiaj, jak kształtuje się struktura społeczna. Każdy człowiek ma w społeczeństwie swoje miejsce – bez względu na to, jaki zawód wykonuje i jakie role społeczne odgrywa. Choć jeszcze nie wiesz, jak będzie wyglądało twoje dorosłe życie, jest coś, czego powinieneś się trzymać. Kimkolwiek będziesz, przede wszystkim bądź dobrym człowiekiem. Każdego dnia dbaj o to, by okazywać ludziom szacunek i miłować ich jak braci. Pamiętaj, że z twoich małych gestów miłości i dobroci w przyszłości mogą wyrosnąć wielkie dzieci.

20. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 (Jaki zawód chciałbyś w przyszłości wykonywać? Napisz o tym w środku kwiatka. Jak myślisz, w jaki sposób przedstawiciele tego zawodu mogą dbać o dobro społeczne? Wynotuj pomysły na płatkach. Jeśli jeszcze nie masz planów, opisz dowolny zawód). Zadanie ma charakter pracy indywidualnej.

MODLĘ SIĘ

21. Na koniec pomódlcie się.

Boże, ty stworzyłeś człowieka do życia we wspólnocie, aby wraz z innymi wzrastał w miłości. Wspieraj nas w dążeniu do dobra wspólnego, w poszanowaniu godności każdego człowieka, poruszaj serca do troski o potrzebujących. Spraw, niech każde nasze działanie wypływa z miłości do Ciebie i do bliźnich. Amen.

MISYJNA DZIAŁALNOŚĆ KOŚCIOŁA – MISJE AD GENTES

CEL GŁÓWNY: zwiększenie wśród uczniów świadomości działalności misyjnej Kościoła i zaangażowanie ich w różne formy pomocy misjom.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wyjaśnia, na czym polega misyjna natura Kościoła;
- ▶ podaje przykłady działalności misjonarzy w różnych rejonach świata;
- ▶ w oparciu o teksty biblijne i nauczanie Kościoła opisuje jego misyjną działalność.

POSTAWY: uczeń angażuje się w dzieła misyjne, przejawia postawę misyjną i modli się za Kościół i misjonarzy.

METODY: praca z podręcznikiem, pogadanka, ćwiczenie multimedialne, animacja¹ obrazująca rozprzestrzenianie się religii, film² obrazujący pracę na misjach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, ćwiczenie multimedialne *Gdzie oni głosili?*, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna, różaniec misyjny (jeden lub kilka).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

---

¹ Według uznania katechety. Bardzo dobrze sprawdzi się animacja *Animated map shows how religion spread around the world*, którą można znaleźć w internecie (2:35). Warto przygotować ją przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

² Według uznania katechety, np. *Misja na Fiedorowce* (12:52). Film można znaleźć w internecie. Warto przygotować go przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji, i wybrać kilka krótszych fragmentów.

ODKRYWAM

2. Rozpocznij od pogadanki. Pomówcie krótko o dzieciństwie i czytanych w tym okresie bajkach. Spytaj, który motyw pojawiał się w nich najczęściej, i poczekaj, aż ktoś odpowie, że królewny zamkniętej w wieży i królewiczka, który miał ją uwolnić. Podkreśl, że miał on misję, i przejdź do zagadnienia misji. Zdefiniuj ten termin i powiedz, że misjonarz to ktoś posłany na misję, ktoś, kto ma misję do wypełnienia.
3. Wykorzystaj pierwszy akapit w tej części podręcznika. Powiedz: *W ujęciu chrześcijańskim pojęcie misji wzięło się od Wieczernika – to stamtąd wyruszyło Dwunastu, by zgodnie z poleceniem Mistrza głosić Dobrą Nowinę. Apostołowie zebrali swoich uczniów, ci zaś następnych i w ten sposób dzieło misyjne trwało przez następne stulecia. Już w epoce odkryć geograficznych Ewangelia głoszona była w Ameryce, Australii i niemal każdym zakątku świata.*
4. Powiedz, że to misjonarzom zawdzięczamy rozwój chrześcijaństwa. Jeśli masz taką możliwość, wyświetl animację obrazującą rozprzestrzenianie się religii na świecie. Wyjaśnij, że w dolnej części ekranu znajduje się oś czasu, a religie oznaczone są kolorami. Was będzie interesowało chrześcijaństwo – kolor fioletowy.
5. Podsumuj, mówiąc, że szacuje się, iż obecnie mamy ponad półtora miliarda chrześcijan na całym świecie. Dodaj: *Wydaje się, że to sporo, ale prawda jest taka, że dzieło misyjne powinno trwać nadal.*

SPOTYKAM

6. Podkreśl, że Kościół nie powstał jako grupa zamknięta, ale został powołany do tego, aby się rozrastać. Jednym z najważniejszych zadań członków Kościoła jest głoszenie wiary – to nakaz misyjny skierowany do wszystkich ludzi (*ad gentes*). Dodaj, że nakaz misyjny realizują wszyscy wierni: osoby duchowe i świeckie.
7. Powiedz, że działalność misyjna polega na ewangelizacji osób niewierzących, czyli takich, które nie poznały jeszcze Chrystusa. Zwróć uwagę uczniów na to, że dzisiaj w wielu krajach, które kiedyś były chrześcijańskie, wiara zanika i tam na nowo potrzebna jest działalność misyjna.

8. Powiedz, że wykonacie teraz ćwiczenie 1 (*Dopasuj misjonarzy do krajów, w których głosili Ewangelię*), a uczniowie mogą skorzystać z internetu w swoich telefonach (jeśli nie ma takiej możliwości, zadaj to zadanie do zrobienia w domu). Ćwiczenie jest również dostępne w wersji multimedialnej (**Gdzie oni głosili?**).

Prawidłowe rozwiązanie:

Święty Henryk – Skandynawia

Święty Franciszek Solano – Peru, Urugwaj i Argentyna

Święta Franciszka Ksawera Cabrini – Ameryka Północna

Święty Franciszek Ksawery – Indie, Japonia i Chiny

Święty Bonifacy – Niemcy

Święty Patryk – Irlandia

Święci Cyryl i Metody – ziemie słowiańskie

Święty Wojciech – Prusy

Święty Paweł – Grecja

służebnica Boża Wanda Błęńska – Afryka

POZNAJĘ

9. Powiedz uczniom, że najważniejszym dokumentem w Kościele, który kreśli zasady działalności misyjnej, jest dekret Soboru Watykańskiego II *Ad gentes. O misyjnej działalności Kościoła*. Przeczytaj fragment tego dokumentu:

Kościół postany przez Boga do narodów, aby był „powszechnym sakramentem Zbawienia”, usiłuje głosić Ewangelię wszystkim ludziom z najgłębszej potrzeby własnej katolicykości oraz z nakazu swego Założyciela. Sami bowiem apostołowie, na których Kościół został założony, idąc w ślady Chrystusa, „głosili słowo prawdy i rodzili Kościoły”. A zadaniem ich następców jest nieustannie prowadzić to dzieło, aby „nauka Boża się szerzyła i była wystawiana” (2 Tes 3,1) i aby królestwo Boże na całym świecie głoszone i zakładano. W obecnym zaś stanie rzeczy, kiedy nastają nowe warunki życia ludzkości, Kościół, sól ziemi i światło świata, jeszcze bardziej czuje się powołany do zbawiania i odnowy wszelkiego stworzenia, aby wszystko doznało naprawy w Chrystusie i aby w Nim ludzie tworzyli jedną rodzinę i jeden lud Boży. (Ad gentes divinitus, 1)

10. Wyjaśnij, że dokument przypomina, iż Kościół jest misyjny ze swojej natury i głosi królestwo Boże z nakazu Jezusa Chrystusa. Dodaj: Jezus

został posłany przez Ojca. Chrystus posłał następnie swoich uczniów, aby nieśli królestwo niebieskie. Polecił im nauczać i udzielać chrztu, czyli włączyć ludzi do wspólnoty Kościoła.

11. Poproś o odczytanie nakazu misyjnego – tekstu biblijnego z tej części podręcznika.

Wtedy Jezus podszedł do nich i przemówił tymi słowami: „Dana Mi jest wszelka władza w niebie i na ziemi. Idźcie więc i nauczajcie wszystkie narody, udzielając im chrztu w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego. Uczcie je zachowywać wszystko, co wam przykazałem. A oto Ja jestem z wami przez wszystkie dni, aż do skończenia świata”. (Mt 28,18–20)

12. Opowiedz uczniom, jak wygląda praca na misjach. Jeśli masz taką możliwość, możesz zaprezentować krótki film na ten temat.
13. Podsumuj tę część lekcji tekstem z podręcznika.

Najważniejszym celem misji Kościoła jest dawanie świadectwa i doprowadzenie każdego człowieka do Chrystusa. W działalności misyjnej bardzo ważne są czyny miłosierdzia, którym towarzyszy nauczanie. Duchowni i świeccy misjonarze otaczają potrzebujących opieką medyczną, dożywają ich, zajmują się ich edukacją, prowadzeniem domów opieki i sierocińców oraz pomagają w rozwoju gospodarczym. Bardzo ważną częścią misji jest tworzenie wspólnot wiary, modlitwa, głoszenie słowa Bożego, postęga sakramentalna i opieka duszpasterska.

ODPOWIADAM

14. Powiedz uczniom, że każdy chrześcijanin – oni również – powinien czuć się odpowiedzialny za misyjną działalność Kościoła. Może w przyszłości oni sami chcieliby wyjechać na misje? Dodaj, że od roku 2018 w Polsce działa Instytut Misyjnego Laikatu, który przygotowuje ludzi świeckich do wyjazdu na misje i wspiera ich podczas realizowania tej postęgi. Podaj inne przykłady (np. Akademickie Koło Misjologiczne).
15. Powiedz, że drugą formą wsparcia misji jest pomoc materialna. Mogą to być zbiórki finansowe lub rzeczowe. Zwróć uwagę na to, że warto obserwować w mediach społecznościowych konkretne placówki misyjne i znać ich potrzeby. Można nawiązać kontakty, tak aby pomoc była dobrze zorganizowana. Można też przejąć opiekę finansową nad

konkretnym dzieckiem znajdującym się pod opieką placówki misyjnej. Jest to tzw. adopcja na odległość, w której opiekun finansuje naukę, wyżywienie, leczenie i utrzymanie konkretnego dziecka. Może on być w kontakcie ze swoim podopiecznym, otrzymywać listy i zdjęcia.

16. Kolejną ważną formą wspierania misji jest modlitwa. Może to być oczywiście każda modlitwa. Przedstaw uczniom dwie szczególne formy modlitwy za misje i misjonarzy:
  - ▶ **Różaniec misyjny** (zaprezentuj go uczniom). Wyjaśnij, że kolory paciorków symbolizują konkretne kontynenty, za które się modlimy: czerwony symbolizuje Amerykę, niebieski – Australię, żółty – Azję, zielony – Afrykę, a biały – Europę.
  - ▶ **„Adopcja” misjonarza**. Jest to forma promowana przez Stowarzyszenie Pomocników Mariańskich. Omów krótko zasady takiej duchowej adopcji.
17. Poproś, by uczniowie wykonali w domu ćwiczenie 2 (*Skorzystaj z internetu i znajdź informacje na temat współczesnego polskiego misjonarza, który pełni posługę w dowolnym kraju – zapisz jego imię, nazwisko i miejsce misji. Wieczorem pomódl się w jego intencji*). Zadanie ma charakter pracy indywidualnej.
18. Podsumuj lekcję. Zachęć uczniów do obserwowania działalności misyjnej w mediach i podejmowania regularnej modlitwy za misjonarzy i kraje misyjne.

MODLĘ SIĘ

19. Na koniec pomódlcie się słowami modlitwy za misjonarzy Świętego Jana XXIII:

Panie Jezu Chryste, spojrzysz, prosimy, na swoich misjonarzy, kapłanów i braci, siostry i świeckich, którzy wszystko opuścili, aby dawać świadectwo Twemu słowu i Twojej miłości. Bądź obrońcą silnych, ochroną przed potknięciem słabych, ratunkiem przed upadkiem. Podnoś ich na duchu. Słowem i przykładem swoim oświecaj w przeciwnościach i niebezpieczeństwach. Niechaj im, Panie, towarzyszy sztandar krzyża Twojego. W uciskach niech ich uczy ducha ofiary, w słabościach daje moc i pociechę, a we wszystkich trudnościach życia apostołskiego światło i wytrwanie.

POLSCY MISJONARZE MĘCZENNICY

CEL GŁÓWNY: ukazanie uczniom przykładów działalności polskich misjonarzy oraz trudności i niebezpieczeństw z nią związanych.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ omawia przykłady działalności misyjnej duchownych i osób świeckich;
- ▶ podaje przykłady współczesnych męczenników na misjach;
- ▶ analizuje źródła trudności w pracy misyjnej.

POSTAWY: uczeń za przykładem Świętej Tereski modli się i ofiarowuje cierpienia w intencji misji.

METODY: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, pogadanka, ćwiczenie multimedialne, praca w parach, praca z mapą.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte, ćwiczenie multimedialne **Patronka misji katolickich**, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna, materiały do pracy w parach (**załącznik 1** – do wydrukowania dla każdej pary w klasie), materiały do pracy z mapą¹.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

---

¹ Chodzi o *Statystyki misjonarzy z podziałem na kraje na dzień 2019-10-01*, dostępne na stronie misje.strony-parafialne.pl. Możesz je wyświetlić na tablicy interaktywnej bądź opracować wcześniej i przygotować w formie materiałów do wydrukowania.

ODKRYWAM

2. Rozpocznij od rozmowy kierowanej. Nawiązując do poprzedniej lekcji, zapytaj:
  - ▶ *Co najbardziej podoba się wam w pracy misyjnej?*
  - ▶ *Misjami w którym rejonie świata bylibyście najbardziej zainteresowani?*
  - ▶ *Jakie trudności moglibyście napotkać jako misjonarze?* (trudne warunki lokalowe i sanitarne, skromne wyżywienie, ciężka praca fizyczna, obciążenie psychiczne w obliczu cierpienia, z którym spotyka się na misjach, zagrożenia wynikające z ograniczonej liczby lekarzy lub braku służby zdrowia, ryzyko napadów, kradzieży i przemocy z powodu braku lub niekompetencji służb bezpieczeństwa, wrogość władz państwowych, grup przestępczych i terrorystycznych).
3. Podsumowując tę część katechezy, podkreśl, że niektórym mogłoby się wydawać, że wyjazd na misje to forma wakacji. Tak naprawdę jest to jednak niesamowite wyzwanie, a nierzadko świadome ryzyko.

SPOTYKAM

4. Zapowiedz, że teraz poznacie troje misjonarzy, którzy podjęli się wyjazdu na misję i przytłacili to życiem. Dodaj, że niektóre z tych postaci uczniowie już doskonale znają. Poproś, by samodzielnie zapoznali się z tekstem w tej części podręcznika (motka o ojcach Zbigniewie Strzałkowskim i Michale Tomaszku).
5. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Rozwiąż krzyżówkę a dowiesz się, jak miała na imię święta, która została patronką misji, choć nigdy na misje nie wyjechała*). Ćwiczenie jest dostępne również w wersji online (**Patronka misji katolickich**).

Prawidłowe rozwiązanie:

- 1) Akt kościelny uznający osobę zmarłą za błogosławioną.
- 2) Imię błogosławionego ojca Strzałkowskiego.
- 3) Miejscowość, w której pracowali męczennicy franciszkańscy.
- 4) Kraj, w którym leży miejscowość z punktu 3.
- 5) Powołanie, zadanie do wypełnienia.
- 6) Miejscowość, w której pracowała i zginęła Helena Kmieć.

				1.	B	E	A	T	Y	F	I	K	A	C	J	A
2.	Z	B	I	G	N	I	E	W								
				3.	P	A	R	I	A	C	O	T	O			
				4.	P	E	R	U								
				5.	M	I	S	J	A							
6.	C	O	C	H	A	B	A	M	B	A						

POZNAJĘ

6. Poproś o odczytanie fragmentu Pisma Świętego z tej części podręcznika.

Pamiętajcie o słowie, które do was powiedziałem: „Sługa nie jest większy od swego pana”. Jeżeli Mnie prześladowali, to i was będą prześladować. Jeżeli moje słowo zachowali, to i wasze będą zachowywać. Ale to wszystko wam będą czynić z powodu mego imienia, bo nie znają Tego, który Mnie posłał. (J 15,20–21)

7. Skomentuj, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: *Ewangelia zawsze budziła sprzeciw ludzi „tego świata” – pogrążonych w materializmie, pożądaniu władzy; tych, którym mówienie o wolności i godności każdego człowieka przeszkadzało w osiągnięciu celów. Tego sprzeciwu doświadczał Jezus, później Jego uczniowie, a dziś również wielu chrześcijan. W krajach misyjnych, gdzie państwo często nie jest w stanie (lub nie chce) utrzymać porządku społecznego, sprzeciw wobec Ewangelii eskaluje w postaci agresji, przemocy, a czasem nawet morderstw.*
8. Porozmawiaj z uczniami o przyczynach prześladowań misjonarzy. Zwróć szczególną uwagę na poniższe aspekty:
- ▶ Nieznajomość Boga – Jezus wskazuje na brak poznania Boga jako przyczynę prześladowań.
  - ▶ Odmienność religijna – wiele religii jest wrogo nastawionych do chrześcijaństwa, nawet wtedy, gdy niesie ono pomoc charytatywną, co wynika z obawy, że „nowa wiara” okaże się dla ludzi atrakcyjniejsza i doprowadzi do odpływu własnych wyznawców.

- ▶ Treści wiary mówiące o wolności i godności każdego człowieka stoją w sprzeczności z celami grup politycznych.
- ▶ Gospodarcza i charytatywna pomoc misjonarzy prowadzi często do ekonomicznej niezależności ludzi, którzy wcześniej z biedy zmuszeni byli do współpracy z grupami przestępczymi.
- ▶ Przestępcy widzą ośrodki misyjne i misjonarzy jako łatwy łup do kradzieży.

9. Powiedz uczniom, że pomimo tych wszystkich trudności i niebezpieczeństw w 2019 roku na misjach pracowało prawie dwa tysiące Polaków. Byli to księża diecezjalni, zakonnicy i siostry zakonne oraz ludzie świeccy.

10. Rozdaj uczniom materiały z **załącznika 1** i poproś, by przyjrzeni się im, siedząc w ławkach (mogą konsultować się w parach).

11. Zapytaj:

- ▶ *Na jakim kontynencie pracowało najwięcej misjonarzy z Polski?* (Ameryka Łacińska i Karaiby)
- ▶ *Gdzie pracowało najwięcej świeckich misjonarzy z Polski?* (Ameryka Łacińska i Karaiby, Afryka i Madagaskar)
- ▶ *Gdzie pracowało najwięcej siostr zakonnych z Polski?* (Afryka i Madagaskar)
- ▶ *Ilu zakonników pracowało na wyspach Oceanu Spokojnego zwanych Oceanią?* (43)

12. Następnie wyświetl uczniom *Statystyki misjonarzy z podziałem na kraje* (stan na rok 2019) lub rozdaj przygotowane wcześniej materiały. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Odszukaj i pokoloruj na mapie kraje, w których pracuje co najmniej 50 polskich misjonarzy*). Możesz też zadać je do zrobienia w domu (podaj uczniom stronę www, na której znajdują wspomniane statystyki).

ODPOWIADAM

13. W podsumowaniu przypomnij uczniom nakaz misyjny Jezusa. Podkreśl, że nie trzeba wyjeżdżać na misje, aby mieć w nich swój udział. Wiele klasztorów otacza swoją modlitwą misje, wielu chorych ofiarowuje swoje cierpienie w intencjach misji. Zachęć uczniów, aby włączyli

się w podobny sposób w dzieło misyjne Kościoła. Możesz nawiązać do Matej Tereski.

14. Jeśli jest taka możliwość, poproś o rozwiązanie testu sprawdzającego znajomość wiedzy z całego działu. Do **quizu** odsyła kod QR zamieszczony w podręczniku na początku części „Moje notatki”. Możesz też poprosić uczniów, by rozwiązali test w domu.

MODLĘ SIĘ

15. Na koniec pomódlcie się słowami Psalmu 3:

*Panie, jakże wielu jest tych, którzy mnie trapią,
jak wielu przeciw mnie powstaje!*

*Wielu jest tych, co mówią o mnie:
„Nie ma dla niego zbawienia w Bogu”.*

*A jednak, Panie, Ty jesteś dla mnie tarczą,
Tyś chwałą moją i Ty mi głowę podnosisz.
Wołam swym głosem do Pana,
On odpowiada ze świętej swej góry.*

*Kładę się, zasypiam i znowu się budzę,
bo Pan mnie podtrzymuje.
Nie lękam się tysięcy ludu,
choć przeciw mnie dokoła się ustawiają.*

(Ps 3,2-7)

KORELACJA Z EDUKACJĄ SZKOLNĄ (rozdział VI)

JĘZYK POLSKI

- ▶ Postawa wobec cierpiących na podstawie literatury, np. publikacje o ks. Janie Kaczkowskim.
- ▶ Słownictwo religijne, np. apostołstwo.

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

- ▶ Powołanie do życia w świecie, podstawa dialogu ze światem współczesnym – prawa człowieka: godność człowieka, podstawa różnych systemów moralnych, źródło powszechnych, przyrodzonych, nienaruszalnych i niezbywalnych wolności i praw człowieka, przeciwstawianie się zjawiskom braku tolerancji wobec różnych mniejszości.
- ▶ Odpowiedzialne korzystanie ze środków masowego przekazu: funkcje i rodzaje środków masowego przekazu, znajdowanie w mediach wiadomości na wskazany temat, różnica między informacją o faktach a komentarzem i opinią, rzetelność dziennikarzy, znaczenie opinii publicznej.
- ▶ Udział obywateli w życiu publicznym – społeczeństwo obywatelskie: cnoty obywatelskie (odpowiedzialność, troska o dobro wspólne, aktywność, przedsiębiorczość, solidarność, roztropność, tolerancja, odwaga cywilna).
- ▶ Odpowiedzialność za sprawy międzynarodowe – wybrane problemy społeczne współczesnego świata (np. głód, zanieczyszczenie środowiska), propozycje działań w kierunku poprawy warunków życia innych ludzi na świecie.

WYCHOWANIE DO ŻYCIA W RODZINIE

- ▶ Wartość życia ludzkiego – życie jako fundamentalna wartość: planowanie dzietności rodziny; odpowiedzialne rodzicielstwo, szacunek dla ludzkiego ciała; podstawy higieny, troska o zdrowie, przyjaźni, miłości i rodzinie, troska o osoby chore i umierające, pamięć o zmarłych.

ROZDZIAŁ VII

KOŚCIÓŁ PODCZAS II WOJNY ŚWIATOWEJ ORAZ W CZASACH POWOJENNYCH

CEL GŁÓWNY: poznanie przez uczniów działalności Kościoła w czasie II wojny światowej i bezpośrednio po niej.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ tłumaczy, dlaczego Kościół walczy o pokój w każdym konflikcie;
- ▶ opisuje charakter działalności Kościoła w czasie II wojny światowej;
- ▶ argumentuje, że wojna nie jest czasem zawieszenia prawa Bożego w sumieniu;
- ▶ opisuje sposoby, dzięki którym można unikać konfliktów międzyludzkich.

POSTAWY: uczeń potrafi zapobiegać nawet drobnym konfliktom międzyludzkim.

METODY: praca z podręcznikiem, pogadanka, zdania niedokończone, burza mózgów, praca w grupach, praca indywidualna.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, materiały do pracy w grupach (**załącznik 1** – do wydrukowania ×4).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Nawiąż do lekcji historii i II wojny światowej. Przypomnij, że 1 września 1939 roku miała miejsce agresja Niemiec na Polskę, a 17 września 1939 roku – agresja Rosji. Przypomnij, że dzisiaj nadal toczą się kon-

flikty zbrojne. Zwróć uwagę, w jaki sposób Kościół podchodził i podchodzi do tych problemów.

3. Wytłumacz, że Stolica Apostolska zawsze wybiera drogę dyplomatyczną, aby zakończyć konflikty zbrojne. Ani Pius XII, ani w późniejszych latach papież Jan Paweł II, ani obecnie ojciec święty Franciszek nie potępiali przywódców krajów agresora – ponieważ Kościół nigdy nie potępia człowieka, ale dąży do obrony każdego życia ludzkiego.
4. Dodaj: *Wróćmy do II wojny światowej. Cała wspólnota Kościoła znajdowała wiele różnych sposobów, aby wspomagać ludzi ogarniętych tą tragedią. Można tu wymienić działalność duszpasterską i modlitwę, pomoc charytatywną i indywidualne akcje ukrywania najbardziej zagrożonych eksterminacją ludzi narodowości żydowskiej.*
5. Spytaj, z jaką reakcją agresorów spotykała się taka pomoc. Wysłuchaj odpowiedzi, a następnie podkreśl, że niejednokrotnie ci, którzy udzielali pomocy potrzebującym, ponosili za to największą cenę – cenę swojego życia.

SPOTYKAM

6. Podziel klasę na cztery grupy i rozdaj materiały do pracy (**załącznik 1**). Poproś, by uczniowie zrobili burzę mózgów i uzupełnili rubryki tabeli, wpisując swoje skojarzenia. Po chwili omówcie efekty pracy uczniów. We wnioskach mogą pojawić się następujące stwierdzenia:
  - ▶ Wojna przynosi ze sobą... (śmierć niewinnych ludzi, straty materialne, cierpienie bezbronnych)
  - ▶ Wojna sprawia, że człowiek... (staje przed poważnymi wyborami życiowymi, staje się bohaterem lub oprawcą, traci bliskich, traci zwykłe życie)
  - ▶ Wojna jest wynikiem... (chorych ambicji władców, nienawiści do określonych ludzi czy grup społecznych)
7. Podsumuj: *Wojna rodzi się najpierw w umysłach i sercach ludzi, aby później wejść między nich. Oczywiście o rozpoczęciu wojny decydują przywódcy państw, ale każdy człowiek może wnieść swój pozytywny wkład w jej zakończenie.*

8. Powiedz, że w trudnym czasie wojny na szczęście znaleźli się tacy, którym udało się zachować kręgosłup moralny. Takie postawy zdarzały się nawet po stronie agresora, wśród Niemców.
9. Przedstaw uczniom historię Otto Schimka. Możesz wykorzystać tekst z tej części podręcznika:

Otto Schimek urodził się 5 maja 1925 roku w wielodzietnej, religijnej i bardzo biednej rodzinie wiedeńskiego ślusarza. Po śmierci ojca utrzymanie i wychowanie dzieci spoczęło całkowicie na barkach matki. W lutym 1943 roku chłopiec został powołany do Wehrmachtu. Obiecał wtedy matce, że nikogo nie zabije. Schimek został wysłany do Chorwacji, gdzie odmówił strzelania do cywilów, za co został pobity przez przełożonego i osadzony w więzieniu w Kłodzku. Po zwolnieniu skierowano go do innej jednostki, gdzie po raz kolejny odmówił udziału w egzekucji cywilów. Po aresztowaniu udało mu się zbiec i powrócić do Austrii. Został schwytany w 1944 roku i ponownie wysłany do jednostki, gdzie nakazano mu udział w egzekucji polskich cywilów w Machowej. Po odmowie wykonania rozkazu przetrzymywano go w podziemiach klasztoru karmelitów w Lipinach. Został osądzony przez sąd wojskowy i rozstrzelany w roku 1944. Jego grób znajduje się w Machowej koło Tarnowa.

10. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (Wyobraź sobie, że pracujesz w radiu i przygotowujesz poranne wiadomości dla młodzieży. Zapisz krótką notkę na temat Otto Schimka). Zadanie ma charakter pracy indywidualnej.

POZNAJĘ

11. Ponownie nawiąż do historii. Powiedz, że choć II wojna światowa zakończyła się w maju 1945 roku, nie wszyscy mieszkańcy Europy odzyskali wówczas wolność. Chrześcijanie, którzy w wyniku podziału Europy znaleźli się pośrednio lub bezpośrednio pod władzą Związku Sowieckiego, doświadczyli ogromnych przeszkód w praktykowaniu religii. Dotyczy to również Polaków.
12. Uświadom uczniom, że można opisać wiele sytuacji, w których Kościół w Polsce doświadczył prześladowania. Wymień: wysiedlenia i aresztowania biskupów, próby podporządkowania kleru władzom państwo-

wym, utrudnianie kariery naukowej i zawodowej tym, którzy otwarcie przyznawali się do swojej wiary.

13. Przeczytaj uczniom cytaty z *Youcatu*: *Kościół walczy o pokój, ale nie reprezentuje radykalnego pacyfizmu. Nie można bowiem ani instytucjom państwa czy społeczeństwu odmówić podstawowego prawa do uprawnionej i zbrojnej obrony. Z etycznego punktu widzenia jest uzasadniona tylko jako środek ostateczny* (398). Porozmawiaj z uczniami o tym, jak w praktyce można zastosować te słowa (w przypadku widma kryzysu najpierw trzeba podjąć negocjacje i rozmowy, a jeżeli one nie przyniosą rezultatu, dopuszczona jest zbrojna obrona).

14. Powiedz: *O tym samym mówił Jan Chrzciciel w krótkim fragmencie Pisma Świętego, który zaraz odczytamy. Poproś o odczytanie fragmentu biblijnego z tej części podręcznika.*

Pytali go [Jana Chrzciciela] też i żołnierze: «A my co mamy czynić?» . On im odpowiedział: „Na nikim pieniędzy nie wymuszajcie i nikogo nie uciskajcie, lecz poprzestawajcie na swoim żoździe”. (Łk 3,14)

Skomentuj: Te słowa przypominają nam o konieczności dbania o sprawiedliwość w każdych okolicznościach i w każdej sytuacji.

ODPOWIADAM

15. Podsumuj katechezę. Podkreśl, jak ważne jest zażegnywanie konfliktów u ich podstaw. Dodaj, wykorzystując ostatni akapit z tej części podręcznika: *Powinniśmy też pamiętać, by nigdy nie ulegać naciskom i nie przykładać ręki do zła – czyli zachować kręgosłup moralny niezależnie od okoliczności. Tylko to zapewnia prawdziwą wolność i pokój serca.*
16. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 – *Do poszczególnych liter zapisanych w pionie dopisz cechy i działania, które mogą wywołać wojnę (A), oraz te, które mogą jej zapobiec i przywrócić pokój (B). Skup się na tych działaniach, które możesz podjąć we własnym zakresie. Zadanie ma charakter pracy indywidualnej.*

MODLĘ SIĘ

17. Na koniec zaproponuj odmówienie *Modlitwy franciszkańskiej o pokój*.

*O Panie, uczyń z nas narzędzia Twojego pokoju,
abyśmy siali miłość tam, gdzie panuje nienawiść;
wybaczenie tam, gdzie panuje krzywda;
jedność tam, gdzie panuje rozłam;
prawdę tam, gdzie panuje błąd;
wiarę tam, gdzie panuje zwątpienie;
nadzieję tam, gdzie panuje rozpacz;
światło tam, gdzie panuje mrok;
radość tam, gdzie panuje smutek.
Spraw, abyśmy mogli nie tyle szukać pociechy,
co pociechę dawać;
nie tyle szukać zrozumienia, co rozumieć;
nie tyle szukać miłości, co kochać;
albowiem dając – otrzymujemy,
wybaczając – zyskujemy przebaczenie,
a umierając, rodzimy się do wiecznego życia.
Przez Jezusa Chrystusa Pana naszego. Amen.*

MĘCZENNICY II WOJNY ŚWIATOWEJ

CEL GŁÓWNY: ukazanie uczniom świętych i błogostawionych, którzy w czasie prześladowań wojennych zachowali chrześcijańskie wartości, a nawet byli w stanie ofiarować swoje życie za innych.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ opowiada historię Świętego Maksymiliana Kolbego i wybranych błogostawionych i męczenników II wojny światowej;
- ▶ argumentuje, że prawo miłości Boga i bliźniego jest zobowiązaniem dla chrześcijanina niezależnie od okoliczności, w jakich przyszło mu żyć.

POSTAWY: uczeń jest gotów do wyrzeczeń w imię zachowania wartości chrześcijańskich.

METODY: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, praca indywidualna.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zaczynij rozmowę o tym, że podczas II wojny światowej wzrosło wielu świętych i błogostawionych. Poproś, by uczniowie zapoznali się z tekstem w tej części podręcznika (omówione są w nim postawy wspomnianych błogostawionych).

SPOTYKAM

3. Zwróć uwagę, że chyba najbardziej znanym męczennikiem II wojny światowej był Święty Maksymilian Kolbe. Opowiedz o nim. Możesz wykorzystać tekst z tej części podręcznika.

Urodził się w Zduńskiej Woli w 1894 roku. Rodzice dali mu na imię Rajmund. Chłopiec razem ze swoim starszym bratem Franciszkiem postanowili wstąpić do franciszkanów konwentualnych. Za pozwoleniem rodziców obaj udali się do małego seminarium we Lwowie. Poprosili o przyjęcie do nowicjatu, który rozpoczęli 4 września 1910 roku. Przy obłóczynach Rajmund otrzymał imię zakonne Maksymilian.

W listopadzie 1914 roku Kolbe złożył śluby wieczyste, przybierając imię Maria. W kwietniu 1918 roku przyjął święcenia kapłańskie. Rok później ojciec Maksymilian wrócił do Polski. Historię jego działalności duszpasterskiej można by obdzielić przynajmniej kilku innych zakonników. Dawał doskonały przykład posłuszeństwa swoim przełożonym i determinacji w dążeniu do założonych celów.

Po wybuchu II wojny światowej dwukrotnie go aresztowano i w maju 1941 roku został wywieziony do Oświęcimia wraz z ponad trzystu więźniami. W czasie pobytu w obozie w miarę swoich możliwości podtrzymywał na duchu współwięźniów, potajemnie służył im posługą sakramentalną.

Pod koniec lipca 1941 roku z bloku, w którym był ojciec Kolbe, uciekł jeden z więźniów. Rozwścieczony rapportführer Karol Fritzsch zwołał na plac apelowy wszystkich więźniów z bloku i wybrał dziesięciu, skazując ich na śmierć głodową. Wśród nich znalazł się także Franciszek Gajowniczek, który osierociłby żonę i dzieci. Wtedy z szeregu wystąpił ojciec Kolbe i poprosił, aby to jego skazano na śmierć w miejsce Gajowniczka. Na pytanie, kim jest, odpowiedział, że jest kapłanem katolickim. Poszedł więc z dziesięcioma towarzyszami do bloku 13 zwanego blokiem śmierci. Przyzwyczajony do głodu, przeżył dwa tygodnie. Wreszcie hitlerowcy dobili go zastrzykiem fenolu. Stało się to 14 sierpnia 1941 roku. Ciało ojca Maksymiliana zostało spalone w krematorium. Dzięki jego ofierze Franciszek Gajowniczek przeżył obóz i zmarł dopiero w 1995 roku w wieku 94 lat. Siedemnastego października 1971 roku Paweł VI beatyfikował ojca Maksymiliana. Kanonizacji 10 października 1982 roku dokonał papież Jan Paweł II.

4. Zaczynij pogadankę na temat postawy ojca Maksymiliana.
5. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 – *Uzupełnij zdania (jedno okienko oznacza jedno słowo).*
  - a) Ojciec Maksymilian Kolbe urodził się w **1894** roku w miejscowości **Zduńska Wola**.
  - b) Wstąpił do zakonu franciszkanów **konwentalnych**.
  - c) W 1918 roku przyjął **święcenia kapłańskie**.
  - d) W 1941 roku został aresztowany i osadzony w obozie koncentracyjnym w **Oświęcimiu**.
  - e) Po ucieczce jednego z więźniów rapportführer **Karol Fritzsich** zwołał na plac apelowy wszystkich więźniów z bloku ojca Maksymiliana i wybrał **10** z nich, po czym skazał ich na **śmierć głodową**.
  - f) Ojciec Maksymilian zgłosił się dobrowolnie na śmierć w zamian za **Franciszka Gajowniczkę**.
  - g) Został dobity zastrzykiem **fenolu** po **14** dniach głodówki.

POZNAJĘ

6. Skomentuj. Powiedz, że ojciec Maksymilian Kolbe, poświęcając się za współwięźnia, w sposób heroiczny wypełnił przykazanie miłości. Dodaj, że zaraz je sobie przypomnicie.

7. Poproś o odczytanie fragmentu biblijnego z tej części podręcznika.

To jest moje przykazanie, abyście się wzajemnie miłowali, tak jak ja was umiłowatem. Nikt nie ma większej miłości od tej, gdy ktoś życie swoje oddaje za przyjaciół swoich. Wy jesteście przyjaciółmi moimi, jeżeli czynicie to, co wam przykazuję. (J 15,12–14)

8. Powiedz, że wezwanie „oddać życie za przyjaciół swoich” nie ma wyłącznie znaczenia dosłownego, tak jak w przypadku ojca Maksymiliana. „Oddać życie za przyjaciół” to również przełamać się w trudnej dla nas sytuacji; pomóc komuś; porozmawiać z kimś, kto jest dla nas niemiły. To oddać swój czas czy umiejętności – krótko mówiąc, zrobić dla kogoś coś, co wymaga z naszej strony wysiłku.
9. Porozmawiaj z uczniami o tym, jak oni „oddają życie za przyjaciół swoich”.

ODPOWIADAM

10. Podsumuj katechezę. Podkreśl, że czas II wojny światowej przyniósł nam wielu świętych i błogostawionych. Dziś, gdy patrzymy w przeszłość, widzimy, jak wiele im zawdzięczamy. Dodaj, że nie wszystkich znamy z imienia i nazwiska – o wielu bohaterskich czynach nie usłyszymy na lekcji historii. O wszystkich warto pamiętać.
11. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Wymyśl krzyżówkę, której hasłem będzie słowo WOLNOŚĆ. Postaraj się, by pytania dotyczyły polskich męczenników z czasów II wojny światowej*). Zadanie ma charakter pracy indywidualnej.
12. Zadać pracę domową. Poproś, by uczniowie (korzystając z internetu bądź książek) przygotowali notkę o wybranym błogostawionym, który może być dla nich przykładem. Dodaj, że byłoby świetnie, gdyby znaleźli osoby, których historia wiąże się z waszą diecezją.

MODLĘ SIĘ

13. Na koniec pomódlcie się, odczytując fragment Psalmu 27.

*Pan światłem i zbawieniem moim:
kogóż mam się lękać?
Pan obroną mojego życia:
przed kim mam się trwożyć?
Gdy na mnie nastają złośliwi,
by pożreć moje ciało,
wtenczas oni, wrogowie moi i nieprzyjaciele,
chwieją się i padają.
Chociażby stanął naprzeciw mnie obóz
moje serce bać się nie będzie,
choćby wybuchła przeciw mnie wojna,
nawet wtedy będę pełen ufności.
(Ps 27,1–3)*

ŚWIADKOWIE WIARY CZASÓW STALINOWSKICH

CEL GŁÓWNY: zapoznanie uczniów z sytuacją Kościoła katolickiego w czasach stalinowskich.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wymienia duchownych i świeckich, którzy pozostali wierni w trudnych czasach stalinowskich;
- ▶ tłumaczy, że w każdych warunkach można być świadkiem Chrystusa;
- ▶ opowiada o kardynale Stefanie Wyszyńskim;
- ▶ określa, co powoduje odejście ludzi od wiary i Kościoła.

POSTAWY: uczeń potrafi świadczyć swoim życiem o Chrystusie.

METODY: praca z podręcznikiem, miniwykład, film, praca indywidualna, rozmowa kierowana.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik, film¹ o prześladowaniu Kościoła i komunistycznej propagandzie, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zaczynij od sprawdzenia zadania domowego – uczniowie (korzystając z internetu bądź książek) mieli przygotować notkę o wybranym błogo-

---

¹ Według uznania katechety, np. film *Prześladowania Kościoła*, 9 maja w PRL i komunistyczna propaganda – Historia dla Ciebie odc. 10 (13:06), opublikowany na kanale IPNtvPL na YouTube (dostęp: 31 maja 2022 roku). Film warto przygotować przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

sławionym, który może być dla nich przykładem (w temacie była też sugestia, by znaleźli osoby, których historia wiąże się z waszą diecezją).

Wybrani uczniowie prezentują efekty swojej pracy. Za wykonanie zadania możesz przyznać plusy.

3. Przedstaw uczniom sytuację Kościoła w Polsce w czasach stalinowskich. Możesz wyświetlić film o prześladowaniu Kościoła i komunistycznej propagandzie albo zacząć miniwykład.

Po zakończeniu II wojny światowej zaczęto budować nowy układ sił w Europie. Część państw Europy Środkowo-Wschodniej została oddana „pod kurtelę” ZSRR. W ten sposób dla mieszkańców tej części naszego kontynentu zaczął się trudny okres, który trwał do roku 1956. Czasy te nazywamy okresem stalinowskim. Władze polskie, aby przypodobać się „jedynemu słusznemu sojusznikowi”, podejmowały starania, aby zatrzeć wszelkie związki i ślady z czasami, gdy Polska była niepodległym krajem. Zniesiono wtedy Święto Konstytucji 3 Maja, zastępując je nowym – Świętem Odrodzenia Polski, które przypadało 22 lipca.

4. Poproś o odczytanie definicji „stalinizmu” z tej części podręcznika (okres w historii Związku Radzieckiego i większości państw komunistycznych, również w Polsce, który charakteryzował się oficjalnym kultem Józefa Stalina, kontrolą aparatu partyjno-państwowego nad życiem społecznym, gospodarką i Kościołem, terrorem policyjnym i izolacją od świata zewnętrznego), a następnie kontynuuj miniwykład:

Zaczęła się walka z Kościołem katolickim, który w Polsce miał bardzo silną pozycję. Rozpoczęły się więc masowe aresztowania i procesy pokazowe księży, którym wydawano sfinansowane wyroki. Tak stało się np. z biskupem kieleckim Czesławem Kaczmarkiem, ks. Janem Danilewiczem, ks. Józefem Dąbrowskim, ks. Władysławem Witłakiem czy s. Walerią Niklewską.

Wyjaśnij, że proces pokazowy to stosowana w państwach totalitarnych metoda publicznego posądzania całych grup społecznych poprzez wytażanie publicznego procesu z oskarżenia sfinansowanego (czyli umyślnego, nieprawdziwego oskarżenia kogoś o popełnienie przestępstwa). Dodaj, że procesy pokazowe wywołały falę terroru i w czasach komunizmu były na porządku dziennym. Procesy pokazowe miały na celu sterroryzowanie społeczeństwa, złamanie woli oporu. Ofiary procesów poddano licznym torturom, by często przyznawały się do niepopelnionych czynów.

Wydalano biskupów z ich stolic i obsadzano te katedry posłusznymi kapłanami. Wyrzucono religię ze szkół, a z uniwersytetów usunięto wydziały teologiczne. Ludzie, którzy przyznawali się do wiary, mieli zamkniętą drogę do awansu, do podjęcia studiów i do kariery zawodowej.

Kulminacyjnym wydarzeniem związanym z prześladowaniem Kościoła było aresztowanie prymasa Polski Stefana Wyszyńskiego we wrześniu 1953 roku. Władze miały nadzieję, że dzięki temu uda im się pozyskać część księży i przejąć w ten sposób kontrolę nad kościołem w Polsce. Okazało się, że nie będzie to takie proste. Niezłomna postawa kardynała Stefana Wyszyńskiego i oddanie wiernych w dużym stopniu zniweczyły plany komunistów.

SPOTYKAM

5. W ramach podsumowania powiedz, że Kościół tworzą wszyscy ludzie wszystkich czasów. Aby trwał, niezbędne jest ich świadectwo. Podkreśl, że świadectwo wiary w czasach stalinowskich wymagało nie lada odwagi.
6. Opowiedz uczniom o kardynale Stefanie Wyszyńskim. Możesz poprosić o odczytanie tekstu z tej części podręcznika:

Kardynał Stefan Wyszyński urodził się 3 sierpnia 1901 roku w miejscowości Zuzela. Po zdaniu matury wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku. W sierpniu 1924 roku otrzymał święcenia kapłańskie. W latach 1925–1929 studiował na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim w zakresie prawa kanonicznego i nauk społeczno-ekonomicznych. Pracował duszpastersko i naukowo. W czasie wojny pełnił różne funkcje duszpasterskie. W roku 1946 został mianowany biskupem lubelskim, a dwa lata później arcybiskupem gnieźnieńskim i warszawskim.

Podjął służbę w wyjątkowo trudnych dla Kościoła czasach. Z wielką roztropnością, a jednocześnie odwagą bronił praw wierzącego narodu. W roku 1953 został mianowany kardynałem. Ósmego maja 1953 roku wraz z innymi biskupami wystosował memoriał do władz państwowych, wyrażając sprzeciw wobec działań państwa przeciwko Kościołowi. We wrześniu 1953 roku został aresztowany i wywieziony z Warszawy. W odosobnieniu spędził ponad trzy lata. Czas ten był dla księdza kardynała okazją do głębokich przemyśleń – wtedy właśnie w jego głowie zrodziła się myśl złożenia Jasnogórskich Ślubów Narodu. Po powrocie do Warszawy kardy-

nał Wyszyński działał w Kościele polskim przez kolejne lata, aż do swojej śmierci w 1981 roku. Został beatyfikowany 12 września 2021 roku.

7. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (Wypisz cztery wydarzenia z życia kardynała Wyszyńskiego, które uważasz za przełomowe w kształtowaniu jego niezłomnego charakteru). Zadanie ma charakter pracy indywidualnej. Możesz podpowiedzieć uczniom, że na kartce kalendarza w części „Odkrywam” znajduje się bardzo ważna data.

POZNAJĘ

8. Powiedz, że nawet w najtrudniejszym czasie nie jesteśmy sami. Zawsze mamy wsparcie w Jezusie. Poproś o odczytanie fragmentu biblijnego z tej części podręcznika.

Nie bójcie się tych, którzy zabijają ciało, lecz duszy zabić nie mogą. Bójcie się raczej Tego, który duszę i ciało może zatracić w piekle. Czyż nie sprzedają dwóch wróbli za asa? A przecież bez woli Ojca waszego żaden z nich nie spadnie na ziemię. U was zaś policzone są nawet wszystkie włosy na głowie. Dlatego nie bójcie się: jesteście ważniejsi niż wiele wróbli.

Do każdego więc, który się przyzna do Mnie przed ludźmi, przyznam się i Ja przed moim Ojcem, który jest w niebie. Lecz kto się Mnie zaprze przed ludźmi, tego zaprę się i Ja przed moim Ojcem, który jest w niebie. (Mt 10,28–33)

9. Omów ten fragment. Zaczynij rozmowę kierowaną:

- ▶ Kogo nie należy się bać?
- ▶ Kogo powinniśmy się obawiać?
- ▶ Czy cokolwiek może się stać bez woli Ojca?
- ▶ Do kogo przyzna się Pan?

W podsumowaniu możesz wykorzystać tekst w tej części podręcznika: *Ten fragment w szczególny sposób dotyczy prześladowanych (np. w czasach stalinowskich), którzy z powodu swojej wiary byli poddawani okropnym torturom. Wystarczyło, by kogoś wydali czy wyparli się Kościoła, i mogli odzyskać wolność, a nawet zyskać coś materialnego, ale mimo wszystko wiedzieli, że ich prawdziwą wartością jest Chrystus i dlatego się nie poddawali. Tacy ludzie doświadczyli, co to znaczy zrezygnować z ciała, ale nie stracić duszy. Wiedzieli też, że jeśli wybiorą prawdę, to czeka ich nagroda w niebie – nagroda, którą obiecał nam Jezus.*

ODPOWIADAM

10. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Rozwiąż łamigłówkę, a dowiesz się, co na temat dawania świadectwa powiedział papież Benedykt XVI*).

Prawidłowe rozwiązanie: *My także jesteśmy wezwani, by być świadkami. Wiara domaga się przekazywania, głoszenia, dzielenia się nią. Pamiętajmy, że mamy dług wdzięczności – wiary nie można zatrzymać dla siebie!*

11. Jeśli macie jeszcze trochę czasu, pobawcie się w szyfrowanie. Podaj uczniom słowa albo zdania, które mogą zapisać szyfrem z ćwiczenia 2.
12. Podsumuj katechezę. Podkreśl, że dawanie świadectwa wiary nie zawsze jest proste i oczywiste. Dodaj, że dojrzały chrześcijanin powinien nie tylko znać swoją wiarę, lecz także ją praktykować, dbać o jej rozwój i wyznawać przed innymi.

MODLĘ SIĘ

13. Pomódlcie się na koniec katechezy.

Boże, źródło wszelkiej świętości, w swojej niewypowiedzianej miłości zawsze dajesz Kościołowi świętych, którzy sami głęboko zanurzeni w Tobie, innych do Ciebie prowadzą i promieniują na wspólnotę wierzących. Wysławiamy Cię i dziękujemy za zaliczenie w poczet błogostawionych Stefana Kardynała Wyszyńskiego, Prymasa Tysiąclecia.

ŚWIĘTA MATKA TERESA Z KALKUTY

CEL GŁÓWNY: uczeń dowodzi aktualności myśli Matki Teresy z Kalkuty, opowiada o życiu i roli założonego przez nią Zgromadzenia Sióstr Misjonarek Miłości.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wymienia cele, którymi kierowała się Matka Teresa w swej działalności;
- ▶ opowiada, jaki był sens jej pracy;
- ▶ objaśnia potrzebę niesienia pomocy ludziom ubogim i chorym;
- ▶ opowiada o działalności Matki Teresy.

POSTAWY: uczeń wzoruje się na przykładzie życia Świętej Matki Teresy i szuka okazji do wypełniania przykazania miłości we własnym środowisku.

METODY: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, pogadanka, praca indywidualna, miniwykład.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

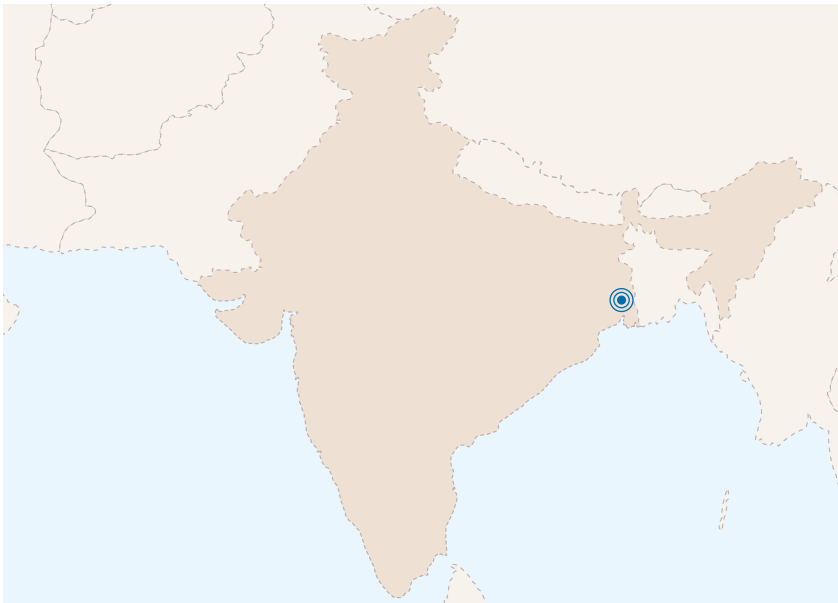
ODKRYWAM

2. Poproś o odczytanie tekstu z tej części podręcznika (*Życie jest...*). Spytaj, jak uczniowie rozumieją te słowa. Porozmawiajcie chwilę na ten temat.

SPOTYKAM

3. Powiedz: *Autorką słów, które właśnie odczytaliśmy, jest Matka Teresa z Kalkuty. Spytaj, czy uczniowie ją kojarzą. Wyjaśnij, że misjonarka zmarła w 1997 roku.*
4. Dodaj: *Ta kobieta całe swoje życie poświęciła ubogim i potrzebującym. Zawsze najpierw myślała o innych, a dzisiaj będzie główną bohaterką naszej katechezy.*
5. Jeśli uczniowie mogą skorzystać z telefonów komórkowych i mają dostęp do internetu, poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Na mapie Indii zaznacz, gdzie leży Kalkuta. Możesz skorzystać z internetu*).

Prawidłowe rozwiązanie:

6. Opowiedz uczniom o Świętej Matce Teresie. Możesz wykorzystać kalendarium z tej części podręcznika albo zacząć miniwykład¹:

Imię i nazwisko rodowe świętej to Agnes Gonxha Bojaxhiu. Urodziła się 26 sierpnia 1910 roku w Skopje. Jej rodzicami byli Nikola i Drane Bojaxhiu. W wieku osiemnastu lat Agnes została przyjęta do zakonu lore-

¹ Na podst. *Święci na każdy dzień*, red. A. Tarzia, Jedność, Kielce 2011, s. 639–641.

tanek w Irlandii. Następnie przyjęła imię zakonne Maria Teresa od Dzieciątka Jezus i wyjechała jako misjonarka do Indii. W wieku 36 lat w jej życiu nastąpił przełom i odkryła kolejne powołanie. Patrząc na ubogich, chorych, zepchniętych na margines społeczny, opuszczonych, postanowiła przyjść im z pomocą. Poprosiła papieża o zgodę na opuszczenie dotychczasowego zakonu i założenie zgromadzenia, które poświęciłoby się „najuboższym z ubogich”. 18 sierpnia 1948 roku matka Teresa otrzymała zgodę z Rzymu. Porzuciła czarny habit sióstr loretanek, a przywdziała sari ubogich Hindusek i wyszła na ulice Kalkuty. Nagle znalazła się sama, bez wsparcia, bez perspektyw na przyszłość. Jedyłą ostoją był dla niej Jezus, do którego kierowała swoje modlitwy. Po pewnym czasie znalazła dach nad głową u znajomej rodziny. Na początku zaczęła uczyć ubogie dzieci pod gołym niebem, pisząc wyrazy patykami na piasku. Do Matki Teresy dołączyły dziewczyny, które kiedyś uczyła, a które później zapragnęły tak jak ona nieść pomoc ubogim jako Misjonarki Miłości. I tak małymi krokami skromne zgromadzenie zaczęło zakładać przytułki dla umierających, trędowatych, dzieci, starców. Ciężka praca, nadludzki wysiłek i poświęcenie sprawiły, że Matka Teresa zaczęła chorować na serce. Zmarła 5 września 1997 roku w Kalkucie w opinii świętości.

7. Powiedz, że premier Indii Indira Gandhi (rządziła w latach 1966–1977 oraz 1980–1984), która była przyjaciółką Matki Teresy, napisała o niej tak: *Matka Teresa w żaden sposób nie dyskryminuje ludzi ze względu na kolor skóry, język, wiarę. Wprowadza ona w czyn prawdę o tym, że modlitwa to całkowite oddanie i służba*².
8. W ramach utrwalenia wiadomości poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (Ułóż krzyżówkę, której rozwiązaniem będzie słowo „KALKUTA”. Treść poszczególnych haseł powinna nawiązywać do życia Matki Teresy). Uczniowie pracują indywidualnie, ale na koniec możecie omówić ich propozycje.

POZNAJĘ

9. Podkreśl, że działalność założonego przez Matkę Teresę zgromadzenia przeniknięta była modlitwą. Siostry w modlitwie znajdowały siły do pracy z najbardziej potrzebującymi, a wśród ubogich odnajdywały potrzebującego Chrystusa, w którym widziały bliźniego.

---

² Tamże.

10. Rozpocznij pogadankę, zadając pytanie: *Co to znaczy: być czyimś bliźnim? Podsumuj: Odpowiedzi na to pytanie udzielił nam sam Jezus.*

Poproś o odczytanie fragmentu biblijnego z tej części podręcznika.

„Pewien człowiek schodził z Jeruzalem do Jerycha i wpadł w ręce zbójców. Ci nie tylko go obdarli, lecz jeszcze rany mu zadali i zostawwszy na pół umarłego, odeszli. Przypadkiem przechodził tą drogą pewien kapłan; zobaczył go i minął. Tak samo lewita, gdy przyszedł na to miejsce i zobaczył go, minął. Pewien zaś Samarytanin, wędrując, przyszedł również na to miejsce. Gdy go zobaczył, wzruszył się głęboko: podszedł do niego i opatrzył mu rany, zalewając je oliwą i winem; potem wsadził go na swoje bydło, zawiózł do gospody i pielęgnował go. Następnego zaś dnia wyjął dwa denary, dał gospodarzowi i rzekł: «Miej o nim staranie, a jeśli co więcej wydasz, ja oddam tobie, gdy będę wracał». Kto z tych trzech okazał się według ciebie bliźnim tego, który wpadł w ręce zbójców?”. On odpowiedział: „Ten, który mu okazał miłosierdzie”. Jezus mu rzekł: „Idź, i ty czyż podobnie!”. (Łk 10,30–37)

11. Zaczynij rozmowę kierowaną:

- ▶ *Co przydarzyło się człowiekowi idącemu do Jerycha?*
- ▶ *Jak na widok pobitego człowieka zareagowali kapłan i lewita?*
- ▶ *Kto ulitował się nad pobitym?*
- ▶ *W jaki sposób Samarytanin pomógł pobitemu?*

12. Zauważ, że Matka Teresa wcielała tę przypowieść w życie. Możesz wykorzystać podsumowanie w tej części podręcznika: *Jezus chciał nam w ten sposób powiedzieć, że zadaniem każdego chrześcijanina jest troska o współbraci. Powinniśmy pomagać potrzebującym bez względu na kolor ich skóry, wyznanie, wiek, status materialny. Czasami pomoc nie jest łatwa ani przyjemna – wymaga wyrzeczeń, odwagi, podjęcia określonego trudu. Zawsze trzeba pamiętać, że właśnie w takich osobach – chorych, biednych, zapłakanych – przychodzi do nas Jezus. Odpowiadając na ich potrzeby miłością, świadczymy dobro i przybliżamy się do radości życia wiecznego już tutaj, na ziemi. Właśnie tak postępowała Matka Teresa z Kalkuty.*

ODPOWIADAM

13. Opowiedz uczniom pewną historię³.

Na naszej klatce schodowej mieszka staruszka. Pięć lat temu straciła męża, córkę, zięcia i wnuków w wypadku. Kiedy tydzień przed świętami wracałam do domu, na drzwiach klatki schodowej zobaczyłam napisane odręcznie ogłoszenie: „Zgubiłam 100 złotych. Uczciwego znalazcę proszę o zwrot do mieszkania nr 76, emerytura bardzo skromna, nie mam na chleb”. Mieszkanie nr 76 wynajmuje właśnie ta starsza pani. Wyjęłam z portfela 100 złotych, które odłożyłam na prezent dla mamy, i zapukałam do drzwi mieszkania nr 76. Kiedy dałam staruszce pieniądze, rozplakała się i powiedziała: „Jesteś dwunastą osobą, która przyniosła mi pieniądze. Dziękuję”. Uśmiechnęłam się i poszłam do windy, a wtedy starsza pani dodała: „Córeńko, zdejmij proszę to ogłoszenie z drzwi, to nie ja napisałam...”. Starsza pani stała przed drzwiami swojego mieszkania i płakała.

Dziewczyna, która opowiedziała mi tę historię, poprosiła, aby poszła ona w świat. Aby ci, którzy nie widzą w innych nic dobrego, dowiedzieli się, że na jej klatce schodowej mieszka co najmniej 12 wspianiałych osób.

14. Zaczynij rozmowę kierowaną:

- ▶ *Dlaczego sytuacja materialna starszej pani z mieszkania nr 76 była zła?*
- ▶ *Co zrobiła dziewczyna, która zobaczyła ogłoszenie?*
- ▶ *Na co chciała przeznaczyć 100 złotych?*
- ▶ *Ile osób przyszło do staruszki, by oddać jej rzekomą zgubę?*
- ▶ *Jak świadczy to o tych ludziach?*

15. Podsumuj katechezę. Możesz zaproponować odczytanie słów papieża Franciszka, które padły podczas mszy kanonizacyjnej w 2016 roku: *Nieśmy w sercu jej uśmiech i obdarzajmy nim tych, których spotykamy na naszej drodze, zwłaszcza cierpiących. W ten sposób otworzymy perspektywę radości i nadziei wielu ludziom przygnębionym oraz potrzebującym zrozumienia i czułości*⁴.

16. Na koniec poproś o wykonanie ćwiczenia 2 (Matka Teresa mawiała: „Nie czynię nic nadzwyczajnego: Kocham, ponieważ Bóg mnie Kocha”). Napisz,

---

³ Na podst. posta na Facebooku z 8 marca 2020 roku, profil „Duszą podszyty”.

⁴ Papież Franciszek, homilia podczas mszy kanonizacyjnej Matki Teresy z Kalkuty, 4 września 2016 roku.

jak rozumiesz te słowa). Zadanie możesz również zadać do zrobienia w domu – ma ono charakter pracy indywidualnej.

MODLĘ SIĘ

17. Pomódlcie się na koniec katechezy. Zaproponuj odmówienie *Modlitwy pięciu palców*⁵, której autorem jest papież Franciszek (wymyślił ją jeszcze jako biskup Buenos Aires). Poproś, by uczniowie wyciągnęli przed siebie jedną dłoń i zacisnęli ją w pięść, po czym po kolei odginali palce, które wskażesz. Wyjaśnij, że ty będziesz odczytywać wezwanie, zaś zadaniem uczniów jest odpowiedzieć „wysłuchaj nas, Panie”. Zacznij:

- ▶ (uczniowie odginają kciuk) *Módlmy się za naszych najbliższych, abyśmy zawsze potrafili służyć im i pomagać, gdy będą w potrzebie. Ciebie prosimy...*
- ▶ (uczniowie odginają palec wskazujący) *Módlmy się za tych, którzy uczą, wychowują i leczą, aby swą pracą służyli wszystkim, szczególnie najbardziej potrzebującym. Ciebie prosimy...*
- ▶ (uczniowie odginają palec środkowy) *Módlmy się za rządzących, aby zapobiegali biedzie i trudnościom w dostępie do służby zdrowia i edukacji. Ciebie prosimy...*
- ▶ (uczniowie odginają palec serdeczny) *Módlmy się za najbardziej pokrzywdzonych, aby na swej drodze spotykali dobrych ludzi, którzy jak miłosierny Samarytanin okazą im troskę. Ciebie prosimy...*
- ▶ (uczniowie odginają mały paluszek) *Módlmy się za siebie samych, abyśmy nigdy nie wywyższali się nad innych, ale potrafili dzielić się tym, co mamy, z potrzebującymi. Ciebie prosimy...*

---

⁵ Papież Franciszek, *Modlitwa „pięciu palców”*, cyt. za: <https://deon.pl/wiara/modlitwa-pieciu-palcow-ktora-ulozyl-papiez-franciszek,2122319> (dostęp: 20 października 2022 roku).

POBOŻNOŚĆ MARYJNA W DZIEJACH POLSKI

CEL GŁÓWNY: ukazanie roli Maryi w historii Polski dla zachowania wolności i tożsamości chrześcijańskiej Polski.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ tłumaczy, na czym polega pobożność maryjna, i w jaki sposób odnosi się do Boga;
- ▶ wymienia elementy ludowej pobożności maryjnej;
- ▶ wskazuje na wydarzenia i zjawiska religijne, które wpłynęły na budowanie tożsamości narodowej Polaków w XX wieku.

POSTAWY: uczeń przejawia postawę wdzięczności za świadków wiary i troszczy się o dobro ojczyzny.

METODY: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, pogadanka, praca indywidualna, miniwykład.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, materiały do pracy indywidualnej ([załącznik 1](#) – do wydrukowania dla każdego ucznia).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

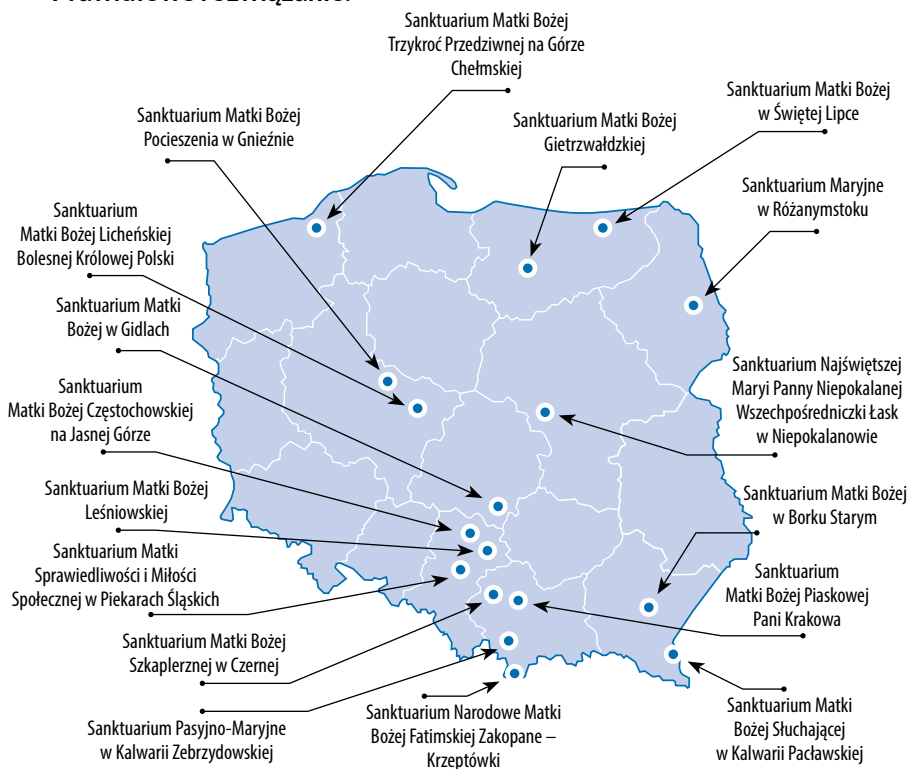
ODKRYWAM

2. Spytaj, jak w Polsce określa się Maryję (może padną odpowiedzi, że Królową albo Matką).
3. Powiedz: *Na ostatnich katechezach przyglądaliśmy się osobom, dla których doświadczenie Boga było tak mocne, że miało ono wpływ nie tylko na ich życie, ale również na życie osób, które wśród których żyły. Dodaj, że dzisiaj pomówicie o szczególnej osobie – Maryi.*

SPOTYKAM

4. Powiedz, że omówicie teraz kolejne elementy, które świadczą o tym, że w Polsce już od setek lat pobożność maryjna jest bardzo silna.
5. Zacznij od *Bogurodzicy*. Wyjaśnij, że jest to najstarsza polska pieśń religijna, która przez wieki stanowiła nasz ojczysty hymn. W tym momencie możesz poprosić o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Dowolną formą kaligrafii lub graffiti zapisz słowo: BOGURODZICA*). Zadanie ma charakter pracy indywidualnej.
6. Kontynuuj: *Nie sposób nie wspomnieć o modlitwie królów, wodzów i całego ludu polskiego – różańcu. Ponadto cała polska ziemia pełna jest świątyń i sanktuariów maryjnych, z których najbardziej znane to Jasna Góra, Kalwaria Zebrzydowska i Piekary Śląskie.*
7. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Połącz kropki z nazwami sanktuariów maryjnych, które znajdują się w tych miejscach*).

Prawidłowe rozwiązanie:

8. Po tym ćwiczeniu powiedz: Wyjątkowym wyrazem miłości i zaufania Polaków względem Maryi jest przyzywanie jej jako Królowej Polski. W połowie XVII wieku król Jan Kazimierz, stojąc przed cudownym obrazem Matki Bożej Łaskawej w katedrze lwowskiej, obrat Maryję za Królową swoich państw, a Królestwo Polskie polecił jej szczególnej obronie. Oficjalnie episkopat Polski zwrócił się do Stolicy Apostolskiej o wprowadzenie dla Polski święta pod wezwaniem „Królowej Polski” dopiero po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918 roku. Papiież Benedykt XV chętnie przychylił się do tej prośby. Biskupi umyślnie zaproponowali ojcu świętemu dzień 3 maja, aby podkreślić nierozzerwalną łączność tego święta z sejmem czteroletnim, a zwłaszcza z uchwaloną 3 maja 1791 roku pierwszą polską konstytucją. Następnie w 1962 roku papiież Jan XXIII ogłosił Maryję Królową Polski.
9. Powiedz, że w historii Polski bardzo ważne były daty 1920, 1946 i 1966. Każda z nich związana jest z Maryją. Wyjaśnij, że zaraz zaczniesz miniwykład. W tym czasie uczniowie będą mieli za zadanie indywidualnie uzupełnić karty pracy ([załącznik 1](#)). Rozdaj materiały. Zaczynij pierwszą część miniwykładu:

W 1920 roku miała miejsce decydująca bitwa wojny polsko-bolszewickiej. Na znanym obrazie Jerzego Kossaka Cud nad Wisłą, który nawiązuje do tego wydarzenia, ponad żołnierzami polskiego wojska broniącego przyczółków Warszawy przed bolszewicką nawałą jaśnieje postać Matki Boskiej trzymającej połamane strzały. Do dziś zachowały się relacje świadków, którzy 15 sierpnia 1920 roku widzieli na niebie Maryję. Rosjanie wzięci wówczas do niewoli otwarcie przyznawali, że ukazanie się Bogurodzicy sprawiło, że zaczęli uciekać z pola walki. „Was się nie boimy, ale z Nią walczyć nie będziemy!” – mieli mówić. W efekcie bolszewicy ustąpili spod Ossowa, a bój, który przeszedł do historii jako osiemnasta bitwa świata, nazwano Cudem nad Wisłą. Szczególnym bohaterstwem wstawił się wówczas młody ksiądz Ignacy Skorupka.

W tym momencie uczniowie wypełniają pierwszy wiersz tabeli.
Kontynuuj miniwykład:

W 1946 roku, kilka miesięcy po zakończeniu II wojny światowej, został wypowiedziany w Polsce akt zawierzenia kraju opiece Maryi. Został on złożony w tragicznym dla Polski czasie – na samym początku niewoli komunistycznej. Matkę Bożą Fatimską uważano wtedy za „wroga systemu socjalistycznego”, ponieważ Jej orędzie zapowiadało koniec bezbożnego ateizmu. Akt poświęcenia narodu polskiego Niepokalanemu Sercu Ma-

ry w 1946 roku wypowiedział na Jasnej Górze kardynał August Hlond w obecności episkopatu Polski i miliona wiernych.

W tym momencie uczniowie wypełniają drugi wiersz tabeli.

Kontynuuj miniwykład:

Kolejny akt zawierzenia, złożony w 1966 roku, był wielkim historycznym wydarzeniem. Stolica Apostolska przyrównała go potem do chrztu Mieszka, który dał początek polskiemu chrześcijaństwu. Zamiar oddania Polski w opiekę Maryi zrodził się u prymasa Stefana Wyszyńskiego, który przebywał w niewoli w Komańczy. Napisał on Jasnogórskie Śluby Narodu i od razu zarysował program Wielkiej Nowenny. Trzeciego maja 1966 roku na Jasnej Górze prymas Polski, a jednocześnie legat papieża Pawła VI (papież nie dostał pozwolenia od władz PRL-u na przyjazd do Polski) razem z całym episkopatem i w obecności ogromnej rzeszy ludu Bożego odczytał słowa ślubów.

W tym momencie uczniowie wypełniają trzeci wiersz tabeli.

POZNAJĘ

10. Podsumuj tę część katechezy. Poproś, by uczniowie przeczytali z podręcznika fragment tekstu biblijnego.

Zaproszono na to wesele także Jezusa i Jego uczniów. A kiedy zabrakło wina, Matka Jezusa rzekła do Niego: „Nie mają wina”. Jezus Jej odpowiedział: „Czyż to moja lub Twoja sprawa, Niewiasto? [Czy] jeszcze nie nadeszła godzina moja?”. Wtedy Matka Jego powiedziała do sług: „Zróbcie wszystko, cokolwiek wam powie”. (J 2,2–5)

11. Zaczynij rozmowę kierowaną.
  - ▶ Kto zauważył, że brakuje wina?
  - ▶ Co zrobiła Maryja, kiedy zauważyła brak wina?
  - ▶ Jak nazywamy taką sytuację, kiedy ktoś mówi coś Jezusowi? (modlitwa)
  - ▶ Jakiej rady Maryja udzieliła sługom?
12. Wyjaśnij, że ta rada – „Zróbcie wszystko, cokolwiek wam powie” – to ostatnie słowa Maryi zapisane w Ewangelii i zarazem Jej testament, ostatnia wola, do której spełnienia wszyscy jesteście powołani.
13. Nakreśl pokrótce, jaka jest różnica między ludową pobożnością maryjną (procesje, pielgrzymki odbywane do miejsc objawień maryjnych, na-

wiedzenia sanktuariów maryjnych, modlitwy i nabożeństwa do Maryi) a pobożnością liturgiczną (związaną z liturgią). Dodaj, że mówiąc o pobożności maryjnej, mamy na myśli to, że dzięki Matce Bożej możemy bardziej zbliżyć się do Boga i jeszcze piękniej Go wychwalać.

14. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (*Wypisz elementy ludowej pobożności maryjnej*).

Przykładowe rozwiązanie: procesje, pielgrzymki, nawiedzenia sanktuariów maryjnych, modlitwy, nabożeństwa do Maryi

ODPOWIADAM

15. Podsumuj katechezę. Powiedz, że Pismo Święte pokazuje nam Maryję jako wierną uczennicę Pana, i że Maryja pokazuje nam, jak najlepiej słuchać i wypełniać słowa Nauczyciela. Możesz wykorzystać drugi akapit w tej części podręcznika: *Maryja zaufała Bogu i pozwoliła dziać w sobie wielkie rzeczy. Pozwoliła, aby za Jej pośrednictwem Bóg objawił swoją obecność wszystkim ludziom. Tego samego Bóg oczekuje od każdego z nas.*

MODLĘ SIĘ

16. Pomódlcie się na zakończenie katechezy. Odczytajcie fragment pozdrowienia pielgrzymów przez Jana Pawła II w Częstochowie w czerwcu 1999 roku.

Zawieram macierzyńskiej opiece Pani Jasnogórskiej siebie samego, Kościół, wszystkich moich rodaków, nie wyłączając nikogo.

Zawieram Jej każde polskie serce, każdy dom i każdą rodzinę. Wszyscy jesteście Jej dziećmi. Niech Maryja będzie przykładem i przewodniczką w naszej codziennej i szarej pracy.

Niech wszystkim pomaga wzrastać w miłości Boga i miłości ludzi, budować wspólne dobro Ojczyzny, wprowadzać i umacniać sprawiedliwy pokój w naszych sercach i środowiskach.

Proszę Cię, Pani Jasnogórska, Matko i Królowo Polski, abys cały mój naród ogarnęła Twoim macierzyńskim sercem.

KSIĄDZ FRANCISZEK BLACHNICKI

CEL GŁÓWNY: ukazanie uczniom ks. Franciszka Blachnickiego jako duszpasterza zatroskanego o młodego człowieka.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wyjaśnia, na czym polega fenomen działalności ks. Blachnickiego jako duszpasterza;
- ▶ opisuje zaproponowaną przez ks. Blachnickiego formę duszpasterstwa;
- ▶ uzasadnia aktualność myśli Sługi Bożego Franciszka Blachnickiego, opowiada o jego życiu i roli Ruchu Światło-Życie.

POSTAWY: uczeń jest przekonany, że jego zaangażowanie ma wpływ na przyszłość Kościoła.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, pogadanka, praca w parach, praca indywidualna, śpiew.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte (jedno na ławkę), materiały do pracy indywidualnej¹ (**załącznik 1** – do wydrukowania dla każdego ucznia), podkład muzyczny lub nagranie piosenki *Serce wielkie nam daj* oraz akcesoria do odtworzenia utworu.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

---

¹ Na podst. *Drogowskazy nowego człowieka*, <https://www.oaza.warszawa.pl/wp/roznosci/nowy-czowiek/> (dostęp: 8 listopada 2022 roku).

ODKRYWAM

2. Zaczynij pogadankę na temat zaufania. Zachęć uczniów, by wypowiedzieli się, czy wierzą w każdą usłyszaną rzecz. Następnie poproś, by powiedzieli, kiedy łatwiej im w coś uwierzyć (kiedy zobaczą jakieś zdjęcie, dowód, kiedy tę samą wersję wydarzeń powtórzy kilka osób).
3. Podsumuj: *Podobne zależności odnoszą się do wiary. Ważą rolę odgrywają tu autentyczne świadectwa, które znajdują potwierdzenie w historii, a także na zachowanych fotografiach i dokumentach oraz w relacjach wielu świadków.*

SPOTYKAM

4. Dodaj, że uczniowie poznają dzisiaj historię Franciszka Blachnickiego. Poproś o głośne odczytanie tekstu z tej części podręcznika.

Franciszek Blachnicki urodził się w 1921 roku w Rybniku. Od najmłodszych lat angażował się w działalność harcerską. W czasie II wojny światowej aresztowało go Gestapo – został uwięziony i wywieziony do obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu, gdzie przebywał czternaście miesięcy, w tym dziewięć miesięcy w kompanii karnej i około miesiąca w bunkrze głodowym, w bloku śmierci.

Gdy w 1942 roku czekał na wykonanie wyroku śmierci, olśniło go jakieś przedziwne światło. „Światło to od razu rozpoznałem i nazwałem po imieniu, gdy powstałem i zacząłem chodzić po celi, powtarzając w duszy, że wierzę. To światło od tej chwili ani na chwilę nie przestało mną kierować, zwracając moje życie ku Bogu”. To był moment autentycznego nawrócenia, który poskutkowało rzeczywistym ułaskawieniem! Historia Franciszka Blachnickiego to jedyny znany wypadek niewykonania przez hitlerowców orzeczonej kary śmierci na harcerzu.

W efekcie tych wydarzeń zrodziła się w nim chęć oddania swojego życia na służbę Chrystusowi. Po zakończeniu wojny wstąpił do seminarium duchownego w Krakowie, a po jego ukończeniu w 1950 roku przyjął święcenia kapłańskie. Jego służba Bogu i Kościołowi trwała około czterdziestu pięciu lat. Przerwała ją śmierć w 1987 roku w Niemczech.

5. Aby sprawdzić zrozumienie tekstu, poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Które informacje na temat ks. Franciszka Blachnickiego są prawdziwe? Obrysuj je*).

Prawidłowe rozwiązanie (zdania, które należy obrysować):

Przez miesiąc przebywał w oświęcimskim bloku śmierci.

Nawrócił się, gdy czekał na wykonanie wyroku śmierci.

Po wojnie wstąpił do seminarium w Krakowie.

Zmarł w Niemczech.

6. Powiedz, że papież Jan Paweł II nazwał Blachnickiego „gorliwym apostołem nawrócenia i wewnętrznej odnowy człowieka, wielkim duszpasterzem młodzieży”. Podkreśl, że ks. Blachnicki był bardzo oddany młodzieży. W ramach swojej posługi stworzył Ruch Światło-Życie, popularnie nazywany oazą, i zaproponował młodym wyjątkową drogę rozwoju – drogę „nowego człowieka”.

POZNAJĘ

7. Powiedz, że z fragmentu biblijnego z tej części podręcznika, który zaraz odczytacie, uczniowie dowiedzą się, kim jest wspomniany „nowy człowiek”.

Słyszeliście przecież o Nim i zostaliście pouczeni w Nim, zgodnie z prawdą, jaka jest w Jezusie, że – co się tyczy poprzedniego sposobu życia – trzeba porzucić dawnego człowieka, który ulega zepsuciu na skutek zwodniczych żądz, odnawiać się duchem w waszym myśleniu i przyoblec się w człowieka nowego, stworzonego na obraz Boga, w sprawiedliwości i prawdziwej świętości. (Ef 4,21–24)

8. Połóż na ławkach Pismo Święte. Poproś, by uczniowie wykonali w parach ćwiczenie 1 – Na podstawie Listu do Efezjan (4,22–30) uzupełnij tekst.

Prawidłowe rozwiązanie:

Stary człowiek to człowiek oddzielony od Boga, żyjący w **grzechu**, niezdolny do wchodzenia w relacje, rozbity wewnętrznie, zamknięty w swych egoistycznych celach. **Nowy** człowiek jest świadomy swojej godności jako osoby, swoje **życie** podporządkowuje Bogu, czyni z siebie dar, tzn. dzieli się swoim czasem, zdolnościami z **bliźnimi**. Wychowanie **nowego** człowieka polega na rozwijaniu i doskonaleniu w *agape* – czyli **miłości** bezinteresownej.

9. Podsumuj: *Święty Paweł w Liście do Efezjan używa ciekawej metafory: mówi o „przyobleczeniu się” w nowego człowieka. Samo określenie „przyob-*

lec się” może nam się kojarzyć z czymś czysto zewnętrznym, „przebraniem się” za kogoś, udawaniem kogoś innego – zgodnie ze znanym przysłowiem, że „nie szata zdobi człowieka”. Jednak Nowy Testament powstawał w takim środowisku kulturowym, w którym odzienie było zewnętrznym znakiem statusu człowieka, wyrażało jego tożsamość. A zatem zmiana ubioru wyrażała zmianę tożsamości. „Nowy człowiek” to człowiek „inny”, inaczej myślący, żyjący innymi wartościami niż „dawny człowiek”.

ODPOWIADAM

10. Wróć do Ruchu Światło-Życie. Wyjaśnij, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: Oaza gromadzi obecnie tysiące ludzi skupionych wokół Chrystusa. Odkrywają oni prawdziwą radość z bycia razem, trwania we wspólnocie. Spotykają się w małych grupach (dzieci, młodzież i dorośli) i uczą się, jak żyć Ewangelią na co dzień, pośród swoich obowiązków i podczas odpoczynku. Członkowie oazy wyjeżdżają razem na rekolekcje, dni wspólnoty i inne spotkania. Starają się wcielać w życie program przygotowany przez ks. Franciszka. Mają nawet swój znak rozpoznawczy.

11. Poproś, by uczniowie spojrzeli na grafikę w tej części podręcznika.

12. Powiedz: Ruch Światło-Życie jako pomoc w realizacji wezwania do stania się „nowym człowiekiem” proponuje dziesięć drogowskazów. Opracował je ks. Franciszek Blachnicki. Rozdaj uczniom materiały (załącznik 1) i poproś, by samodzielnie się z nimi zapoznali, a następnie wykonali ćwiczenie 3 (Wypisz dziesięć Drogowskazów Nowego Człowieka, które opracował ks. Blachnicki).

Prawidłowe rozwiązanie: JEZUS CHRYSSTUS, NIEPOKALANA, DUCH ŚWIĘTY, KOŚCIÓŁ, SŁOWO BOŻE, MODLITWA, LITURGIA, ŚWIADECTWO, NOWA KULTURA, AGAPE

13. Podsumuj całą katechezę.

MODŁĘ SIĘ

14. Na koniec odśpiewajcie piosenkę *Serce wielkie nam daj*² lub odczytajcie słowa refrenu.

*Serce wielkie nam daj,
Zdolne objąć świat!
Panie, serce nam daj,
Mężne w walce ze złem!*

---

² *Serce wielkie nam daj*, w: *Abba, Ojciec. Pieśni i piosenki religijne*, oprac. ks. Hieronim Chamski, Płock 2009, s. 979.

ŚWIECCY ŚWIADKOWIE EWANGELII

CEL GŁÓWNY: ukazanie wezwania do świętości jako zadania dla każdego chrześcijanina.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wyjaśnia, kim w Kościele jest człowiek świecki;
- ▶ opisuje różnorodność powołania do świętości na przykładzie poznanych świętych świeckich;
- ▶ wskazuje na konieczność zaangażowania świeckich w życie Kościoła.

POSTAWY: uczeń szuka swojego miejsca w misji Kościoła, wzorując się na przykładach życia świętych.

METODY: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, praca w grupie, praca indywidualna.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, materiały do pracy w grupach (**załącznik 1** – do wydrukowania ×2 i rozcięcia), formularz do pracy w grupach (**załącznik 2** – do wydrukowania dla każdego ucznia w klasie).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zaczynij pogadankę na temat bycia świadkiem/świadczania/dawania świadectwa. Przypomnijcie sobie definicje tego słowa. Uczniowie zapisują wnioski w ćwiczeniu 1 (*Poprowadź trzy strzałki od słowa „świadek” i zapisz definicje tego pojęcia*).

SPOTYKAM

3. Powiedz, że w Kościele też spotykamy się z pojęciem „świadka”. Podkreśl, że jako chrześcijanie zostaliśmy powołani do świadczenia o wierze – swoim postępowaniem mamy dawać przykład innym i w ten sposób prowadzić ich do Boga.
4. Zauważ: *Świadcami Ewangelii mogą być zarówno osoby duchowe, jak i świeckie. To samo dotyczy świętości. Jan Paweł II i papież Franciszek wynieśli na ołtarze największą w historii papieskich pontyfikatów liczbę osób świeckich żyjących w XX wieku, aby świat zobaczył, że o świętości świeckich nie wolno zapomnieć, a Pan Bóg czyni świętymi nie tylko księży i osoby zakonne.*
5. Powiedz, że na dzisiejszej katechezie uczniowie poznają czworo świętych, którzy żyli we współczesnych nam czasach.

6. Podziel klasę na cztery zespoły. Rozdaj materiały z **załącznika 1** (po 2 egzemplarze dla każdej grupy) i **załącznika 2** (dla każdego ucznia).

Uczniowie zapoznają się z tekstami i przygotowują krótki biogram każdej z postaci. Odpowiadają też na pytania w kolumnach, notując odpowiedzi w odpowiednim wierszu w formularzu.

grupa 1 – wiersz 2

grupa 2 – wiersz 3

grupa 3 – wiersz 4

grupa 4 – wiersz 5

Na koniec podsumujcie pracę. Przedstawiciele grup opowiadają o wylosowanych postaciach i omawiają odpowiedzi opracowane przez zespół. Uczniowie uzupełniają wszystkie wiersze w formularzu.

7. Podsumuj: *Poznane przed chwilą osoby śmiało możemy nazwać apostołami, a bycie apostołem nie jest przywilejem poszczególnych osób czy grup. Apostolstwo to powołanie, które dotyczy wszystkich ochrzczonych. Do jego realizacji wezwani są wszyscy członkowie ludu Bożego.*

Dodaj: *Jako chrześcijanie wypełniamy to apostołstwo zgodnie z posiadany mi charyzmatami i uprawnieniami. Przez charyzmaty Kościół rozumie nie tylko nadzwyczajne dary Ducha Świętego, lecz także zwyczajne uzdolnienia i przymioty dane ludziom dla dobra całej wspólnoty.*

8. Powiedz, że w tym momencie skupicie się na osobie Piotra Frassatego. Poproś, by uczniowie na podstawie tekstu w tej części podręcznika wykonali ćwiczenie 3 (Które z informacji o Błogosławionym Piotrze Frassatim są fałszywe? Podkreśl je).

Prawidłowe rozwiązanie:

Frassati był pilnym studentem. / Nie lubił górskich wędrówek, zdecydowanie wolał wypoczynek nad morzem. / Jan Paweł II ogłosił go błogosławionym w maju 1980 roku.

POZNAJĘ

9. Powiedz, że teraz spróbujecie odpowiedzieć sobie na pytanie, czym jest świętość. Poproś o odczytanie tekstu biblijnego z tej części podręcznika.

Wstał od wieczerzy i złożył szaty. A wzięwszy prześcieradło, nim się przepasał. Potem nalał wody do misy. I zaczął obmywać uczniom nogi i ocierać prześcieradłem, którym był przepasany. (...) A kiedy im umył nogi, przywdział szaty i znów zajął miejsce przy stole, rzekł do nich: „Czy rozumiecie, co wam uczyniłem? Wy Mnie nazywacie «Nauczycielem» i «Panem», i dobrze mówicie, bo nim jestem. Jeżeli więc Ja, Pan i Nauczyciel, umyłem wam nogi, to i wy powinniście sobie nawzajem umywać nogi. Dałem wam bowiem przykład, abyście i wy tak czynili, jak Ja wam uczyniłem. Zaprawdę, zaprawdę, powiadam wam: Sługa nie jest większy od swego pana ani wysłannik od tego, który go posłał. Wiedząc to, będziecie błogosławieni, gdy według tego czynić będziecie”. (J 13,4–5,12–17)

10. Zaczynij rozmowę kierowaną:
- ▶ Dlaczego Jezus zachował się wobec uczniów jak służący?
  - ▶ Dlaczego wykorzystał tak zwyczajną czynność, by nauczyć uczniów miłości?
  - ▶ Co umycie nóg uczniom mówi nam o świętości?
11. Podsumuj, mówiąc: *Umywając uczniom nogi, Jezus dał nam przykład, jak odpowiadać na potrzeby bliźnich. Pokazał, że życie chrześcijańskie to również zwykłe, codzienne rzeczy, które wykonujemy dla dobra innych.*

ODPOWIADAM

12. Poproś o samodzielną lekturę akapitu w tej części podręcznika.

Papież Franciszek w adhortacji Christus vivit powiedział, że każdy z nas jest powołany do wielkich rzeczy: „Możesz stać się tym, czym Bóg, twój Stwórca, wie, że jesteś, jeśli przyznasz, że jesteś powołany do wielkich rzeczy. Przyzywaj Ducha Świętego i idź z ufnością do wielkiego celu: świętości. W ten sposób nie będziesz kserokopią. Będziesz w pełni sobą samym. W tym celu trzeba uznać kwestię fundamentalną: bycie młodym to nie tylko pogoń za przemijającymi przyjemnościami i powierzchownymi sukcesami. Aby młodość spełniła swój cel na drodze twego życia, musi być okresem hojnego dawania siebie, szczerego ofiarowania, poświęceń, które kosztują, ale czynią nas owocnymi”¹. To idealne podsumowanie katechezy o dawaniu świadectwa w kontekście życia chrześcijańskiego świeckich.

Zadaj pytania:

- ▶ Do czego papież Franciszek wzywa ludzi młodych?
- ▶ Przed czym papież chce ich ochronić? Kim nie powinni się stać młodzi?
- ▶ Czym powinna być młodość na drodze życia? Jakim powinna być okresem?

13. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 (Napisz, jak możesz realizować zaproszenie do świętości w swoim środowisku). Zadanie ma charakter pracy indywidualnej.

14. Podsumuj katechezę: *Wszyscy chrześcijanie zostali powołani przez Jezusa Chrystusa do świętości. Różne są jednak drogi, by ją osiągnąć. Większość katolików wybiera drogę powołania do życia w rodzinie, w świecie. Świeccy mogą dążyć do świętości własną drogą, wypełniając swoje obowiązki wynikające ze stanu, w jakim żyją, z podejmowania obowiązków zawodowych, społecznych. Istotą apostołstwa świeckich jest umiejętne połączenie codziennego życia z rozwojem duchowym, które wyraża się w świadectwie wiary, nadziei i miłości dawanym w konkretnych sytuacjach życiowych.*

15. Jeśli jest taka możliwość, poproś o rozwiązanie testu sprawdzającego znajomość wiedzy z całego działu. Do **quizu** odsyła kod QR zamiesz-

---

¹ Christus vivit, 107–108.

czony w podręczniku na początku części „Moje notatki”. Możesz też poprosić uczniów, by rozwiązali test w domu.

MODLĘ SIĘ

16. Pomódlcie się na koniec katechezy.

*Ojcze, źródło wszelkiego dobra,
dziękujemy Ci za wspaniałe świadectwo życia
świętych i błogosławionych,
którzy ożywieni łaską Ducha Świętego
i prowadzeni światłem Jezusa,
wierzyli niezłomnie w Twoją nieskończoną miłość,
którą starali się odwzajemniać ze wszystkich sił,
powierając się z pełną ufnością Twojej Ojcowskiej woli.
Pokornie Cię prosimy: udziel również nam tego daru,
byśmy żyli z Tobą i dla Ciebie,
Przez zasługi naszego Pana, Jezusa Chrystusa.
Amen.*

KORELACJA Z EDUKACJĄ SZKOLNĄ (ROZDZIAŁ VII)

JĘZYK POLSKI

- ▶ Biografie wybranych świętych i świadków wiary.
- ▶ Bohaterstwo i męczeństwo – porównanie (np. Otto Schimek, Święty Maksymilian Kolbe, Błogosławiony kardynał Stefan Wyszyński, ksiądz Franciszek Blachnicki).
- ▶ Dziedzictwo narodowe oraz kulturowe i postawa odpowiedzialności za nie w oparciu o lektury.
- ▶ Słownictwo religijne, np. świadectwo wiary, posłannictwo.

HISTORIA

- ▶ Kościół wobec ideologii XX w. – oblicza totalitaryzmu (niemieckiego narodowego socjalizmu, systemu sowieckiego): ideologia i praktyka; polityka Niemiec na terenach okupowanej Europy, zagłada Żydów i eksterminacja innych narodów.
- ▶ Święci i bohaterowie Polski wobec zbrodni okupanta i w latach stalinizmu – wojna obronna Polski we wrześniu 1939 r., agresja Niemiec (1 września) i Związku Sowieckiego (17 września): przykłady szczególnego bohaterstwa Polaków. Początki komunizmu w Polsce: postawy Polaków wobec nowych władz ze szczególnym uwzględnieniem oporu zbrojnego
- ▶ Znaczenie Kościoła katolickiego dla stosunków politycznych i społecznych w Polsce w latach 1957–1981 i podczas stanu wojennego – rola Jana Pawła II i jego wpływ na przemiany społeczne i polityczne, charakterystyka ruchu społecznego Solidarność, postawy Polaków wobec stanu wojennego, fenomen oporu społecznego.

GEOGRAFIA

- ▶ Geografia Europy: szacunek i zrozumienie innych kultur przy zachowaniu poczucia wartości dziedzictwa kulturowego własnego kraju.

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

- ▶ Odpowiedzialność za sprawy międzynarodowe – wybrane problemy społeczne współczesnego świata, propozycje działań w kierunku poprawy warunków życia innych ludzi na świecie.

ROK LITURGICZNY

OBJAWIENIE PAŃSKIE

CEL GŁÓWNY: przypomnienie uczniom religijnego wymiaru uroczystości Objawienia Pańskiego.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ przytacza historię mędrców poszukujących Jezusa;
- ▶ omawia różne postawy przy szukaniu prawdy;
- ▶ tłumaczy, jak zachować czujność przy pozyskiwaniu informacji.

POSTAWY: uczeń odczytuje uroczystość Objawienia Pańskiego jako zaproszenie do podjęcia osobistego trudu poszukiwania Jezusa.

METODY: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, praca indywidualna, list, śpiew.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, legenda o czwartym królu¹ (**załącznik 1** – do wydrukowania dla każdego ucznia), podkład muzyczny lub nagranie kolędy *Mędrcy świata*, akcesoria do odtworzenia utworu.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM i SPOTYKAM

2. Rozpocznij katechezę od rozmowy na temat zmian w sposobie przekazywania wiadomości między ludźmi. Możesz spytać, jak kiedyś przekazywano sobie informacje (wysyłano posłańców, nadawano sygnały dymne, stosowano sygnalizację świetlną w latarniach morskich, adresowano tradycyjne listy). Następnie dopytaj o obecne sposoby przeka-

---

¹ *Opowiadanie o czwartym królu*, tekst za: <https://mariuszhan.pl/2022/01/01/na-dobranoc-i-dzien-dobry-mt-2-1-12-2/> (dostęp: 5 lutego 2022 roku).

zywania wiadomości (radio, telewizja, prasa, internet) – podkreśl, że są to media.

3. Zaproponuj uczniom, aby zastanowili się nad niebezpieczeństwami wynikającymi z faktu, że wiadomości rozchodzą się natychmiast. Uczniowie pewnie zauważą, że istotnym problemem jest umiejętność odróżniania informacji prawdziwych od fałszywych. Te drugie prowadzą do dezinformacji, o czym mówił między innymi papież Franciszek. Fałszywe, niesprawdzone komunikaty nazywamy popularnie *fake newsami* (z jęz. angielskiego). Dodaj, że najczęściej nieprawdziwych informacji pojawia się w obszarach, które mocno angażują ludzi, a więc związanych ze zdrowiem, życiem, polityką. Podkreśl, że właśnie dlatego trzeba być przezornym i po prostu czujnym. Należy sprawdzić, czy autor lub strona, z której pochodzi informacja, jest wiarygodna, oraz poszukać innych źródeł wiadomości na dany temat.
4. Powiedz, że najczęściej szukamy potwierdzenia informacji właśnie w internecie. Możesz podać ciekawostkę: możliwość surfowania za wdzięczmy włoskiemu jezuitcie! Poproś, by uczniowie zapoznali się z tekstem w ramce w części „Spotykam”.

POZNAJĘ

5. Wprowadź uczniów w temat i zapowiedz, że przeczytacie teraz fragment Pisma Świętego, opowiadający o mędrcach, którzy postanowili sprawdzić u źródła, czy informacja, jaką odczytali z gwiazd, jest prawdziwa. Podkreśl, że nie było wtedy internetu, a decyzja o wyruszeniu w daleką drogę wymagała niezwyklej odwagi i intuicji.
6. Poproś ucznia o odczytanie tekstu zamieszczonego w podręczniku.

Gdy zaś Jezus narodził się w Betlejem w Judei za panowania króla Heroda, oto mędrcy ze Wschodu przybyli do Jerozolimy i pytali: „Gdzie jest nowo narodzony Król żydowski? Ujrzeliśmy bowiem Jego gwiazdę na Wschodzie i przybyliśmy oddać Mu pokłon”. (...)

A oto gwiazda, którą widzieli na Wschodzie, postępowała przed nimi, aż przyszła i zatrzymała się nad miejscem, gdzie było Dziecię. Gdy ujrze gwiazdę, bardzo się uradowali. Weszli do domu i zobaczyli Dziecię z Matką Jego, Maryją; upadli na twarz i oddali Mu pokłon. I otworzywszy swe skarby, ofiarowali Mu dary: złoto, kadzidło i mirrę. A otrzymawszy we

śnie nakaz, żeby nie wracali do Heroda, inną drogą udali się z powrotem do swojego kraju. (Mt 2,1–2.9–12)

7. Zapytaj:

- ▶ Kto przybył do Jerozolimy? (mędrcy ze Wschodu)
- ▶ O co rozpytywali mędrcy? (gdzie jest nowo narodzony król żydowski)
- ▶ Skąd dowiedzieli się o narodzinach nowego króla? (ujrzeli jego gwiazdę na Wschodzie)
- ▶ Dlaczego chcieli go znaleźć? (chcieli oddać mu pokłon)
- ▶ Co zrobili mędrcy, gdy doszli do Betlejem, w którym był Jezus? (oddali mu pokłon i złożyli dary: złoto, kadzidło i mirrę)
- ▶ Dlaczego nie wracali do swojego kraju przez Jerozolimę? (we śnie dostali nakaz, aby nie informować Heroda o miejscu pobytu Dziecięcia)

8. Powiedz: *Zapewne zauważyliście, że w tym fragmencie nie ma mowy o tym, ilu było mędrców. Wytłumacz, że Tradycja dopisała, iż było ich trzech – prawdopodobnie ze względu na liczbę przyniesionych darów: złoto, kadzidło i mirrę. W Ewangelii nie znajdziemy też imion owych mędrców. Językoznawcy upatrują ich pochodzenia od spolszczenia słowa „król/władca” z trzech języków: Kacper pochodzi od łacińskiego *caesar*, Melchior wywodzi się z hebrajskiego *melech*, zaś Baltazar od greckiego *basileus*.*

9. Podsumuj: *Mędrcy podjęli trud, by spotkać Jezusa. Opuścili swoje domy i wyruszyli w drogę, podczas której prowadziła ich gwiazda. Był to dla nich ogromny wysiłek. Choć wyruszyli w nieznaną, nie poddawali się.*

10. Kontynuuj, mówiąc: *Jest jeszcze jeden bohater tego opowiadania. On też dużo robił, żeby poznać Jezusa. Chodzi o Heroda. Wezwał on uczonych w Piśmie, aby poznać proroctwa dotyczące Jezusa. Pomógł nawet mędrcom, by dotarli do nowo narodzonego Króla, ale miał inne motywy. Bał się, że oto narodził się ktoś, kto może odebrać mu władzę, bogactwo, pałac, może nawet całe złoto i służbę. Mamy prawo tak domniemywać, bo choć powiedział mędrcom, że i on chce poznać Dziecięciu pokłon, nie wierzymy w czystość jego intencji. Na szczęście anioł skierował mędrców inną drogą. Postawa Heroda pokazuje nam, że można Jezusa szukać, nawet zaglądając do Biblii, ale nie po to, aby Go poznawać i kochać. Dla takich jak Herod Jezus jest tym, który ogranicza albo nawet zabiera władzę i wolność. Tacy ludzie traktują Go jak rywala, wroga, którego trzeba „wymazać” z życia.*

11. Podsumuj: *Mędrcy, którzy byli astrologami, znaleźli Jezusa, bo podjęli trud sprawdzenia, czy wiadomość, którą zauważyli na niebie w postaci nowej gwiazdy, była prawdziwa. By osiągnąć cel, zdecydowali się na długą i wyczerpującą wędrówkę. Zadawali pytania, słuchali odpowiedzi i nie przestawali szukać. Choć nie znali Pisma Świętego, nie znali prorocत्व, choć byli poganami, poznali prawdę. Skorzystali nawet z pomocy Heroda, ale nie dali się mu oszukać.*
12. Zaproponuj wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku, które polega na napisaniu listu w imieniu jednego z mędrców: *W imieniu jednego z mędrców (Kacpra, Melchiora lub Baltazara) napisz list do przyjaciela. Weź pod uwagę, że właśnie wróciłeś z Betlejem do swojego kraju. Opisz, co skłoniło cię do podjęcia tak dalekiej wyprawy. Wymień trudności, które pokonałeś, napisz, co wydarzyło się po drodze, zanim osiągnąłeś cel. Co zastałeś w Betlejem, jak przebiegł powrót oraz jak wygląda twoje życie teraz? Czym się zajmujesz? Komu powiedziałeś o tym, co przeżyłeś, a komu planujesz powiedzieć?*

Zadanie ma charakter pracy indywidualnej.

ODPOWIADAM

13. Przeczytajcie fragment z tej części podręcznika.

Mędrcy po powrocie do swoich ojczyzn opowiedzieli krajanom o tym, co widzieli i słyszeli. Stali się tymi, którzy przyczynili się do upowszechnienia wiadomości o narodzinach Pana Jezusa – Zbawiciela i Mesjasza. Dzięki nim spełniły się słowa zapisane w Psalmie 72: „wszystkie narody będą mu służyły”. To oni przekazywali prawdę o narodzinach Mesjasza, bo byli przekonani, że nowo narodzone Dziecię to ktoś wyjątkowy. Pamiętaj, że byli poganami!

Spróbuj, jak mędrcy, zbliżyć się do Jezusa. Zadawaj pytania, szukaj odpowiedzi i nie daj się zwieść ludziom, którzy sięgają zamęt i dezinformację. Właściwe wskazówki znajdziesz w Piśmie Świętym i w spotkaniach z Jezusem w Eucharystii.

14. Kontynuuj, mówiąc, że przeczytacie teraz starą legendę rosyjską o czwartym królu. Rozdaj uczniom materiały z **załącznika 1**.
15. Zapytaj:

- ▶ *Dlaczego czwarty król spóźnił się na umówione miejsce przed wyprawą? (rozdął dary: trzy drogocenne kamienie, pierwszy dla ratowania zdrowia poszkodowanego dziecka, drugi dla rodziny, której ojciec umarł, za trzeci wykupił ludzi, których chciano wymordować)*
- ▶ *Gdzie był przez długie lata, zanim spotkał Jezusa umierającego na krzyżu? (służył na galerach, został wyrzucony na nieznany brzeg)*
- ▶ *Co zrozumiał, patrząc na umierającego Jezusa? (że to jest Ten, za którym tęsknił i którego szukał całe życie, że to Jego spotykał w tych wszystkich, którym pomagał)*
- ▶ *Dlaczego Jezus z wdzięcznością patrzył się na czwartego króla, opisanego w rosyjskiej bajce? (bo Zbawiciel z wdzięcznością przyjął jego trudy i ofiarę)*
- ▶ *Jaki jest morał tej bajki?*

16. Podsumuj: *Wszystko, co robimy dla dobra innych, jest ważne dla naszego zbawienia. Naszym skarbem są nasze dobre czyny. Możemy spotkać Jezusa w każdym potrzebującym i cierpiącym człowieku.*

17. Zaproponuj wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Mędrcy dali Jezusowi to, co mieli najcenniejsze: złoto, kadzidło i mirrę. Zastanów się, jaka może być symbolika tych podarunków, i uzupełnij zdania*).

Prawidłowe rozwiązanie:

Złoto może symbolizować hojność – niekoniecznie tę materialną, ale np. hojność w dzieleniu się miłością, miłosierdziem, życzliwością, troską.

Kadzidło może symbolizować modlitwę, czyli czas zarezerwowany w ciągu dnia dla Boga.

Mirra może symbolizować gorycz i cierpienie, jakieś drobne wyrzeczenie podejmowane każdego dnia.

18. Od razu przejdźcie do ćwiczenia 3 (*W nawiązaniu do ćwiczenia 2 napisz, co ty możesz ofiarować Jezusowi*).

Przykładowe odpowiedzi: życzliwość w stosunku do tych, których lubię „mniej”, pomoc słabszym w nauce, odwiedziny u dziadków, zakupy zrobione potrzebującym sąsiadom, opieka nad młodszym rodzeństwem

MODŁĘ SIĘ

19. Jeśli masz taką możliwość, zaproponuj odśpiewanie kolędy *Mędrcy świata*². Zanim ją odśpiewacie, zwróć uwagę na trzecią zwrotkę, w której pojawia się pytanie o to, co przynosimy Jezusowi w darze, gdy do niego przychodzimy.

*Mędrcy świata, monarchowie, gdzie śpiesznie dążycie?
Powiedzcież nam, Trzej Królowie, chcecie widzieć Dziecię?
Ono w żłobie nie ma tronu i berła nie dźrzyży,
A prorocstwo Jego zgonu już się w świecie szerzy.*

*Mędrcy świata, złość okrutna Dziecię prześladowuje,
Wieść okropna, wieść to smutna, Herod spisek knuje.
Nic monarchów nie odstrasza, do Betlejem spieszą,
Gwiazda zbawcę im ogłasza, nadzieją się cieszą.*

*Przed Maryją stają społem, niosą Panu dary,
Przed Jezusem biją czołem, składają ofiary.
Trzykroć szczęśliwi Królowie, któż wam nie zazdrości?
Cóż my damy, kto nam powie, pałając z miłości?*

---

² *Mędrcy świata*, w: Kocham Cię, Jezu. Pamiątka Pierwszej Komunii Świętej, Wydawnictwo św. Wojciecha, Poznań 2017, s. 181–182.

CEL GŁÓWNY: pogłębienie rozumienia wydarzeń wynikających z roku liturgicznego.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ opisuje wydarzenia wynikające z roku liturgicznego;
- ▶ wymienia chrzest Pański jako uroczystość i argumentuje jego znaczenie.

POSTAWY: uczeń pogłębia własną pobożność.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, pogadanka, praca w grupach, śpiew.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte (jedno na ławkę), podkład muzyczny lub nagranie pieśni *Com przyrzekł Bogu* i akcesoria do odtworzenia utworu.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zapytaj uczniów, czy ktoś z nich jest w harcerstwie. Jeśli tak, to może zechce opowiedzieć o inicjacji – obrzędowości. Jeśli nikt się nie zgłosi, to naprowadź uczniów na to, że wiele organizacji do dzisiaj praktykuje jakąś formę wprowadzenia – czyli wtajemniczenia w nowe rzeczy, kolejne etapy. Możesz zapytać, czy uczniowie pamiętają swoje pasowanie na ucznia albo przedszkolaka. Jak to wspominają?
3. Podsumuj. Zauważ, że kiedy Jezus rozpoczynał swoją publiczną działalność, również przeszedł pewnego rodzaju symboliczną inicjację. Był nią chrzest Janowy w rzece Jordan. Nie był to ten sam chrzest, któ-

ry my dziś przyjmujemy, by stać się chrześcijanami. Chrztost Jana był chrztem nawrócenia. Przygotowywał ludzi na przyjsie Pana Jezusa.

SPOTYKAM

4. Zapytaj uczniów, czy pamiętają, kim był Jan Chrzciel. Jaka historia wiąże się z jego narodem? Jeśli uczniowie będą mieli z tym problem, przypomnij im krótko o Elżbiecie, spotkaniu Zachariasza z aniołem i o tym, jak Zachariasz stracił mowę. Wprowadź klasę w dalszą część lekcji, mówiąc, że Jan Chrzciel był ostatnim prorokiem Starego Testamentu – bezpośrednio przygotował ludzi na przyjsie Mesjasza. Można więc powiedzieć, że jest też prorokiem Nowego Testamentu.
5. Kontynuuj, wykorzystując akapit z tej części podręcznika: *Moment chrztu Jezusa należy do jednego z trzech wydarzeń, kiedy nastąpiła epifania (objawienie) Jezusa jako Boga. Do tej grupy zalicza się też pokłon trzech króli oraz wesele w Kanie Galilejskiej. Warto podkreślić, że przez długi czas chrzt Jezusa uznawano za paradoks, tymczasem trzeba go rozpatrywać w szerszym sensie. Jest to nie tylko początek działalności Jezusa i ukazanie się Boga (teofania), lecz także zapowiedź naszego chrztu.*
6. Po raz kolejny podkreśl, że chrztost Jana to chrztost nawrócenia. Dodaj, że w Kościele katolickim święto Chrtu Pańskiego obchodzone jest w pierwszą niedzielę po uroczystości Objawienia Pańskiego (czyli potocznie po święcie Trzech Króli).

SPOTYKAM

7. Zauważ, że chrztost Pański był tak ważnym wydarzeniem, że napisali o nim wszyscy czterej ewangelisci. Dodaj, że w każdej z czterech ewangelii (poprosz o wymienienie imion czterech ewangelistów) znajduje się inne spojrzenie na zmartwychwstanie. Poszczególne opisy różnią się szczegółami.
8. Spytaj, czy takie różnice świadczą o autentyczności przekazu. Pozwól uczniom się wypowiedzieć. Następnie zauważ, że apostołowie mogli omówić wszystkie szczegóły, żeby ich przekazy były identyczne. Oni opisali te wydarzenia po swojemu, napisali o swoich przeżyciach i zwrócili uwagę na inne aspekty.

9. Podziel uczniów na cztery grupy. Rozdaj im Pismo Święte. Każdy zespół ma odnaleźć fragment Ewangelii dotyczący chrztu Jezusa, przeczytać go i uzupełnić odpowiedni wiersz w tabeli z ćwiczenia 1 w podręczniku (*Zabaw się w detektywa – wypisz podobieństwa i różnice, które dostrzegasz w opisach chrztu Janowego czterech ewangelistów*).

grupa 1 – Mt 3,13–17

grupa 2 – Mk 1,6–11

grupa 3 – Łk 3,15–22

grupa 4 – J 1,19–34

Na koniec uczniowie prezentują efekty swojej pracy i uzupełniają rubryki tabeli. W podsumowaniu podkreśl, że w opisach synoptyków (u Marka, Mateusza i Łukasza) wyraźnie powtarza się głos Ojca, który mówi o tym, że Jezus jest Jego umiłowanym Synem. Głos z nieba, otwarcie się niebios i zstąpienie Ducha Świętego to trzy elementy ukazania się Boga – elementy teofaniczne. Jednym z najważniejszych sensów tego wydarzenia jest właśnie objawienie się Boga. Święty Łukasz podkreśla napięcie, które dało się wyczuć wśród ludzi. Atmosfera panująca od jakiegoś czasu w okolicach Jordanu była pełna oczekiwania. Zastanawiano się, kim jest Jan Chrzciciel, czy to on jest Mesjaszem, który miał przyjść. Wśród tych domysłów pojawia się Jezus, a wraz z Nim dzieją się rzeczy niezwykle, zaskakujące, potwierdzające, że to On jest Synem Bożym.

ODPOWIADAM

10. Wytłumacz uczniom, że przez chrzest Jezus łączy się z ludźmi. Choć sam nie miał grzechu, uniżył się do poziomu człowieka, aby nas podnieść. Chrzest Pański pokazuje nam, że misją Jezusa jest zbawienie ludzi. Bóg Ojciec poprzez Jezusa i Ducha Świętego widzi w nas swoje umiłowane dzieci, a przez sakrament chrztu włącza nas do swojej rodziny – do Kościoła.
11. Poproś, by uczniowie wykonali ćwiczenie 2 w podręczniku (*Przygotuj słowniczek trudnych pojęć z dzisiejszej katechety. Obok słów zapisz krótkie definicje*).

Prawidłowe rozwiązanie:

INICJACJA – ceremonia przyjęcia nowego członka do jakiejś wspólnoty czy organizacji.

EPIFANIA – w religii: objawienie; w ujęciu potocznym: niezwykle doznanie, olśnienie.

TEOFANIA – pojedynczy akt objawienia się Boga.

ELEMENTY TEOFANICZNE NAD RZEKĄ JORDAN – głos z nieba, otwarcie się niebios i zstąpienie Ducha Świętego

SYNOPTYCY – autorzy ewangelii synoptycznych: Święty Marek, Święty Łukasz, Święty Mateusz.

W tym momencie możesz wyjaśnić (lub przypomnieć), że ewangelie synoptyczne łączone są ze względu na znaczne podobieństwo relacji w porównaniu z odmiennym sposobem ujęć Ewangelii Świętego Jana. Wskazywane jest przede wszystkim podobieństwo treści, układ materiału, języka, słownictwa i stylu.

12. Zadaj do domu ćwiczenie 3 (*W jaki sposób możemy słuchać Jezusa? Co może nam pomóc w zrealizowaniu słów Boga Ojca: „Tyś jest mój Syn umiłowany, Jego słuchajcie”?*).

MODLĘ SIĘ

13. Pomódlcie się na zakończenie katechezy. Możecie odczytać lub odśpiewać poniższą pieśń.

*Com przyrzekł Bogu przy chrzcie raz,
dotrzymać pragnę szczerze.
Kościoła słuchać w każdy czas,
i w świętej wytrwać wierze.
O Panie Boże, dzięki Ci,
żeś mi Kościoła otwart drzwi.
W Nim żyć, umierać pragnę.
W Kościele tym jest z Ciałem, Krwią,
Bóg pod postacią chleba.
Swym Ciałem karmi duszę mą,
by żyła w Nim dla nieba.
W to wierzyć zawsze mocno chcę,
bo tego Kościół uczy mnie.
W nim żyć, umierać pragnę.
(Com przyrzekł¹)*

---

¹ *Com przyrzekł Bogu*, w: *Abba, Ojciec – pieśni i piosenki religijne*, zebrał i opracował ks. Hieronim Chamski, Płock 2009, s. 515.

CEL GŁÓWNY: zachęcenie uczniów do budowania relacji z Bogiem poprzez zaangażowanie się w wydarzenia roku liturgicznego i właściwe przeżycie Wielkiego Postu.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ ukazuje związek wydarzeń biblijnych z rokiem liturgicznym, prawdami wiary i moralności chrześcijańskiej oraz życiem chrześcijanina;
- ▶ zestawia wydarzenia biblijne ze zwyczajami religijnymi;
- ▶ opisuje symbolikę biblijną i ją odczytuje.

POSTAWY: uczeń znajduje powiązania między tekstami biblijnymi, rozumie sens postu i czuje się zachęcony do jego podjęcia.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, burza mózgów, pogadanka, praca w parach, praca indywidualna.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte (jedno na ławkę).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zapytaj uczniów o ich dotychczasowe doświadczenia związane z Wielkim Postem. Spytaj: *Czy podejmowaliście jakieś wyrzeczenia? Jeśli tak, to jakie i w jakim celu?*
3. Zapisz na tablicy **WIELKI POST**. Zróbcie burzę mózgów i wypiszcie wszystko, co kojarzy wam się z tym terminem. Postaraj się, byście uwzględnili następujące elementy:

- ▶ zaczyna się w Środę Popielcową;
- ▶ kończy się mszą wieczery Pańskiej;
- ▶ czas pokuty;
- ▶ przygotowanie duchowe do przeżycia najważniejszych dla chrześcijan świąt;
- ▶ charakterystyczne nabożeństwa: droga krzyżowa i gorzkie żale;
- ▶ trwa czterdzieści dni.

W tym momencie zauważ, że liczba czterdzieści jest szczególna. Przypomnij, że tyle samo trwał potop za dni Noego i wędrówka narodu wybranego do Ziemi Obiecanej, Mojżesz przebywał na górze Synaj czterdzieści dni, zanim otrzymał tablicę z przykazaniami, a Jezus przez czterdzieści dni pościł na pustyni.

SPOTYKAM

4. Porozmawiajcie o sytuacjach, kiedy musimy coś oddać, by zyskać coś innego. Zauważ, że post opiera się na podobnych zasadach. Rezygnujemy wtedy z pewnych rzeczy, a to pomaga nam zbliżyć się do tego, czego na co dzień nie jesteśmy w stanie dostrzec. W podsumowaniu podkreśl, że Wielki Post to idealny czas na reset, oczyszczenie i możliwość spojrzenia w głąb siebie. To czterdzieści dni, by przygotować się do świąt wielkanocnych.

POZNAJĘ

5. Połóż na ławkach Pismo Święte. Poproś, by uczniowie (pracując w parach) odszukali fragment Łk 4,1–13 i go przeczytali. Jeśli nie ma takiej możliwości, odczytajcie fragment z podręcznika.

Pełen Ducha Świętego, powrócił Jezus znad Jordanu, a wiedziony był przez Ducha na pustyni czterdzieści dni, i był kuszony przez diabła. Nic przez owe dni nie jadł, a po ich upływie poczuł głód. Rzekł Mu wtedy diabeł: „Jeśli jesteś Synem Bożym, powiedz temu kamieniowi, żeby stał się chlebem”. Odpowiedział mu Jezus: „Napisane jest: Nie samym chlebem żyje człowiek”. Wówczas powiódł Go [diabeł] w górę, pokazał Mu w jednej chwili wszystkie królestwa świata i rzekł do Niego diabeł: „Tobie dam potęgę i wspaniałość tego wszystkiego, bo mnie są poddane i mogę je dać, komu zechcę. Jeśli więc upadniesz i oddasz mi pokłon, wszystko będzie Twoje”. Lecz Jezus mu odrzekł: „Napisane jest: Panu, Bogu swe-

mu, będziesz oddawał pokłon i Jemu samemu służyć będziesz”. Zawiódł Go też do Jerozolimy, postawił na szczycie narożnika świątyni i rzekł do Niego: „Jeśli jesteś Synem Bożym, rzuć się stąd w dół. Jest bowiem napisane: Aniołom swoim da rozkaz co do ciebie, żeby cię strzegli, i na rękach nosić cię będą, byś przypadkiem nie uraził swej nogi o kamień”. Lecz Jezus mu odparł: „Powiedziano: Nie będziesz wystawiał na próbę Pana, Boga swego”. Gdy diabeł dopełnił całego kuszenia, odstąpił od Niego do czasu. (Łk 4,1–13)

6. Skomentuj przeczytany fragment. Nawiąż do zasady „coś oddać, by coś zyskać”, o której mówiliście przed chwilą. Powiedz (wykorzystując tekst z tej części podręcznika), że Pan Jezus zrezygnował z naturalnych ludzkich potrzeb, a także odrzucił drogę na skróty, którą zaproponował mu Szatan. W zamian zwycięsko przeszedł ten czterdziestodniowy czas, a następnie rozpoczął swoją działalność w mocy Ducha Świętego.
7. Poproś, by uczniowie, pracując w parach, wykonali ćwiczenie 1 w podręczniku: *Skorzystaj z Pisma Świętego. W Ewangelii Świętego Łukasza (4,1–13) znajdziesz opis trzech prób kuszenia, którym został poddany Jezus na pustyni. Wypisz je i zastanów się, czego dotyczą one w odniesieniu do współczesności. Spróbuj nazwać te zagadnienia i stworzyć trzy kategorie pokus. Podpowiedz, że w wiersze drugiej kolumnie uczniowie mogą wpisać cytaty lub opisać pokusy własnymi słowami.*

Przykładowe rozwiązanie:

	TRZY PRÓBY KUSZENIA (JEZUS)	TRZY KATEGORIE POKUS (JA)
1	„Jeśli jesteś Synem Bożym, powiedz temu kamieniowi, żeby stał się chlebem”.	Pokusa dotycząca posiadania, konsumpcjonizmu, zmysłowości.
2	„Tobie dam potęgę i wspaniałość tego wszystkiego, bo mnie są poddane i mogę je dać, komu zechcę. Jeśli więc upadniesz i oddasz mi pokłon, wszystko będzie Twoje”.	Pokusa dotycząca władzy, panowania, ale też oddawania czci bożkom.
3	„Jeśli jesteś Synem Bożym, rzuć się stąd w dół”.	Pokusa wystawiania Boga na próbę, używania mocy Boga na pokaz.

Jeśli wypełnienie trzeciej kolumny będzie dla uczniów trudne, spróbuj naprowadzić ich na dobry trop. Możesz spytać, czym jest chleb powszedni, a także poprosić, by uczniowie się zastanowili, dlaczego diabeł chciał, aby Jezus mu się pokłonił.

ODPOWIADAM

8. Tę część lekcji przeznacz na wprowadzenie do rekolekcji. Jeśli jesteście przed corocznymi rekolekcjami, możesz zapowiedzieć, jak będą one wyglądały w tym roku. Zachęć uczniów do właściwego ich przeżycia i przygotowania się do nich.
9. Podsumuj katechezę.
10. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 (*Wiesz już, czym jest okres Wielkiego Postu i jakie może przynieść on owoce w życiu twoim i twoich znajomych. Stwórz plakat promujący wyjazd na rekolekcje i umieść na nim informacje o działaniach, które mogą pomóc przeżyć Wielki Post . Napisz też o tym, co można zyskać dzięki rekolekcjom i postom*). Zadanie ma charakter pracy indywidualnej, możesz je zadać do zrobienia w domu.

MODLĘ SIĘ

11. Pomódlcie się na zakończenie katechezy.

Panie Jezu Chryste, dla nas przyjąłeś los ziarna pszenicy, które pada w ziemię i obumiera by wydać plon obfity. Zapraszasz nas, byśmy kroczyli za Tobą tą drogą, gdy mówisz: „Ten, kto kocha swoje życie, traci je, a kto nienawidzi swego życia na tym świecie, zachowa je na życie wieczne” (J 12, 25).

(Modlitwa papieża Benedykta XVI na Wielki Post, fragment)

TRIDUUM PASCHALNE. WIELKANOC

CEL GŁÓWNY: zachęcenie uczniów do budowania relacji z Bogiem poprzez angażowanie się w wydarzenia roku liturgicznego.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ ukazuje związek wydarzeń biblijnych z rokiem liturgicznym, prawdami wiary i moralności chrześcijańskiej oraz życiem chrześcijanina;
- ▶ zestawia wydarzenia biblijne ze zwyczajami religijnymi;
- ▶ angażuje się w wydarzenia związane z obchodami Triduum Paschalnego w swojej parafii.

POSTAWY: uczeń pielęgnuje tradycje i zwyczaje religijne, angażuje się w obchody roku liturgicznego.

METODY: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, pogadanka, praca indywidualna.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Spytaj: *Jak myślicie, które święta są najważniejsze dla chrześcijan? Dlaczego tak sądzicie?*
3. W podsumowaniu podkreśl, że Święta Wielkanocne to najważniejsze święta dla chrześcijan. Nawiązują one do ostatnich chwil życia Pana Jezusa – przypominamy sobie o nich i celebруемy je w czasie Wielkiego Tygodnia.

4. Napisz na tablicy lub powiedz wyraźnie: **TRIDUUM PASCHALNE**. Poproś uczniów, by wymienili hasła, z którymi kojarzy im się to pojęcie. Zapisz najważniejsze rzeczy na tablicy (uczniowie mogą notować w części „Moje notatki”). Powinny się wśród nich znaleźć następujące hasła:

- ▶ punkt szczytowy roku liturgicznego;
- ▶ rozpoczyna się mszą Wieczerzy Pańskiej (Wielki Czwartek);
- ▶ trwa do wieczora Niedzieli Zmartwychwstania;
- ▶ nie są to dni przygotowania, ale obchód paschalny;
- ▶ bierzemy wtedy udział w męce, śmierci i zmartwychwstaniu Jezusa.

Kwestie, które nie padną, omów razem z uczniami.

SPOTYKAM

5. Powiedz, korzystając z tekstu w tej części podręcznika: *W kościele podczas liturgii i obrzędów co roku spotykamy się z pewną cyklicznością. W Wielki Piątek upamiętniamy śmierć Chrystusa na krzyżu (misterium Męki Pańskiej). W Wielką Sobotę idziemy do kościoła z pokarmami w koszykach i odwiedzamy symboliczny grób Pana Jezusa, a wieczorem sprawowana jest Wigilia Paschalna (należąca już do liturgii Niedzieli Wielkanocnej). Natomiast w niedzielę radujemy się zmartwychwstaniem Chrystusa. Jednak w tym wszystkim świętujemy też zwycięstwo Jezusa nad śmiercią i grzechem, a w rezultacie naszą wolność od konsekwencji złych wyborów i przewinień.*

6. Poproś, by ktoś odczytał na głos krótki cytat pod tytułem katechezy – *Umiłowawszy swoich na świecie, do końca ich umiłował (J 13,1)*. Zapytaj uczniów, w jaki sposób te słowa korespondują z tematem dzisiejszej lekcji. W razie potrzeby postaraj się ich naprowadzić, że chodzi o miłość, jaką zostaliśmy umiłowani przez Boga – miłości, która zaprowadziła Jezusa na krzyż. Zauważ, że gdyby nie ona, to nie byłoby świąt Wielkanocnych ani wielkiego dzieła Pana Jezusa. Podkreśl, że ten czas dotyczy każdego z nas bardzo indywidualnie.

POZNAJĘ

7. Powiedz, że dzisiaj mamy ułatwioną sprawę, bo znamy kontekst wydarzeń, które wydarzyły się ponad dwa tysiące lat temu. Zauważ, że

uczniowie Jezusa musieli być w szoku, gdy zobaczyli ukrzyżowanego Mistrza – dla nich wyglądało to jak porażka. Dopiero później przejrzeni na oczy i zrozumieli sens męki i śmierci Pana, których byli świadkami.

8. Poproś o odczytanie tekstu biblijnego z tej części podręcznika.

Gdy minął szabat, Maria Magdalena, Maria, matka Jakuba, i Salome nakupiły wonności, żeby pójść namaścić Jezusa. Wczesnym rankiem w pierwszy dzień tygodnia przysły do grobu, gdy słońce wzeszło. A mówiły między sobą: „Kto nam odsunie kamień z wejścia do grobu?”. Gdy jednak spojrzały, zauważyły, że kamień został już odsunięty, a był bardzo duży. Weszły więc do grobu i ujrzały młodzieńca, siedzącego po prawej stronie, ubranego w białą szatę; i bardzo się przestraszyły. Lecz on rzekł do nich: „Nie bójcie się! Szukacie Jezusa z Nazaretu, ukrzyżowanego; powstał, nie ma Go tu”. (Mk 16,1–6)

9. Zaczynij rozmowę kierowaną. Spytaj:

- ▶ *Kto nakupił wonności, żeby pójść namaścić Jezusa?* (Maria Magdalena, matka Jakuba i Salome)
- ▶ *Kiedy to się stało?* (gdy minął szabat)

Tutaj możesz przypomnieć, że szabat to w judaizmie siódmy, ostatni dzień tygodnia, będący według kalendarza żydowskiego dniem wypoczynku.

- ▶ *O jakiej porze dnia przysły do grobu?* (wczesnym rankiem)
- ▶ *Gdzie leżał kamień?* (był odsunięty)
- ▶ *Kogo kobiety znalazły w grobie?* (młodzieńca ubranego w białą szatę)
- ▶ *Jak zareagowały?* (bardzo się przestraszyły)
- ▶ *Co powiedział im ów młodzieniec?* (że nie mają się bać, że Jezus zmartwychwstał)

10. Podsumuj: *Kobiety jako pierwsze dowiedziały się, że Jezus wypełnił dokładnie to, co zapowiedział – oddał swoje życie na krzyżu, został złożony w grobie, a trzeciego dnia zmartwychwstał. Dodaj: Następnie kobiety zainiosły tę radosną nowinę apostołom.*

11. Powiedz, że w okresie wielkanocnym w kościele często pada wezwanie: Alleluja! Wyjaśnij: *Jest to chrześcijański okrzyk radości (hebrajskie hallelū-Jāh oznacza dosłownie „chwalcie Jahwę”). Jest to wezwanie do sta-*

wienia Boga. Zauważcie, że słowo to znajduje się na początku lub na końcu wielu psalmów w Starym Testamencie.

12. Poproś uczniów o dokończenie notatki w ćwiczeniu 1 w podręczniku.

ODPOWIADAM

13. Podsumuj katechezę. Podkreśl, że zmartwychwstanie Jezusa to podstawa naszej wiary, a także dowód Jego wielkiej miłości do każdego z nas – sami nigdy nie uporaliśmy się z naszymi grzechami i słabościami. Dodaj też, że wszelkie świąteczne ozdoby, prezenty, przygotowane jedzenie to piękne dodatki, ale nie one są najważniejsze. Prawdziwa radość świąt wielkanocnych wypływa z odkrycia najważniejszej prawdy chrześcijańskiej – śmierć nie jest końcem!
14. Na zakończenie poproś o wykonanie ćwiczenia 2 (*Poniżej wypisano symbole Świąt Wielkanocnych. Po drugiej stronie znajdziesz krótkie opisy i wyjaśnienia. Dopasuj znaczenia do symboli*).

Prawidłowe rozwiązanie:

palma wielkanocna – Upamiętnia wjazd Jezusa do Jerozolimy.

paschał – Nawiązuje do zmartwychwstania Jezusa, a jego płomień symbolizuje rozproszenie mroku przez Chrystusa.

woda – Symbolizuje odrodzenie ducha i ciała, kojarzy się też z oczyszczeniem, wiąże się z nią tzw. śmigus-dyngus.

olej – Jest symbolem błogosławieństwa Boga oraz darów Ducha Świętego.

jajko – Przywołuje na myśl nowe życie, odrodzenie i płodność. Odnosi się bezpośrednio do zmartwychwstania Jezusa.

baranek – Najbardziej znany jako symbol niewinności, pokory i posłuszeństwa, ale mówi też o dobrowolnym poświęceniu Jezusa na krzyżu i odkupieniu grzechów.

chleb – Symbolizuje przede wszystkim pokarm niezbędny do życia. W kulturze chrześcijańskiej jest alegorią ofiary Chrystusa, która rozpoczyna się podczas ostatniej wieczerzy.

chrzan – Symbolizuje gorycz związaną z męką Jezusa na krzyżu, ale oznacza też siłę fizyczną i zdrowie.

bukspan – Roślina zielona, całoroczna. Tym cechom zawdzięcza symbolikę odrodzenia i życia wiecznego.

MODLĘ SIĘ

15. Pomódlcie się na koniec katechezy.

*Jezu, dziękuję Ci, że tak bardzo mnie kochasz!
Dziękuję, że umarłeś dla mnie na krzyżu, aby pokonać mój grzech i dać mi wolność, która przynosi pokój. Chcę jeszcze bardziej poznać Ciebie. Chcę oddać Ci swoje życie, by pójść drogą, którą mi wskażesz. Pragnę żyć dla Ciebie i bardziej niż swoją – Twoją wolę wypełniać. Oddaję Ci swoje plany, marzenia, to, co we mnie dobre i to, z czym sobie nie radzę. Jezu, proszę, zostań już na zawsze moim jedynym i wyłącznym Panem. Amen.*

NIEDZIELA MIŁOSIERDZIA. ŚWIĘTA FAUSTYNA KOWALSKA

CEL GŁÓWNY: ukazanie uczniom wpływu miłosierdzia Bożego na życie chrześcijanina.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ opowiada historię życia Świętej Faustyny Kowalskiej;
- ▶ omawia, jakie przymierza zawierał z człowiekiem Bóg;
- ▶ wymienia uczynki miłosierdzia względem ducha i ciała.

POSTAWY: uczeń korzysta z łask, które daje Święto Miłosierdzia Bożego.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, burza mózgów, praca w grupach, pogadanka.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, karteczki samoprzylepne dla każdego ucznia, Pismo Święte (co najmniej 3 egzemplarze), 3 arkusze brystolu.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zapytaj uczniów o ich skojarzenia ze słowem miłosierdzie. Rozdaj im karteczki i poproś, by napisali, z jakimi słowami kojarzy im się ten termin. Następnie zbierz je i przyczep do tablicy. Z pewnością będą powtarzać się hasła „miłość”, „miłować”, „miły”, „serdeczny”, „serce”.
3. Odczytaj definicję „**miłosierdzia**” ze *Słownika języka polskiego* – „miłosierdzie to dobroć i współczucie okazywane komuś”.
4. Powiedz, że tematem dzisiejszej katechezy będzie miłosierdzie Boże. Następnie poproś, by uczniowie wykonali ćwiczenie 2 w podręczniku.

ku (Wpisz składające się z dwóch słów hasło, którego definicję znajdziesz obok).

Prawidłowe rozwiązanie:

Miłosierdzie Boże to wyraz miłości do człowieka, pełen czułości i dobroci.

Bóg w ten sposób zapewnia nas, że Jego życzliwość jest wieczna i nie musimy na nią zasłużyć, wystarczy ją przyjąć.

SPOTYKAM

5. Zaczynij od tego, że Bóg kocha ludzi za nic – na Jego miłość nie musimy zasłużyć. Przejawia się ona choćby w działaniu stwórczym (w końcu Bóg stworzył świat i człowieka), jak i zbawczym (Bóg wysłał do nas Jezusa, który wybawił nas z niewoli grzechu). W podsumowaniu powiedz że wszystko, co Bóg czyni dla człowieka, jest wyrazem Jego miłosiernej miłości.
6. Powiedz, że wśród polskich świętych znalazła się sekretarka miłosierdzia Bożego i spytaj, czy uczniowie wiedzą, o kogo chodzi (Świętą Faustynę Kowalską).
7. Opowiedz o tej świętej. Skorzystaj z tekstu w tej części podręcznika.

Urodziła się 25 sierpnia 1905 roku w rodzinie Marianny i Stanisława Kowalskich, rolników ze wsi Głogowiec. Miała dziewięcioro rodzeństwa. Podczas chrztu świętego nadano jej imię Helena. Dziewczynka dość wcześnie zakończyła edukację szkolną (w trzeciej klasie szkoły podstawowej). Jak wiele dziewcząt w tamtych czasach w wieku szesnastu lat rozpoczęła pracę, by zarobić na własne utrzymanie i pomóc rodzicom. Podczas jednej z tanecznych zabaw ujrzała w duchu cierpiącego Jezusa. To skłoniło ją do wstąpienia do Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia. Według zwyczaju przy wstąpieniu do klasztoru zmieniono jej imię i odtąd nazywała się Maria Faustyna Kowalska. W klasztorze nie miała zaszczytnych funkcji – wypełniała obowiązki kucharki, ogrodniczki i furtianki. Bóg wybrał właśnie ją – prostą, chorowitą dziewczynę – by przypomnieć światu biblijną prawdę o miłości miłosiernej Boga do każdego człowieka. Siostra Faustyna zmarła w październiku 1938 roku. Jej beatyfikacji w 1993 roku dokonał papież Jan Paweł II, a 30 kwietnia 2000 roku zaliczył ją do grona świętych.

8. Zaczynij rozmowę kierowaną:
- ▶ Kim z zwodu byli rodzice przyszłej świętej? (byli rolnikami)
  - ▶ Ile rodzeństwa miała przyszła siostra Faustyna? (dziewięcioro)
  - ▶ Jak brzmiało imię, która dziewczynka otrzymała podczas chrztu? (Helena)
  - ▶ Co skłoniło Helenę do wstąpienia do zakonu? (podczas jednej z zabaw ujrzała w duchu cierpiącego Jezusa)
  - ▶ Jakie funkcje siostra Faustyna pełniła w zgromadzeniu? (była kucharką, ogrodniczką, furtianką)
  - ▶ Ile lat miała Faustyna w momencie śmierci? (33)
9. Powiedz, że przez ręce tej wyjątkowej zakonnicy Bóg powierzył nam niezwykle skarby. Wymień je: obraz Jezusa Miłosiernego (jego reprodukcja znajduje się w tej części podręcznika), Święto Miłosierdzia Bożego obchodzone w pierwszą niedzielę po Wielkanocy, a także *Koronka do miłosierdzia Bożego*. Dodaj, że doświadczenie mistyczne Świętej Faustyny (jej przebywanie z Bogiem) zainicjowało w Kościele Apostolski Ruch Bożego Miłosierdzia.

POZNAJĘ

10. Powiedz, wykorzystując pierwszy akapit z tej części podręcznika: *Dowodów na istnienie miłosierdzia Bożego względem człowieka możemy znaleźć już w Piśmie Świętym. Przejawami Bożej życzliwości były specjalne umowy, tzw. przymierza. W takich „paktach” Bóg zapewniał człowiekowi ochronę, a człowiek zaręczał, że chce trwać w przyjaźni ze swoim Stwórcą. Fragmenty biblijne poruszające temat przymierza, a przez to również miłosierdzia, pojawiają się podczas liturgii słowa w czasie mszy świętej.*
11. Zapowiedz pracę w grupach. Podziel klasę na trzy zespoły i poproś, by uczniowie odszukali wskazane niżej fragmenty biblijne, a następnie je odczytali. Ich zadaniem jest odpowiedzieć na pytania w ćwiczeniu 3 w podręczniku (*Odpowiedz na pytania odnoszące się do przymierza na linii Bóg – człowiek*). Na koniec uczniowie przedstawiają efekty swojej pracy i uzupełniają notatki.

grupa 1: Rdz 7,1 – 8,22

grupa 2: Rdz 17,1–21

grupa 3: Wj 19,1 – 20,21

Prawidłowe rozwiązanie:

Grupa 1

Z kim zostało zawarte przymierze? (z Noem)

Co obiecuje człowiek? (posłuszeństwo)

Co daje człowiekowi Bóg? (że nastanie potop i zginą grzesznicy, ale Bóg ocali rodzinę Noego i zwierzęta)

Grupa 2

Z kim zostało zawarte przymierze? (z Abrahamem)

Co obiecuje człowiek? (posłuszeństwo)

Co daje człowiekowi Bóg? (zapowiedź liczego potomstwa i ochrony nad ludem wybranym)

Grupa 3

Z kim zostało zawarte przymierze? (z Mojżeszem)

Co obiecuje człowiek? (przestrzegać Prawa Bożego streszczającego się w przykazaniach)

Co daje człowiekowi Bóg? (życie i opiekę)

12. W podsumowaniu powiedz, że w przypadku każdego z tych przymierzy deklaracja ze strony Boga ma o wiele większe znaczenie niż zobowiązanie, jakie przyjmuje na siebie człowiek.

ODPOWIADAM

13. Skup się teraz na Święcie Miłosierdzia Bożego. Przypomnij uczniom, że jest to uroczystość liturgiczna obchodzona w pierwszą niedzielę po Wielkanocy, którą w 2000 roku ustanowił papież Jan Paweł II. Wiąże się ona ze szczególnymi łaskami i obietnicami – każdy, kto w tym dniu przystąpi do spowiedzi i Komunii Świętej, dostąpi łaski zupełnego odpuszczenia win i kar dla jednej duszy.
14. Dodaj, że Kościół przekazuje nam zaproszenie do praktykowania miłosierdzia w formie uczynków miłosierdzia względem duszy i ciała. Powiedz, że uczniowie będą mieli okazję je sobie przypomnieć, wykonując ćwiczenie 1 (*Przypomnij sobie uczynki miłosierdzia względem duszy i względem ciała. Uzupełnij luki*).

Prawidłowe rozwiązanie:

Uczynki miłosierne względem duszy:

1. Grzeszących **upominać**

2. **Nieumiejętnych** pouczać
3. Wątpiącym dobrze **radzić**
4. **Strapionych** pocieszać
5. Krzywdy cierpliwie znosić
6. Urazy chętnie **darować**
7. Modlić się za żywych i **umartych**

Uczynki miłosierne względem ciała:

1. **Głodnych** nakarmić
2. Spragnionych **napoić**
3. Nagich **przyodziać**
4. Podróżnych w **dom** przyjąć
5. **Więźniów** pocieszać
6. **Chorych** nawiedzać
7. Umartych **grzebać**

MODLĘ SIĘ

15. Na koniec pomódlcie się. Odczytajcie fragment *Dzienniczka Świętej Faustyny Kowalskiej*.

Boże wielkiego miłosierdzia, któryś raczył nam zesać Syna swego Jednorodzonego, jako największy dowód niezgłębionej miłości i miłosierdzia, Ty nie odrzucasz grzeszników, ale z niezgłębionego miłosierdzia swego otworzyłeś im skarb, z którego mogą czerpać w obfitości nie tylko usprawiedliwienie, ale wszelką świętość, do jakiej dusza dojść może. Ojczy wielkiego miłosierdzia, pragnę, aby wszystkie serca zwróciły się z ufnością do nieskończonego miłosierdzia Twojego. Nikt się nie usprawiedliwi przed Tobą, jeżeli nie będzie mu towarzyszyć niezgłębione miłosierdzie Twoje. Kiedy nam odślonisz tajemnicę swego miłosierdzia, wieczności będzie za mało, aby Ci za to należycie podziękować.
(Święta Faustyna Kowalska¹)

---

¹ Faustyna Kowalska, *Dzienniczek. Miłosierdzie Boże w duszy mojej*, 1122.

ZESŁANIE DUCHA ŚWIĘTEGO

CEL GŁÓWNY: zachęcenie uczniów do budowania relacji z Bogiem poprzez zaangażowanie się w wydarzenia roku liturgicznego.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ uzasadnia religijny wymiar uroczystości Zesłania Ducha Świętego;
- ▶ charakteryzuje potęgę działania Ducha Świętego i opisuje rozmach, z jakim On przybywa;
- ▶ wymienia owoce i dary Ducha Świętego.

POSTAWY: uczeń pogłębia własną pobożność.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, pogadanka, film, wizualizacja.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte (jedno na ławkę), film o Duchu Świętym z serii „Trzyminutowy Katechizm”¹, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zapytaj uczniów o ich skojarzenia ze słowem „różdżka”. Zauważ, że jest to po prostu młoda gałązka, która wyrosła z pnia lub korzenia rośliny.
3. Odnieś to pojęcie do wiary. Przypomnij, że prorok Izajasz w Starym Testamencie zapowiadał przyjście „różdżki Jessego” (inaczej odrośli), a później okazał się nią sam Jezus Chrystus. Podkreśl, że Jezus pocho-

---

¹ Film jest dostępny w internecie. Warto przygotować go przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

dził „z pnia Jessego” również w sensie fizycznym – był potomkiem Dawida, syna Jessego. Dodaj: *Na różdźce, którą okazał się Jezus, spoczywał Duch Pański (duch mądrości i rozumu, duch rady i męstwa, duch wiedzy i bojaźni Pańskiej), który później został wylany na uczniów.*

4. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku – *Znajdź w Księdze Izajasza słowa zapowiadające dary Ducha Świętego (Iz 11,2). Zapisz cytaty w ramce.*

Cytat: *I spocznie na niej Duch Pański, duch mądrości i rozumu, duch rady i męstwa, duch wiedzy i bojaźni Pańskiej.*

SPOTYKAM

5. W tym momencie możesz wyświetlić uczniom krótki film przypominający wiadomości o Duchu Świętym, które uczniowie zdobyli w poprzednich latach nauki religii.
6. Powiedz, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: *Po zmartwychwstaniu Jezusa apostołowie doświadczyli Jego niezwykłej bliskości – tak zwanej chrystofanii, czyli pojawienia się Pana po zmartwychwstaniu. Chrystus wsparł swych uczniów, gdy przestraszeni pozostawali w ukryciu. Zapewnił ich, że otrzymają Parakleta, Pocieszyciela – ta nieco tajemnicza obietnica umocniła uczniów i spełniła się pięćdziesiąt dni po zmartwychwstaniu.*
7. Kontynuuj: *To dowodzi, że Jezus wypełnił swoje słowa do końca i nie zostawił uczniów samych. Był obok nich jak cień. Dał im Ducha Świętego, który ich umocnił i sprawił, że zaczęli głosić. W ten sposób zmartwychwstanie Mistrza nie przeszło do przeszłości, ale jest wieczne i nadal trwa. Dzięki działaniu Ducha w apostołach zrodzili się odważni świadkowie, którzy bez obaw podjęli się wyzwania, by opowiadać o Panu. Tak zrodził się Kościół.*

POZNAJĘ

8. Poproś o odczytanie fragmentu biblijnego z tej części podręcznika.

Kiedy nadszedł wreszcie dzień Pięćdziesiątnicy, znajdowali się wszyscy razem na tym samym miejscu. Nagle dał się słyszeć z nieba szum, jakby uderzenie gwałtownego wiatru, i napełnił cały dom, w którym przebywali. Ukazały się im też jakby języki ognia, które się rozdzielały, i na każ-

dym z nich spoczął [jeden]. I wszyscy zostali napełnieni Duchem Świętym, i zaczęli mówić obcymi językami, tak jak im Duch pozwalał mówić. (Dz 2,1-4)

9. Zaczynij rozmowę kierowaną (sprawdzającą też wiedzę pozalekcyjną):
  - ▶ *Jaki dzień nadszedł?* (Pięćdziesiątnicy)
  - ▶ *Gdzie się wszyscy znajdowali?* (w Wieczerniku)
  - ▶ *Co się stało?* (przyszedł Duch Święty)
  - ▶ *W jakich okolicznościach apostołowie zostali napełnieni Duchem?* (z nieba dało się słyszeć szum, jakby uderzenie gwałtowanego wiatru, i napełnił on cały dom, ukazały się też języki ognia)
  - ▶ *W jakich językach przemówili zgromadzeni?* (różnymi, każdy w takim, w jakim Duch pozwalał mu mówić)
10. Poproś, by uczniowie wyobrazili sobie, że też znajdują się w Wieczerniku (wizualizacja). Zaleć, by zamknęli oczy, i zacznij mówić: *Gdzie jesteś? Jak się czujesz? Jaką postawę przyjmujesz? Siedzisz, stoisz, może się chowasz? Zatykasz uszy od szumu, ze zdziwienia otwierasz oczy? Może wyobrażasz sobie, że jesteś jednym z uczniów? Jeśli tak, to którym?*
11. Możesz poprosić, by chętni uczniowie opowiedzieli o swoich przeżyciach. Wyjaśnij, że taki sposób medytacji Pisma Świętego to jeden z elementów *lectio divina*, czyli modlitwy opartej na pogłębionej lekturze Pisma Świętego, która jest częścią tradycji Kościoła katolickiego.
12. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (Skorzystaj z Ga 5,22-23. *W jabłku wpisz owoce Ducha Świętego, a w ramkach na pniu zapisz Jego dary*).

Owoce: miłość, radość, pokój, cierpliwość, uprzejmość, dobroć, wierność, łagodność, opanowanie

Dary: mądrości, rozumu, rady, męstwa, umiejętności, pobożności, bojaźni Bożej

ODPOWIADAM

13. Podsumuj katechezę. Możesz wykorzystać pierwszy akapit z tej części podręcznika: *Jeśli człowiek pozwala na działanie Ducha Świętego w swoim życiu i współpracuje z Nim – czyli zaprasza Go do swojej codzienności – może zauważyć owoce jego działania. Trzeba jednak pamiętać, że są one efektem i procesem – można nawet powiedzieć, że wyjątkowym skutkiem*

ubocznym. Są to zmiany, które dotyczą przede wszystkim przestrzeni serca. Aby w nas zakiełkowały, potrzebny jest czas. Można to porównać do delikatnych roślin, które wymagają stałej pielęgnacji, ale z dnia na dzień rosną. Życie duchowe człowieka wierzącego wymaga trwania w Bożej łasce (swoistego podlewania), którą nazywamy łaską uświęcającą.

14. Jeśli jest taka możliwość, poproś o rozwiązanie testu sprawdzającego znajomość wiedzy z całego działu. Do **quizu** odsyła kod QR zamieszczony w podręczniku na początku części „Moje notatki”. Możesz też poprosić uczniów, by rozwiązali test w domu.

MODŁĘ SIĘ

15. Pomódlcie się wspólnie na zakończenie katechezy: *Chwała Ojcu i Synowi, i Duchowi Świętemu, jak była na początku, teraz i zawsze, i na wieki wieków. Amen.*

KORELACJA Z EDUKACJĄ SZKOLNĄ (rok liturgiczny)

JĘZYK POLSKI

- ▶ Odczytywanie tekstów poprzez przekład intersemiotyczny (np. drama, inscenizacja sceny biblijnej, udział w misterium paschalnym).
- ▶ Słownictwo religijne, np. zesłanie Ducha Świętego, miłosierdzie, objawienie Pańskie.

MUZYKA I PLASTYKA

- ▶ Pieśni związane z rokiem liturgicznym oraz przykłady religijnej muzycznej twórczości ludowej, obrzędów, zwyczajów, tradycji regionu.
- ▶ Praca plastyczna (np. projektowanie plakatu zachęcającego do udziału w rekolekcjach).

WYCHOWANIE DO ŻYCIA W RODZINIE

- ▶ Wartości i tradycje ważne w rodzinie, w tym wspólne świętowanie, organizacja i przeżywanie wolnego czasu.
- ▶ Komunikowanie uczuć, wyrażanie pamięci, składanie życzeń z okazji rodzinnych uroczystości.
- ▶ Podział obowiązków w rodzinie, praca i rekreacja, tworzenie atmosfery świętowania.

Projekt okładki – Adam Piasek

Redakcja wydawnicza – Magdalena Siemiginowska

Korekta – Agnieszka Czapczyk, Magdalena Siemiginowska

Projekt layoutu i skład – Joanna Dąbrowska | so-design.eu

Przygotowanie strony internetowej – Michał Gleba | IT Consensus

Zdjęcia na pierwszej stronie okładki – Clayton Cardinali, Shlomi Platzma

Opracowanie graficzne prezentacji:

Adam Piasek (projekt), Magdalena Siemiginowska (wykonanie)

Zdjęcia i rysunki w pokazach i ćwiczeniach multimedialnych:

Adobe Stock, Freepik, Unsplash i Wikimedia (James Emery)

© Święty Wojciech Dom Medialny sp. z o.o., Poznań 2023

ISBN 978-83-8065-540-9

Wydawca

Święty Wojciech Dom Medialny sp. z o.o.

Wydawnictwo

ul. Chartowo 5, 61-245 Poznań

tel. 61 659 37 13

wydawnictwo@swietywojciech.pl

Zamówienia

Dział Handlowy

ul. Chartowo 5, 61-245 Poznań

Obsługa księgarń i hurtowni:

sprzedaz@swietywojciech.pl | tel. 61 659 37 57 (60)

Obsługa zamówień detalicznych:

sklep@swietywojciech.pl | tel. 61 659 37 61 (55)

Święty Wojciech
wydawnictwo